

České vydání

Informace a oznámení

Ročník 64

16. července 2021

Obsah

I Usnesení, doporučení a stanoviska

USNESENÍ

Evropský hospodářský a sociální výbor

560. plenární zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru (JDE) – INTERACTIO, 27. 4. 2021–28. 4. 2021

2021/C 286/01	Usnesení Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Nový příběh pro Evropu – Usnesení EHSV ke konferenci o budoucnosti Evropy“	1
2021/C 286/02	Usnesení Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Evropská občanská společnost aktérem partnerské spolupráce pro naši udržitelnou budoucnost – Příspěvek EHSV k sociálnímu summitu v Portu“	6

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

560. plenární zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru (JDE) – INTERACTIO, 27. 4. 2021–28. 4. 2021

2021/C 286/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Svobodná povolání 4.0 (stanovisko z vlastní iniciativy)	8
2021/C 286/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úloha sociální ekonomiky při vytváření pracovních míst a provádění evropského pilíře sociálních práv (průzkumné stanovisko)	13
2021/C 286/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Odborná příprava – účinnost systémů pro předvídání dovedností a potřeb trhu práce a pro jejich sladění a úloha sociálních partnerů a různých zúčastněných stran (průzkumné stanovisko na žádost portugalského předsednictví)	20
2021/C 286/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Jak prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy podporovat z hlediska celoživotního učení dovednosti, které Evropa potřebuje k vytvoření spravedlivější, soudržnější, udržitelnější, digitálnější a odolnější společnosti (průzkumné stanovisko na žádost portugalského předsednictví)	27

2021/C 286/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Jak provést harmonizaci vstupu doplňků stravy na trh v EU – řešení a osvědčené postupy (<i>průzkumné stanovisko</i>)	33
---------------	---	----

III Přípravné akty

Evropský hospodářský a sociální výbor

560. plenární zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru (JDE) – INTERACTIO, 27. 4. 2021–28. 4. 2021

2021/C 286/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropské správě dat (akt o správě dat) [COM(2020) 767 final]	38
2021/C 286/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – Nový program pro spotřebitele – Posílení odolnosti spotřebitele pro udržitelné oživení [COM(2020) 696 final]	45
2021/C 286/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Farmaceutická strategie pro Evropu“ [COM(2020) 761 final]	53
2021/C 286/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Maximální využití inovačního potenciálu EU – Akční plán pro duševní vlastnictví na podporu oživení a odolnosti EU [COM(2020) 760 final]	59
2021/C 286/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o spravedlivých trzích otevřených hospodářské soutěži v digitálním odvětví (akt o digitálních trzích)“ [COM(2020) 842 final – 2020/0374 (COD)]	64
2021/C 286/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o jednotném trhu digitálních služeb (akt o digitálních službách) a o změně směrnice 2000/31/ES“ [COM(2020) 825 final – 2020/0361 (COD)]	70
2021/C 286/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke společnému sdělení Evropskému parlamentu a Radě k tématu Strategie kybernetické bezpečnosti EU pro digitální dekádu [JOIN(2020) 18 final]	76
2021/C 286/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o počítačovém systému pro komunikaci v přeshraničních občanských a trestních řízeních (systém e-CODEX) a o změně nařízení (EU) 2018/1726 [COM(2020) 712 final – 2020/345 (COD)]	82
2021/C 286/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Digitalizace soudnictví v Evropské unii Soubor příležitostí [COM(2020) 710 final]	88
2021/C 286/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o hodnocení zdravotnických technologií a o změně směrnice 2011/24/EU [COM(2018) 51 final – 2018/0018 (COD)]	95
2021/C 286/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o svěřené prováděcí pravomoci Komisi k vymezení významu pojmů použitých v určitých ustanoveních dané směrnice [COM(2020) 749 final – 2020/331 (CNS)]	102

2021/C 286/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (EU) č. 389/2012 o správní spolupráci v oblasti spotřebních daní, pokud jde o obsah elektronických registrů“ [COM(2021) 28 <i>final</i> – 2021/0015 (CNS)]	106
2021/C 286/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Vytvoření Evropské zdravotní unie: posílení odolnosti EU vůči přeshraničním zdravotním hrozbám“ [COM(2020) 724 <i>final</i>], k „návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o posílení úlože Evropské agentury pro léčivé přípravky při připravenosti na krizi a krizovém řízení v oblasti léčivých přípravků a zdravotnických prostředků“ [COM(2020) 725 <i>final</i> – 2020/321(COD)], k „návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 851/2004 o zřízení Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí“ [COM(2020) 726 <i>final</i> – 2020/320 (COD)] a k „návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách a o zrušení rozhodnutí č. 1082/2013/EU“ [COM(2020) 727 <i>final</i> – 2020/322 (COD)]	109
2021/C 286/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Unie rovnosti: Akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025“ [COM(2020) 565 <i>final</i>]	121
2021/C 286/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Unie rovnosti: strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025“ [COM(2020) 698 <i>final</i>]	128
2021/C 286/23	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akční plán pro integraci a začleňování na období 2021–2027“ [COM(2020) 758 <i>final</i>]	134
2021/C 286/24	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zajištění spravedlnosti v EU – Strategie evropského justičního vzdělávání na období 2021–2024 [COM(2020) 713 <i>final</i>]	141
2021/C 286/25	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o rámci pro vydávání, ověřování a uznávání interoperabilních certifikátů o očkování, testování a uzdravení za účelem usnadnění volného pohybu během pandemie COVID-19 (digitální zelený certifikát)“ [COM(2021) 130 <i>final</i> – 2021/0068 (COD)]	146
2021/C 286/26	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie EU pro využití potenciálu obnovitelné energie na moři pro klimaticky neutrální budoucnost“ [COM(2020) 741 <i>final</i>]	152
2021/C 286/27	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu – nasměrování evropské dopravy do budoucnosti [COM(2020) 789 <i>final</i>]	158
2021/C 286/28	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii a o zrušení směrnice (EU) 2016/1148 a návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o posílení odolnosti kritických subjektů [COM(2020) 823 <i>final</i> – 2020/0359(COD) – COM(2020) 829 <i>final</i> – 2020/0365(COD)]	170
2021/C 286/29	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropská média v digitální dekádě – Akční plán na podporu oživení a transformace [COM(2020) 784 <i>final</i>]	176

2021/C 286/30	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie pro udržitelnost v oblasti chemických látek – K životnímu prostředí bez toxických látek [COM(2020) 667 <i>final</i>]	181
2021/C 286/31	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o osvobození při dovozu a u určitých dodávek s ohledem na opatření Unie ve veřejném zájmu“ [COM(2021) 181 <i>final</i> – 2021/0097 (CNS)]	190

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

USNESENÍ

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

**560. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝBORU (JDE) –
INTERACTIO, 27. 4. 2021–28. 4. 2021****Usnesení Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Nový příběh pro Evropu –
Usnesení EHSV ke konferenci o budoucnosti Evropy“**

(2021/C 286/01)

Zpravodajové: **Stefano MALLIA (skupina I)****Oliver RÖPKE (skupina II)****Séamus BOLAND (skupina III)**

Evropský hospodářský a sociální výbor přijal na svém plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2021 (jednání dne 27. dubna), následující usnesení 226 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1.1. Konference o budoucnosti Evropy (dále jen „konference“) poskytuje Evropě jedinečnou příležitost k tomu, aby obnovila kontakt a interakci s evropskými občany – a to i prostřednictvím subjektů občanské společnosti – a aby jim umožnila smysluplně se vyjádřit k jejich společné budoucnosti. Nastal čas dostát slibu článku 11 Smlouvy o EU a poskytnout občanům a reprezentativním sdružením možnost projevit a veřejně si vyměňovat své názory na všechny oblasti činnosti Unie a udržovat otevřený, transparentní a pravidelný dialog s reprezentativními sdruženími a občanskou společností.

1.2. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) se domnívá, že úspěch konference bude záviset mimo jiné na tom, zda se podaří předejít novému příběhu pro Evropu, a to takový, který bude vycházet z reality každodenního života a její evropské občany budou moci považovat za svůj. Takový příběh bude více než jen seznamem výdobytků. Bude konkrétním racionálním a emocionálním propojením mezi EU a jejími občany. U strategických témat je třeba vycházet ze společné perspektivy, aby se zabránilo hrozcí Evropě *à la carte*. Cílem je znovu objevit a obnovit tolik potřebný pocit sounáležitosti založený na sdílených hodnotách. Ten bude pro Evropu novým impulsem, který jí pomůže čelit současným i budoucím výzvám.

1.3. EHSV má hluboké vztahy se všemi sférami společnosti (zaměstnavateli, odborovými svazy i občanskou společností obecně) ve všech členských státech, a tudíž má nejlepší předpoklady k účinnému zapojení organizované občanské společnosti, *neboť k tomu má k dispozici příslušné síť. To je jeho nesporné know-how a jeho poslání.* Zásadní význam má stálá účast EHSV v průběhu celého procesu konference, a to i v její výkonné radě.

1.4. EHSV musí být plně zapojen do vedení konference. Je odhodlán přijít s rozhodnými a jasnými návrhy, které budou vycházet z toho, jaký příběh by podle něj EU měla psát a jak Unii vidí v následujících desetiletích. Výbor znovu vyjadřuje své pevné přesvědčení, že konference musí nabídnout návrhy a řešení, které budou pro občany EU znamenat skutečný hmatatelný přínos. Je tudíž nezbytné, aby konference dosáhla konkrétního a měřitelného pokroku a aby jejím vyústěním

nebyly pouze nezávazné diskuse s občany, které nikam nepovedou. Správným směrem jde v tomto ohledu návrh místopředsedy Komise Šefčoviče, aby závěry konference byly zahrnuty do pracovního programu Komise na rok 2022. Jedná se o klíčový bod, na němž stojí důvěryhodnost a ambice celého tohoto politického procesu.

1.5. V rámci vedení konference by měl být vymezen rozsah a účel zapojení občanů a občanské společnosti, což by bylo třeba uvést hned zpočátku. Bude-li znám účel nástrojů účasti, může to pomoci sladit cíle s dostupnými prostředky, a to jak z hlediska koncipování procesu, tak z hlediska rozpočtu. Vedení konference bude jistě muset využívat různých formátů a metod zapojení, a to v závislosti na tom, o jakou fázi a úroveň se v daném okamžiku bude jednat, a bude muset nalézt způsoby, jak oslovit ty Evropany, kteří nejsou sami motivováni k tomu, aby se angažovali. Příspěvky občanů a občanské společnosti by se měli zabývat politiky a instituce, případně by se tyto příspěvky měli odrazit v rozhodnutích, jinak důvěra občanů v tyto postupy nejspíš oslabí. Očekávání nesmí být příliš vysoká. Mechanismus zpětné vazby zajistí, že nápady vyjádřené během konference a jejich akcí vyústí v konkrétní doporučení pro akce ze strany EU.

1.6. Krátké lhůty konference představují omezení pro všechny účastníky. Konference by proto měla být chápána jako výchozí bod nepřetržitého procesu intenzivnější interakce s evropskými občany, který staví na tomto počátečním období. Této příležitosti by mělo být využito ke změně paradigmatu a úrovně ambicí napříč oblastmi politiky, včetně hospodářské, sociální a environmentální politiky.

1.7. Po jednáních v rámci konference musí být podniknuta navazující opatření, přičemž přístup všech aktérů musí být otevřený, bez předem učiněných závěrů ohledně dalších kroků, a všechny možnosti musí být ve hře. V tomto ohledu byly v posledních letech zahájeny některé iniciativy a nástroje EU, které je nyní třeba provést. Mělo by být podporováno pravidelné sledování tohoto provádění a rovněž poskytnutí aktuálních informací o pokroku dosaženém na úrovni EU, pokud jde o přijatá opatření a dostupné nástroje.

2. Nový příběh pro Evropu – Evropa: místo, kde je skvělé žít a vzkvétat

2.1. V tomto kontextu navrhuje EHSV nový příběh pro Evropu, který propojí dalekou a nedávnou minulost Evropy s její současností a nabídne vizi budoucnosti, která bude založena na přeshraniční spolupráci a posílení vazeb mezi Evropany a bude vycházet z hodnot solidarity, sociální spravedlnosti, mezigenerační spolupráce, rovnosti žen a mužů, udržitelné prosperity a spravedlivé ekologické a digitální transformace. Je naprosto nezbytné využít veřejnou podporu pro tyto hodnoty k tomu, abychom přehodnotili naše modely růstu a správy a nasměrovali je k udržitelnosti, vybudovali rovnější společnost a zajistili, aby organizace občanské společnosti zaujímaly v tomto procesu rekonstrukce a oživení ústřední místo.

Evropa, kterou naši občané potřebují, je Evropa, která:

- uznává, že občanská společnost je ochránkyní společného blaha a je nedílnou součástí procesu určování řešení společných výzev Evropy;
- zaměřuje se na spravedlivé a udržitelné oživení po krizi COVID-19, které připravuje půdu pro inkluzivnější společnost a buduje dlouhodobou konkurenceschopnost, přičemž plně zohledňuje vzájemně provázané sociální, hospodářské, demokratické, demografické a klimatické krize v členských státech EU, nutnost ekologické a digitální transformace a také dlouhodobější strukturální změny vyvolané pandemií. Evropské hospodářství je třeba plně podporovat, aby opět našlo půdu pod nohama, a to s ohledem na potřebu vzestupné konvergence, větší soudržnosti, sociální ochrany a posílených investic do veřejných služeb, na cíle udržitelného rozvoje a omezení chudoby;
- podporuje hospodářské a sociální oživení, podnikání, spravedlivou transformaci, vytváření kvalitních pracovních míst, vzdělávání a nabývání dovedností, inovace, investice do infrastruktury a sociální investice, dekarbonizaci, digitalizaci, dokončení jednotného trhu a hospodářskou a měnovou integraci;
- chrání všechny své občany, včetně těch nejvíce marginalizovaných, ochraňuje jejich zdraví a zaručuje jejich bezpečnost a dobré životní podmínky a chrání životní prostředí a biologickou rozmanitost;
- respektuje a podporuje rozmanitost, rovnost žen a mužů, základní práva, demokracii, sociální dialog a inkluzivní správu;

- prosazuje mír, bezpečnost a pokrok ve světě prostřednictvím multilateralismu, podpory demokracie a právního státu, lidských práv, sociálního dialogu, cílů udržitelného rozvoje, diplomacie a otevřeného, spravedlivého a udržitelného obchodu.

2.2. EHSV jednomyslně uznává, že dvojí transformace – ekologická a digitální – má mimořádný význam pro posílení udržitelné konkurenceschopnosti a solidarity Evropy a její odolnosti při řešení budoucích krizí. Pandemie COVID-19 je nejhorší krizí, které EU od svého založení čelila. Kvůli této pandemii je ještě mnohem více zapotřebí, aby EU byla schopna poskytovat důrazné a soudržné odpovědi v zájmu zlepšení politického, zdravotního, hospodářského a sociálního rozměru EU. Konference poskytuje EU jedinečnou příležitost tohoto výsledku dosáhnout.

Dopad onemocnění COVID-19 na naše občany, společnost a ekonomiky zvýraznil nutnost společného evropského přístupu. Pandemie ukázala, že je nanejvýš opodstatněné, aby se jednalo společně, avšak odhalila také slabiny, pokud jde o to, jak Evropa takovéto zásadní výzvy řeší. Ve věku „trvalé krize“ bude EU muset posílit své kapacity krize zvládat, chce-li dosáhnout výsledků, které si evropští občané přejí a zaslouží.

2.3. Vzhledem k této krizi je nyní zcela zřejmé, že by EU měla věnovat větší úsilí tomu, aby podniky, pracovníci i lidé, kteří čelí chudobě a sociálnímu vyloučení, byli patřičně chráněni před dopadem nedávných a nadcházejících výzev. Stejně tak je kvůli onemocnění COVID-19 jasné, že je nutné podporovat udržitelnou konkurenceschopnost a že je v celé EU třeba zvýšit investice do kvalitního zdravotnictví, péče, vzdělávání a sociálních služeb. Zásadní význam bude mít další posílení koordinace v oblasti zdraví na úrovni EU, lepší řešení přeshraničních zdravotních hrozeb a posílení systémů zdravotní péče EU.

2.4. EU se může spoléhat na své stěžejní silné stránky, jako je vnitřní trh, který je jedním z největších trhů na světě, nebo soubor nezpochybnitelných základních hodnot⁽¹⁾, které jsou nedílnou součástí evropské společnosti a demokracie, a na solidaritu, o níž svědčí ambiciózní Nástroj pro oživení a odolnost, který vyžaduje účinnou realizaci národních plánů pro oživení. Konečným cílem EU musí být posílení našeho modelu sociálně tržního hospodářství, v němž udržitelná konkurenceschopná ekonomika jde ruku v ruce s dobře rozvinutými sociálními politikami. Z toho vyplývá, že realizace Zelené dohody pro Evropu – kterou EHSV podporuje od samého počátku – představuje cestu kupředu. Zelená dohoda je novou evropskou strategií růstu, jejímž středobodem jsou prosperita, udržitelnost a sociální spravedlnost. Pro prosperující Evropu bude mít klíčový význam zajistit spravedlivý přechod ke klimaticky neutrálnímu způsobu života, podporovat kvalitní pracovní místa a prosazovat udržitelné podnikání a inovace, včetně oběhového hospodářství a sociální ekonomiky.

2.5. EU však stojí před velkými výzvami: pandemie rozhodně neodstraní nerovnosti, naopak je ještě prohloubí, a to mezi členskými státy i v rámci jednotlivých států. Proto je třeba nezapomínat na to, že mince má dvě strany: je třeba dále posilovat udržitelnou konkurenceschopnost evropského hospodářství a podniků všech velikostí, zejména malých a středních podniků. Zároveň by Evropa měla přijmout za svůj ambicióznější a konkrétnější sociální rozměr, který nikoho neopomíná.

2.6. Má-li EU chránit své hodnoty a plnit své priority, musí rovněž hrát pozitivní úlohu v mezinárodní hospodářské sféře. Ve světě, který se vyznačuje silnou konkurencí a napětím, a to nejen na hospodářské, ale i na politické úrovni, se EU musí stát globálním aktérem, který umí své zájmy a hodnoty hájit účinněji. Dosažení určité míry otevřené strategické autonomie v zájmu zachování schopnosti EU jednat v zásadních hospodářských oblastech musí být vyváжено ochotou spolupracovat s cílem pokročit s řešeními společných výzev, jako je změna klimatu, a posílit mnohostranný systém založený na pravidlech.

2.7. Pandemie zdůraznila důležitost silné a odolné evropské průmyslové základny. Evropa musí mít ambiciózní průmyslovou politiku, která bude motorem souběžné transformace – směřující k digitalizaci a udržitelnosti – a zároveň posílí konkurenceschopnost Evropy v celosvětovém měřítku. Nová průmyslová politika opírající se o řadu různých politik (včetně politik v oblasti obchodu, dovedností, investic, výzkumu a energetiky) musí neustále předjímat, která odvětví a které hybné síly budou v budoucnu pro hospodářství klíčové, a vytvářet rámcové podmínky, včetně potřebných kvalifikačních profilů, aby si evropský průmysl mohl zachovat přední postavení, pokud jde o globální technologie a inovace, přičemž musí zajistit kvalitní pracovní místa a udržitelný růst pro Evropu. Dosáhne-li se současně konkurenceschopnosti, udržitelnosti a sociální spravedlnosti, zabezpečí to evropský socioekonomický model do budoucna.

⁽¹⁾ Článek 2 SEU.

2.8. Je zásadní, aby EU využila této příležitosti k modernizaci a transformaci svých průmyslových odvětví a jejich dodavatelských řetězců tak, aby se zachovala jejich konkurenceschopnost ve světě s nižšími emisemi. Aby bylo možné reagovat na výzvy spojené s dlouhodobými transformacemi, budou muset tvůrci politik, sociální partneři, organizace občanské společnosti a klíčové zainteresované strany v daných zemích a regionech předjímat změny a aktivně přistupovat k řízení transformace. Klíčový význam pro to, aby se podnik s transformacemi vypořádal pokrokovým způsobem, má sociální dialog, informace, konzultace a zapojení pracovníků a organizací, jež je zastupují. To bude pro Evropu naprosto zásadní, neboť uspět může pouze tehdy, budou-li oživení a budoucí politiky zaměřeny v prvé řadě na podniky a pracovníky. Konkurenceschopnost a inkluzivnost musí jít ruku v ruce: členské státy, jež jsou z hospodářského hlediska nejvýkonnější, jsou ty s nejvyššími sociálními standardy, nikoli naopak.

3. Úloha EHSV

3.1. Pro posílení úlohy EHSV je třeba prokázat jeho důležitost a přidanou hodnotu coby poradního orgánu, a to na základě jeho jedinečné úlohy spočívající v tom, že je mostem 1) mezi tvůrci politik a občanskou společností, 2) mezi různými aktéry občanské společnosti a 3) mezi aktéry na vnitrostátní i evropské úrovni. Zejména pak zahájit nadnárodní rozpravu, která vzájemně propojí evropské rozpravy probíhající na úrovni členských států.

3.2. Postoj EHSV by měl být výsledkem skutečné diskuse vycházející z příspěvků subjektů občanské společnosti, která by měla být vedena „zdola nahoru“. To je jediný přístup, který zajistí, aby byla vzata v potaz všechna hlediska, a přinese jasné a efektivní výsledky.

3.3. Navázat spolupráci s Výborem regionů (VR) a společně organizovat pracovní cesty v rámci iniciativy „Going local“, přičemž budou plně respektovány odlišné, ale vzájemně se doplňující oblasti působnosti obou institucí.

3.4. EHSV má prostřednictvím svých členů na plenárním zasedání konference a prostřednictvím svých pozorovatelů ve výkonné radě jednat jako institucionální prostředník mezi konferencí a vnitrostátními organizacemi zastupujícími občanskou společnost.

3.5. EHSV zřídil skupinu ad hoc, která rozhodla o plánu, jehož cíle jsou tyto:

- zlepšit způsoby zapojení subjektů občanské společnosti a navazování kontaktů s nimi, zejména prostřednictvím interakce s oblastmi, v nichž členové EHSV aktivně působí, a jejich aktivizace;
- vylepšit a posílit úlohu a vliv EHSV;
- poskytovat strukturovaný příspěvek ze strany občanské společnosti k tvorbě politik EU předkládáním příslušných návrhů Radě, Evropskému parlamentu a Evropské komisi ohledně toho, jak zlepšit fungování EU a činnost EHSV v rámci legislativního procesu.

3.6. Informovat na plenárních zasedáních EHSV, jichž se účastní poslanci Evropského parlamentu, členové VR, komisaři a ministři Rady, o diskusích a dialogích v členských státech a v rámci konference.

4. Závěry

Budoucnost, jakou chceme: občanská společnost v čele úsilí

4.1. EHSV se domnívá, že je zapotřebí silný společný příběh pro Evropskou unii.

V tomto smyslu se na Evropu musí pohlížet jako na 1) strážkyni sdílených základních hodnot, jako je svoboda, demokracie, lidská práva a právní stát, 2) globální propagátorku udržitelnosti, otevřeného a spravedlivého obchodu a multilateralismu, 3) ideální místo pro jedinečný hospodářský a sociální model založený na spravedlivé soutěži a solidaritě v oblasti bez vnitřních hranic a 4) hnací sílu udržitelné prosperity. Středobodem přitom musí být silná evropská občanská společnost.

4.2. Konference o budoucnosti Evropy by měla být nástrojem, jehož prostřednictvím můžeme v EU dosáhnout dlouhodobých změn, včetně intenzivnějšího a smysluplnějšího zapojení občanů a organizované občanské společnosti do evropské veřejné sféry. Prvním krokem v tomto procesu musí být to, že občanská společnost bude pracovat v rámci partnerství, úzce spolupracovat, vytvářet sítě, vyměňovat si osvědčené postupy a usilovat o konsensus.

4.3. Organizace občanské společnosti mají zásadní význam při hledání řešení současných výzev. EHSV požaduje, aby EU a vnitrostátní orgány uznaly stěžejní úlohu organizované občanské společnosti při budování důvěry a utváření veřejného mínění a její roli coby pozitivního činitele změn. Je rovněž nezbytné, aby EU podporovala klíčovou úlohu, kterou organizace občanské společnosti hrají při prosazování a hájení evropských hodnot, demokracie, základních práv a právního státu proti silícím antiliberálním tendencím, populismu a „zužování občanského prostoru“.

4.4. Klíčem k obnově EU a socioekonomické rekonstrukci bude zajištění toho, aby všechny části společnosti byly účinně zapojeny do společného navrhování, společné účasti, společného provádění a společného hodnocení, pokud jde o politiky EU, zejména o národní plány pro oživení a odolnost a také budoucí národní programy reforem, a to za využití stávajících konzultačních struktur, jako je proces evropského semestru, a při výslovném uznání občanské společnosti jako kritického prováděcího partnera a příjemce.

4.5. Promyšlení a budování této odolné, rovné a udržitelné společnosti bude vyžadovat iniciativy vycházející zdola, jež budou obsahovat nové definice blahobytu a rozvoje – které se nebudou omezovat na hrubý domácí produkt (HDP) –, a zároveň budou respektovat názory a práva občanů. Kromě toho je naprosto nezbytné, aby omezení práv zavedená během pandemie COVID-19 nepokračovala i po této pandemii.

4.6. Dále pak EHSV považuje za zásadní i to, aby navrhovaná opatření a politické kroky byly neustále hodnoceny. EHSV bude k tomuto procesu významně přispívat, a to na základě svých zkušeností a know-how v oblasti dialogů s občany napříč celou společností ve všech členských státech EU.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Usnesení Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Evropská občanská společnost aktérem partnerské spolupráce pro naši udržitelnou budoucnost – Příspěvek EHSV k sociálnímu summitu v Portu“

(2021/C 286/02)

Zpravodajové: **Stefano MALLIA (sk. I)**

Oliver RÖPKE (sk. II)

Séamus BOLAND (sk. III)

Evropský hospodářský a sociální výbor přijal na svém plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2021 (jednání dne 28. dubna), následující usnesení 225 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

Sociální summit v Portu, který se bude konat 7. května 2021, skýtá EU jedinečnou příležitost zapojit občany jakožto hlavní aktéry do evropské integrace. Jedná se o příležitost ukázat, že EU a členské státy postupují ve spolupráci se svými občany a při tomto společném úsilí o lepší životní podmínky nezůstává nikdo opomenut. Vrcholí tak snahy Evropy směřovat k udržitelným, inovativním, konkurenceschopným a soudržným společnostem, jež budou pro EU určující na cestě do roku 2030 i dále a umožní Unii překonat a současně využít výzvy spojené se souběžnou zelenou a digitální transformací. Summit by měl též naší ekonomice a společnosti pomoci dosáhnout udržitelnosti tím, že bude rovným dílem věnovat pozornost hospodářství, sociálním podmínkám i životnímu prostředí.

Vlivem pandemie COVID-19 je dnes ještě naléhavěji zapotřebí zaměřit se s tímž důrazem jak na sociální, tak na ekonomické aspekty našich společností a ekonomik. Krize spojená s onemocněním COVID-19 se lidí bezprostředně dotkla. Jak se Evropa bude pomalu vzdmáhat k sociálnímu a hospodářskému oživení a uvádět do praxe evropský pilíř sociálních práv, musí lidé a jejich společenství zůstat těmi, o jejichž zájem zde jde především. Z tohoto pohledu nemohl akční plán evropského pilíře sociálních práv přijít v příhodnější dobu.

Prohlášení z Porta by mělo do provádění akčního plánu zapojit všechny institucionální, hospodářské i sociální subjekty, a to formou občanského a sociálního dialogu. Jedná se o přelomový okamžik pro Evropu, kdy je třeba rozhodně vykročit k životaschopné a udržitelné unii.

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vyzývá členské státy a evropské instituce, aby aktivním jednáním naplňovaly tyto cíle:

1. Akční plán evropského pilíře sociálních práv se musí stát účinným nástrojem partnerské spolupráce všech aktérů na vybudování evropských společností, které se budou vyznačovat vyšší mírou rovnosti, udržitelnosti, inkluzivnosti a odolnosti. Všechny složky občanské společnosti tak, jak jsou zastoupeny v EHSV, jsou s to významně přispět k úspěchu tohoto procesu. Všichni občané, včetně osob se zdravotním postižením, etnických a menšinových skupin, těch nejzranitelnějších i nejvíce marginalizovaných, musejí mít možnost podílet se na vizi a budoucím provádění evropského pilíře sociálních práv, ztotožnit se s nimi a spatřovat v nich naději; cestou k tomuto cíli je aktivní zapojení evropské občanské společnosti. Zvláštního uznání a podpory by se mělo dostat sociální ekonomice, která je stěžejním předpokladem řešení nenaplněných sociálních potřeb, zmírnění chudoby a snížení nerovností.
2. Dosáhnout vyšší míry rovnosti, udržitelnosti, inkluzivnosti a odolnosti evropských společností bude možné, pouze pokud přesvědčivě zapojíme občanskou společnost a navážeme spolu s ní a sociálními partnery efektivní dialog. Zásadně potřebné je měřit a vykazovat dopad činnosti občanské společnosti, zvyšovat povědomí o jejich přínosech a připravit vhodné právní prostředí a soubor politik.
3. Chceme-li načrtnout a realizovat vizi společností, pro něž bude příznačná odolnost, inkluzivnost, rovnost a udržitelnost, budou zapotřebí iniciativy jdoucí zdola nahoru, které budou pojímat dobré životní podmínky a rozvoj zcela novým způsobem nezohledňujícím jen HDP, budou investovat do sociálních inovací a současně neztratí ze zřetele postoje a práva občanů. Kromě toho je velmi důležité, aby po skončení pandemie COVID-19 dále nepokračovala omezení práv zavedená v jejím průběhu.
4. Evropa musí zůstat jednotná a pokračovat v duchu solidarity a kultury občanského a sociálního dialogu stejně tak, jako jsme toho svědky dnes, v době pandemie. Evropský pilíř sociálních práv podporuje sociálně tržní hospodářství s tím, že vlastní sociální model škáluje a přizpůsobuje změnám očekávaným do budoucna. K vybudování sociální odolnosti a udržitelnosti musí akční plán evropského pilíře sociálních práv zajistit všeobecně dobré životní podmínky a inkluzivní trh práce, na němž bude zakázána diskriminace a pracovní místa budou stabilní a řádně ohodnocena.

5. Po skončení pandemie musí instituce a sociální partneři pomocí sociálního dialogu připravit řešení, která zvýší sociální odolnost našich ekonomik. K tomuto úkolu bude třeba přistoupit z nového úhlu a s otevřeností vůči změně, současně však nepomíjet potřebné minimum ochrany a rovných příležitostí, zvláště pokud jde o odpovídající výši mezd, diskriminaci na základě pohlaví, podporu mladých pracovníků a ochranu pracovníků s nejistým zaměstnáním a migrantů.
6. Jednou z klíčových hospodářských a sociálních výzev v Evropě je podpora hospodářského růstu, tvorby pracovních míst a účasti na zaměstnanosti (včetně starších a mladších osob, žen, lidí vzdálenějších trhu práce, neaktivních osob), snížení nezaměstnanosti zejména u mladých a v neposlední řadě též posílení postavení žen na trhu práce. Mají-li se naplnit tyto cíle, bude nutno zajistit konkurenceschopnou základnu pro investice.
7. Konkurenceschopnost a vyšší produktivita díky dovednostem a znalostem představují vhodný recept na zachování dobrých životních podmínek v evropských společnostech. Hospodářský růst a funkční vnitřní trh jsou důležitým předpokladem posílení sociálního rozměru EU. Musíme rozvíjet silné stránky evropského sociálně tržního hospodářství a zároveň odstranit jeho slabiny. Tím jej budeme moci připravit na výzvy, které před ním stojí.
8. Všechny hlavní sektory naší ekonomiky i jednotlivých společností musí být připraveny vytěžít maximum z možností naskýtajících se s nástupem digitalizace a přechodem k zelené ekonomice. Nutnou podmínkou je zde ochota a schopnost podstoupit strukturální změny, ať už se jedná o trhy práce, sociální zabezpečení, vzdělávání a odbornou přípravu nebo zdanění. K tomu nevyhnutelně náleží, aby tyto reformy skutečně přijaly za své též členské státy, jejichž snahy se budou moci opřít o koordinaci a podporu prostřednictvím rámců a opatření na úrovni EU, jako je evropský semestr. Tento přístup má zásadní význam pro motivování podniků k tomu, aby investovaly v Evropě.
9. Z kombinace stárnoucí populace a klesající pracovní síly vyplývá, že poroste počet ekonomicky závislých starších osob, pokud se nám nepodaří pracovní síly navýšit pomocí inkluzivnějších trhů práce; součástí tohoto snažení musí být též aktivace skupin, které jsou z trhu práce aktuálně vyloučeny nebo na něm nejsou zastoupeny dostatečně. Musíme jednat a řešit výzvy, s nimiž se potýkají systémy sociálního zabezpečení a zdravotnictví v členských státech. Demografické změny si vyžádají též adaptabilní a flexibilní vnitrostátní systémy vzdělávání, trhy práce a systémy sociálního zabezpečení. Tyto výzvy nemusí nutně představovat problémy – může se též jednat o příležitosti, které lze přetavit v pozitivní výsledky.
10. Akční plán by měl mít konkrétní a hmatatelné základy a opatření v něm zařazená by měla být měřitelná a doplněná monitorovacími rámci, na nichž se společně dohodnou příslušné zainteresované strany a které budou zahrnovat soubor sociálních, environmentálních a ekonomických kritérií. EHSV vítá hlavní cíle navržené Evropskou komisí a vyzývá členské státy, aby si své cíle vytyčily ambiciózně tak, aby každý členský stát skutečně přispěl k dosažení cílů evropských.
11. Během přechodu Evropy od reakce na krizi k oživení nabývá na významu vhodně zprostředkovaný sociální dialog s pracujícími, jejich informování, konzultace a zapojení, pokud jde o podobu hospodářské transformace a rozvoje inovací na pracovištích, zvláště pak s ohledem na souběžnou transformaci zelenou a digitální a na související změny ve světě práce.
12. Evropský pilíř sociálních práv nepřihlíží dostatečně ke střednědobému až dlouhodobému dopadu krize COVID-19 na evropské systémy zdravotnictví. Pandemie přitom je zřetelným dokladem, že zdraví může mít přímý vliv na hospodářskou a sociální stabilitu, a to i v EU. Při provádění evropského pilíře sociálních práv je třeba, aby členské státy zajistily vyšší a udržitelné investice do modernizace služeb a infrastruktury v oblasti veřejného zdraví. Žádoucí je též lepší koordinace v otázkách veřejného zdraví jak v jednotlivých členských státech, tak mezi nimi.
13. Od všech zainteresovaných stran se na summitu jednoznačně očekává jasný příslib zachování a rozvíjení evropského sociálního modelu založeného na vyvážené kombinaci práv a povinností. Vyzýváme členské státy i evropské instituce, aby se těmto výzvám postavily směle a odhodlaně.

V Bruselu dne 28. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

560. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝBORU (JDE) –
INTERACTIO, 27. 4. 2021–28. 4. 2021

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Svobodná povolání 4.0

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2021/C 286/03)

Zpravodaj: **Rudolf KOLBE**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	20. 2. 2020
Právní základ	Článek 32 jednacího řádu (stanovisko z vlastní iniciativy)
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31. 3. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	233/0/3

1. Závěry a doporučení

1.1. Svobodná povolání již nyní ve velké míře úspěšně využívají digitální aplikace založené na umělé inteligenci (UI) ku prospěchu svých zadavatelů a podílejí se významnou měrou – například v oblasti inženýrství – na jejich technologickém vývoji. I v budoucnu musejí být více zapojena do jejich vývoje a ověřování, aby byla zajištěna praktická použitelnost a účinnost těchto aplikací.

1.2. Digitální aplikace by neměly být považovány za konkurenci nebo za náhradu nabídky služeb svobodných povolání. Jedná se spíše o pomocný nástroj, který již nyní zlepšuje a rozšiřuje poskytování těchto služeb.

1.3. Svobodná povolání musejí být v zájmu svých klientů, pacientů a zadavatelů schopna rozpoznat a posoudit nebezpečí, která jsou spojena s používáním digitálních technologií. To vyplývá ze zvláštního aspektu důvěry, kterým se tento vztah vyznačuje a který zůstane základním prvkem i v případě digitálních distribučních kanálů.

1.4. Pacienti, klienti a zadavatelé musejí v souvislosti s digitálními aplikacemi důvěřovat tomu, že služby svobodných povolání byly poskytnuty na vlastní odpovědnost, na odborném základě a nezávisle na vnějších zájmech. Důležitým předpokladem v tomto ohledu jsou vhodná profesní pravidla přizpůsobená digitálnímu vývoji.

1.5. Svobodná povolání musejí důsledně zajišťovat ochranu údajů a jejich obranu před třetími stranami. Aby se zamezilo zneužití údajů, jsou v EU zapotřebí lépe zabezpečené digitální infrastruktury.

1.6. Svobodná povolání musejí aktualizovat obsah profesní přípravy a dalšího vzdělávání, aby bylo zajištěno, že kompetence osob vykonávajících svobodná povolání a jejich zaměstnanců v oblasti IT a digitalizace budou splňovat co nejvyšší standardy kvality. EU se vyzývá, aby těmto procesům napomohla odpovídajícími programy podpory.

1.7. Svobodná povolání musejí svou samosprávu přizpůsobovat digitálnímu vývoji a aktivně se na tomto procesu podílet. Kvůli tomu může být nutné rozšířit profesní standardy.

1.8. Je třeba podpořit vznik nových svobodných povolání, který umožnila digitalizace, a to na základě kritérií a zásad uvedených v Římském manifestu.

2. COVID-19 a svobodná povolání

2.1. Pandemie spustila masivní proces digitalizace i v oblasti svobodných povolání. Kvůli zvýšené poptávce po službách svobodných povolání a kvůli omezením zapříčiněným pandemií bylo nutné výrazně rozšířit digitální nabídku. Krize zdůraznila, nakolik je naše společnost závislá na vynikajícím profesním know-how svobodných povolání, jež mají systémový význam. Jako významný partner vlád při zvládnutí krize a zajišťování základních potřeb obyvatelstva musejí být svobodná povolání i v budoucnu ještě lépe zapojena do systémů sociálních partnerů a jejich služby musejí být zajištěny vhodnými profesními pravidly uzpůsobenými digitálnímu vývoji. Kriticky je třeba nahlížet na to, že řada nezávislých pracovníků a osob vykonávajících svobodná povolání neměla během pandemie žádný nebo jen nedostatečný přístup ke státní podpoře.

2.2. Silná digitalizace služeb svobodných povolání může mít trvalé dopady na jejich lepší zajišťování i v odlehlých regionech. Přitom je nutné zajistit, aby se v současnosti stále příliš vysoký rozdíl mezi městem a venkovem, pokud jde o rychlý, širokopásmový internet, co nejrychleji snížil a aby digitalizované služby byly stejnou měrou dostupné lidem ve všech regionech. Svobodná povolání investovala během krize do digitalizace a ochrany údajů, aby mohla na klíčových společenských pozicích dostát své úloze poskytovatelů služeb obecného zájmu. Proto je důležité, aby byla u všech opatření na oživení hospodářství výslovně vzata v potaz i svobodná povolání jako systémově významná skupina.

3. Římský manifest – definice svobodných povolání

3.1. Svobodná povolání hrají rozhodující úlohu v hospodářském a sociálním rozvoji EU. Jsou součástí široké palety regulovaných povolání, jež vyžadují určitou kvalifikaci a jež zahrnují 22 % všech pracovníků v Evropě. V roce 2013 přispívalo odvětví svobodných povolání k hrubé přidané hodnotě v EU již více než z jedné desetiny. Krize COVID-19 jasně zdůraznila existenční závislost naší společnosti na vysoce kvalifikovaných službách, které svobodná povolání poskytují. Svobodná povolání jsou odolná vůči krizím, a zaměstnavatelé a podniky v tomto odvětví tudíž skýtají značný potenciál, co se týče zaměstnanosti. Mimoto plní svobodná povolání také důležité úkoly obecného zájmu. Služby, jež poskytují, úzce souvisejí se základními potřebami jednotlivců, které se týkají života, práce, zdraví, bezpečnosti nebo majetku. Vzhledem k tomu je důležité, aby byl ke službám svobodných povolání zaručen demokratický přístup – například ve zdravotnické oblasti, v rámci systémů sociálního zabezpečení nebo v právní oblasti prostřednictvím režimů právní pomoci. Doporučení, jež se týkají horní hranice honorářů či poplatků nebo stanovení této horní hranice, mají ochránit ty osoby, které využívají služeb svobodných povolání a kvůli informační asymetrii jsou na takového předpisu odkázány.

3.2. Evropský hospodářský a sociální výbor se svobodnými povoláními zabýval opakovaně a v roce 2014 zadal rozsáhlou studii s názvem „The State of Liberal Professions Concerning their Functions and Relevance to European Civil Society“ (*Stav svobodných povolání, pokud jde o jejich funkci a význam pro evropskou občanskou společnost*)⁽¹⁾. Tato studie ukázala, že na úrovni EU dosud neexistuje žádné všeobecné závazné pojetí nebo všeobecně platná definice svobodných povolání.

3.3. V zájmu definice pojmu svobodných povolání přijal EHSV v prosinci 2017 Římský manifest. Za tímto účelem bylo možné čerpat z předchozích prací jednotlivých evropských zastřešujících svazů svobodných povolání, které se společně pokusily formulovat evropskou definici ve formě charty svobodných povolání.

⁽¹⁾ Studie „The State of Liberal Professions Concerning their Functions and Relevance to European Civil Society“ (*Stav svobodných povolání, pokud jde o jejich funkci a význam pro evropskou občanskou společnost*), EESC-2014-46-EN, ISBN 978-92-830-2460-6.

3.4. Podle Římského manifestu poskytují svobodná povolání intelektuální služby na základě zvláštní profesní kvalifikace nebo způsobilosti. Tyto služby se vyznačují osobním prvkem a jsou založeny na vztahu důvěry. Osoby působící v oblasti svobodných povolání vykonávají svou činnost na vlastní odpovědnost a po odborné stránce nezávisle. Charakterizuje je profesní etika a jsou vázáni jak příslušnými zájmy svých zadavatelů, tak obecným zájmem a vztahuje se na ně systém profesní organizace a kontroly.

3.5. Tato definice není vyčerpávající, nýbrž je otevřená novému technickému vývoji a novým povoláním. Římský manifest vyjadřuje, že tyto charakteristiky jsou typické pro svobodná povolání, avšak nemusí se vždy vyskytovat kumulativně.

4. Výzvy digitalizace

4.1. Globální digitalizace vyvolala celospolečenský proces transformace, jehož důsledky nelze předvídat. Pandemie COVID-19 přispěje k urychlení tohoto vývoje.

4.2. Z následujících příkladů vyplývá, že digitální aplikace a distribuční kanály a nasazení umělé inteligence již tvoří nedílnou součást řady služeb svobodných povolání a je možné je v budoucnu využít k jejich další optimalizaci. Dosud otevřenou otázkou jsou dopady absence osobního kontaktu na zvláštní vztah důvěry mezi osobami, které vykonávají svobodná povolání, a jejich klienty či pacienty a není známa ani odpověď na otázku, v jaké míře je možné nahradit takzvaný lidský faktor umělou inteligencí.

4.2.1. V oblasti právního poradenství se čím dál více rozšiřují technologie, jako je *blockchain* nebo *Legal Techs*. Elektronické advokátní poštovní schránky a aplikace elektronické veřejné správy trvale změní způsob komunikace se soudy a úřady. Svobodná povolání jsou již nyní důležitými partnery při realizaci projektů elektronické veřejné správy a podstatnou měrou v této oblasti přispívají ke zjednodušení administrativy.

4.2.2. V oblasti plánování získává stále více na významu informační modelování budov *Building Information Modeling* (BIM), což je metoda propojeného plánování, výstavby a správy budov, a řada posouzení bezpečnosti v oblasti infrastruktury se provádí pomocí umělé inteligence.

4.2.3. Ve zdravotnické oblasti vede používání aplikací s umělou inteligencí k významným změnám lékařské diagnostiky. Kromě toho dochází k dalšímu vývoji telemedicínského poradenství a elektronických předpisů a ke stále častějšímu využívání elektronických záznamů o pacientech.

4.3. Digitalizace mění způsob komunikace a informační kanály. Nabízí spotřebitelům na jedné straně možnost získat informace před využitím služeb svobodných povolání nebo během poskytování těchto služeb, a tak odstranit dosud existující informační asymetrii. Na druhé straně existuje nebezpečí, že nadměrná nabídka nefiltrovaných a nekomentovaných informací nebo cílených *falešných zpráv* spotřebitele znejistí a povede k vážným chybám v odhadu, čímž se informační asymetrie dokonce ještě prohloubí.

4.4. Digitalizace služeb svobodných povolání a systémy rozpoznání řeči a překladatelské systémy založené na umělé inteligenci povedou k omezení místní a jazykové vázanosti. To platí především pro poradenské a plánovací služby, ale i pro služby z oblasti sociální a zdravotnické. Nesmí to však vést k tomu, aby byla narušena zásada cílové země stanovená ve směrnici o službách.

4.5. Kvalita údajů u aplikací s umělou inteligencí je v oblasti služeb svobodných povolání obzvlášť důležitá. Aby bylo možné takovéto aplikace úspěšně zavést do praxe v citlivých oblastech, je nevyhnutelné začlenění svobodných povolání do technického vývoje, a zejména do zajišťování kvality údajů.

4.6. Jedním z důležitých aspektů v této souvislosti je také anonymizace, resp. pseudonymizace údajů coby základ zabezpečeného používání údajů v zájmu zadavatele. Současně kvůli technickému vývoji stoupá riziko kyberkriminality, která ohrožuje i nabídku služeb svobodných povolání.

4.7. Digitalizace usnadní vstup na trh pro nové obchodní subjekty, které cíleně nabídnou obchodní modely pro svobodná povolání. Evropská unie a členské státy EU se vyzývají, aby tento proces monitorovaly a v případě nutnosti regulovaly, například aby upravovaly vztah mezi provozovateli platform a svobodnými povoláními, jakož i přístup k těmto platformám. Do toho by měly být zapojeny vnitrostátní orgány dohledu nebo profesní komory. V oblasti farmaceutické péče vznikly v uplynulých letech velké on-line lékárny provozující přeshraniční činnost. Jako noví poskytovatelé zde mohou být ve výhodě takové podniky, které již disponují odbornými znalostmi v digitální oblasti.

5. Základní prvky svobodných povolání v rámci digitální transformace

5.1. Mezi osobami vykonávajícími svobodná povolání a jejich klienty, pacienty či zadavateli existuje zvláštní vztah důvěry, který je zásadním rysem poskytování služeb svobodných povolání. Tento vztah důvěry bude kvůli digitalizaci vystaven zkoušce. Projevuje se to například tím, že se již neuskutečňuje bezprostřední osobní kontakt, ale stále častěji se kontakt navazuje prostřednictvím technických nástrojů, jako jsou videopřenos nebo služby zasílání elektronických zpráv. Osobní, na důvěře založené poradenství a péče přesto jsou i v digitální formě nadále základním prvkem poskytování služeb svobodných povolání.

5.2. Z dlouhodobého hlediska je však třeba klást si otázku, zda aplikace využívající umělou inteligenci mohou plnit stejné nároky jako poradenství poskytované lidmi. Teoreticky si lze představit, že by se vztah důvěry člověka k člověku mohl změnit na vztah důvěry člověka ke stroji. V současnosti jsou tomu však aplikace s umělou inteligencí stále velice vzdáleny. Poslední rozhodnutí musejí mít v rukou lidé (zásada „human in command“ – člověk ve velení). Programování, na němž je založena umělá inteligence, musí být orientováno na člověka, musí být transparentní a primárně v zájmu příjemce služeb a musí se řídit stejnými normami, pokud jde o právní odpovědnost. Pro úspěch služeb poskytovaných umělou inteligencí a pro důvěru v tyto služby je navíc podstatná transparentní dohledatelnost algoritmů, na nichž jsou programy založeny. Ty nesmí podporovat zkreslování nebo šíření předsudků.

5.3. Jedním z důležitých pilířů tohoto vztahu důvěry jsou odborná nezávislost a vlastní odpovědnost. Nezbytnou charakteristikou služeb svobodných povolání je to, že pacienti, klienti a zadavatelé mohou důvěřovat tomu, že tyto služby budou poskytnuty na vlastní odpovědnost na základě odbornosti a nezávisle na vnějších zájmech. Právě v digitální oblasti, ve které je méně přehledné, jaké jsou zájmové vlivy, bude důvěra v nezávislé odborné znalosti stále více nabývat na významu.

5.4. Zajišťování bezpečnosti a ochrany údajů jsou základní prvky poskytování služeb svobodných povolání v digitální éře. Zde svobodným povoláním připadá klíčová úloha, protože svým klientům či pacientům zaručují bezpečné používání digitálních aplikací a informují je o rizicích. Tím se posiluje vztah důvěry s příjemcem služeb a jde to ruku v ruce se zachováváním profesního tajemství.

5.5. Současně je třeba konstatovat, že svobodná povolání nejsou schopna rozpoznat všechny případy zneužití údajů, což je důležitá skutečnost, pokud jde o případné otázky týkající se odpovědnosti. Platí to zejména v případě, kdy ke zneužití údajů dochází prostřednictvím externího přístupu k dostupným digitálním infrastrukturám mimo EU. Evropská unie by proto měla prosazovat rozvoj a rozšiřování zabezpečených digitálních infrastruktur, aby byla i nadále na stejné úrovni jako konkurenti z jiných regionů světa.

6. Digitalizace a vzdělávání

6.1. Digitalizace změní nároky na profesní přípravu a další vzdělávání v oblasti svobodných povolání. Je zapotřebí ochoty k celoživotnímu učení, které zahrnuje nejen vlastní oblast odbornosti, ale také osvojení si rychle se měnících digitálních kompetencí v jiných oborech.

6.2. Mají-li osoby vykonávající svobodná povolání získat nezbytné základy pro digitální kompetence, musejí jim být příslušné digitální dovednosti zprostředkovány již během jejich profesní přípravy, jakož i v dalším profesním životě. Evropská unie se vyzývá, aby těmto procesům napomohla odpovídajícími programy podpory.

6.3. Osvojení si a další rozvíjení digitálních kompetencí se vztahuje i na zaměstnance osob vykonávajících svobodná povolání, za jejichž profesní přípravu nese odpovědnost osoba vykonávající svobodné povolání.

7. Digitalizace a profesní právo

7.1. Požadavky na kvalitu a bezpečnost služeb svobodných povolání jsou v mnoha zemích stanoveny zákonem. Musí být splněny bez ohledu na to, zda jsou tyto služby poskytovány digitálně, či nikoli. Kolem vnitrostátního profesního práva vládne v EU již řadu let značné napětí. Evropská komise doufá, že omezení vnitrostátní profesní regulace povede k většímu hospodářskému růstu a hospodářské soutěži, zapomíná se však na náklady, jež vznikají v případech, kdy jsou služby svobodných povolání poskytovány chybně v důsledku nedostatečného zajištění kvality na deregulovaných trzích. Řada členských států proto považuje svou právní úpravu za nezbytnou a přiměřenou v zájmu zajištění kvality především v oblasti služeb systémového významu poskytovaných svobodnými povoláními.

7.2. Protože nové digitální formy poskytování služeb svobodných povolání stále častěji již nebudou moci být zahrnuty do stávající právní úpravy, dojde k přizpůsobení platného profesního práva. Má-li být zavedena nezbytná flexibilita, měly by být přepracovány právní předpisy, které se v důsledku digitalizace staly postradatelnými. Na druhé straně bude více nutné právně zajistit určité zásady, pokud jde o přístup ke svobodným povoláním a jejich výkon, aby se předešlo nepříznivým důsledkům digitalizace pro spotřebitele a pro svobodná povolání.

7.3. V zásadě jde o to, najít optimální poměr mezi závaznými právními předpisy a takzvaným „měkkým“ právem. Přednost zde má profesní samoregulace. Normotvůrce by měl regulačně zasahovat teprve v případech, že tato samoregulace neplní svůj účel. U svobodných povolání, která nejsou regulována, by mělo být prosazováno přijímání etických pravidel.

8. Digitalizace a samospráva svobodných povolání

8.1. Jednou z podstatných charakteristik svobodných povolání je určitá forma profesní organizace, která je však v jednotlivých členských státech EU různě silná.

8.2. Samospráva je organizována především regionálně a částečně místně. Digitalizace odstraňuje tradiční místní a jazykovou podmíněnost poskytování služeb. V souvislosti s tím se nabízí otázka, jak může být v budoucnu zaručen účinný dohled nad těmito povoláními. Touto otázkou by se měly včas zabývat orgány samosprávy.

8.3. Digitalizace přináší nové úkoly pro profesní komory a profesní sdružení v oblasti svobodných povolání. Ty mohou svým členům nabídnout pomoc při vývoji nových digitálních oborů činností nebo při používání nových médií.

8.4. Digitalizace bude vyžadovat úpravu profesních standardů rozvinutých v rámci samosprávy svobodných povolání. Profesní etika, která zajišťuje dodržování nejdůležitějších základních prvků svobodných povolání, je důležitým předpokladem pro předcházení nepříznivým dopadům procesů digitalizace na spotřebitele. Profesní standardy zde mohou doplňovat právní základy.

9. Vznik nových pracovních profilů v oblasti svobodných povolání

9.1. Digitalizace může rozšířit stávající pracovní profily svobodných povolání a posílit mezioborovou spolupráci s jinými povoláními, jakož i podporovat na základě kritérií uvedených v Římském manifestu vznik nových svobodných povolání ve smyslu otevřeného a dále se vyvíjejícího systému.

9.2. Kromě toho digitalizace posílí pokračující komercializaci služeb svobodných povolání a změni tradiční pracovní profily svobodných povolání.

9.3. Samospráva, profesní standardy a zákonné minimální požadavky proto budou v budoucnu plnit důležitou úlohu, má-li být prostřednictvím inovativních a flexibilních přístupů zajištěn aspekt obecného zájmu oproti čisté orientaci na zisk, a tím i kvalita služeb svobodných povolání poskytovaných spotřebitelům.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úloha sociální ekonomiky při vytváření pracovních míst a provádění evropského pilíře sociálních práv

(průzkumné stanovisko)

(2021/C 286/04)

Zpravodaj: **Giuseppe GUERINI**

Spoluzpravodajka: **Cinzia DEL RIO**

Žádost o vypracování stanoviska	portugalské předsednictví Rady, 26. 10. 2020
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31. 3. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	239/2/1

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV děkuje portugalskému předsednictví, že požádalo o toto stanovisko, a považuje za důležité určit mezi subjekty sociální ekonomiky strategické partnery pro provádění evropského pilíře sociálních práv a pro budování Evropské unie, která by potvrzovala, že hlavní funkcí ekonomiky je sloužit lidem. V této souvislosti doporučuje, aby orgány členských států zajistily široké zapojení subjektů sociální ekonomiky do národních plánů pro oživení a odolnost s cílem překonat krizi vyvolanou pandemií.

1.2. EHSV považuje za nezbytné konsolidovat provozní kritéria přijatá orgány Evropské unie, a podpořit tak odpovídající uznání organizací a podniků sociální ekonomiky a jejich různých právních forem. Podle těchto kritérií by se měly upřednostňovat sociální cíle obecného zájmu, je třeba přijmout demokratickou správu se zapojením různých zúčastněných stran a i při dosažení „omezeného zisku“ by měl být tento zisk určen na dosahování statutárních cílů.

1.3. EHSV považuje za nezbytné, aby Evropská unie zřídila za účelem měření sociálního dopadu vytvářeného organizacemi a podniky sociální ekonomiky stálý systém statistického sledování, který by umožnil získat kvalifikované, srovnatelné a aktuální údaje o rozsahu a dopadu tohoto odvětví.

1.4. EHSV se domnívá, že bude-li se úloha sociální ekonomiky při vytváření a udržování zaměstnanosti vztahovat i na znevýhodněné pracovníky a znevýhodněná území, bude nutné přijmout odpovídající podpůrné politiky umožňující uznat funkci obecného zájmu těchto organizací, které ač jsou soukromé právní povahy, ve své podstatě plní veřejnou funkci.

1.5. Tyto podpůrné politiky musí fungovat na čtyřech úrovních:

- daňové politiky a daňový režim uznávající funkci obecného zájmu,
- politiky v oblasti podpory veřejných a soukromých investic napomáhajících rozvoji financování se sociálním dopadem, a to i prostřednictvím veřejných zakázek a koncesí,
- politiky podpory stabilní zaměstnanosti a ekonomické účasti zaměstnanců podniků sociální ekonomiky,

— politiky týkající se podpory kvalifikací pracovníků a technologických inovací v organizacích sociální ekonomiky.

1.6. Pokud jde o vytváření a zachování pracovních míst, EHSV se domnívá, že systém známý pod názvem „worker buy-out“ (odkoupení podniku zaměstnanci), je užitečným příkladem osvědčeného postupu nejen pro oživení podniků v krizi, ale i pro převody malých a středních podniků, jejichž zakladatelé nemají pokračovatele. Proto by mohlo být zajímavé zřídit zvláštní evropský investiční fond.

1.7. EHSV žádá, aby byl i prostřednictvím pobídkových politik podpořen a povzbuzen rostoucí zájem finančních subjektů o investice se sociálním dopadem, díky nimž by se podniky sociální ekonomiky měly stát hlavním aktérem oživení investic určených k provádění sociálních, environmentálních a solidárních cílů.

1.8. EHSV se domnívá, že podniky sociální ekonomiky by mohly být ideální organizační formou pro nové podoby podnikání realizovaného prostřednictvím digitálních platforem a zejména pro aktivity sdílené ekonomiky, a to kvůli jejich predispozici k aktivnímu zapojování pracovníků a uživatelů digitálních platforem.

1.9. EHSV zdůrazňuje, že důstojné pracovní podmínky a demokratická správa jsou určujícími prvky podniků sociální ekonomiky a že tam, kde nejsou statutárně stanoveny, jako například v zaměstnaneckých a sociálních družstvech, by měly být stanoveny konkrétní formy konzultací a účasti zaměstnanců.

1.10. EHSV má za to, že organizace sociální ekonomiky, a zejména sdružení dobrovolníků, plní zásadní úlohu v oblasti soudržnosti, dodávají sociální kapitál a podporují odpovědnou úlohu občanské společnosti.

1.11. Dobrovolnictví mladých lidí představuje podstatný zdroj zvýšení zaměstnatelnosti a lidského kapitálu nových generací, protože vytváří pozitivní efekt, který zvyšuje možnosti uplatnění. Tato funkce se zdá být užitečná, i pokud jde o omezení jevu NEET (mladí lidé, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy), a bylo by vhodné aktivovat politiky na podporu přechodu od dobrovolnických činností ke stabilním formám placené práce.

1.12. EHSV v neposlední řadě požaduje a doufá, že akční plán pro sociální ekonomiku bude příležitostí pro zavedení operativních nástrojů a konkrétních legislativních návrhů.

2. Obecné připomínky

2.1. EHSV je potěšen, že tímto průzkumným stanoviskem, které si vyžádalo portugalské předsednictví Rady EU, může přispět k dosažení priorit programu se zvláštním ohledem na podporu evropského sociálního modelu, a to prostřednictvím konkrétních návrhů týkajících se úlohy podniků sociální ekonomiky v rámci zajišťování stabilní a důstojné práce a budování inkluzivnější, udržitelnější a odolnější ekonomiky.

2.2. Sociální ekonomika je na mezinárodní úrovni stále více uznávána jakožto rozhodující a významný model, který vyjadřuje organizační a transformační schopnost občanské společnosti. V různých členských státech vznikly právní předpisy, které uznávají její účely a funkce a vymezují profil a právní formu organizací považovaných za subjekty sociální ekonomiky⁽¹⁾.

2.3. Co se týče právního uznání, poukázal EHSV ve stanovisku INT/871⁽²⁾ na to, jakým způsobem organizace a podniky sociální ekonomiky upřednostňují sociální cíle před kapitálem, a to i díky demokratické správě, na které se podílejí různé zúčastněné strany. Tyto společnosti neusilují o dosažení zisku, a pokud díky podnikatelské činnosti dosáhnou tzv. „omezeného zisku“, je tento zisk určen na úsilí o uskutečnění statutárních cílů a vytváření pracovních míst.

(¹) [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2016/2237\(INL\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2016/2237(INL)&l=en),
<https://betterentrepreneurship.eu>,
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/MEMO_11_735,
<https://cecop.coop/works/cecop-report-on-social-enterprises-laws-in-europe-a-worker-and-social-coops-perspective>.

(²) <https://www.eesc.europa.eu/cs/our-work/opinions-information-reports/opinions/towards-appropriate-european-legal-framework>.

2.4. Sociální ekonomice se dostalo významného uznání ve studiích vypracovaných mezinárodními institucemi a organizacemi, jako jsou OECD, OSN, Mezinárodní organizace práce (MOP) a různé instituce EU, mezi nimiž figuruje i EHSV, který od roku 2009 do roku 2020 vypracoval 13 stanovisek věnovaných sociální ekonomice, v nichž organizace a podniky sociální ekonomiky rozdělil do čtyř skupin: družstva, sdružení, vzájemné společnosti a nadace, k nimž se v posledních letech přidaly sociální podniky.

2.5. Ačkoli Evropská unie uznává kritéria a nejrepresentativnější rysy sociální ekonomiky, jako je upřednostňování jednotlivce před kapitálem, reinvestování zisků a participativní správa⁽³⁾, doposud nebylo dosaženo dohody, pokud jde o jednotnou evropskou právní definici. V roce 2018 navrhl Evropský parlament zavedení certifikace pro organizace sociální ekonomiky na základě článku 50 SFEU. EHSV se domnívá, že je za tímto účelem nezbytné zajistit lepší a jednotnější sběr statistických údajů o organizacích a podnicích sociální ekonomiky na základě společné pracovní definice, jako je tomu v zemích, které zřídily veřejné rejstříky organizací a podniků sociální ekonomiky.

2.6. Uznávaná a formálně přijímaná pracovní definice platná pro instituce Evropské unie je stále nezbytnější, zejména za účelem umožnění přístupu k mnohým příležitostem růstu a rozvoje, ale rovněž za účelem dosažení lepšího porozumění sociální ekonomice ze strany veřejných i soukromých institucí.

2.7. Tato definice je nezbytná pro plný přístup na kapitálový trh, na němž narůstá zájem o investice se sociálním dopadem. Vhodnou příležitostí k řešení tohoto tématu představuje akční plán pro sociální ekonomiku, avšak bylo by vhodné zvážit úlohu sociální ekonomiky rovněž v rámci akčního plánu pro vytváření unie kapitálových trhů pro občany a podniky⁽⁴⁾ s cílem přilákat do Evropy investice do ekonomiky ohleduplné k jednotlivcům.

2.8. **Funkce a ekonomická hodnota** organizací sociální ekonomiky se zdá být dosti významná (8 % evropského HDP), a to jak pokud jde o výši, tak i kvalitu a stabilitu této hodnoty⁽⁵⁾, která rostla i během finanční krize, jak z hlediska vytvořené ekonomické hodnoty, tak pokud jde o počet zaměstnanců.

2.9. Významnou úlohu sehrávají v oblasti vytváření a zachování pracovních míst, kde představují více než 13,6 milionu placených pracovních míst v Evropě, což odpovídá přibližně 6,3 % aktivní populace EU-28⁽⁶⁾, a čítají více než 232 milionů společníků družstev, vzájemných společností a obdobných subjektů a více než 2,8 milionu podniků a organizací. Přibližně 2,6 milionu těchto zaměstnanců jsou zaměstnanci sociálních podniků, které splňují kritéria popsána Iniciativou pro sociální podnikání v roce 2011.

2.10. Mnoho zaměstnanců organizací a podniků sociální ekonomiky tvoří pracovníci malých organizací, ale existují i velké podniky sociální ekonomiky čítající někdy stovky až tisíce zaměstnanců. Velká část jich působí v organizacích, které se vyznačují demokratickou participativní správou, přičemž byla prokázána souvislost mezi širokou účastí zúčastněných stran na správě a tendencí udržovat vysokou úroveň zaměstnanosti, jakož i schopností lépe odolávat otřesům⁽⁷⁾.

⁽³⁾ Iniciativa pro sociální podnikání: https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/enterprises_cs. Závěry Rady z roku 2015 týkající se podpory sociální ekonomiky: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15071-2015-INIT/cs/pdf>.

Social Economy Charter (Charta zásad sociální ekonomiky) 2002: <https://www.socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2020/04/2019-updated-Social-Economy-Charter.pdf>.

⁽⁴⁾ Unie kapitálových trhů pro občany a podniky – nový akční plán, COM(2020) 590 final.

⁽⁵⁾ Údaje jsou převzaty z této publikace Evropské komise: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=22304&langId=en>.

⁽⁶⁾ Údaje jsou převzaty ze zprávy EHSV <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-17-876-cs-n.pdf>.

⁽⁷⁾ *The resilience of the cooperative model*, CECOP, 2012 <https://www.cecop.coop/works/the-resilience-of-the-cooperative-model>.

2.11. Pro sociální ekonomiku je významným rysem výrazné zastoupení žen, které v mnoha případech překračuje 70 % pracovní síly a celkově obvykle přesahuje 50 %. Ačkoli je zapotřebí učinit další kroky s cílem dosáhnout úplné rovnosti, působí v řídicích a vedoucích funkcích mnoha organizací sociální ekonomiky významný podíl žen. Tyto organizace a podniky se vyznačují značnou měrou mzdové rovnosti, a to jak mezi různými pozicemi organizační hierarchie, tak pokud jde o mzdy mužů a žen, u nichž nebyla zjištěna nadměrná nerovnováha⁽⁸⁾.

2.12. Větší rovnost platů nekompenzuje skutečnost, že se výše mezd zaměstnanců organizací a podniků sociální ekonomiky mnohdy pohybuje v nižších příjmových pásmech. To je způsobeno obecně nízkým ohodnocením práce v oblasti péče, která často není adekvátně finančně ohodnocena ani v konvenčních formách podniků. V tomto ohledu je důležité posílit odborová práva pracovníků v sociálním a asistenčním sektoru.

2.13. Důležitá je rovněž role při podpoře a provádění sociálních inovací, jež ukazuje, že tyto organizace dokáží interpretovat změny ve společnosti a reagovat na ně mobilizací zdrojů lidského kapitálu, která je vyjádřena aktivní a solidární účastí více než 82,8 milionu dobrovolníků.

2.14. Vysoký počet osob aktivních v důležitých sektorech, například pokud jde o výzvy související se sociálními a technologickými inovacemi, kterým organizace a podniky sociální ekonomiky čelí, musí mít podporu v odpovídajících opatřeních v oblasti celoživotního učení a kvalifikace v zájmu rozvoje odborných a organizačních dovedností.

2.15. EHSV proto považuje za velmi vhodné, že Evropská komise oznámila akční plán pro sociální ekonomiku a konkrétní opatření pro provádění evropského pilíře sociálních práv ve svém zvláštním akčním plánu, k němuž se EHSV vyjádřil ve stanovisku SOC/614⁽⁹⁾.

3. Návrhy pro evropskou politiku na podporu a prosazování sociální ekonomiky

3.1. S cílem dále podnit a posílit přínos organizací a podniků sociální ekonomiky a vybudovat „sociálnější, odolnější a inkluzivnější Evropu“ je zapotřebí zavést legislativní opatření a programy evropské hospodářské politiky, které by podporovaly nárůst organizací a podniků sociální ekonomiky i z hlediska jejich možného přínosu k udržitelnému, ekologickému a solidárnímu modelu rozvoje a tomuto nárůstu by napomáhaly.

3.2. V tomto ohledu připomínáme, že zásahy lze rozdělit do čtyř úrovní:

- daňový režim, který by uznával funkci obecného zájmu, kterou podniky sociální ekonomiky plní, se zvláštním ohledem na ty z nich, které působí v odvětvích primárního veřejného zájmu, jako jsou sociální, zdravotní a vzdělávací služby a služby v oblasti sociálního začlenění,
- politiky v oblasti podpory veřejných a soukromých investic napomáhajících rozvoji financování se sociálním dopadem – s dalším zlepšením přístupu na trh veřejných zakázek a koncesí,
- politiky v oblasti podpory stabilní zaměstnanosti a ekonomického zapojení zaměstnanců podniků sociální ekonomiky, zejména do demokratické správy těchto podniků,
- politiky podpory při zavádění nových dovedností a pomoci s šířením inovací a nových technologií v občanské společnosti.

3.3. EHSV uznává, že organizace a podniky sociální ekonomiky sehrávají důležitou úlohu v oblasti služeb jednotlivcům a sociálních služeb, avšak domnívá se, že odpovědnost států a veřejných správ za zaručení poskytování základních služeb občanům je naprosto zásadní.

⁽⁸⁾ *Las mujeres en las cooperativas de trabajo*, COCETA, 2019 <https://www.coceta.coop/publicaciones/estudio-mujer-cooperativismo-coceta-2019.pdf>.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 14, 15.1.2020, s. 1.

3.4. Je třeba dále posilovat opatření na podporu zaměstnanosti v sociálních podnicích, jejichž posláním je zajišťovat pracovní začlenění zdravotně postižených nebo zvláště znevýhodněných pracovníků. Tato opatření by měla snižovat zatížení nákladů práce daněmi a sociálními dávkami tím, že orgány veřejné moci budou vyplácet nezbytné příspěvky s cílem zajistit pojištění a sociální zabezpečení těchto znevýhodněných pracovníků. Tyto pobídky by neměly být považovány za státní podporu podniků sociální ekonomiky, protože jsou určeny na podporu plného pracovního začlenění zvláště znevýhodněných osob. Pobídky by měly být v každém případě poskytovány pouze organizacím, které dodržují kolektivní pracovní smlouvy a základní práva pracovníků.

3.5. V mnoha případech jsou podniky sociální ekonomiky hlavním provozovatelem služeb nezbytných pro obyvatele – jako jsou služby v oblasti vzdělávání, sociálně-zdravotní služby, asistenční služby a služby v oblasti odborné přípravy a pracovního začlenění znevýhodněných osob – řídí činnosti, které i když jsou obchodní nebo podnikatelské povahy, mají vždy silný komunitní a územní význam, a jejich zisky jsou investovány zpět do uskutečňování statutárních cílů. Tyto služby jsou realizovány s přímou účastí samotných příjemců a jejich územní zakotvení je součástí jejich poslání. Tyto podmínky tak nelze bezpodmínečně připodobňovat k režimům hospodářské soutěže na trhu. Proto by bylo možné uvolnit některé předpisy ohledně „státní podpory“, které brání zavedení takového daňového režimu, který by uznával sociální zásluhy a veřejnou prospěšnost těchto organizací.

3.6. Z téhož důvodu, jak již žádal ve svém stanovisku INT/906⁽¹⁰⁾, EHSV považuje za nezbytné, aby maximální hodnota stanovená v nařízení *de minimis* o službách obecného hospodářského zájmu ve výši 500 000 EUR na tři zdaňovací období byla navýšena alespoň na 800 000 EUR na jedno zdaňovací období.

Není tím dotčena možnost stanovit pravidla pro přístup k veřejným finančním prostředkům na základě jednotných a transparentních kritérií za plného dodržování pracovních norem a uplatňování odvětvových kolektivních smluv.

3.7. Je důležité vymezit vhodné nástroje umožňující navýšení investic se sociálním dopadem realizovaných v organizacích sociální ekonomiky. V tomto směru bylo provedeno několik zajímavých experimentů se zvláštními obligacemi nebo účastnickými cennými papíry (vlastní kapitál nebo kvazivlastní kapitál) v podniku sociální ekonomiky, který plnil sociální cíle obecného zájmu.

3.8. V případě daňového zvýhodnění investorů by se tyto finanční nástroje mohly stát významnou hybnou silou růstu, vzhledem ke skutečnosti, že již nyní historické údaje potvrzují, že i s omezenými investicemi se organizacím sociální ekonomiky daří vytvářet velký počet pracovních míst a mnoho sociálních výhod pro příjemce jejich služeb.

3.9. Je však nezbytné stanovit vhodné parametry, které by umožňovaly měřit a srovnávat získané výsledky, jako je zvýšení stabilní zaměstnanosti, uplatňování vysokých standardů bezpečnosti práce a ověření skutečného dosažení sociálních cílů iniciativy. Proto by bylo vhodné, aby členské státy přijaly rámcové zákony o sociální ekonomice a aktivně zaváděly politiky na podporu rozvoje a růstu podniků sociální ekonomiky.

3.10. Již v roce 2011 Evropská komise konstatovala, že je zapotřebí zvýšit úroveň znalostí a shromažďování údajů a statistik o podnicích sociální ekonomiky, stále je však zapotřebí učinit mnohé za účelem stanovení koordinovaných standardů, které by však byly zvláště užitečné i v rámci zamezování tzv. „social washing“ (vylepšování mediálního obrazu podniků, pokud jde o sociální otázky) nebo neoprávněnému přístupu k podpůrným opatřením.

3.11. Díky tomu by mohly být určeny vnitrostátní orgány v členských státech, v nichž dosud nebyly určeny, které by byly pověřeny sledováním a kontrolou dodržování standardů a souladu se sociálními cíli.

3.12. Jedním z nejdůležitějších konkrétních podpůrných opatření je účast na trhu s veřejnými zakázkami a koncesemi; již směrnice 2014/24/EU navrhuje významné nástroje v této oblasti⁽¹¹⁾, které však nebyly ve všech členských státech adekvátně provedeny. V zájmu podpory společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek by Evropská komise měla jít příkladem a k plnění cílů sociální politiky co nejlépe využívat svá vlastní zadávací řízení.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 131.

⁽¹¹⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers/social-procurement_cs.

3.13. V oblasti podpůrných opatření jsou zajímavá rovněž opatření týkající se přeměny výrobních činností a služeb nebo převodu těchto činností z podniků v krizi nebo z podnikatelů na konci kariéry na zaměstnance sdružené do družstev nebo v rámci participativních podniků.

3.14. Mnohé z těchto situací spadají pod tzv. „**worker buy-out**“ (odkoupení podniku zaměstnanci) ⁽¹²⁾; takovéto převody byly v minulosti úspěšně realizovány při ožiování průmyslových podniků v krizi a dnes jsou na vzestupu v případech, kdy dochází k převzetí malého podniku sociálním podnikem s účastí zaměstnanců. K tomu dochází zejména v případě mladých lidí, kteří nemají dostatečnou kapitálovou rezervu na založení podniku a často je brzdí samota a obava čelit obtížné situaci na trhu jako jednotlivci.

3.15. S cílem zvýšit potenciál těchto iniciativ by byl vhodný investiční zásah a doprovodná opatření, která by napomáhala zahájení provozu podniků prostřednictvím kapitálové účasti a financovala zaměstnance podniků v krizi, kteří chtějí činnost podniku převzít a za tímto účelem zřídí družstvo. V některých zemích tyto iniciativy umožnily restrukturalizaci různých podniků a zachránily tisíce pracovních míst.

3.16. Při těchto procesech průmyslové přeměny plní klíčovou úlohu odborové organizace zaměstnanců. Formy samostatné výdělečné činnosti jako „worker buy-out“ jsou nedílnou součástí aktivních politik práce. Dobrým příkladem spolupráce družstev s odbory je dohoda, kterou v Itálii podepsaly tři družstevní federace a tři nejvýznamnější odborové organizace a jejímž předmětem je systematická spolupráce v oblasti „worker buy-out“ ⁽¹³⁾.

3.17. EHSV doufá, že akční plán pro sociální ekonomiku podpoří zavedení obdobných iniciativ ve všech členských státech Evropské unie prostřednictvím zřízení zvláštní struktury v rámci Evropského investičního fondu nebo Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci, a to proto, aby existovaly konkrétní nástroje na podporu oživení ekonomických činností, které výrazně narušila krize způsobená pandemií.

4. Nové podoby sociální ekonomiky

4.1. Podniky sociální ekonomiky rozvíjejí nová pracovní místa a iniciativy v oblasti sociálních inovací rovněž v rámci zelené ekonomiky a s cílem podporovat udržitelný rozvoj. Organizace sociální ekonomiky také stále častěji realizují projekty v oblasti oběhového hospodářství, v jejichž rámci vznikají nová pracovní místa v odvětví opětovného použití nebo sociálního zemědělství. Právní rámec a politiky v mnoha členských státech dosud neumožňují provádění politik pro rozvoj družstev zaměřených na začleňování pracovních sil. Je proto žádoucí přijmout opatření na úrovni EU, aby se v těchto oblastech dosáhlo pokroku.

4.2. Obzvláště zajímavá je úloha, jakou mohou sehrávat zaměstnanecká družstva ⁽¹⁴⁾, pokud jde o zajištění, aby nové formy podnikání realizované prostřednictvím digitálních platform byly inkluzivnější, aby se zaměstnanci a uživatelé mohli udržitelnějším a sdíleným způsobem podílet na rozvoji nových forem vzájemnosti a solidarity prostřednictvím digitálních technologií, které mohou podpořit širokou účast. To vše, aniž by ochrana zaměstnanců platformy a atypických zaměstnanců nutně vyžadovala uzavření příslušných kolektivních smluv s odborovými organizacemi zaměstnanců.

4.3. Podniky sociální ekonomiky mohou vytvářet pracovní příležitosti a příležitosti pro místní rozvoj díky organizování účasti občanů na realizaci služeb, jako je dodávání obnovitelné energie nebo poskytování služeb v decentralizovaných oblastech a venkovských oblastech, jako je tomu ve Francii, kde fungují územní střediska hospodářské spolupráce, která

⁽¹²⁾ Business transfers to employees under the form of a cooperative in Europe: opportunities and challenges, CECOP, 2013 (Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 24).

⁽¹³⁾ Italy, historic agreement between unions and coops on worker buyouts, CECOP, 2021: <https://cecop.coop/works/italy-historic-agreement-between-unions-and-coops-to-promote-worker-buyouts>.

⁽¹⁴⁾ All for one – Worker-owned cooperatives' response to non-standard employment, CECOP 2019: <https://cecop.coop/works/cecop-report-all-for-one-reponse-of-worker-owned-cooperatives-to-non-standard-employment>.

provádějí projekty se společným zapojením sdružení, družstev, místních orgánů, tradičních podniků a univerzit a podporují sociální zemědělství, udržitelný cestovní ruch a zhodnocení environmentálního a kulturního bohatství.

4.4. V oblasti sociální ekonomiky plní velmi významnou úlohu dobrovolnické aktivity, které jsou důležité pro mladou generaci, ale i pro starší osoby, pro které v některých případech představují důležitou příležitost k zachování aktivní sociální a občanské role, a přispívají tak ke zlepšení kvality života. Je proto důležité posílit součinnost mezi vzděláním a odbornou přípravou a hodinami dobrovolnické činnosti jakožto nástrojů podporujících začlenění na pracovní trh v sociální oblasti. Větší koordinace mezi obdobími dobrovolnictví a stážemi by mohla usnadnit vzdělávání kvalifikovaných mladých zaměstnanců.

4.5. Kladnou zkušenost s Evropským sborem solidarity by bylo možné posílit a znásobit prostřednictvím zřízení určitého „Erasmu pro sociální podnikatele“, který by podporoval přeshraniční spolupráci v oblasti sociální ekonomiky.

4.6. Tato funkce se zdá být velmi užitečná, i pokud jde o omezení komplexního jevu NEET (mladí lidé, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy), a bylo by vhodné aktivovat pobídkové politiky na podporu přechodu od dobrovolnických činností ke stabilní práci.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Odborná příprava – účinnost systémů pro předvídání dovedností a potřeb trhu práce a pro jejich sladění a úloha sociálních partnerů a různých zúčastněných stran

(průzkumné stanovisko na žádost portugalského předsednictví)

(2021/C 286/05)

Zpravodaj: **Jean-Michel POTTIER**

Žádost portugalského předsednictví 26. 10. 2020
Rady

Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Rozhodnutí předsednictva	28. 10. 2020
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	16. 4. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	222/0/4

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV připomíná význam otázky sladění dovedností s potřebami trhu práce. Zdůrazňuje zásadní důležitost, jakou má účinnost systémů odborné přípravy a schopnost předvídat potřeby v oblasti dovedností v souvislosti s hlubokými změnami způsobenými krizí COVID-19, která urychluje změny v hospodářství, a to zejména v digitální a environmentální oblasti.

1.2. Vzhledem k potížím s náborem zaměstnanců, kterým čelí evropské podniky, EHSV poukazuje na to, že pro získávání dovedností je důležité využívat systémy alternační odborné přípravy, která může mít velmi rozmanitou podobu. Velká většina zaměstnavatelů plně zajišťuje alternační odbornou přípravu a snaží se předat své know-how. Je však třeba dbát zvláště na to, aby nedocházelo k žádnému zneužívání v tom smyslu, že by účastníci alternační odborné přípravy zastávali neplacená produktivní pracovní místa, a aby bylo toto zneužívání zakázáno.

1.3. EHSV připomíná, že rozmanitost těchto systémů umožňuje optimální přizpůsobení různým situacím vyplývajícím z velikosti podniku, druhů kvalifikace, struktury systému odborné přípravy, typu a úrovně obsazovaného pracovního místa. Umožňuje rovněž zaměstnancům a uchazečům o zaměstnání získat nové dovednosti, a bojovat tak proti zastarávání profesních dovedností.

1.4. EHSV poukazuje na specifika malých a středních podniků. Vzhledem k technické náročnosti profesí vykonávaných v mnoha malých a středních podnicích s jedinečným know-how, zejména na úzce specializovaných trzích, by alternační odborná příprava mohla být vhodným řešením pro jejich potřeby v oblasti dovedností. V mnoha venkovských oblastech je know-how malých podniků pro mladé lidi jedinečnou příležitostí a vhodné pracovní prostředí by mohlo zlepšit jejich profesní příležitosti.

1.5. Podle EHSV jsou sociální partneři účinnými subjekty při přípravě a řízení systému odborné přípravy a mají obzvláště dobré předpoklady k tomu, aby zjišťovali potřeby trhu práce v oblasti dovedností. Jsou schopni zjistit nedostatky pracovních sil v jednotlivých oborech a na jednotlivých územích a zajistit účinný rozvoj dovedností zaměřený na odbornou praxi. Mohou se opírat o zúčastněné strany, jako je stát, region nebo veřejné služby zaměstnanosti, a kombinovat tak kvantitativní a kvalitativní údaje týkající se potřeb v oblasti dovedností.

1.6. EHSV je toho názoru, že sociální partneři musí plnit významnou úlohu při přípravě kvalifikací a jejich obsahu. Je zásadně důležité zapojit je od samého počátku tohoto procesu, aby se zabránilo tomu, že zdroje nebudou odpovídat skutečným potřebám zaměstnavatelů a zaměstnanců v Evropě.

Stejně tak jsou sociální partneři kompetentní poskytovat poradenství pro volbu povolání určené široké veřejnosti.

1.7. EHSV připomíná, že zúčastněné strany (stát, region, veřejné služby zaměstnanosti) jsou velmi důležitými subjekty pro navrhování řešení, která usnadňují sociální začlenění. EHSV vyzývá k lepší koordinaci mezi všemi aktéry, zúčastněnými stranami a sociálními partnery na základě smluvní úpravy, v jejímž rámci budou stanoveny interakce a povinnosti každého subjektu, aby se zajistila lepší srozumitelnost systémů odborné přípravy a podpory. Organizace občanské společnosti, veřejné a neziskové sociální služby, sociální podniky, organizace sociální péče a sociální pracovníci plní klíčovou úlohu při podpoře mladých i starších lidí, přičemž věnují zvláštní pozornost osobám ze sociálně znevýhodněných skupin. Právní a finanční rámce některých členských států poskytují pevný základ pro rozvoj těchto důležitých funkcí a služeb. Silné politiky v oblasti odborného vzdělávání jsou rovněž zásadní pro dosažení cíle, který spočívá v podpoře kvalifikace, vzdělání a přizpůsobivosti pracovníků a schopnosti trhů práce rychle reagovat na hospodářské změny a jenž je stanoven v článku 145 SFEU.

1.8. EHSV zdůrazňuje, že je důležité zohlednit specifické rysy malých a středních podniků, včetně velmi malých podniků, aby bylo možné reagovat na potřeby v oblasti dovedností v profesích, v nichž chybí pracovníci. Tyto podniky nemají interní oddělení lidských zdrojů, ačkoli vazba mezi odbornou přípravou, dovednostmi a pracovními místy vyžaduje zvláštní přístup. Tyto podniky představují významný zdroj pracovních míst a potřebují zvláštní podporu. Ta se musí zaměřit na zjištění jejich potřeb v oblasti dovedností, sestavování nabídek práce, poskytování poradenství, proces náboru a uzpůsobené systémy odborné přípravy pro trvalé profesní začlenění.

1.9. EHSV připomíná, že odborná příprava je základním nástrojem pro integraci osob se zdravotním postižením. Je třeba přijmout vhodná opatření k řešení problému rovných příležitostí pro muže se zdravotním postižením (zvláště pro ženy) a zajistit pro ně podmínky rovného přístupu k inkluzivním systémům odborného vzdělávání. EHSV rovněž připomíná, že udržitelnost práce se odvíjí zejména od práva na kvalitní odbornou přípravu.

1.10. EHSV doporučuje vypracovat vnitrostátní strategické dohody týkající se odborné přípravy a poradenství, a to na základě jednání mezi orgány a sociálními partnery se zapojením zúčastněných stran působících v oblasti odborného vzdělávání a přípravy. EHSV si je vědom toho, že v některých podnicích, profesních odvětvích nebo na určitých územích tyto dohody existují, a vyzývá k širšímu využívání tohoto druhu strategických vnitrostátních dohod. Opatření Unie by zase měla usnadnit přizpůsobení průmyslovým změnám, aby se podpořilo profesní začlenění a znovuzačlenění na trhu práce.

2. Souvislosti

2.1. Význam úvah o vztahu mezi dostupnými dovednostmi a potřebami trhu práce by měl být vnímán v evropském kontextu, jak je tomu v prohlášení z Osnabrücku, v němž se uvádí, že mezi zúčastněnými stranami se zohledňují sociální partneři. **Tento evropský kontext zahrnuje zejména:**

- na jedné straně představují vzdělávání, odborná příprava a celoživotní učení v rámci evropského pilíře sociálních práv první a čtvrtou zásadu v oblasti rovných příležitostí a přístupu na trh práce, a to i z hlediska celoživotního učení,
- na druhé straně vydala Evropská komise v roce 2020 sdělení o evropském prostoru odborné přípravy a vzdělávání, v němž znovu potvrdila své zásady činnosti a své cíle, zejména kvalitní vzdělávání pro všechny,
- v neposlední řadě požadoval EHSV ve svém stanovisku SOC/570 ⁽¹⁾ „Budoucnost světa práce – dovednosti“ vytvoření cílených politik a přijetí konkrétních opatření za účelem zlepšení a přizpůsobení systémů vzdělávání s cílem připravit se a reagovat na tyto rychlé technologické a digitální změny.

2.2. Otázka sladění dostupných dovedností s potřebami trhu práce je v jednotlivých zemích EU vnímána různě. Před krizí COVID-19 se začalo diskutovat o tzv. nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a EHSV vyzval při řešení této otázky k opatrnosti. Podle střediska Cedefop se 45 % pracovníků domnívá, že jejich dovednosti plně neodpovídají pracovnímu místu, které zastávají, zatímco 70 % podniků chybí dovednosti. Avšak jen málo z těchto podniků spojuje tyto obtíže s překážkami, s nimiž se setkávají, jako je problém s náborem pracovníků, zeměpisná poloha podniku, výše mezd a pracovní podmínky. Přesné důvody nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a způsob, jak pomoci příslušným osobám nalézt práci, by se měly analyzovat v hloubkové studii.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 237, 6.7.2018, s. 8.

2.3. Potřeby v oblasti dovedností

Požadované dovednosti se v jednotlivých zemích liší. Tato rozmanitost však závisí na úrovni průmyslové výrobní základny dané země v porovnání s potřebami ekonomik orientovaných na služby nebo cestovní ruch. Obecná úroveň požadovaných dovedností má sice stoupající tendenci, ale potřeby se týkají také nižších úrovní kvalifikace, pro které se využívá přistěhovalců.

2.4. Systém odborné přípravy

Odborné vzdělávání a příprava jsou odvětvím vzdělávání, které má nejbližší k trhu práce a jeho potřebám v oblasti dovedností. Počáteční odborné vzdělávání, které je obecně poskytováno na vyšší střední úrovni, probíhá buď ve školách, nebo v profesních prostředích ve střediscích odborného vzdělávání a v podnicích. Podíl mladých lidí zapojených do odborného vzdělávání ve srovnání se všeobecným vzděláváním se v Evropské unii liší, avšak postupně se všude snižuje. Toto zjištění zpravidla vede k nápravným nebo motivačním opatřením, a to jak z podnětu veřejných orgánů, tak z podnětu profesních subjektů, včetně sociálních partnerů. V rámci těchto opatření se nová agenda dovedností zaměřuje na digitalizaci obsahu odborné přípravy.

Systém dalšího odborného vzdělávání se zaměřuje především na práci a většina odborné přípravy probíhá v pracovním prostředí.

2.5. Úloha sociálních partnerů

Tuto úlohu, jež existuje v různé míře ve všech zemích, je třeba posílit. Sociální partneři se díky svým zkušenostem podílejí na definování současných i budoucích potřeb v oblasti dovedností v profesních organizacích nebo na vnitrostátní meziodvětvové úrovni. Velmi často se také podílejí na definování referenčních systémů kvalifikací a diplomů, řízení systémů odborné přípravy, správě fondů odborného a učňovského vzdělávání a na systému celoživotního profesního poradenství. Odborná příprava je navíc téma, o němž sociální partneři zpravidla jednají v rámci kolektivního vyjednávání.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV poukazuje na rostoucí nerovnováhu na trhu práce, která souvisí zejména s nedostatkem dovedností a na niž má také dopad zdravotní krize, která prohlubuje propast mezi potřebami a dovednostmi mladých lidí ve stále více soustředěné ekonomice.

3.1.1. Tato situace, která existovala před zdravotní krizí, se v průběhu posledních dvaceti let vyvíjela a zhoršovala. U 60 % dospělých zaměstnanců hrozí, že jejich technické dovednosti budou zastaralé (údaje pro EU-28 v roce 2014).⁽²⁾ Z toho plyne, že na trhu práce existuje nezaměstnanost a zároveň nedostatek pracovníků.⁽³⁾⁽⁴⁾

3.1.2. Dopad zdravotní krize zhoršuje nedostatek pracovníků na trhu práce, zejména v důsledku urychleného rozvoje digitální transformace.

3.2. EHSV vítá evropskou agendu dovedností, a zejména skutečnost, že doporučení Rady o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost a sociální spravedlnost může zahrnovat opatření ve všech fázích profesionalizace a reagovat na vývoj všech druhů potřeb a dovedností:

a) **ve všech fázích profesionalizace** (odkaz Cedefop – přehled dovedností)⁽⁵⁾:

— před nástupem do prvního zaměstnání:

— prostřednictvím rozvoje dovedností a profesionalizace (počáteční a další odborné vzdělávání, alternační odborná příprava, učňovská příprava),

— v okamžiku nástupu do podniku nebo v případě interní mobility:

— prostřednictvím přizpůsobení profesních a sociálních dovedností situaci podniku (pomoc při adaptaci na nové místo, vzdělávání na pracovišti),

⁽²⁾ https://www.cedefop.europa.eu/files/3075_en.pdf, p. 26.

⁽³⁾ Míra nezaměstnanosti (v jednotlivých členských státech): <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/visualisations>: míra nezaměstnanosti, leden 2021, EU27.

⁽⁴⁾ Volná pracovní místa (v jednotlivých členských státech): https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Job_vacancy_statistics.

⁽⁵⁾ <https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/dashboard/european-skills-index>.

— během celé profesní kariéry;

— prostřednictvím přizpůsobení profesních dovedností měnícím se potřebám pracovního místa a profese;

- b) **přizpůsobením systémů potřebám plynoucím z měnící se povahy pracovních míst:** prohlubování dovedností (*upskilling*), změna kvalifikace (*reskilling*), získávání průřezových dovedností (*cross-skilling*), nové dovednosti;
- c) **v závislosti na povaze požadovaných dovedností:** základní dovednosti, technické dovednosti a odborné znalosti, průřezové dovednosti.

3.3. V prohlášeních organizací zastupujících zaměstnavatele a zaměstnance obchodních podniků na evropské úrovni jsou předkládány návrhy, v nichž si tyto organizace nárokují právo do této oblasti zasahovat.

Evropská konfederace odborových svazů (EKOS) tedy v této oblasti podporuje sociální dialog, a to jak na evropské, tak na vnitrostátní úrovni. Sdružení SMEUnited je toho názoru, že vlády by měly pověřit řízením učňovské přípravy sociální partnery. Konfederace BUSINESS EUROPE se zasazuje o to, aby sociální partneři rozvíjeli potřeby týkající se programů odborné přípravy a aby byla vedena společná jednání s poskytovateli odborné přípravy v oblasti odborné přípravy zaměstnanců.

3.4. Úloha zúčastněných stran

EHSV vyzývá k tomu, aby se sociální partneři spolu s dalšími zúčastněnými stranami podíleli na zjišťování potřeb, zdrojů a opatření, která mají být provedena, a aby s nimi spolupracovali s využitím prostředků, které mají tyto strany k dispozici. Týká se to zejména podniků, profesních organizací a dalších oborových a mezioborových organizací, odvětvových a vnitrostátních sociálních partnerů, národních kvalifikačních rámců nebo systémů klasifikace odborných diplomů (NKR), regionálních orgánů a veřejných nebo poloveřejných subjektů a vnitrostátních orgánů, organizací občanské společnosti, sociálních podniků, sociálních služeb, organizací sociální péče, subjektů poskytujících poradenství a pomoc při začlenění, znovuzačlenění a umístění do zaměstnání, včetně osob se zdravotním postižením, a subjektů poskytujících odborné vzdělávání a přípravu (*počáteční/další odborné vzdělávání a příprava*)⁽⁶⁾.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Předvídání potřeb v oblasti dovedností

4.1.1. Sociální partneři plní klíčovou úlohu při zjišťování, hodnocení a předvídání potřeb trhu práce v oblasti dovedností. Jejich role je zásadní pro činnost středisek pro sledování profesí a dovedností a pro analýzu shromážděných údajů. Jejich výhledová analýza musí být propojena s hodnoceními všech zúčastněných stran: státu, regionů, komor a všech subjektů působících v oblasti zaměstnanosti, odborné přípravy a poradenství, jako jsou sociální služby a organizace sociální péče. Tato spolupráce přispívá k tomu, aby se Evropa stala v rámci trhu práce ústředním aktérem.

4.1.2. Podle EHSV je nutné tuto zásadní úlohu upevnit tím, že budou sociálním partnerům poskytnuty veškeré nezbytné prostředky, aby mohli držet krok se zásadními změnami, k nimž na trhu práce dochází. Hospodářská a sociální zdravotní krize, která začala v roce 2020 a stále pokračuje, se ukazuje jako silný katalyzátor změn v hospodářství. Mají-li se podniky, a to i ty nejmenší, přizpůsobit, je naprostou nezbytností jejich digitalizace. Zákazníci i spotřebitelé dnes v důsledku krize netrpělivě očekávají ekologickou transformaci, a to nejen kvůli novým profesím, které s ní souvisejí.

4.2. Zefektivnění nabídky odborné přípravy a jejího obsahu

4.2.1. Vzdělávací a certifikační referenční systémy musí být s ohledem na posuzování potřeb v oblasti dovedností pravidelně aktualizovány, aby nedocházelo k jejich zastarávání. Dovednosti týkající se nových technologií, požadavků ekologické transformace a digitálních změn, které urychlila zdravotní krize, vyžadují pohotová řešení. Pro cílové skupiny, jimž je obtížné odbornou přípravu zprostředkovat, by měly být přizpůsobeny inovativní pedagogické postupy pomocí vhodných inkluzivních metod.

⁽⁶⁾ Poskytovatelé odborného vzdělávání a přípravy – VET4EU2) <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=38451&no=1>.

Princip alternační odborné přípravy umožňuje kombinaci systémů odborného vzdělávání a školicích kapacit podniků, přičemž tyto kapacity výrazně usnadňují trvalé profesní začlenění za účelem rozvoje hospodářských činností. Zatímco velká většina zaměstnavatelů plně zastává svou úlohu v oblasti alternační odborné přípravy, je třeba dbát zvláště na to, aby nedocházelo k žádnému zneužívání v tom smyslu, že by účastníci alternační odborné přípravy zastávali neplacená produktivní pracovní místa, a aby bylo toto zneužívání zakázáno.

4.2.2. Tato alternační odborná příprava může být různého typu:

- odborná příprava učňovského typu pro mladé i starší s cílem získat plně odbornou kvalifikaci pro určité povolání,
- počáteční odborné vzdělávání s pracovními stážemi v podnicích v závislosti na systémech alternační odborné přípravy,
- odborné praxe v podnicích, zejména pro seznámení s určitým povoláním,
- odborná alternační příprava pro uchazeče o zaměstnání,
- interní školení na pracovišti v daném podniku,
- odborná příprava před profesním začleněním za účelem získání dovedností nezbytných pro výkon určitého povolání,
- rozvoj nezávislosti, analýza dovedností, zejména pro osoby v obtížné situaci, pro osoby se zdravotním postižením a mladé lidi, kteří ukončili školní docházku bez kvalifikace.

4.2.3. V neposlední řadě musí tato snaha o efektivnost nabídky odborné přípravy reagovat na potřeby nejzranitelnějších osob. Je nezbytné zohlednit zdravotní postižení, aby byly systémy odborné přípravy a pedagogická řešení materiálně a fyzicky dostupné cílovým skupinám.

4.3. Lepší zapojení sociálních partnerů a zúčastněných stran

4.3.1. Kromě dobrovolného přístupu konsoliduje smluvní úprava vztahu se subjekty osvědčené postupy, aby bylo možné lépe předvídat potřeby v oblasti dovedností a zvýšit efektivnost systémů odborné přípravy.

4.3.2. Díky účinnému rozdělení rolí při podpoře a sledování nejzranitelnějších osob musí zúčastněné strany hrát důležitou roli z hlediska sociálního začleňování. Zúčastněné strany plní zvláštní poslání vůči osobám, které mají velmi obtížný přístup k práci, a to prostřednictvím programů odborné přípravy a nezbytné podpory.

4.3.3. Úspěch systému odborné přípravy závisí na aktivním zapojení sociálních partnerů do její koncepce. Klíčovým faktorem úspěchu je spolupráce mezi oběma místy výuky, tedy vzdělávacími organizacemi a podnikem. Definice vnitrostátních nebo regionálních politik by měly sociálním partnerům umožnit pružně přizpůsobit strukturu a obsah odborné přípravy potřebám zaměstnavatelů a zaměstnanců v konkrétním kontextu trhu práce.

4.4. Zvyšování zájmu podniků a zaměstnanců o odbornou přípravu

4.4.1. Podíl zaměstnanců, kteří každoročně využívají možnost udržet si nebo zvýšit své odborné dovednosti, je stále příliš nízký, zejména v malých a středních podnicích. Překážek je celá řada: financování odborné přípravy, obtíže, které pro zaměstnavatele představuje nahrazování zaměstnanců na školení, odmítavý postoj vůči počáteční odborné přípravě, dostupnost a kvalita obsahu a systémů odborné přípravy pro zaměstnance.

4.4.2. Základní znalosti jako takové zůstávají nepostradatelným předpokladem pro získání zaměstnání, zejména v malých a středních podnicích. Krize COVID-19 citelně dopadá na mladé lidi, kteří absolvují odbornou přípravu, a více z nich ji předčasně ukončuje, což staví problematiku celoživotního odborného vedení a poradenství pro volbu povolání do ještě naléhavějšího světla. Tato problematika je zásadní pro to, aby se u zaměstnanců a uchazečů o zaměstnání vzbudil zájem tím, že jim bude poskytnuta příležitost stát se aktéry svého profesního rozvoje. Důležitým cílem je, aby 8 % učňů a účastníků dalšího vzdělávání mohlo využít pracovního pobytu v zahraničí. Ze studií dopadu programu Erasmus vyplývá, že takový pobyt umožňuje zlepšit dovednosti a zaměstnatelnost.

4.4.3. A konečně je tu otázka určování dovedností uchazečů ze strany podniků, zejména těch, které nedisponují interním oddělením lidských zdrojů.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

PŘÍLOHA
PŘÍKLADY OSVĚDČENÝCH POSTUPŮ

V Rakousku začíná učňovská příprava v 15 letech.

V této zemi představují učni 45 % mladých lidí ve věku 15–19 let. Příprava mladých lidí, kteří se rozhodnou pro alternační odbornou přípravu mezi školou a podnikem, trvá ve většině případů tři roky. Mezi mladými lidmi je 130 000 učňů. 80 % svého času tráví v podniku, tj. v průběhu jednoho týdne mají čtyři dny praktických kurzů a jeden den školy.

Učňovská příprava je právo zaručené zákonem a žáci, kteří kvůli špatným výsledkům ve škole nenašli pro své učení podnik, jsou připravováni ve státních dílnách.

Obecně lze říci, že učení má v Rakousku třikrát vyšší pravděpodobnost, že najde práci, než mladý člověk, který ukončí vzdělávání ihned po skončení povinné školní docházky. Míra nezaměstnanosti osob mladších 25 let činila v roce 2018 celkem 9,6 %.

Operativní příprava pro zaměstnání (*Préparation opérationnelle à l'emploi – POE*) ve Francii

Operativní příprava pro zaměstnání je rychlým řešením na míru pro povolání, v nichž chybí pracovníci. Jedná se o odbornou přípravu umožňující získání nebo rozvoj odborných dovedností potřebných k uspokojení předem zjištěných náborových potřeb.

Operativní přípravu pro zaměstnání společně řídí *Pôle emploi* (veřejná služba zaměstnanosti) a podnik nebo profesní sdružení. Trvá maximálně 400 hodin, zahrnuje odbornou praxi v podniku a poskytuje právo na statut stážisty absolvujícího odbornou přípravu a také právo na mzdu. Pokud uchazeč nakonec dosáhne úrovně požadované pro dané pracovní místo, uzavře s ním podnik, který si jej vybral, trvalou pracovní smlouvu.

V posledních třech letech využilo operativní přípravu pro zaměstnání 70 000 stážistů ročně, přičemž míra začlenění do trhu práce se pohybovala kolem 80 %.

Úloha sociálních partnerů v Německu

Zkušenosti sociálních partnerů zaručují, že profesní profily budou odpovídat požadavkům trhu práce, a dané složky odborné přípravy tak bude možné snadno začlenit do podnikových výrobních procesů a poskytování služeb.

V Německu jsou dohody o odborné přípravě nejčastěji sjednávány sociálními partnery a poté jsou začleněny do odvětvových kolektivních smluv. Pokud již obsah odborné přípravy neodpovídá požadavkům trhu práce, sociální partneři odbornou přípravu přezkoumají nebo vytvoří novou pro nová povolání.

Samostatnost a profesní podporu pro znevýhodněné a zdravotně postižené mladé lidi zajišťují organizace sociální péče zaměřené na učňovskou přípravu a jejich odborné služby pomocí veřejného financování, které upravuje zákon o sociálním zabezpečení (*Sozialgesetzbuch*).

Vyjednávání strategické dohody o odborné přípravě v Portugalsku

Portugalská vláda zahájila v rámci Stálého výboru pro sociální dialog jednání o strategické dohodě o odborné přípravě a celoživotním učení. V současné době se v pracovní skupině scházejí zástupci vlády, dohlížejících orgánů a sociálních partnerů, aby dosáhli dohody o řízení systému odborné přípravy, o jeho regulaci a financování. Cílem této dohody je rovněž zlepšit kvalitu odborné přípravy, schopnost rychle uzpůsobit národní kvalifikační rámec, reakci na potřeby odvětví, motivaci podniků a jednotlivců k odborné přípravě, pedagogické inovace a digitální a distanční vzdělávání.

Duální systém v Polsku

V polském vzdělávacím systému je duální vzdělávání kombinací školního vzdělávání poskytujícího teoretické znalosti a praxe v podniku pro získání praktických zkušeností. Délka odborné přípravy na odborných školách je 2 až 5 let. Na základě systému alternační odborné přípravy probíhá praktická odborná příprava v rámci pracovní smlouvy o odborné přípravě. Teoretická příprava je předmětem smlouvy o učňovské přípravě mezi vedoucím pedagogického zařízení a zaměstnavatelem přijímajícím učně. Od září 2019 mají všichni žáci odborných škol, kteří tento program nevyužívají, přístup k placené studijní stáži u zaměstnavatele. Je třeba uvést, že řemeslné podniky vytvořily za podpory 23 500 řemeslníků alternační kurzy odborné přípravy, do nichž se zapojilo téměř 65 000 mladých lidí.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Jak prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy podporovat z hlediska celoživotního učení dovednosti, které Evropa potřebuje k vytvoření spravedlivější, soudržnější, udržitelnější, digitálnější a odolnější společnosti

(průzkumné stanovisko na žádost portugalského předsednictví)

(2021/C 286/06)

Zpravodajka: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Žádost portugalského předsednictví dopis ze dne 26. 10. 2020
Rady

Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	16. 4. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	219/1/1

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV zdůrazňuje, že je zapotřebí efektivně využívat Nástroj pro oživení a odolnost a další investice, a podpořit tak hospodářský růst a odolnost společnosti v rámci **digitální a zelené transformace** hospodářství, a to prostřednictvím zvyšování **kvality a inkluzivnosti vzdělávání a odborné přípravy** (systémů, institucí a programů), aby bylo možné reagovat na potřeby účastníků vzdělávání všech věkových skupin a ve všech etapách jejich vzdělávání, připravit je na život a práci a zajistit, aby všichni pracovníci i více lidí, kteří nejsou zaměstnáni, a to především ženy, měli přístup k odborné přípravě. Pomůže to také zaručit volný pohyb pracovníků a služeb a zajistit, aby byly **podniky** dobře připravené a dokázaly držet krok s vývojem ve svém oboru a napravit nedostatek dovedností, s nimiž se potýkají při digitální a zelené transformaci průmyslových odvětví.

1.2. EHSV doporučuje stanovit **v rámci Evropského prostoru vzdělávání dosažitelné dlouhodobé cíle a zavést systém soustavného sledování pro jednotlivé členské státy** s cílem dosáhnout vysoce kvalitního a inkluzivního vzdělávání a odborné přípravy a celoživotního učení pro všechny a zajistit, aby měl každý znalosti, dovednosti, kompetence a postoje, které jsou v Evropě zapotřebí k vytvoření spravedlivější, soudržnější, udržitelnější, digitálnější a odolnější společnosti.

1.3. EHSV poukazuje na to, že **demokratické řízení systémů vzdělávání a odborné přípravy** – například prostřednictvím **sociálního dialogu** – v příštím strategickém rámci EU představuje základní nástroj pro úspěšný rozvoj a provádění politik na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni. Je zapotřebí takové řízení zajistit, posílit jej a začlenit do něj smysluplné konzultace s organizovanou občanskou společností.

1.4. EHSV doporučuje, aby každá budoucí **pracovní skupina pro otevřenou metodu koordinace** předkládala výstupy své činnosti v oblasti dané politiky, a pokud možno politická doporučení, k projednání Radě ve složení pro vzdělávání. Výstupy činnosti pracovních skupin by měly být zveřejňovány a účinně prováděny a měla by jim být věnována velká pozornost na odpovídající úrovni tvorby politik i mezi odborníky, a to jak na úrovni EU, tak i na vnitrostátní úrovni. Je proto důležité, aby mezi členy těchto skupin byli příslušní sociální partneři a zainteresované subjekty působící v oblasti rozvoje vzdělávacích politik a také zástupci vedení škol, učitelů a studentů z každé země.

1.5. V zájmu splnění **ukazatelů, referenčních kritérií a cílů** stanovených v akčním plánu týkajícím se evropského pilíře sociálních práv, usnesení Rady o Evropském prostoru vzdělávání (z roku 2020), doporučení Rady o odborném vzdělávání a přípravě a prohlášení z Osnabrücku navrhuje EHSV **provést další šetření a posouzení dopadu s cílem upravit tyto ukazatele a přidat k nim v případě potřeby další**, které pomáhají zemím lépe podávat zprávy o provádění, neboť celkový dopad krize COVID-19 na vzdělávací systémy, studenty a učitele není zatím jasný. Tyto ukazatele by rovněž

měly vést k opatřením na podporu sociálně a ekonomicky znevýhodněných studentů a účastníků vzdělávání a také osob se zdravotním postižením, a to prostřednictvím společných sociálních a vzdělávacích politik na vnitrostátní úrovni. Výsledky, jichž bylo dosaženo při plnění referenčních kritérií a ukazatelů, by měly být vykazovány po konzultaci s příslušnými sociálními partnery a zainteresovanými subjekty na evropské, celostátní, regionální a místní úrovni.

1.6. EHSV navrhuje, aby se pokračovalo v klíčové práci, jež je odváděna na **neformálních zasedáních pořádaných předsednictvím za účelem spolupráce v různých oblastech vzdělávání** (GŘ pro školství, GŘ pro odborné vzdělávání a přípravu, GŘ pro vysokoškolské vzdělávání) ⁽¹⁾ a v hledání součinnosti mezi nimi a aby se na ně více poukazovalo, a to za účasti příslušných sociálních partnerů z každé země EU a po konzultaci s příslušnými organizacemi občanské společnosti, jak je tomu kupříkladu v případě poradního výboru pro odborné vzdělávání a přípravu. Dále doporučuje, aby v rámci účinného partnerství mezi ministerstvy, sociálními partnery a občanskou společností a jejich řízení byly propojeny politiky na úrovni EU a vnitrostátní/regionální politiky.

1.7. EHSV vyzývá k tomu, aby v rámci **akčního plánu pro provádění evropského pilíře sociálních práv**, který by měl být přijat na sociálním summitu v roce 2021, byla na evropské i vnitrostátní úrovni účinně uplatňována první zásada evropského pilíře sociálních práv, a to s plným zapojením příslušných sociálních partnerů a organizací občanské společnosti a s podporou pomocí udržitelných veřejných investic a Nástroje pro oživení a odolnost.

1.8. EHSV poukazuje na ucelený přístup ke vzdělávání a odborné přípravě a na to, jak je důležité zaujmout takový přístup i k provádění nedávných iniciativ EU v oblasti vzdělávání (Evropský prostor vzdělávání), odborného vzdělávání a přípravy (doporučení o odborném vzdělávání a přípravě), dovedností (Evropská agenda dovedností), vzdělávání mládeže (Most k pracovním místům) a digitálních dovedností (Akční plán digitálního vzdělávání 2021–27), a současně dbát na to, aby přispěly k zajištění rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a odborné přípravě, rekvalifikaci a zvyšování kvalifikace pracovníků za účelem spravedlivé transformace na trhu práce, poskytly podporu dospělým s nízkou kvalifikací při hledání zaměstnání a získávání podnikatelských dovedností a pomohly podnikům držet krok s inovacemi a konkurencí na celosvětové úrovni.

1.9. EHSV zdůrazňuje, že při provádění akčního plánu digitálního vzdělávání 2021–27 je nutné zajistit účinný sociální dialog, konzultace se zainteresovanými subjekty a dodržování a vymáhání pracovních práv. Zároveň je zapotřebí pracovníky informovat, konzultovat a zapojit do rozvoje digitálních a podnikatelských dovedností, a to zejména v rámci odborného vzdělávání a přípravy, vzdělávání dospělých a odborné přípravy zaměstnanců, a omezit tak nedostatek dovedností, s nímž se podniky potýkají. S odkazem na zprávu Účetního dvora a v zájmu dosažení cíle Evropské komise týkajícího se zvýšení podílu občanů ve věku od 16 do 74 let, kteří mají základní digitální dovednosti, z 56 % v roce 2019 na 70 % v roce 2025, vyzývá EHSV k přidělování konkrétních částek v rámci budoucích programů EU, stanovení dílčích a celkových cílů a jednotnému posuzování digitálních dovedností v neustále a rychle se měnícím digitálním prostředí.

1.10. EHSV vyzývá členské státy, aby zajistily účinnou podporu zaměstnaným a nezaměstnaným lidem, kteří mají obtížný přístup ke kvalitnímu a inkluzivnímu vzdělávání a odborné přípravě dospělých, a to tím, že **zajistí cílené financování pro ty, kteří to potřebují nejvíce**, jako jsou nezaměstnaní, pracovníci v nestandardním pracovním poměru, osoby s nízkou kvalifikací, osoby se zdravotním postižením, starší pracovníci, starší občané a lidé ze sociálně a ekonomicky znevýhodněných skupin, a vezmou přitom v potaz genderový rozměr.

1.11. EHSV navrhuje bojovat proti rostoucím nerovnostem ve školách a obecně ve společnosti pomocí účinných společných sociálních a vzdělávacích politik na vnitrostátní úrovni. EHSV navrhuje uspořádat **společné zasedání Rady, kterého by se zúčastnili ministři školství a sociálních věcí**, s cílem nalézt způsob, jak odstranit nerovnosti ve vzdělávání a nerovný přístup ke vzdělávání a odborné přípravě v důsledku krize COVID-19.

1.12. EHSV vítá cíle stanovené v novém usnesení o Evropském prostoru vzdělávání, navrhuje však, aby ukazatele a referenční kritéria, které jsou v něm uvedeny, byly pravidelně upravovány a doplňovány o další potřebné ukazatele či kritéria (například pokud jde o zelené dovednosti a kompetence/vzdělávání v oblasti udržitelného rozvoje), které mohou země snadno vykazovat, a mj. tak zajistit, aby opatření na vnitrostátní úrovni účinně podporovala sociálně a ekonomicky znevýhodněné studenty a účastníky vzdělávání.

⁽¹⁾ Zasedání generálních ředitelů odpovědných za školství, za odborné vzdělávání a přípravu a za vysokoškolské vzdělávání.

1.13. EHSV poukazuje na to, že je zásadní rozvíjet sociální kompetence všech účastníků vzdělávání z hlediska celoživotního učení, zajistit, aby byly tyto kompetence vyučovány od raného věku i během celého vzdělávání dospělých, a prosazovat toleranci a nediskriminaci ve vzdělávání a odborné přípravě pro všechny občany. Výuka klíčových kompetencí, zejména sociálního citění, empatie, mezikulturního dialogu, občanských dovedností, sociálních kompetencí a podnikání, včetně sociálního podnikání, by měla probíhat v rámci celého procesu vzdělávání a odborné přípravy.

1.14. EHSV vyzývá členské státy, aby účinně a důsledně využívaly plán na podporu oživení, nástroj Next Generation EU a další fondy EU, mj. program Erasmus, ESF+ a fond pro spravedlivou transformaci na podporu politik v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s cílem dosáhnout spravedlivější, soudržnější, inkluzivnější, udržitelnější, digitálnější a odolnější společnosti.

1.15. EHSV se domnívá, že v rámci procesu evropského semestru je zapotřebí i nadále podporovat vlády v tom, aby zajistily udržitelné veřejné investice do dlouhodobých závazků s cílem zlepšit kvalitu, spravedlnost, rovnost a sociální začlenění ve školách, zlepšit rovný přístup k digitálním materiálům pro všechny účastníky vzdělávání všech věkových skupin a podporovat bezpečné využívání digitálních technologií ve školách a vzdělávacích zařízeních.

1.16. EHSV zdůrazňuje, že je třeba uznávat znalosti, dovednosti a kompetence a současně respektovat požadavky jednotlivých členských států na vzdělání a odbornost. Je zcela zásadní zajistit rovný přístup k dosažení úplné kvalifikace, a EHSV proto vyzývá k provedení doporučení Rady o uznávání neformálního a informálního učení ⁽²⁾ a Lisabonské úmluvy o uznávání kvalifikací ⁽³⁾. EHSV opakuje své stanovisko ⁽⁴⁾, že s odbornou přípravou, která vede k získání **alternativní kvalifikace (microcredentials)**, by měly být spojené normy kvality a jasné informace o přínosu odborné přípravy, aby bylo možné ji účinně využívat na trhu práce jako další odbornou přípravu a doplnit ji do úplné kvalifikace. Je důležité, aby alternativní kvalifikace nebyla příliš regulována, a dokázala tak i nadále pružně reagovat na potřeby trhu práce.

1.17. EHSV vyzývá k provádění Evropského prostoru vzdělávání na vnitrostátní úrovni – na základě účinného sociálního dialogu s učiteli – s cílem zlepšit kvalitu výuky v digitální éře, zvýšit standardy výuky, rozvíjet kvalitnější a inkluzivnější počáteční vzdělávání učitelů a další profesní rozvoj a zajistit důstojné pracovní podmínky a platy pro učitele, a zvýšit tak zájem vysoce kvalifikovaných uchazečů o toto povolání.

1.18. EHSV zdůrazňuje, že je nutné respektovat akademickou svobodu a nezávislost a způsob řízení vysokoškolských institucí, pokud jde o jejich přínos z hlediska celoživotního učení, a zajistit odpovídající veřejné investice do vysokoškolského vzdělávání a výzkumu, inkluzivnost a rozmanitost univerzitních sítí v Evropě a dodržování pravomocí jednotlivých států a institucí v oblasti vysokoškolského vzdělávání. EHSV vyzývá, aby byly s vládami, příslušnými sociálními partnery a organizacemi občanské společnosti dále projednány návrhy týkající se „evropského diplomu“ a „statutu evropské univerzity“ a aby bylo podporováno rozšiřování možností terciárního odborného vzdělávání a přípravy.

2. Souvislosti

2.1. Toto stanovisko je příspěvkem k diskusím Rady během portugalského předsednictví (v první polovině roku 2021) o provádění iniciativ EU v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a celoživotního učení, zejména v rámci Evropského prostoru vzdělávání, aktualizované agendy dovedností a akčního plánu digitálního vzdělávání 2021–27.

2.2. Prohlubující se příjmová nerovnost, mobilita lidí a stárnoucí populace představují sociální faktory, které ovlivňují politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. V době, kdy společnost čelí naléhavým hospodářským potřebám, jako je digitální transformace a oběhové hospodářství, může být podpora vzdělávání jednotlivců jedním z řešení pro udržitelnější společnost s cílem překonat překážky a výzvy spojené se sociální a hospodářskou transformací a zároveň podporovat dovednosti, které je třeba se naučit.

⁽²⁾ 2012/C 398/01.

⁽³⁾ Lisabonská úmluva o uznávání kvalifikací.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 10, 11.1.2021, s. 40.

2.3. Vrcholní představitelé zemí EU se dne 17. listopadu 2017 setkali na summitu v Göteborgu, aby podepsali evropský pilíř sociálních práv, a při té příležitosti se poprvé zmínili o vytvoření tzv. Evropského prostoru vzdělávání⁽⁵⁾. V letech 2018 až 2020 pak následovalo několik dalších návrhů na toto téma, které vyústily v nové usnesení Rady, jež bylo přijato v únoru 2021. Tato iniciativa se týká první zásady sociálního pilíře, která stanoví, že „každý má právo na kvalitní a inkluzivní všeobecné a odborné vzdělávání a celoživotní učení, aby si udržel a nabyl dovedností, které mu umožní účastnit se plně na životě společnosti a úspěšně zvládat změny na trhu práce“. Zároveň se tato iniciativa týká i práv, jež jsou uvedena ve čtvrté zásadě, včetně práva na pomoc pro účely odborné přípravy a rekvalifikace, a zejména přístupu mladých lidí k dalšímu vzdělávání, učňovské přípravě a stážím.

2.4. Evropská komise zveřejnila dne 1. července 2020 svůj nový balíček opatření, včetně sdělení *Evropská agenda dovedností pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost*⁽⁶⁾, návrhu doporučení Rady o *odborném vzdělávání a přípravě*⁽⁷⁾ a sdělení⁽⁸⁾ a návrhu doporučení Rady⁽⁹⁾ *Podpora zaměstnanosti mladých lidí: most k pracovním místům pro příští generaci*. Tyto politické dokumenty daly do souvislosti celoživotní učení, zvyšování kvalifikace a rekvalifikaci s prováděním a vytvářením Evropského prostoru vzdělávání. EHSV v návaznosti na tyto iniciativy přijal v roce 2020 stanoviska *Aktualizovaná agenda dovedností*⁽¹⁰⁾, *Posílení záruk pro mladé lidi*⁽¹¹⁾ a *Směrem ke strategii EU pro posílení zelených dovedností a kompetencí ve prospěch všech*⁽¹²⁾.

2.5. Ve svém stanovisku *Návrat k „užité hodnotě“: nové vyhlídky a výzvy pro evropské výrobky a služby*⁽¹³⁾ z roku 2019 vyjádřil EHSV názor, že inovativní, vysoce specializované výrobky a služby, které vyhovují potřebám spotřebitelů a požadavkům na sociální a environmentální udržitelnost, se mohou stát podstatou i zaměřením moderní evropské konkurenceschopnosti. Doporučuje proto politické zásahy v příslušných vzdělávacích službách a službách odborné přípravy.

2.6. Dne 30. září 2020 zveřejnila Evropská komise sdělení o *vytvoření Evropského prostoru vzdělávání do roku 2025*⁽¹⁴⁾, které se zaměřuje na šest oblastí: **kvalita, začleňování a genderová rovnost, ekologická a digitální transformace, učitelé a školitelé, vysokoškolské vzdělávání a geopolitický rozměr**. Rada EU ve složení pro vzdělávání dne 30. listopadu 2020 zdůraznila význam vnitrostátních pravomocí v oblasti vzdělávání a potřebu zohledňovat rozmanitosti kultur a vzdělávacích systémů a poukázala na některé otevřené otázky, pokud jde o „mechanismus správy Evropského prostoru vzdělávání a navrhované cíle na úrovni Unie, jichž by mělo být dosaženo do roku 2030“⁽¹⁵⁾.

2.7. Předchozí politické iniciativy doplnilo sdělení Komise *Akční plán digitálního vzdělávání 2021–2027 – Nové nastavení vzdělávání a odborné přípravy pro digitální věk*⁽¹⁶⁾, po něm následovaly závěry Rady, v nichž se zdůrazňuje, že digitální vzdělávání by mělo „být zaměřeno na účastníka vzdělávání a podporovat všechny jednotlivce a občany v sebejistém, svobodném a odpovědném rozvoji osobnosti a dovedností“⁽¹⁷⁾.

3. Obecné připomínky

3.1. Pandemie COVID-19 vede evropské hospodářství do hluboké recese a zvyšuje míru nezaměstnanosti v důsledku nevídaného útlumu hospodářství a problémů, s nimiž se během krize potýkají podniky. Navzdory rozšířenému využívání programů pro zachování pracovních míst podporovaných evropskými a vnitrostátními nástroji se očekává, že míra nezaměstnanosti v EU vzroste z 6,7 % v roce 2019 na 7,7 % v roce 2020 a 8,6 % v roce 2021 a poté se mírně sníží na 8,0 % v roce 2022 (Eurostat, 5. listopadu 2020). Vysoká míra nezaměstnanost způsobená krizí COVID-19 dále zvyšuje rostoucí poptávku po dovednostech a zvyšování kvalifikace a rekvalifikaci evropských pracovníků kvůli **digitální a zelené transformaci** průmyslu. Účinná politika EU musí podporovat hospodářský růst a odolnou společnost.

⁽⁵⁾ COM(2017) 673 final.

⁽⁶⁾ COM(2020) 274 final.

⁽⁷⁾ COM(2020) 275 final.

⁽⁸⁾ COM(2020) 276 final.

⁽⁹⁾ COM(2020) 277 final.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 10, 11.1.2021, s. 40.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 10, 11.1.2021, s. 48.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 56, 16.2.2021, s. 1.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 27.

⁽¹⁴⁾ COM(2020) 625 final.

⁽¹⁵⁾ Videokonference ministrů školství, 30. listopadu 2020 – Hlavní výsledky: <https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/eyscs/2020/11/30/education/>.

⁽¹⁶⁾ COM(2020) 624 final.

⁽¹⁷⁾ 2020/C 415/10.

3.2. Krize COVID-19 také urychlila **digitální transformaci v oblasti vzdělávání, práce a každodenního života**. Stanovisko EHSV Aktualizovaná agenda dovedností zdůrazňuje, že „všichni Evropané by měli mít právo na přístup ke kvalitní a inkluzivní odborné přípravě a celoživotnímu učení v rámci spravedlivé transformace a v souvislosti s **demografickými změnami**. Zdůrazňujeme, že je třeba se zabývat **vzdělanostní chudobou**, která se prohloubila v důsledku nerovného přístupu ke vzdělávání a odborné přípravě během krize COVID-19.“⁽¹⁸⁾ Rozvíjení znalostí, dovedností a kompetencí musí být vedeno nejen snahou uspokojit potřeby trhu práce a zajistit konkurenceschopnost založenou výhradně na kvalitě, nýbrž i připravit účastníky vzdělávání tak, aby byli aktivními demokratickými občany, a pomáhat snižovat sociální nerovnosti a nerovnosti ve vzdělávání. Za tímto účelem je zásadní zajistit nejen lepší digitální dovednosti občanů EU), ale i jejich gramotnost v oblasti digitálních médií, aby se dokázali orientovat v dnešním složitém světě.

3.3. Je nanejvýš důležité, aby politická opatření na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni zajistila, aby **vzdělání a odborná příprava byly považovány za lidské právo a veřejný statek**, a respektovala kulturní rozmanitost Evropy a skutečnost, že politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy jsou **v pravomoci jednotlivých států**. V rámci politiky na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni je třeba podniknout účinné kroky k provádění *Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030 a evropského pilíře sociálních práv* s cílem dosáhnout kvalitního, účinného a inkluzivního vzdělávání a odborné přípravy pro všechny v každé evropské zemi, a to zapojením všech členských států, sociálních partnerů a organizací občanské společnosti do realizace **akčního plánu pro provádění evropského pilíře sociálních práv**.

3.4. Je nezbytné, aby podstatou Evropského prostoru vzdělávání bylo **dále prohloubit politickou spolupráci mezi zeměmi EU a nadále poskytovat vzdělávací platformu** pro ministerstva, sociální partnery z oblasti vzdělávání a příslušné zainteresované subjekty z řad občanské společnosti. Účinná správa vyžaduje, aby se soudržné politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy vztahovaly na všechny oblasti vzdělávání od předškolního vzdělávání až po vzdělávání dospělých, včetně odborného vzdělávání a přípravy pro všechny věkové skupiny, a aby se vzájemně propojily politiky na úrovni EU a na vnitrostátní/regionální úrovni v rámci účinných partnerství mezi ministerstvy, sociálními partnery a občanskou společností, v tripartitních skupinách pro konkrétní oblasti politiky.

3.5. EHSV odkazuje na své stanovisko *Udržitelné financování celoživotního učení a rozvoje dovedností v souvislosti s nedostatkem kvalifikované pracovní síly*⁽¹⁹⁾ a zdůrazňuje, že udržitelné veřejné **investice** do vzdělávání a odborné přípravy a účinné soukromé investice do odborného vzdělávání a přípravy pro všechny věkové skupiny jsou podmínkou úspěchu politických opatření zaměřených na sociální a hospodářské začleňování účastníků vzdělávání všech věkových skupin a na podporu podniků. Proto je důležité účinně a důsledně využívat **plán na podporu oživení, nástroj Next Generation EU a další fondy EU** (například ESF+, fond pro spravedlivou transformaci), a podpořit tak politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy v návaznosti na **evropský semestr**.

3.6. Vzhledem k tomu, že několika **ukazatelů a referenčních kritérií** strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET2020) nebylo dosaženo, vítá EHSV skutečnost, že mnohé z těchto ukazatelů byly v rámci iniciativy zaměřené na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání posíleny. Tyto ukazatele jsou však velmi ambiciózní a vyžadují finanční závazek ze strany vlád. Současně je nezbytné vyjasnit pojmy, které jednotlivé státy používají jako ukazatele, a podpořit vzdělávání v oblasti udržitelnosti životního prostředí tím, že bude považováno za referenční kritérium.

3.7. Krize COVID-19 jasně ukázala, že školy mají zásadní význam pro to, aby studenti mohli rozvíjet své **sociální kompetence**. Studenti by měli být vedeni k tomu, aby tyto své kompetence zdokonalovali v průběhu celého života, tím, že budou rozvíjet schopnost učit se a aktivně se zapojí do společnosti, budou poznávat odlišné kultury, jazyky a způsoby mobility, budou zlepšovat své znalosti v oblasti umění, atd. Tyto kompetence jsou obzvláště důležité, neboť mnohé historické příklady ukazují, že hospodářské a finanční krize přispívají k nárůstu radikalismu. EHSV by proto rád poukázal na to, že je důležité přijmout kroky k dalšímu provádění *Prohlášení o prosazování občanství a společných hodnot svobody, tolerance a nediskriminace v procesu vzdělávání* (2015)⁽²⁰⁾ a uplatňovat jej na účastníky vzdělávání všech věkových skupin.

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. C 10, 11.1.2021, s. 40.

⁽¹⁹⁾ Úř. věst. C 232, 14.7.2020, s. 8.

⁽²⁰⁾ Pařížské prohlášení (2015).

3.8. V zájmu zlepšení **zelených dovedností, kompetencí** a postoje všech lidí v Evropě, musí členské státy EU propojit politiky v oblasti ochrany životního prostředí se vzdělávacími politikami a stanovit vnitrostátní strategie v oblasti zelených dovedností a kompetencí. EHSV konstatuje ⁽²¹⁾, že by mohly být na úrovni EU vypracovány ukazatele a referenční kritéria týkající se zelených dovedností a kompetencí, které by byly zaměřené na povědomí o změně klimatu, environmentální odpovědnost a udržitelný rozvoj, s cílem pomoci zemím začlenit zelené dovednosti a kompetence přinášející transformativní přístup ke vzdělání do svých vzdělávacích osnov již od předškolní výuky až po vzdělávání dospělých v rámci celoživotního učení.

3.9. EHSV vítá skutečnost, že **Akční plán digitálního vzdělávání 2021–27** se zaměřuje na rovný přístup k digitálním nástrojům, internetu a na rozvíjení digitálních kompetencí a dovedností, zejména pro ženy v profesích v oblasti STEM a IT. Účinné **strategie pro digitalizaci a dovednosti vypracované na úrovni jednotlivých států a podniků** by měly podpořit pracovníky zajištěním odpovídajícího a vysoce kvalitního vzdělávání. Je důležité **podporovat také podniky**, aby zajistily zvyšování kvalifikace a rekvalifikaci svých pracovníků, zejména v rámci digitalizace jejich pracovních míst. To je zároveň v souladu se zelenou transformací průmyslu (z hlediska výrobků a postupů), která představuje pro evropské podnikatele jak nutnost, tak i příležitost.

3.10. Základem je respektování **úplných kvalifikací**. Co se týká dosažení **automatického vzájemného uznávání** do roku 2025, EHSV zdůrazňuje, že je třeba uznávat znalosti, dovednosti a kompetence a respektovat přitom požadavky jednotlivých členských států na vzdělání a odbornost a že se musí zlepšit přístup studentů a účastníků vzdělávání k aktuálním informacím o postupech uznávání. Za tím účelem je nutné zlepšit provádění doporučení Rady o uznávání *neformálního a informálního učení* ⁽²²⁾ a Lisabonské úmluvy o uznávání kvalifikací ⁽²³⁾ s cílem podpořit celoživotní učení pro všechny.

3.11. EHSV vítá iniciativu v podobě Akčního plánu digitálního vzdělávání 2021–27, jejímž cílem je vytvořit **evropskou platformu pro výměnu digitálních materiálů a kurzů**. Je nezbytné poskytnout uživatelům kompletní informace o tom, zda je výsledkem kurzu úplná či dílčí kvalifikace, popřípadě zda kurz vede k získání alternativní kvalifikace, kdo schvaluje on-line kurzy a zaručuje jejich kvalitu, zda a jak jsou uznávány a jak jimi lze doplnit dosažení úplné kvalifikace. Bylo by zapotřebí uvést seznam těchto kurzů na portálu Europass a věnovat velkou pozornost autorským právům a vlastnictví on-line materiálů, jakož i kvalitě a relevanci dotyčných on-line kurzů.

3.12. Pro poskytování kvalitního vzdělávání a odborné přípravy mají zásadní významu **učitelé**. Méně než pětina z nich má však podle OECD dojem, že je jejich povolání ve společnosti ceněno ⁽²⁴⁾. Učitelé jsou přitom v průměru o 11 % méně placeni než jiní odborní pracovníci s vysokoškolským vzděláním ⁽²⁵⁾. Evropský prostor vzdělávání musí poskytnout učitelům, školitelům a dalším pedagogickým pracovníkům účinnou podporu, aby mohli překonat negativní dopad krize COVID-19.

3.13. Ve všech zemích zapojených do boloňského procesu je třeba podporovat inkluzivnost a rozmanitost sítě institucí, studentů a učitelů zapojených do iniciativy **Evropské univerzity** a podporovat přitom a chránit pravomoci jednotlivých států a institucí v oblasti vysokoškolského vzdělávání.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽²¹⁾ Úř. věst. C 56, 16.2.2021, s. 1.

⁽²²⁾ 2012/C 398/01.

⁽²³⁾ Lisabonská úmluva o uznávání kvalifikací.

⁽²⁴⁾ TALIS – Mezinárodní průzkum OECD týkající se výuky a učení, 2018.

⁽²⁵⁾ OECD, Education at a Glance 2020 (Vzdělávání v roce 2020 – stručný přehled) on-line knihovna OECD, Introduction: The indicators and their framework (Úvod: Ukazatele a jejich rámec), oecd-ilibrary.org.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Jak provést harmonizaci vstupu doplňků stravy na trh v EU – řešení a osvědčené postupy

(průzkumné stanovisko)

(2021/C 286/07)

Zpravodaj: **Veselin MITOV**

Žádost o vypracování stanoviska	portugalské předsednictví EU, 26. 10. 2020
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	15. 4. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	245/0/5

1. Závěry a doporučení

1.1. Trh s doplňky stravy v Evropě roste. Doplňky stravy upravuje směrnice 2002/46/ES ⁽¹⁾, která není v EU uplatňována jednotně. Jednotné uplatňování právních předpisů je však klíčové pro řádné fungování vnitřního trhu EU, neboť umožňuje volný pohyb bezpečných výrobků.

1.2. EHSV podporuje **revizi tohoto právního předpisu**, zejména aktualizací definice doplňků stravy, začleněním povinnosti oznámení a zkoumání příslušné dokumentace a rovněž vytvořením systému tzv. **nutrивigilance** pro shromažďování informací o nežádoucích účincích a tedy zvýšení ochrany veřejného zdraví.

1.3. Hlavním požadavkem musí být **bezpečnost** výrobků a jejich složek. Je tudíž zapotřebí, aby byla vymezena na základě vědeckých poznatků. EHSV doporučuje určení **maximálního množství** vitamínů a minerálů a rovněž stanovení pozitivních a negativních seznamů pro složky, včetně rostlin.

1.4. **Informace**, které jsou spotřebitelům poskytovány, jim musí umožnit konzumaci zcela bezpečných výrobků. EHSV doporučuje zavést komunikační a osvětová opatření pro spotřebitele a zejména pro elektronický obchod.

1.5. EHSV doporučuje, aby úřady posílily **kontrolu a analýzy** výrobků a **dohled** nad nimi s cílem chránit spotřebitele a subjekty pomocí stahování nevyhovujících výrobků. Tyto kontroly musí rovněž bránit **nekalé hospodářské soutěži** mezi subjekty (používání neschválených tvrzení, nevyhovující výrobky pocházející především ze třetích zemí).

1.6. EHSV proto vybízí všechny zúčastněné strany, aby **harmonizovaly** regulační rámec pro doplňky stravy a jeho provádění s cílem zajistit spravedlivější hospodářství a větší zdravotní bezpečnost výrobků.

2. Úvod

2.1. Toto stanovisko bylo vypracováno na žádost portugalského předsednictví Rady za účelem nalezení řešení a osvědčených postupů pro provádění harmonizace vstupu doplňků stravy na trh v EU. Stanovisko EHSV by mohlo inspirovat činnost předsednictví na toto téma, zejména v rámci konference, která se bude konat v prvním pololetí, a rovněž činnost pracovních skupin v rámci Rady. EHSV této žádosti, která se týká málo zkoumané oblasti potravinářství, vyhověl.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 183, 12.7.2002, s. 51.

2.2. EHSV má za to, že toto téma dobře zapadá do přístupu „jedno zdraví“ Světové zdravotnické organizace (WHO) a do evropské strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“, které prosazují zdravou a udržitelnou výživu a lepší informovanost spotřebitelů při současném zajištění spravedlivého obchodu mezi subjekty. ⁽²⁾ EHSV je toho názoru, že zdravé a udržitelné stravování je hlavním „pilířem“ komplexní politiky EU v oblasti potravin, poněvadž musíme naléhavě změnit naše stravování tak, aby se zlepšilo (a nikoli poškodilo) zdraví ekosystémů i veřejnosti. ⁽³⁾

2.3. EHSV vždy podporoval politiku EU na ochranu zdraví v celém potravinovém řetězci, jejímž cílem je prosazovat bezpečnost a hygienu a jasné, transparentní a bezpečné informace o výrobcích. ⁽⁴⁾ Výbor rovněž trvá na tom, že bezpečnost potravin musí být i nadále založena na spolehlivém systému a na Evropském úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) spolu s transparentními postupy pro posuzování bezpečnosti nových výrobků vstupujících do potravinového řetězce, s plnou sledovatelností a s náležitou komunikací rizik. ⁽⁵⁾

3. Směrem k harmonizaci v oblasti doplňků stravy

3.1. Lepší regulační rámec

3.1.1. Doplňky stravy konkrétně upravuje směrnice 2002/46/ES, která od svého vzniku nebyla téměř změněna.

3.1.2. **Definice** doplňků stravy se nezměnila navzdory inovacím v tomto odvětví a novým způsobům konzumace. Není dostatečně přesná a podléhá různým výkladům. Například pojem „v malých odměřených množstvích“ se liší stát od státu (chybí stanovené množství). Tyto výklady mohou vést k rozdílům mezi členskými státy, pokud jde o status doplňků stravy a výsledky kontrol. Tuto definici je třeba rozšířit a zpřesnit.

3.1.3. EHSV navrhuje **aktualizaci právních předpisů** s cílem lépe harmonizovat trh s doplňky stravy a zohlednit novinky.

3.2. Zefektivnění oznamování

3.2.1. Ve směrnici je **oznamování** uvedeno jako možnost. Toto prohlášení je administrativní registrací výrobků před jejich uvedením na trh. Nejde o povolení k uvedení na trh ani o důkaz o souladu či bezpečnosti. Každý členský stát (24/27) může rozhodnout o obsahu tohoto oznámení a také o postupu zpracování těchto dat (od jednoduchého podání až po velmi podrobnou studii).

3.2.2. Informace uvedené v oznámení umožňují příslušným orgánům získat lepší přehled o trhu a zpracování dat zabraňuje distribuci nevyhovujících výrobků (vnitrostátním a evropským právním předpisům) a usnadňuje kontroly

3.2.3. EHSV navrhuje lepší harmonizaci vnitrostátních systémů a doporučuje začlenit do právních předpisů minimální povinné informace (kvalitativní a kvantitativní složení, označení atd.), které mají být poskytnuty, pokud možno v elektronické podobě, s cílem snížit administrativní zátěž subjektu a zajistit co nejvyšší standardy. Bude-li to proveditelné, EHSV doporučuje vytvoření vícejazyčného evropského portálu, jehož obsah bude ponechán na uvážení členských států. Vzhledem k tomu, že je složení výrobků nedostatečně harmonizováno (viz výše), lze tuto otázku řešit pouze na vnitrostátní úrovni.

3.2.4. V zájmu ochrany spotřebitele má EHSV za to, že oznamování by mělo být povinné. Tato praxe umožní uvádět na trh bezpečnější výrobky a rovněž usnadní kontrolu a dohled nad trhem. Seznam oznámených výrobků a související závěry by měly být dostupné spotřebiteli. Spotřebitelé by neměli váhat se informovat a v případě, že bylo zjištěno porušení předpisů, by měli podat stížnost kontrolním orgánům.

⁽²⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 268.

⁽³⁾ Úř. věst. C 190, 5.6.2019, s. 9.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 158.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 268, 14.8.2015, s.1.

3.3. Stanovení maximálních hodnot živin jako legislativní priorita

3.3.1. **Vitamíny a minerály** jsou nejběžnější složky doplňků stravy. Živiny a jejich chemickou formu upravuje nařízení (ES) č. 1170/2009 ⁽⁶⁾, které obsahuje i jejich seznam, a to v návaznosti na hodnocení bezpečnosti provedené Evropským úřadem pro bezpečnost potravin (EFSA). V současné době jsou maximální dávky stanoveny na vnitrostátní úrovni buď na základě prospěšné dávky, nebo na základě toxicity. ⁽⁷⁾ Některé země nestanovily zákonné limity. Úřad EFSA ve svých stanoviscích definoval toxické prahové hodnoty. Tyto hodnoty se týkají expozice ve výživě jako celku ⁽⁸⁾ a nelze je vztahovat pouze na doplňky stravy.

3.3.2. EHSV doporučuje Komisi, aby urychleně pověřila úřad EFSA stanovením maximálních limitů živin a také kritérií čistoty doplňků stravy. Vzhledem k rozloze evropského území a rozdílným stravovacím návykům (konzumace zeleniny, ryb nebo masa, složení vody ve vodovodním řadu atd.) se může stát, že jednotná maximální hodnota nebude možná, ale limity se stanoví pro regiony/skupiny zemí. Bylo by rovněž vhodné stanovit limity pro rizikové skupiny populace: děti, těhotné ženy atd.

3.3.3. Tato harmonizace na evropské úrovni by byla prospěšná pro všechny zúčastněné strany: posílila by se bezpečnost pro spotřebitele, snížilo by se riziko předávkování a z volného pohybu výrobků by těžily jak subjekty, které by mohly uvádět své výrobky na více trhů, tak spotřebitelé, kteří by měli přístup k rozmanitější nabídce.

3.3.4. Živiny jsou sice prioritou, ale i **další složky** používané v těchto výrobcích by měly být předmětem harmonizace. To by podpořilo jejich pohyb a umožnilo by prokázat jejich nezávadnost vědeckým hodnocením. Některé země se konkrétně pokusily o sblížení svých právních předpisů v oblasti výrobků rostlinného původu prostřednictvím společných seznamů: Belgie, Francie, Itálie a v nedávné době i Německo, Švýcarsko a Rakousko. Pozornost si zaslouží i složky vyráběné pomocí biotechnologie, například mikroorganismy (probiotika, kvasinky).

3.3.5. EHSV Komisi rovněž doporučuje, aby posoudila vytvoření pozitivních a negativních seznamů pro ostatní látky, a to jak z hlediska identity, tak množství a podmínek použití, jak to dělá v rámci nařízení (EU) 2015/2283 ⁽⁹⁾ o nových potravinách.

3.4. Tvrzení jako nástroj pro spotřebitelskou volbu

3.4.1. Informace pro spotřebitele jsou zpravidla uvedeny na označení výrobků: složení, alergeny atd., a řídí se nařízením (EU) č. 1169/2011. ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾ Přesto se 58 % porušení předpisů odhalených při kontrolách v roce 2018 týkalo označení. ⁽¹²⁾ EHSV vítá úsilí, jímž Unie přispívá k činnosti Rady týkající se označování potravin, avšak konstatuje, že určité problémy přetrvávají.

3.4.2. Vlastnosti výrobku jsou popsány v tvrzeních na označení, ale také v reklamních sděleních v tisku, televizi, na internetu atd. Reklama může podnítit k nákupu určitých výrobků. V nařízení (ES) č. 1924/2006 ⁽¹³⁾ byly stanoveny pozitivní seznamy výživových a zdravotních tvrzení. Tvrzení týkající se vitamínů a minerálů již byla hodnocena úřadem EFSA a zveřejněna, ale tvrzení týkající se rostlin nebo jiných látek dosud nebyla zkoumána. Tato tvrzení tedy podléhají vnitrostátním pravidlům, existují-li, a na trhu se vyskytují různé druhy neověřených tvrzení, čímž dochází k **narušení trhu**.

3.4.3. EHSV proto žádá Komisi o nalezení co nejlepšího způsobu, aby úřad EFSA mohl nadále vyhodnocovat výživová a zdravotní tvrzení látek čekajících na posouzení – přednostně tvrzení o rostlinách – a aby v této souvislosti stanovil podmínky pro zajištění bezpečnosti složek.

⁽⁶⁾ Úř. věst. L 314, 1.12.2009, s. 36.

⁽⁷⁾ Rozsudek Soudního dvora, věc C-672/15.

⁽⁸⁾ V souladu s článkem 6 nařízení (ES) č. 1925/2006 o přidávání vitaminů a minerálních látek a některých dalších látek do potravin měla Komise nejpozději do 19. ledna 2009 stanovit maximální hodnoty živin pro potravinářské výrobky (kromě doplňků stravy).

⁽⁹⁾ Úř. věst. L 327, 11.12.2015, s. 1.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. L 304, 22.11.2011, s. 18.

⁽¹¹⁾ Rada v současné době zkoumá plán, jenž by měl omezený dopad na doplňky stravy a byl by zaměřen na přepracování pravidel pro informování spotřebitele o původu složek a o datu spotřeby.

⁽¹²⁾ Síť EU pro odhalování podvodů v potravinářství (EU Food Fraud Network) a systém administrativní pomoci a spolupráce – Výroční zpráva za rok 2018.

⁽¹³⁾ Úř. věst. L 404, 30.12.2006, s. 9.

3.5. Hraniční výrobky, které nejsou bez rizika

3.5.1. Prezentace a reklama na doplňky stravy někdy vyvolává zmatek ohledně **statusu výrobků**. Některé subjekty neváhají přiřknout výrobkům léčivé či profylaktické účinky, a prezentovat je tak jako náhradu léčivých přípravků a nazývat je „nutraceutika“ (pojem vznikl kombinací anglických slov „nutrient“, tedy výživný, a „pharmaceutical“, tedy farmaceutický). Cílená kontrolní kampaň odhalila **podvodné** používání těchto tvrzení v prevenci nebo zvládání onemocnění COVID-19.⁽¹⁴⁾ Spotřebitelé by mohli být těmito falešnými sliby ovlivněni.

3.5.2. Tyto výrobky s nejasným statusem⁽¹⁵⁾ se nazývají „hraniční výrobky“. Tato šedá zóna vznikla kvůli místu jejich prodeje, formě těchto výrobků a kvůli tomu, že některé složky lze používat jak v potravinářských výrobcích, tak v léčivých přípravcích, avšak v odlišných dávkách.

3.5.3. EHSV doporučuje Komisi, aby zřídila pracovní skupinu pro „hraniční výrobky“, například v rámci expertní skupiny Stálého výboru pro rostliny, zvířata, potraviny a krmiva, jako je tomu u léčivých přípravků, zdravotnických prostředků, kosmetiky nebo biocidních přípravků. Tato skupina by zveřejňovala dokumenty, které by orgánům a provozovatelům pomáhaly objasnit status výrobků. Vytvoření evropské pracovní skupiny nebrání zřízení smíšených výborů na vnitrostátní úrovni, které by stanovovaly status výrobků.

3.5.4. EHSV naléhavě žádá orgány, aby prováděly kontroly zaměřené konkrétně na tyto výrobky s cílem stáhnout je z trhu. Přítomnost těchto výrobků představuje **nekalou soutěž** vůči farmaceutickým společnostem, které musí pro léčivé přípravky získat registraci. Zveřejnění výsledků těchto kontrol by také spotřebitelům umožnilo obeznámit se s riziky těchto výrobků.

3.6. Vznik on-line obchodu, který umožňuje volbu, ale přináší i nerovnosti

3.6.1. V důsledku pandemie COVID-19 vzrostl **prodej** potravinářských výrobků **na dálku**. Doplňky stravy jsou výrobky, které mají obvykle dlouhou dobu použitelnosti a snadno se přepravují.

3.6.2. Určité množství těchto výrobků, zejména mimoevropských, bohužel nevyhovuje svým složením a zejména tvrzeními, což vytváří **nekalou soutěž** vůči evropským subjektům, které se řídí pravidly. Členské státy navíc v některých výrobcích odhalily přítomnost zakázaných a nebezpečných látek (amfetaminy ve sportovních doplncích, léčivých přípravcích atd.), což ohrožuje spotřebitele.

3.6.3. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby zvýšily **dozor** a kontrolu nad platformami a stránkami elektronického obchodu a aby odebíraly vzorky a prováděly analýzy a aby oznamovaly výrobky porušující předpisy prostřednictvím systému včasné výměny informací pro potraviny a krmiva (RASFF – Rapid Alert System for Food and Feed).

3.6.4. EHSV se rovněž domnívá, že je třeba posílit **komunikaci a vzdělávání** spotřebitelů a zdravotnických pracovníků s cílem zajistit bezpečnější nakupování na internetu. I když musí být prodávané potraviny bezpečné, spotřebitelé by si měli být vědomi toho, že některé výrobky nabízené on-line mohou představovat riziko pro jejich zdraví.

3.7. Potravinová ostražitost, nástroj pro varování

3.7.1. Některé složky mohou vyvolat **nežádoucí účinky**, i když jsou výrobky v souladu s právními předpisy. Bezpečnost se neposuzuje pro každý výrobek nebo složku a neposuzuje se ani jejich možná interakce s jinými výrobky, jako jsou léčivé přípravky.

3.7.2. Velmi málo členských států má strukturovaný systém pro shromažďování informací o nežádoucích účincích (**nutrивigilance**) a zajišťuje jejich sledování. Země, které jím disponují, jsou Itálie, Francie, Dánsko, Portugalsko, Česká republika, Slovinsko a Chorvatsko.

⁽¹⁴⁾ Výsledky kontrol jsou dostupné zde.

⁽¹⁵⁾ Podle rozsudku Soudního dvora je status výrobků v kompetenci vnitrostátních orgánů a doplněk stravy může mít jiný status v různých zemích: Spojené věci C-211/03, C-299/03, C-316/03, C-317/03 a C-318/03.

3.7.3. EHSV podporuje zavedení vnitrostátní **potravinové ostrážitosti** na podporu bezpečnosti výrobků a zajištění vysoké úrovně **ochrany lidského zdraví** včasným odhalením signálů **upozorňujících** na zdravotní problémy. Tento systém by měl umožnit shromažďování informací o nežádoucích účincích bez ohledu na jejich závažnost, aby se podpořilo hodnocení bezpečnosti výrobků, přijala nouzová opatření nebo v případě potřeby přizpůsobily právní předpisy a umožnilo se subjektům vyvíjet bezpečnější výrobky díky začlenění informací do jejich **kontroly kvality**. Na úrovni výroby se doplňky stravy řídí stejnými bezpečnostními pravidly jako ostatní produkty v zemědělsko-potravinářském odvětví (HACCP ⁽¹⁶⁾ atd.) a nebylo zjištěno žádné konkrétní riziko pro pracovníky v tomto odvětví.

3.7.4. EHSV rovněž navrhuje vytvoření pracovní skupiny pro členské státy na evropské úrovni pod dohledem úřadu EFSA, která by umožňovala výměnu informací mezi zeměmi, sdílení osvědčených postupů pro jednotné hodnocení, výměnu vědeckých poznatků a v případě potřeby jejich začleňování do evropských právních předpisů.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽¹⁶⁾ Analýza rizik a kritických kontrolních bodů.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

560. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝBORU (JDE) –
INTERACTIO, 27. 4. 2021–28. 4. 2021**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského
parlamentu a Rady o evropské správě dat (akt o správě dat)**

[COM(2020) 767 final]

(2021/C 286/08)

Zpravodaj: **Giuseppe GUERINI**Spoluzpravodaj: **Marinel Dănuț MUREȘAN**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 11. 12. 2020
	Evropský parlament, 14. 12. 2020
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31. 3. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	234/3/13

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá návrh nařízení o „správě dat“, který doplňuje směrnici (EU) 2019/1024⁽¹⁾ („směrnice o otevřených datech“) a soustředí se na data v držení subjektů veřejného sektoru, na něž se vztahují práva jiných osob.

1.2. EHSV považuje tento zásah za prospěšný a nezbytný, protože zpracovávání, uchovávání a sdílení digitálních dat má stále větší význam nejen z hospodářského, ale i ze sociálního a občanského hlediska, týká se fyzických osob, správních orgánů i podniků a zapojuje je do komplexního a členitého regulačního rámce.

1.3. EHSV se domnívá, že je nezbytné vytvořit harmonizovaný rámec předpisů za účelem vybudování důvěry občanů, spotřebitelů a malých a středních podniků, zejména mikropodniků, v náležitou ochranu jejich dat, a to s cílem podpořit příležitosti k rozvoji hospodářských subjektů i subjektů výzkumu a vývoje.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 172, 26.6.2019, s. 56.

1.4. EHSV sdílí cíl Komise uplatňovat nařízení, které je předmětem tohoto stanoviska, na správní orgány, subjekty veřejného sektoru a veřejnoprávní subjekty, v souladu s přístupem, který zahrnuje všechny subjekty veřejné sféry, nezávisle na jejich organizační formě.

1.5. Pokud se správa a zpracovávání dat prostřednictvím zařízení umělé inteligence týkají pracovní sféry, pak je podle EHSV důležité stanovit vhodné formy předběžné konzultace a vyjednávání o příslušných otázkách se sociálními partnery. Má-li tento nástroj dopad na práva občanů, musí být zapojena rovněž organizovaná občanská společnost.

1.6. EHSV podporuje návrh, který předpokládá určení vnitrostátních orgánů, které budou zajišťovat odpovídající kontrolu nové právní úpravy.

1.7. EHSV souhlasí s návrhem zřídit kontaktní místa v každém členském státě a v této souvislosti doporučuje, aby tato kontaktní místa byla přístupná všem zúčastněným stranám, s cílem zajistit účinné fungování a podpořit dobrou spolupráci s organizacemi občanské společnosti a sociálními partnery.

1.8. EHSV vítá návrh na vytvoření pravidel pro organizace, které se zabývají správou dat na altruistickém základě, a souhlasí s pravidlem, podle kterého tyto organizace musí působit na neziskovém základě, sloužit cílům obecného zájmu a být nezávislé na jiných organizacích, které spravují data za účelem dosahování zisku.

1.9. Za obzvláště důležitou považuje EHSV možnost stanovenou v nařízení uznat užitečnost „družstevního modelu pro správu a výměnu dat“ jako nástroje podpory občanů, mikropodniků, malých a středních podniků, osob samostatně výdělečně činných a osob vykonávajících svobodná povolání.

1.10. Družstevní model by kromě toho mohl být velmi užitečným nástrojem pro neutrální a sdílenou správu dat. V této souvislosti EHSV vybízí Komisi a členské státy k podpoře občanů a malých a středních podniků a jejich organizací při zahajování iniciativ s cílem rozvíjet vzájemné organizace zaměřené na správu a výměnu dat.

1.11. EHSV se domnívá, že ochrana osobních údajů spolu s ochranou digitální identity a soukromí jsou významnými aspekty „správy dat“ a přímo souvisejí s úctou k lidské důstojnosti a základními právy. Z tohoto důvodu považuje za nezbytné uznání práv na vlastnictví osobních údajů s cílem umožnit evropským občanům kontrolovat používání jejich dat.

2. Návrh Komise

2.1. V návrhu, který je předmětem tohoto stanoviska, Komise navrhuje:

- i. zpřístupnit data veřejného sektoru pro opakované použití v případech, kdy se na tato data vztahují práva jiných osob;
- ii. umožnit sdílení dat mezi podniky;
- iii. povolit používání osobních údajů v souladu s nařízením GDPR;
- iv. umožnit používání dat z altruistických důvodů.

2.2. Návrh doplňuje směrnici (EU) 2019/1024 o otevřených datech a opakovaném použití informací veřejného sektoru („směrnice o otevřených datech“) a soustředí se na data v držení subjektů veřejného sektoru, na něž se vztahují práva jiných osob.

2.3. Návrh vychází z článku 114 SFEU a jeho cílem je sblížení právních předpisů a správních postupů členských států za účelem zajištění toku dat v Evropské unii v harmonizovaném regulačním rámci, který by zajišťoval odpovídající konsolidaci vnitřního trhu, pokud jde o pohyb dat v držení subjektů veřejného sektoru.

2.4. Kapitola I vymezuje oblast působnosti nařízení a upřesňuje, že nařízení stanoví:

- i. podmínky pro opakované použití určitých kategorií dat v držení subjektů veřejného sektoru v EU;
- ii. rámec pro oznamování a dozor při poskytování služeb sdílení dat;
- iii. rámec pro dobrovolnou registraci subjektů, které shromažďují a zpracovávají data zpřístupněná pro altruistické účely.

2.5. Kapitola II vytváří mechanismus pro opakované použití určitých kategorií dat veřejného sektoru, jejichž používání je podmíněno respektováním práv jiných osob. Ochrana práv jiných osob může být důležitá zejména z důvodů ochrany osobních údajů, ale také pokud jde o ochranu práv duševního vlastnictví a obchodního tajemství.

2.6. Členské státy budou muset zřídit jednotné kontaktní místo podporující výzkumné pracovníky a inovativní podniky při určování vhodných dat a zavést struktury na podporu subjektů veřejného sektoru prostřednictvím vhodných technických prostředků a znalosti odvětvového regulačního rámce.

2.7. Kapitola III má zvýšit důvěru ve sdílení osobních a neosobních údajů a snížit transakční náklady spojené se sdílením dat mezi podniky a mezi podniky a spotřebiteli, a to vytvořením režimu oznamování pro subjekty, které chtějí působit v oblasti sdílení dat, a regulačního rámce pro činnost těchto subjektů. Poskytovatelé budou mít povinnost zachování neutrálnosti, pokud jde o vyměňovaná data, a nemohou tato data použít pro jiné účely.

2.8. Kapitola IV usnadňuje altruistické sdílení dat dobrovolně zpřístupněných fyzickými osobami nebo společnostmi pro veřejné blaho. Pro organizace zapojené do datového altruismu zavádí možnost registrovat se jako „organizace pro datový altruismus uznaná v EU“, aby se zvýšila důvěra v činnost těchto organizací.

2.9. Návrh rovněž předpokládá vypracování společného evropského formuláře souhlasu s datovým altruismem ke snížení nákladů na získání souhlasu a k usnadnění přenositelnosti dat.

2.10. Kapitola V stanoví požadavky na fungování příslušných orgánů určených ke sledování a uplatňování rámce pro oznamování pro poskytovatele služeb sdílení dat a subjekty zapojené do datového altruismu. Tato kapitola obsahuje rovněž ustanovení, jejichž cílem je účinná ochrana práv jednotlivců, a zejména ustanovení o právu na podávání stížností proti rozhodnutím těchto subjektů a o opravných prostředcích.

2.11. Kapitola VI zřizuje „Evropský sbor pro datové inovace“, který usnadní vytváření osvědčených postupů orgány členských států, zejména při vyřizování žádostí o opakované použití dat, na něž se vztahují práva jiných osob, při zajišťování ustálené praxe, pokud jde o rámec pro oznamování poskytovateli služeb sdílení dat, a s ohledem na datový altruismus.

2.12. Kapitola VII umožňuje Komisi přijímat prováděcí akty týkající se evropského formuláře souhlasu s datovým altruismem a kapitola VIII obsahuje přechodná ustanovení týkající se fungování režimu všeobecného oprávnění, pokud jde o poskytovatele služeb sdílení dat, a rovněž závěrečná ustanovení.

3. Obecné připomínky

3.1. Tento návrh Komise se jeví jako prospěšný a nezbytný, protože zpracovávání, uchovávání a sdílení digitálních dat má stále větší význam nejen z ekonomického, ale i ze sociálního a občanského hlediska, týká se fyzických osob, správních orgánů i podniků a zapojuje je do komplexního a členitého regulačního rámce.

3.2. Pokročilé používání digitálních dat totiž může umožnit rozvoj nových produktů a zefektivnění tradičních výrobních procesů, podpořit výzkum, napomoci boji proti globálnímu oteplování, zlepšit využívání energetických a vodních zdrojů a přispět ke stále lepší ochraně lidského zdraví.

3.3. Účinné a efektivní využívání dat vyžaduje možnost sdílení a výměny velkých objemů dat, s využitím výpočetní kapacity umělé inteligence v oblasti zpracovávání a využívání těchto dat pro stále ambicióznější cíle obecného zájmu. Příkladem v tomto smyslu může být výměna dat pro účely včasného rozpoznávání chorob prostřednictvím diagnostického zobrazování.

3.4. Komplexnost a množství dat, jež jsou v každém okamžiku vytvářena, extrahována a přenášena, daly vzniknout podnikům, organizacím a subjektům, které se specializují na správu dat a na jejich zprostředkování za účelem jejich výměny, a to buď na obchodním základě, nebo v obecném zájmu a v zájmu obecného blaha (zejména pro účely vědeckého výzkumu).

3.5. V současném hospodářském a technologickém kontextu jsou data velmi hodnotným a užitečným zdrojem, souvisejí s významnými tématy etické, ekonomické a politické povahy a mají dosti významný dopad na konkurenceschopnost a hospodářskou soutěž nejen mezi podniky, ale i mezi státy. Proto je vhodné, aby Komise zasáhla a vymezila přiměřený a jasný regulační rámec pro veřejnou správu dat, a zajistila tak ochranu nejen hospodářské, ale i strategické hodnoty dat v různých oblastech, v nichž schopnost vlastnit a zpracovávat digitální data nabývá na významu.

3.6. Pokud jde o citlivá data, a zejména o údaje týkající se zdraví, považuje EHSV za užitečné vypracovat a zobecnit osvědčené pracovní postupy, jako je například postup přijatý společností Microsoft, která se rozhodla, že bude své zákazníky informovat, pokud ji budou některé vládní úřady žádat o sdělení osobních údajů jejích klientů.

3.7. EHSV uznává a oceňuje, že cílem návrhu Komise je především vytvořit podmínky, které umožní občanům, spotřebitelům, osobám samostatně výdělečně činným, odborným pracovníkům, jakož i podnikům (se zvláštním ohledem na malé podniky a mikropodniky) sdílet svá data s vědomím, že budou spravována regulovanými organizacemi, které podléhají odpovídajícímu doзору, v zájmu posílení důvěry a vytvoření regulačního rámce plně kompatibilního s hodnotami a zásadami Evropské unie.

3.8. EHSV připomíná, jak již uvedl ve svých předchozích stanoviscích, že při řešení otázky správy dat a nástrojů umělé inteligence, je nezbytný evropský rámec předpisů zajišťující transparentnost a sledovatelnost algoritmů, lidskou kontrolu nad nástroji UI a dodržování základních práv.

3.9. Kromě toho je třeba připomenout, že jakmile budou tyto nástroje umělé inteligence zaváděny na pracovních místech, Evropská komise musí stanovit pravidla pro posílení sociálního dialogu a vyjednávání prostřednictvím předběžných konzultací se zástupci zaměstnanců a podporovat zřizování výborů/vnitrostátních monitorovacích center zaměřených na šíření nástrojů umělé inteligence, do kterých budou zapojeny všechny zúčastněné strany: spotřebitelé, malé a střední podniky, profesní sdružení, zástupci zaměstnanců a organizované občanské společnosti.

3.10. Je rovněž důležité, aby nařízení podporovalo takový postup schvalování všeobecných podmínek používání služeb správy dat, aby bylo možné soudní cestou zrušit ustanovení smluv o postoupení dat nebo přístupu k datům porušující normy ochrany stanovené Evropskou unií. Za tímž účelem EHSV doporučuje harmonizovat a posílit zásadu souhlasu prostřednictvím zjednodušení postupu přijímání nebo odmítání souborů cookie.

4. Konkrétní připomínky

4.1. EHSV vítá, že návrh Komise je v souladu se zásadami proporcionality a subsidiarity obsaženými ve Smlouvách, jelikož rozvíjí a navrhuje pravidla, která na úkor sledovaného cíle spočívajícího ve sdílení a účinném využívání dat nadměrně neobtěžují soukromý zájem.

4.2. Z tohoto důvodu se nařízení, jehož cílem je zavést jednotná pravidla použitelná současně na celý vnitřní trh, jeví jako nejvhodnější nástroj, jelikož různé vnitrostátní úpravy by byly neúčinné a znamenaly by příliš velké náklady na dodržování předpisů pro evropské podniky, a zejména pro malé a střední podniky, a bránily by náležitému oběhu dat.

4.3. Zvolená forma regulačního nástroje je tedy nejvhodnější pro vytvoření evropského trhu umožňujícího účinný oběh dat díky harmonizovanému rámci předpisů, který umožní budovat důvěru občanů, spotřebitelů a malých a středních podniků v adekvátní ochranu jejich dat a vytvořit příležitosti k rozvoji a růstu hospodářských subjektů i subjektů výzkumu a vývoje.

4.4. EHSV sdílí cíl Komise uplatňovat nařízení, které je předmětem tohoto stanoviska, na správní orgány, subjekty veřejného sektoru a veřejnoprávní subjekty tak, jak je tomu v případě veřejných zakázek, tedy tak, aby, v souladu se substanciálním přístupem, bylo zajištěno jeho účinné uplatňování na všechny subjekty veřejné sféry, nezávisle na jejich organizační formě.

4.5. Z tohoto hlediska se zdá být přiměřené a v souladu s obecným nastavením nových pravidel vyjmout z oblasti působnosti nového rámce veřejné podniky s ohledem na skutečnost, že jejich organizační model se stále více inspirovat obchodními a tržními modely.

4.6. EHSV podporuje ustanovení článku 6, podle něhož „subjekty veřejného sektoru, které povolují opakované použití kategorií dat ... mohou za povolení opakovaného použití těchto dat účtovat poplatky“, přičemž tyto poplatky musí být „nediskriminační, přiměřené a objektivně odůvodněné“ a nesmí omezovat hospodářskou soutěž. V této souvislosti je namístě zdůraznit, že podniky, malé a střední podniky, mikropodniky a malé organizace a organizace sociální ekonomiky poskytují orgánům velké množství dat; tato data představují náklady, které mohou být významné a jejichž dopad, zejména na malé a střední podniky, by měl být zohledněn při stanovování poplatků.

4.7. Kromě toho je pochopitelné a vhodné, že metodika pro výpočet poplatků bude zveřejňována předem a bude vycházet z nákladů na správu a sdílení dat, spíše než z jiného systému určování nákladů připomínajícího datovou licenci.

4.8. EHSV upozorňuje, že je nezbytné, aby výměny dat probíhaly v souladu s ustanoveními článku 101 SFEU, který se týká dohod narušujících hospodářskou soutěž. Je důležité zejména to, aby byly dodržovány pokyny Komise týkající se dohod o horizontální spolupráci v podobě výměny informací tak, aby subjekty, které si vyměňují informace, nemohly narušit transparentnost trhu uzavíráním koluzních dohod mezi přímými konkurenty, čímž by docházelo k omezení hospodářské soutěže, které by poškozovalo spotřebitele, malé podniky a mikropodniky, a k narušení konkurenčního prostředí na trhu.

4.9. EHSV plně podporuje určení vnitrostátních orgánů (články 12 a 20) odpovědných za řádnou kontrolu účinnosti nové právní úpravy Komise a souhlasí s požadavky, které tyto orgány budou muset splňovat na základě článku 23.

4.10. Aby se zabránilo nevhodnému využití databází na celostátní nebo evropské úrovni, měly by různé zainteresované vnitrostátní orgány provádět ve vzájemné spolupráci a ve spolupráci s Evropskou komisí dohled nad využitím údajů.

4.11. Pokud jde o organizace pro datový altruismus a o obecné podmínky uznávání těchto subjektů, je vhodné, že návrh nařízení vymezuje, že tyto organizace musí mít neziskový charakter, sloužit cílům obecného zájmu a především být autonomní a nezávislé, zejména na jiných organizacích spravujících data pro komerční účely nebo za účelem dosahování zisku.

4.12. Tyto charakteristiky, spolu se zřízením příslušného veřejného rejstříku těchto organizací, vhodným způsobem řeší potřebu transparentnosti a potřebu ochrany práv a zájmů občanů a podniků, které se pojí s altruistickým sdílením dat. Dochází tak k posílení důvěry všech zúčastněných subjektů.

4.13. EHSV je rovněž přesvědčen, že je užitečné zřídit kontaktní místo v každém členském státě, jak předpokládá článek 8 návrhu nařízení. Tato kontaktní místa by měla být snadno přístupná všem zúčastněným stranám, s cílem zajistit účinné fungování a podpořit dobrou spolupráci s organizacemi občanské společnosti a sociálními partnery.

4.14. A konečně je velmi vítané, že nařízení v kapitole III hovoří o „družstvech pro správu a výměnu dat“ jakožto nástroji, jenž by posílil postavení občanů (zaměstnanců, spotřebitelů, podnikatelů) a malých podniků a jednotlivých podnikatelů, kteří by samostatně neměli přístup k datům nebo nemohli zpracovávat jejich velké objemy. V této souvislosti EHSV vybízí Komisi a členské státy k podpoře organizací malých a středních podniků s cílem zahájit kolektivní iniciativy na podporu vzájemných organizací tohoto typu v oblasti správy a výměny dat.

4.15. Družstevní forma a obecně formy spolupráce se zdají být obzvláště vhodné pro správu činností zprostředkování, výměny a sdílení dat mezi občany (zaměstnanci, spotřebiteli, podnikateli) a podniky, protože zejména družstevní forma umožňuje, aby se v oblasti správy údajů shodovaly zájmy subjektů údajů a držitele údajů majícího podobu družstva, jež v tomto případě vlastní samy subjekty údajů, a mohla by zajistit sdílenou správu ze strany občanů, podniků a podnikatelů, kteří by mohli hrát dvojí úlohu poskytovatelů i uživatelů a příjemců dat. Tento mechanismus by mohl podpořit klima důvěry a otevřenosti, které se zdá být nezbytnou podmínkou dobré správy dat na jednotném evropském digitálním trhu.

4.16. EHSV se domnívá, že v tomto ohledu je nezbytná účinná spolupráce s organizacemi občanské společnosti, sociálními partnery a profesními organizacemi.

4.17. Pokud jde o ochranu osobních údajů, EHSV připomíná, že evropské právo považuje ochranu soukromí a úctu k lidské důstojnosti za neoddělitelnou součást nedotknutelných základních práv člověka. Stává se však, že odpovídající ochrana těchto práv je ohrožena zneužíváním údajů svobodně získaných na základě souhlasu, který však není vždy získán zjednodušeným způsobem. A dochází také k závažnějším případům, kdy jsou údaje získány neoprávněně prostřednictvím skutečných krádeží totožnosti. Soudy některých členských států opakovaně vynesly rozsudky za „krádež dat“. Uznání krádeže znamená uznání vlastnického práva k datům.

4.18. EHSV proto doporučuje uznat evropská vlastnická práva k digitálním údajům s cílem umožnit občanům (zaměstnancům, spotřebitelům, podnikatelům) získat kontrolu nad používáním jejich údajů a spravovat tento proces nebo zakázat jejich používání. Otevřelo by to možnost kolektivního postupu s jasnou právní legitimitou, jehož cílem je zakázat nebo kontrolovat přístup k datům občanů a podpořit jejich správu v zájmu vytvoření evropského digitálního trhu.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

PŘÍLOHA

Následující text stanoviska sekce byl zamítnut v návaznosti na přijetí pozměňovacího návrhu shromážděním, ale obdržel více než čtvrtinu odevzdaných hlasů:

„1.6. EHSV podporuje návrh, který předpokládá určení vnitrostátních orgánů, které budou zajišťovat odpovídající kontrolu nové právní úpravy, a v této souvislosti připomíná, že provádění pravidel, jež jsou předmětem návrhu Komise, by mohly zajišťovat orgány pro ochranu osobních údajů, které v členských státech již fungují, a využívat přitom nabytých zkušeností, aniž by bylo nutné zřizovat orgány nové.

4.9. EHSV plně podporuje určení vnitrostátních orgánů (články 12 a 20) odpovědných za řádnou kontrolu účinnosti nové právní úpravy Komise a souhlasí s požadavky, které tyto orgány budou muset splňovat na základě článku 23. Aniž by v tomto ohledu byla dotčena organizační svoboda členských států, EHSV upozorňuje, že stávající orgány pro ochranu osobních údajů mají v této oblasti významnou technickou a regulační odbornost. Tyto orgány by tak mohly zajistit provádění předpisů, které jsou předmětem návrhu Komise, aniž by bylo nutné zřizovat nové orgány.“

Výsledek hlasování:

hlasy pro pozměňovací návrh (tj. pro vyškrtnutí odstavce):	124
proti:	94
zdrželi se hlasování:	27

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – Nový program pro spotřebitele – Posílení odolnosti spotřebitele pro udržitelné oživení

[COM(2020) 696 final]

(2021/C 286/09)

Zpravodaj: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Spoluzpravodaj: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Žádost o vypracování stanoviska	Komise, 14. 1. 2021
Právní základ	článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31. 3. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	218/2/24

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV bere na vědomí nový program pro spotřebitele a dvacet dva opatření, která jsou v něm navržena, a domnívá se, že jen obtížně by mohl být komplexnější a podrobnější.

1.2 EHSV uznává úsilí vynaložené Komisí, je však přesvědčen, že program pro spotřebitele by měl být logickým důsledkem či pokračováním skutečné strategie v oblasti spotřebitelské politiky. Vzhledem k tomu, že poslední strategie v oblasti spotřebitelské politiky z pera Komise byla zveřejněna 13. března 2007 (na období 2007–2013), je tato strategie již naprosto zastaralá.

1.3 EHSV se proto obává, že vzhledem k tomu, jak je nový program pro spotřebitele strukturován, mohl by být považován za seznam vzájemně nesouvisejících iniciativ, a že bude obtížné jej realizovat v praxi.

1.4 EHSV se navíc domnívá, že opatření pro boj proti pandemii COVID-19 musí být výjimečná, že mnohá z nich jsou prioritou a jsou naléhavá vzhledem k bezprecedentní situaci vyvolané zdravotní, hospodářskou a sociální krizí, a kladě si otázku, zda mají být taková opatření zahrnuta do programu pro spotřebitele, jenž mimo to podle EHSV dostatečně neřeší složitou aktuální situaci.

1.5 V této souvislosti se EHSV nemůže vyhnout připomenutí, že je třeba prohloubit evropskou zdravotní unii do nejvyšší možné míry, že zdravotní politika není výlučnou politikou členských států a že článek 168 SFEU by měl být při nejbližší příležitosti změněn tak, aby se přiblížil článku 169, který se týká spotřebitelské politiky.

1.6 EHSV opakuje, že dokončení vnitřního trhu, ať již fyzického, nebo digitálního, musí být provedeno na rovnocenném základě a že musí být dosaženo vysoké úrovně ochrany spotřebitele, jak EHSV opakovaně požadoval. Souhlasí proto, že je nezbytné přijmout horizontální přístup provázaný s ostatními politikami Unie, aby se zajistilo, že při navrhování a provádění odvětvových politik budou zohledněny zájmy spotřebitelů.

1.7 EHSV považuje za zásadní ekologickou složku programu a připomíná, že podpořil Zelenou dohodu pro Evropu. EHSV prosazuje zejména delší životnost zboží, přístup k udržitelným produktům, čisté, oběhové a klimaticky šetrnější hospodářství a účinné využívání produktů, jakož i boj proti plánovanému zastarávání a právo na opravu zboží a produktů.

1.8 EHSV si je však vědom toho, že při měření uhlíkové stopy je nutné zohledňovat životní cyklus výrobků a měření není snadné.

1.9 Pravidla ochrany spotřebitele je nezbytné přizpůsobit digitálnímu světu. Nové výzvy v podobě nově vznikajících technologií, jako je umělá inteligence (UI), internet věcí a robotika, vyžadují, aby byla posílena stávající ochrana. Měly by být řešeny zejména v souvislosti s revizí směrnice o bezpečnosti výrobků, a měly by se určit a zaplnit mezery ve stávajících právních předpisech. Pro doplnění této strategie budou proto nezbytné právní předpisy o digitálních službách a o digitálních trzích.

1.10 EHSV požaduje, aby se evropská podpora promítla i do zapojení všech organizací občanské společnosti (zejména spotřebitelských organizací), vzhledem k úloze těchto organizací při vytváření programu. Organizovaná občanská společnost, zejména spotřebitelské organizace a zástupci podniků a rovněž další sociální partneři by měli rozvíjet vzájemně prospěšné vztahy s cílem zajistit si širší účast na rozvoji a provádění této politiky.

1.11 Proto by měla být v kontextu programu posílena úloha vzdělávání a školení spotřebitelů, neboť přispívají k upevnění vysoké úrovně ochrany.

1.12 EHSV si je vědom obtíží, s nimiž se potýkají malé a střední podniky, které se snaží přispět k úspěchu programu, zejména pokud jde o zvyšování povědomí a informovanosti spotřebitelů a poskytování zboží a služeb, které jsou udržitelné, ale mají vyšší ekonomickou hodnotu.

1.13 EHSV upozorňuje, že je nutné poskytnout podnikům, zejména pak malým a středním, finanční prostředky na splnění požadavků programu, zejména v době, kdy boj proti krizi COVID-19 způsobil snížení investic podniků digitální a zelené ekonomiky.

2. Sdělení Komise

2.1 Obecné informace

2.1.1 Sdělení Komise

- usiluje o posílení obecného rámce pro spolupráci mezi institucemi EU, členskými státy a zúčastněnými stranami,
- zaujímá komplexní přístup zahrnující různé politiky Unie,
- odráží potřebu zohlednit při formulování a provádění dalších politik požadavky na ochranu spotřebitele a doplňuje další iniciativy EU,
- vyžaduje úzkou spolupráci mezi EU a členskými státy a provedení, uplatnění a kontrolu uplatňování rámce na ochranu spotřebitele vypracovaného na úrovni sekundárního práva EU.

2.1.2 Sdělení uvádí 22 opatření zahrnujících pět klíčových prioritních oblastí:

- zelenou transformaci;
- digitální transformaci,
- nápravu a prosazování práv spotřebitele;
- zvláštní potřeby některých spotřebitelských skupin a
- mezinárodní spolupráci.

2.1.3 Sdělení se zabývá problémy s vědomím toho, že je nezbytné, aby měl každý rovný a včasný přístup k potřebným a dostupným testům, ochranným pomůckám, léčbě a budoucímu očkování. Spotřebitel musí mít plné záruky, pokud jde o základní práva, lékařskou etiku, soukromí a ochranu údajů v souladu s příslušným obecným nařízením.

2.1.4 Hluboký sociální a ekonomický otřes vyvolaný pandemií představuje pro společnost výzvu. Je sice důležité zajistit vysokou úroveň ochrany spotřebitelů, stále však přetrvávají jisté výzvy, zejména pokud jde o:

- uplatňování právních předpisů týkajících se práva na plné vrácení záloh vyplacených operátorům v oblasti cestovního ruchu;
- nárůst spotřebitelských podvodů, podvodných marketingových technik a podvodů v oblasti online nakupování,
- měnící se spotřební návyky vedoucí zejména k nárůstu odpadů z obalů na jedno použití.

2.2 Klíčové prioritní oblasti

2.2.1 Zelená transformace: příspěvek k dosažení klimatické neutrality, zachování přírodních zdrojů a biologické rozmanitosti a zmírnění znečištění vody, ovzduší a půdy. Přístup k udržitelným produktům by měl být zaručen všem.

2.2.2 Zelená dohoda pro Evropu stanoví komplexní strategii k přeměně EU na spravedlivou a prosperující společnost s hospodářstvím, které je neutrální z hlediska klimatu a účinně využívá zdroje, je čisté, má oběhový charakter a nízkou environmentální stopu.

2.2.3 Směrnice o prodeji zboží by měla být pozměněna, tak aby podporovala opravy a zajistila účinné právo na opravu. Plánují se další opatření zaměřená na specifické skupiny zboží a služeb.

2.2.4 Spotřebitelé by měli být lépe chráněni před informacemi, které nejsou pravdivé nebo které jsou uváděny matoucím nebo zavádějícím způsobem, aby vzbudily nepřesný dojem, že je výrobek nebo podnik šetrnější k životnímu prostředí („greenwashing“).

2.3 Digitální transformace

2.3.1 Směrnice o lepším vymáhání a modernizaci právních předpisů na ochranu spotřebitele a směrnice o digitálním obsahu jsou důležitými kroky, ačkoli vzhledem k rychlému tempu technologického pokroku je třeba přijmout další opatření.

2.3.2 Je nutné se vyvarovat používání tzv. temných vzorců (*dark patterns*), určitých postupů personalizace často založených na profilování, skryté reklamě, podvodu, nepravdivých nebo zavádějících informacích a manipulovaných recenzích spotřebitelů. Je zapotřebí dalších pokynů, pokud jde o směrnici o nekalých obchodních praktikách a směrnici o právech spotřebitele, neboť spotřebitelé by měli mít srovnatelnou úroveň ochrany a spravedlnosti online, jakou mají i offline.

2.3.3 Umělá inteligence přináší výhody, některá její použití však mohou porušovat práva spotřebitelů. EHSV by rád zdůraznil, že v souladu s článkem 22 obecného nařízení GDPR mají dotčené osoby právo na lidský zásah, pokud se jich rozhodnutí založené na automatizovaném zpracování významně dotýká.

2.3.4 Nové nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele posiluje online pravomoci, mechanismy spolupráce a systém shromažďování informací s cílem řešit rozsáhlá porušování spotřebitelského práva EU, zajistit konzistentní úroveň ochrany spotřebitele a nabídnout podnikům jednotné kontaktní místo.

2.4 Řešení zvláštních potřeb spotřebitelů

2.4.1 Předpokládá se, že spotřebitelé jsou obecně slabší stranou transakce, a že jejich zájmy proto vyžadují ochranu. Některé skupiny spotřebitelů však mohou být obzvláště zranitelné a potřebují zvláštní záruky. Tato zranitelnost může být způsobena sociálními okolnostmi nebo zvláštními vlastnostmi, jako je věk, pohlaví, zdravotní stav, digitální gramotnost, matematická gramotnost nebo finanční situace.

2.4.2 Vyšší finanční zranitelnost mnoha domácností v EU je v současnosti obzvláště znepokojující.

2.4.3 Cílem tohoto přezkumu by mělo rovněž být zamezení diskriminačním situacím v přístupu k úvěrovým službám.

2.4.3.1 Starší lidé a lidé se zdravotním postižením mají zvláštní potřeby související se spotřebou. Je důležité zajistit, aby byly k dispozici jasné, uživatelsky přívětivé a přístupné informace online i offline v souladu s požadavky na přístupnost výrobků a služeb.

2.4.3.2 Spravedlivý a nediskriminační přístup k digitální transformaci by se měl zaměřit na potřeby starších spotřebitelů, spotřebitelů se zdravotním postižením a obecněji těch, kteří nejsou připojeni, tedy těch, kdo nejsou dobře obeznámeni s digitálními nástroji.

2.4.3.3 Děti a nezletilí jsou obzvláště vystaveni zavádějícím nebo agresivním obchodním praktikám online. Je nutné najít řešení tohoto problému. Navíc je děti třeba chránit před nebezpečnými výrobky, které již existují, a před možnými riziky souvisejícími s výrobky. Proto budou aktualizovány bezpečnostní požadavky na normy pro některé výrobky pro děti.

2.4.3.4 Riziko diskriminace je někdy zhoršováno algoritmy, které používají někteří dodavatelé zboží a poskytovatelé služeb a které mohou být formulovány s určitými předsudky, které často vyplývají z již existujících kulturních nebo sociálních očekávání.

2.5 Ochrana spotřebitele v globálních souvislostech

2.5.1 Je důležité, aby EU na mezinárodní úrovni jako evropskou hodnotu a vzor promítla svou vysokou úroveň ochrany spotřebitele.

2.5.2 Zajištění bezpečnosti dovozu a ochrana spotřebitelů v EU před nekalými obchodními praktikami používanými provozovateli mimo EU vyžaduje posílení opatření doma prostřednictvím silnějších nástrojů dozoru nad trhem a užší spolupráci s orgány v partnerských zemích EU.

2.5.3 Mnohostranná spolupráce v otázkách spotřebitele je klíčem k podpoře vysoké úrovně ochrany a bezpečnosti na mezinárodní úrovni a ke globální ochraně spotřebitelů.

2.6 Správa a řízení

2.6.1 Program stanoví opatření na podporu priorit spotřebitelské politiky, která by EU a členské státy mohly prosazovat v příštích pěti letech.

2.6.2 Tato nová vize spolupráce mezi prioritami politiky EU a vnitrostátními politikami vyžaduje nový rámec pro posílenou spolupráci, díky kterému bude možné provádět konkrétní opatření.

2.6.3 Komise bude usilovat o pravidelné diskuse s Evropským parlamentem, Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů. Bude rovněž úzce spolupracovat s vnitrostátními orgány, aby zajistila úzkou koordinaci opatření a co nejlepší využití dostupných finančních prostředků.

2.6.4 Tuto práci by měla doplnit úzká a účinná spolupráce s klíčovými zúčastněnými stranami, včetně spotřebitelských organizací, průmyslu a akademické obce. Silné spotřebitelské organizace na úrovni Unie a na vnitrostátní úrovni jsou zásadními partnery při plánování prací v rámci programu a při oslovování spotřebitelů.

2.6.5 Proto Komise:

- zřídí novou poradní skupinu pro spotřebitelskou politiku,
- přepracuje v roce 2021 srovnávací přehled podmínek pro spotřebitele.

3. Obecné připomínky

3.1 Pokud jde o zdravotní krizi, EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby pokračovaly v úsilí o očkování obyvatelstva a aby zajistily, že strategie EU pro očkovací látky bude z ekonomického i sociálního hlediska dostupná všem občanům.

3.2 Je důležité posílit postavení spotřebitelů, zapojit je v rámci ekonomiky a učinit z nich klíčové aktéry udržitelného oživení a tím posílit konkurenceschopnost hospodářství EU a jednotného trhu. Důležité jsou nové modely podnikání, které umožní optimalizaci účinnosti a udržitelnosti zboží a služeb.

3.3 Spotřebitelé by měli být důležitými aktéry ekologické transformace a podporovat udržitelnou výrobu a spotřebu. Všechny výrobky by měly být bezpečné, cenově dostupné a přístupné. Jedná se zejména o podporu jejich trvanlivosti, udržitelnosti, opravitelnosti a recyklovatelnosti. EHSV již vyjádřil podporu předpisům týkajícím se „plánovaného zastarávání“ a udržitelnosti výrobků, včetně otázek týkajících se *softwaru*. Navrhovaná opatření jsou obecně horizontální a netýkají se konkrétně ochrany spotřebitele.

3.4 Do této ekologické transformace by měly být zapojeny malé a střední podniky, aniž by to příliš zvýšilo administrativní zátěž.

3.5 EHSV je odhodlán aktivně usilovat o „zelenou“ a „digitální“ transformaci, které nepřinesou sociální vyloučení, a předcházet vzniku dvojrychlostního režimu pro zranitelné spotřebitele a diskriminačním situacím, kdy by byl omezován výběr a přístup ke zboží a službám, jako například v případech odepírání přístupu k úvěrovým službám těhotným ženám z důvodu možné ztráty příjmů nebo vylučování svobodných matek z určitých finančních služeb.

3.6 Měla by být přijata podpůrná opatření k řešení finanční zranitelnosti rodin, včetně rodičů samoživitelů a partnerů stejného pohlaví, zejména pokud jde o zadlužení. EHSV ve svých stanoviscích opakovaně vyjádřil podporu regulaci nadměrného zadlužení domácností.

3.7 V rámci horizontálních opatření by Komise měla přijmout opatření v oblasti energetické chudoby a předcházet situacím, které by mohly vést k sociálnímu vyloučení.

3.8 EHSV doufá, že se Komise bude co nejdříve zabývat revizí směrnic o bezpečnosti výrobků, spotřebitelském úvěru, uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku, právech spotřebitelů a nekalých obchodních praktikách.

3.9 EHSV má velká očekávání od směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a doufá, že tato směrnice bude provedena v souladu s právními rámci členských států.

3.10 EHSV podporuje cíl umožnit spotřebitelům, aby hráli aktivnější roli v zelené transformaci. Nestačí, aby se podniky měnily a inovovaly; trh musí tyto změny přijmout a transformovat se, aby hospodářství fungovalo oběhovějším způsobem: spotřeba udržitelnějších (pravděpodobně dražších) výrobků, větší udržitelnost a opravitelnost výrobků umožněná požadovaným ekodesignem (vývoj výrobků na základě ekologických kritérií) a větší efektivita využívání přírodních zdrojů. V souvislosti se zelenou transformací by měla být také zohledněna úloha dopravy.

3.11 Je důležité předat poselství, že závazek vůči životnímu prostředí je věcí všech: podniků, které zavádějí udržitelnější opatření a postupy, informují a vzdělávají spotřebitele, i spotřebitelů, kteří musí rovněž přijmout udržitelné návyky a chování, aby tato opatření byla účinná. Pokud jde o dodatečné náklady, které by mohly vzniknout evropským malým a středním podnikům, měřené v rámci testu dopadu na malé a střední podniky (nedílné součásti iniciativy Small Business Act), mělo by se v rámci tohoto mechanismu, který zahrnuje i probíhající konzultace se zástupci malých a středních podniků, zajistit jejich zmírnění. Bude nutné zavést mechanismy a poskytnout prostředky, jež malým a středním podnikům umožní aktualizovat a obnovovat své znalosti.

3.12 EHSV považuje za důležité zintenzivnit boj proti nekalým obchodním praktikám na internetu, které nerespektují práva spotřebitelů a všech ostatních subjektů zapojených do životního cyklu výrobků. Má za to, že ke všemu, co je ve fyzickém (offline) světě považováno za zneužití, by se mělo přistupovat stejným způsobem i v digitálním (online) světě. Nové typy nešvarů ve světě offline, jako jsou strategie sledování podniků a tzv. temné vzorce, vyžadují zavedení ještě silnější ochrany.

3.13 V boji proti digitálním podvodům je důležité posílit IT, lidské a další zdroje, jež se na něm podílí. Digitální podvody vzhledem ke svému rozsáhlému šíření značně komplikují postup orgánů, a to včetně případů, kdy je ohroženo veřejné zdraví (například při online nákupu „nelegálních“ léků).

3.14 Opatření 8, 9 a 10 musí zachovat rovnováhu mezi bezpečností a flexibilitou, která je nezbytná k tomu, aby nebylo bráněno inovacím a technologickému a hospodářskému pokroku. Je důležité vypracovat akční plán s Čínou týkající se bezpečnosti výrobků a zvýšit podporu partnerským zemím EU, včetně těch afrických, za účelem posílení kapacit v oblasti právních předpisů a technické pomoci. Je důležité chránit pravost výrobků (a navíc i práva k ochranným známkám), neboť je známo, že v určitých třetích zemích dochází ve velkém k padělání výrobků. Originální výrobky si z důvodu kvality, komfortu a dobré pověsti zaslouží velkou pozornost a zájem spotřebitelů.

3.15 EHSV prosazuje přijetí metody kvalitativního a kvantitativního hodnocení. Je důležité posoudit, zda jsou směrnice EU prováděny včas, v souladu s ustanoveními sekundárního práva a zásadami zlepšování právní úpravy.

3.16 EHSV konstatuje rostoucí propast mezi strategiemi (obecně např. Zelenou dohodou pro Evropu a konkrétně strategií „od zemědělce ke spotřebiteli“ nebo Novým programem pro spotřebitele) a podrobnějšími regulačními (nebo neregulačními) iniciativami, které mají tyto strategie uvádět do praxe. Výbor zdůrazňuje, že je třeba, aby byla v rámci programu pro spotřebitele konstantně udržována ambice provádět cíle Zelené dohody pro Evropu, a to v průběhu realizace všech jednotlivých návazných iniciativ.

4. Krize COVID-19

4.1 Současná pandemická krize tvrdě dopadla na každého z nás a měla závažné důsledky v celé řadě oblastí života. Vedla ke změně hlavních priorit členských států, což mimořádně poškodilo spotřebitele, jimž byla nepřiměřeně omezena jejich práva, aniž by byly posíleny stávající mechanismy nebo zavedeny mechanismy, jejichž cílem by bylo čelit nové situaci a zajistit finanční ochranu spotřebitelů.

4.2 Je proto nezbytné, aby bylo v zájmu předcházení dopadům na spotřebitele a na základě poznatků získaných z pandemické krize vyvinuto úsilí o budoucí posílení ochrany spotřebitele v oblastech zdraví, energetiky, komunikací, finančních služeb, letectví a práv cestujících, souborných služeb pro cesty, dohledu, potravin a digitálních služeb.

4.3 Krize navíc napomohla šíření nekalých obchodních praktik zaměřených na nejzranitelnější osoby a po určitou dobu vedla kromě vyprodání zásob některých výrobků a osobních ochranných prostředků i k velmi vysokým spekulativním cenám. Vzhledem k tomu, že se očekává další zhoršení krize, bude tato situace opět vyžadovat zvýšenou pozornost a navýšení prostředků pro donucovací orgány.

4.4 EHSV by měl podpořit vypracování stanoviska z vlastní iniciativy k tomuto tématu, které by Komisi pomohlo při definování a provádění těchto opatření.

5. Další oblasti, které nejsou v novém programu pro spotřebitele zahrnuty nebo se jimi tento program zabývá nepřímo, a které je třeba řešit

5.1 Řízení veřejného zdraví v členských státech

V současnosti jsou přijímány první kroky k vytvoření evropské zdravotní unie. Krize způsobená koronavirem ukazuje, že EU musí hrát mnohem aktivnější úlohu v oblasti veřejného zdraví, aby chránila zdraví všech evropských občanů, a to prostřednictvím odolnějších systémů zdravotní péče a pevnějšího rámce zdravotní bezpečnosti.

5.2 Finanční služby

V rámci přezkumu směrnice o spotřebitelském úvěru bude zásadní zdůraznit mechanismus moratoria a vytvoření integrovaného přístupu, který ochrání zájmy spotřebitelů bez ohledu na povahu úvěru. Na evropské úrovni bude důležité posoudit mechanismus pro případy platební neschopnosti fyzických osob, s přihlédnutím k nutnosti zamezit oslabení ochrany, které v současnosti požívají spotřebitelé.

5.3 Cestovní ruch, volný čas a práva cestujících v letecké dopravě

Je důležité vytvořit, posílit nebo upravit práva spotřebitelů a zřídit evropské fondy na ochranu zájmů spotřebitelů v těchto oblastech. Krom toho půjde o vynikající příležitost k přezkoumání otázky ochrany spotřebitele prostřednictvím přiměřeného systému finanční ochrany, který bude chránit cestující před rizikem nedostatku likvidity nebo v případě platební neschopnosti letecké společnosti, pokud jde o refundaci letenek a případně i repatriaci.

5.4 Bydlení

Je nezbytné vytvořit integrovaný evropský program bydlení zahrnující různé oblasti, jako je životní prostředí, energetika, finanční služby, smluvní práva a zdraví, s cílem vytvořit pro evropské spotřebitele právo na přístup k důstojnému a z dlouhodobého hlediska finančně dostupnému bydlení. Měla by být podporována výstavba udržitelných domů (např. pasivních domů). Uplatňování zásad „oběhovosti“ na rekonstrukci budov sníží emise skleníkových plynů ze stavebních materiálů v budovách. Renovace budov mohou otevřít řadu možností a poskytnout dalekosáhlé sociální, environmentální a hospodářské přínosy.

5.5 Odvětví energetiky

Při provádění politik v oblasti obnovitelných zdrojů energie, vlastní spotřeby a tržních sazeb je třeba posílit práva spotřebitelů a zajistit, aby žádný spotřebitel nebyl diskriminován nebo mu nebylo odepřeno připojení, což by mu bránilo využívat zavedení skutečných alternativních energetických řešení.

5.6 Je třeba lépe definovat a posílit odpovědnost digitálních platforem, a to jak za účelem zajištění bezpečnosti výrobků, tak odpovědnosti při zprostředkování online smluv.

5.7 Je důležité vytvořit jasnou strukturu odpovědnosti pro online platformy, včetně vhodných opatření pro potírání podvodných, nekalých a zavádějících obchodních praktik a prodeje nevyhovujících výrobků a nebezpečného zboží a služeb prostřednictvím online platforem. V tomto ohledu je důležité posílit spolupráci mezi Komisí a vnitrostátními orgány za účelem potírání těchto nepoctivých praktik.

5.8 Přímý prodej výrobků, které jsou nebezpečné pro spotřebitele, zejména kvůli jejich chemickému složení, by měl být zastaven nebo omezen. EHSV vítá zavedení systému Safety Gate, který je systémem včasného varování EU před nebezpečným spotřebním zbožím.

5.9 Je třeba posílit ochranu v oblasti služeb OTT (*over-the-top*), na které se dosud nevztahuje většina vnitrostátních právních předpisů ani evropský kodex pro elektronické komunikace.

5.10 Díky rozvoji politiky ochrany spotřebitele posílí EU svou hospodářskou, sociální a územní soudržnost. Aniž by tím byla dotčena její celková koncepce, bude muset provést řadu opatření a programů blíže občanům, což bude vyžadovat posílení sítě evropských spotřebitelských center (ESC) a sítě pro spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele se zapojením všech vnitrostátních orgánů.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

PŘÍLOHA

Následující pozměňovací návrh shromáždění zamítlo, avšak obdržel podporu alespoň čtvrtiny odevzdaných hlasů (čl. 59 odst. 3 jednacího řádu):

Odstavec 1.13**Vyškrtnout:**

~~„1.13 EHSV upozorňuje, že je nutné poskytnout podnikům, zejména pak malým a středním, finanční prostředky na splnění požadavků programu, zejména v době, kdy boj proti krizi COVID-19 způsobil snížení investic podniků digitální a zelené ekonomiky.“~~

Odůvodnění:

Stávající znění odstavce zní, jako by podnikům měla být zajištěna podpora veřejného sektoru, aby mohly poskytovat základní ochranu spotřebitele. Přitom je očividné, že takové plány zasahují příliš hluboce do hospodářského systému založeného na tvorbě zisku a protirečí si se základními požadavky na fungování takového systému. Ochrana spotřebitele je nutnost, nikoli nadstandard nebo volitelná možnost hrazená z veřejných peněz.

Výsledek hlasování:

Hlasů pro: 64

Hlasů proti: 139

Zdrželo se hlasování: 35

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Farmaceutická strategie pro Evropu“

[COM(2020) 761 final]

(2021/C 286/10)

Zpravodaj: **Martin SCHAFFENRATH**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 14.1.2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31.3.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	232/1/4

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá především záměr Evropské komise zajistit prostřednictvím nové farmaceutické strategie pro Evropu kromě podpory konkurenceschopnosti farmaceutického průmyslu dodávky bezpečných, vysoce kvalitních a cenově dostupných léčivých přípravků a finanční udržitelnost zdravotnických systémů členských států. Nové společné evropské přístupy hrají klíčovou úlohu zejména v těchto oblastech:

- přístupnost a dostupnost léčivých přípravků,
- cenová dostupnost a finanční udržitelnost vnitrostátních systémů zdravotní péče,
- podpora výzkumu a inovací s cílem posílit konkurenceschopnost evropského farmaceutického průmyslu,
- posílení odolných a transparentních dodavatelských a výrobních řetězců,
- účinné naplňování cílů Zelené dohody pro Evropu ⁽¹⁾ ze strany klimaticky neutrálního farmaceutického průmyslu.

1.2. Ve světle současné pandemie COVID-19 se ukazuje, jak důležitý je koordinovaný evropský postup. EHSV proto upozorňuje na význam společných strategií pro farmaceutický výzkum a vývoj a stanovování cen, zejména pokud jde o vysoce rizikové přípravky a není zaručena návratnost investic pro výrobce.

1.3. EHSV zdůrazňuje, že veškerá politická opatření na úrovni EU musí respektovat pravomoci členských států a zásadu subsidiarity v souladu s čl. 168 odst. 7 SFEU, aby byly zohledněny různé způsoby organizace vnitrostátních systémů zdravotní péče a aby tyto systémy nebyly finančně destabilizovány. Velmi důležité je to zejména v oblasti stanovování cen a úhrad, která spadá do výlučné odpovědnosti členských států. Zrovna tak je ale nutné zajistit průběžnou výměnu informací, poznatků a osvědčených postupů na úrovni EU, aby se zabránilo roztržitému a nerovnomernému.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs.

1.4. EHSV konstatuje, že vývoj evropského farmaceutického průmyslu vedl za současných rámcových podmínek v posledních letech k tomu, že docházelo k částečnému zneužívání různých systémů pobídek, že jeho transparentnost je v mnoha ohledech nedostatečná a že jeho zájem se soustředil na oblasti s vysokým ziskovým rozpětím a místy dochází k přehnaným cenovým požadavkům. EHSV se proto domnívá, že je naléhavě zapotřebí přezkoumat a upravit stávající právní rámec pro léčivé přípravky a stanovit přísnější podmínky, pokud jde o dostupnost léčivých přípravků, včetně dostupnosti cenové.

1.5. EHSV zdůrazňuje zejména ústřední úlohu fungujícího, spravedlivého a účinného vnitřního trhu, který na jedné straně podporuje a odměňuje skutečné lékařské inovace, jež přinášejí skutečnou přidanou hodnotu pro zdravotní péči, a na straně druhé posiluje hospodářskou soutěž umožňující zajistit spravedlivý přístup k léčivým přípravkům a jejich cenovou dostupnost.

1.6. V zájmu podpory inovativního výzkumu a vývoje jako základu globální konkurenceschopnosti evropského farmaceutického průmyslu EHSV podporuje zejména zamýšlenou harmonizaci právního rámce pro ochranu duševního vlastnictví a jeho důsledné uplatňování v členských státech.

1.7. Pokud jde o zvyšování odolnosti dodavatelských a výrobních řetězců, které má posílit strategickou autonomii Evropy a zabránit nedostatku dodávek, vyslovuje se EHSV pro to, aby byl uplatňován přístup usilující o rovnováhu mezi větší diverzifikací výrobních základů a postupnou, částečnou a zároveň udržitelnou relokací výroby zpátky do Evropy. Je třeba, aby byly na úrovni EU společně projednány a posouzeny možné finanční a daňové pobídky na úrovni členských států a jejich účinnost.

1.8. EHSV rovněž vítá plánovanou revizi evropského systému pobídek pro farmaceutický výzkum a vývoj v Evropě, zejména pak revizi právního rámce pro pediatrické léčivé přípravky a léčivé přípravky pro vzácná onemocnění. Prioritou budoucích strategií musí být zejména vysoká neuspokojená potřeba vhodných způsobů léčby rakoviny u dětí.

1.9. EHSV se domnívá, že má-li vzniknout skutečná přidaná hodnota pro obecné blaho, musí být revize právního rámce pro léčivé přípravky a veškeré budoucí iniciativy na úrovni EU založeny především na zásadě transparentnosti. To se týká nejen nákladů pro výrobce, ale také veřejného financování výzkumu a vývoje, využívání pobídek atd.

1.10. EHSV vítá a podporuje iniciativy členských států podporované Evropskou komisí, jejichž cílem je pořizovat inovativní a drahé léčivé přípravky společně, a zajistit tak finanční udržitelnost vnitrostátních systémů zdravotní péče.

1.11. EHSV uznává pozitivní úlohu generických a biologicky podobných léčivých přípravků, které umožňují zlepšit přístupnost cenově dostupných léčiv, jsou důležité z hlediska udržitelného financování systémů zdravotní péče a přispívají k vytvoření odolného a strategicky nezávislého evropského farmaceutického trhu. EHSV podporuje opatření – například v podobě uplatňování kritérií ekonomicky nejvýhodnější nabídky a nabídkových řízení s možností výběru více uchazečů v rámci veřejných zakázek s přihlédnutím k aspektům týkajícím se ochrany životního prostředí a sociální ochrany –, která napomáhají vytváření do budoucna udržitelného trhu s generickými a biologicky podobnými léčivými přípravky.

1.12. EHSV vyzývá k obezřetnosti, pokud jde o rychlejší registrace na základě chybějících důkazů a rozsáhlejšího využívání faktických údajů, s výjimkou případů, kdy se jedná o přeshraniční zdravotní krizi. Je bezpodmínečně nutné zabránit tomu, aby se riziko přesunulo v neprospěch pacientů z fáze před uvedením na trh do fáze po uvedení na trh. Údaje a výsledky studií by proto měly být důsledně zveřejňovány, aby bylo zajištěno účinné monitorování po uvedení přípravku na trh.

2. Obecné připomínky

2.1. Podle zprávy „Stručný pohled na zdraví obyvatel Evropy“⁽²⁾, která byla zveřejněna dne 18. listopadu 2020, rostly výdaje na zdravotnictví ve všech 27 členských státech Unie v letech 2013 až 2019 v průměru o 3,0 % ročně, přičemž v roce 2019 dosáhly 8,3 % HDP. I když se tento podíl vyvíjel úměrně hospodářskému růstu členských států, v souvislosti se současnou pandemií COVID-19 je možné očekávat strmý nárůst.

2.2. Jak již bylo zdůrazněno v závěrech Rady z roku 2016⁽³⁾ a ve zprávě Evropského parlamentu z vlastního podnětu o možnostech EU, jak zlepšit přístup k lékům⁽⁴⁾, rostoucí ceny léčivých přípravků vyvíjejí stále větší tlak na vnitrostátní systémy zdravotní péče. V EU je proto třeba obnovit ve složitém farmaceutickém systému rovnováhu mezi registrací a opatřeními na podporu inovací, aby byl zajištěn rovný přístup k léčivým přípravkům ve všech členských státech.

2.3. Zejména rostoucí ceny nově registrovaných terapií ohrožují stabilitu farmaceutického rozpočtu, a tím i přístup pacientů k léčivým přípravkům⁽⁵⁾. V tomto ohledu je podle EHSV mimořádně znepokojivým jevem výrazné vytváření klastrů v oblastech (jako je např. rakovina), které jsou již dobře prozkoumány a které do značné míry odpovídají stávajícím portfoliím výrobců. V budoucnu musí být tedy nalezeny účinné způsoby, jak vytváření těchto klastrů zamezit. Léčebné postupy musí být cenově dostupné, a díky tomu také přístupné všem pacientům za rovných podmínek. Za tímto účelem se musí výzkum a vývoj zaměřit na oblasti, ve kterých existují skutečné neuspokojené léčebné potřeby, jako jsou např. vzácná onemocnění nebo rakovina u dětí.

2.4. V programu akčního plánu EU v oblasti duševního vlastnictví⁽⁶⁾ se již zdůrazňuje, že Unie má k dispozici pevný právní rámec pro ochranu duševního vlastnictví. Každá změna tohoto systému by proto měla být doprovázena důkladným posouzením dopadů, aby byly provedeny pouze nezbytné změny.

2.4.1. Je třeba vytvářet prostřednictvím patentů, dodatkových ochranných osvědčení (DOO) a exkluzivity údajů pobídky, které podnítí výzkum v nových oblastech. Další rozvoj farmaceutické strategie se musí orientovat na přidanou společenskou hodnotu. Hlavní důraz by měl být kladen na zajištění přístupnosti a dostupnosti účinných, bezpečných a cenově únosných léčivých přípravků ve prospěch všech pacientů v souladu s právem na odpovídající zdravotní péči, které je stanoveno v evropském pilíři sociálních práv⁽⁷⁾. To se týká nejen nabídky nových inovativních patentovaných léčivých přípravků, ale rovněž přístupu ke generickým a biologicky podobným léčivým přípravkům. Klíčovou úlohu proto hraje fungující a spravedlivý vnitřní trh.

2.4.2. EHSV rovněž podporuje harmonizaci právního rámce pro dodatková ochranná osvědčení (DOO), aby se tímto způsobem zvýšila soudržnost udělovacího řízení a odstranilo roztržité uplatňování práva v členských státech. Vzhledem k sociálnímu dopadu dodatkových ochranných osvědčení (DOO) je důležité zajistit, aby ústřední orgán, který má být v této souvislosti zřízen, byl podřízen orgánům EU.

2.4.3. EHSV je velmi znepokojen možným prodloužením platnosti výlučných práv a dalším posílením práv duševního vlastnictví na trhu léčivých přípravků. Aby byl zachován přístup pacientů k cenově dostupným léčebným postupům, neměl by vývoj generických a biologicky podobných léčivých přípravků a jejich uvádění na trh vytvářet překážky pro cenovou konkurenci. Je proto důležité zabránit vícenásobné ochraně výrobku v různých členských státech nebo prostřednictvím několika patentů (tzv. „patent slicing“), zejména proto, že neexistuje žádný důkaz o tom, že silná ochrana duševního vlastnictví podporuje inovace a produktivitu⁽⁸⁾.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/health/state/glance_cs.

⁽³⁾ Úř. věst. C 269, 23.7.2016, s. 31.

⁽⁴⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0040_CS.pdf.

⁽⁵⁾ <https://www.oecd.org/health/health-systems/Addressing-Challenges-in-Access-to-Oncology-Medicines-Analytical-Report.pdf>.

⁽⁶⁾ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12510-Intellectual-Property-Action-Plan>.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/european-pillar-social-rights-booklet_en

⁽⁸⁾ <https://pubs.acaweb.org/doi/pdf/10.1257/jep.27.1.3>.

2.4.4. Zejména v souvislosti se současnou politickou diskusí o relokizaci výrobní základny zpátky do Evropy za účelem zajištění dodávek je třeba provést podrobnou analýzu změny právního rámce v oblasti duševního vlastnictví. Podle posouzení dopadů směrnice 2011/62/EU o ochraně proti padělání léčivých přípravků⁽⁹⁾ pochází převážná většina účinných látek pro generické léčivé přípravky z Indie a Číny, zatímco účinné látky nových patentovaných léčivých přípravků se většinou vyrábějí v Evropě. Proto by zejména s ohledem na relokizaci výroby generických léčiv musely být zavedeny ještě jiné pobídky a mechanismy než jen další posilování práv duševního vlastnictví. Alternativními opatřeními by mohly být například licenční smlouvy, předběžné dohody o nákupu nebo tzv. patentová sdružení pro léčivé přípravky⁽¹⁰⁾. Současně s relokizací by měly být nalezeny způsoby, jak diverzifikovat výrobu uvnitř i vně Evropy s cílem posílit a zabezpečit dodavatelské řetězce.

2.5. V oblasti léčivých přípravků pro vzácná onemocnění je EHSV potěšen tím, že pobídky stanovené v nařízení (ES) č. 141/2000⁽¹¹⁾ vedly k trvalému zvyšování počtu schválených léčivých přípravků pro vzácná onemocnění, což výrazně zlepšilo rovný přístup pacientů, a proto je třeba tyto pobídky uvítat. Přístup je však stále více omezován vysokými cenovými požadavky výrobců⁽¹²⁾. EHSV proto zdůrazňuje, že status léčivého přípravku pro vzácná onemocnění by neměl být využíván k nepřiměřeným cenovým požadavkům a ziskům, a podporuje proto revizi tohoto právního rámce, která byla zahájena v rámci posouzení dopadů⁽¹³⁾ zveřejněného v listopadu 2020. Je třeba zvážit možnost pravidelně a automaticky přehodnocovat kritéria a za určitých podmínek, které musí být teprve stanoveny, upravit dobu trvání exkluzivity na trhu. EHSV rovněž podporuje případnou revizi kritérií, zejména kritérií prevalence (s přihlédnutím ke všem povoleným indikacím), pokud jde o označení léčivého přípravku pro vzácná onemocnění.

2.6. EHSV podporuje zejména výzvu Evropské komise i mnoha poslanců Evropského parlamentu k větší transparentnosti v celém farmaceutickém odvětví, zvláště pokud jde o náklady na výzkum a vývoj. Jelikož vesměs neexistují základní pravidla, která by zajistila transparentnost nákladů na vývoj léčivých přípravků, nemohou příslušné orgány pro stanovování cen a úhrad ověřovat stanovování, a tedy ani přiměřenost cen nových léčivých přípravků požadovaných na základě argumentu vysokých výdajů na výzkum.

2.6.1. EHSV je toho názoru, že důležitým nástrojem by v této souvislosti mohla být směrnice 89/105/EHS o transparentnosti⁽¹⁴⁾. Článek 6 uvedené směrnice stanoví, že členské státy, které mají pozitivní seznam léčivých přípravků, zveřejní úplný seznam produktů hrazených vnitrostátním systémem zdravotního pojištění spolu s jejich cenami stanovenými příslušnými vnitrostátními orgány a sdělí je Komisi. Výměnu informací mezi vnitrostátními orgány však značně komplikuje okolnost, že skutečně zaplacené ceny jsou chráněny nákupními dohodami, které jsou důvěrné. Jako východisko by mohla sloužit databáze EURIPID⁽¹⁵⁾, ovšem jedině za podmínky, že by všechny členské státy měly povinnost poskytovat své informace o cenách.

2.6.2. Kvůli řešení případných nedostatků v zásobování a posílení odolnosti systémů zdravotní péče je podle názoru EHSV rovněž naprosto zásadní, aby se podstatně zvýšila transparentnost globálních farmaceutických dodavatelských a výrobních řetězců. Kromě zavedení koordinovaného systému podávání zpráv, se kterým se již počítá v rámci evropské zdravotní unie a kterého by se povinně účastnily všechny příslušné zainteresované strany, je nezbytné vytvořit strategické zásoby léčivých přípravků, které Světová zdravotnická organizace označila za nezbytné.

⁽⁹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:174:0074:0087:CS:PDF> (Úř. věst. L 174, 1.7.2011, s. 74).

⁽¹⁰⁾ <https://www.who.int/bulletin/volumes/97/8/18-229179/en/>.

⁽¹¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000R0141-20190726&qid=1598193643269&from=CS> (Úř. věst. L 18, 22.1.2000, s. 1).

⁽¹²⁾ 12. https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/files/paediatrics/docs/orphan-regulation_study_final-report_en.pdf.

⁽¹³⁾ 13. <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12767-Revision-of-the-EU-legislation-on-medicines-for-children-and-rare-diseases>.

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. L 40, 12.2.1989, s. 8.

⁽¹⁵⁾ EURIPID je dobrovolnou databází příslušných vnitrostátních orgánů pro stanovování cen a úhrad. Jsou v ní – v souladu se směrnicí 89/105/EHS o průhlednosti – zveřejňovány oficiální referenční ceny léčivých přípravků, které jsou používány převážně při ambulantní léčbě. Viz <https://euripid.eu/about>.

2.6.3. V souvislosti se současnou pandemií COVID-19 se EHSV připojuje k výzvě mnoha poslanců Evropského parlamentu a příslušných zainteresovaných stran žádajících větší transparentnost, pokud jde o dohody o odběru očkovacích látek proti onemocnění COVID-19, které jsou uzavírány s výrobcí léčivých přípravků. Transparentnost je klíčem k důvěře občanů v imunizaci proti viru a k jejich kladnému postoji. To by mělo platit nejen pro stávající smlouvy o očkovacích látkách, ale v podobě nového rámce pro zajištění transparentnosti také pro budoucí společné zadávání veřejných zakázek.

2.7. Je třeba výslovně na evropské úrovni posílit a podporovat opatření týkající se společného zadávání veřejných zakázek na nově registrované léčivé přípravky, u nichž jsou stanoveny vysoké ceny. Kromě zvýšení bezpečnosti dodávek v Evropě lze tímto způsobem posílit i vyjednávací pozici vůči výrobcům léčivých přípravků a díky většímu objemu nákupů dosáhnout výrazného snížení nákladů.

2.8. Pokud jde o podporu farmaceutického výzkumu a vývoje, ztotožňuje se EHSV s kritickými hlasy mnoha aktérů a zainteresovaných stran, které poukazují na nízkou transparentnost, neuspokojivé zapojení veřejných subjektů a nedostatečné zpřístupňování výsledků výzkumu veřejnosti.

2.8.1. EHSV proto požaduje, aby byly v budoucnu zveřejňovány veškeré veřejné finanční prostředky investované do výzkumu a náklady na výzkum a vývoj, což umožní jejich zohledňování při stanovování vnitrostátních cen a zajištění skutečné „veřejné návratnosti veřejných investic“. V tomto ohledu je třeba zvážit, zda by nemělo být zavedeno pravidelné hodnocení financování výzkumu a podávání zpráv Evropskému parlamentu. Zejména v citlivých oblastech zdravotní péče je výlučné zaměření podpory výzkumu na zájmy tohoto průmyslu škodlivé. Všichni příslušní aktéři by proto měli být v budoucnu úzce zapojeni do výzkumných programů Evropské komise, aby bylo zajištěno, že se tyto programy budou zaměřovat na skutečné zdravotní a společenské potřeby.

2.8.2. V této souvislosti je bezpodmínečně nutné stanovit společnou celounijní definici „neuspokojené léčebné potřeby“ (UMN), aby bylo možné účinným způsobem zaměřovat činnosti farmaceutického výzkumu a vývoje na oblasti, kde neexistuje přiměřená nebo účinná léčba. Tato kritéria by měla vycházet z potřeb pacientů a oblastí veřejného zdraví.

2.9. V souvislosti s lékařským výzkumem a vývojem a klinickými studiemi EHSV zároveň vyzývá k tomu, aby byla na úrovni EU přijata opatření, která by umožnila ve větší míře zohledňovat rozdíly mezi ženami a muži a rozdílné účinky léčivých přípravků v každodenní lékařské praxi, a to na základě příslušných ukazatelů. Dále žádá, aby byla v tomto ohledu posílena transparentnost a tím i informovanost všech subjektů.

2.10. Velmi kladně je podle EHSV třeba hodnotit to, že ve farmaceutické strategii je výslovně zdůrazněna narůstající hrozba antimikrobiální rezistence (AMR). Vedle účinných opatření zaměřených na omezení užívání antibiotik je třeba věnovat větší pozornost zejména alternativním modelům pobídek v rámci celého cyklu výzkumu a vývoje, ale i novým systémům stanovování cen. Lze při tom využít mimo jiné osvědčené pobídky, jako jsou včasné výměny informací s Evropskou agenturou pro léčivé přípravky (EMA) a prominutí poplatků za registraci. Do budoucna bude důležité oddělit zisk výrobce od objemu prodeje. Souběžně s podporou nových antibiotik by však mohla být přijata také další opatření, jako jsou předběžné dohody o nákupu, které výrobcům usnadní plánování.

2.11. Pokud jde o otázky registrace léčivých přípravků a jejich uvádění na trh, EHSV obecně vítá urychlení dostupnosti inovativních léčiv, zejména pokud se jedná o oblasti, ve kterých existují vysoké neuspokojené léčebné potřeby. Rychlejší registrace však není automatickou zárukou lepších dodávek léčivých přípravků. Prvořadým cílem evropské farmaceutické politiky proto musí být zajištění rovného přístupu k bezpečným, cenově dostupným a vysoce kvalitním léčivým přípravkům pro všechny pacienty.

2.11.1. EHSV souhlasí s Evropskou komisí, že vzhledem k rychle se vyvíjejícím technologickým možnostem a k potřebě flexibilního koncipování studií, která s tím souvisí, by namátkově kontrolované studie, (v ideálním případě) zahrnující srovnávací léčivé prostředky a cílové ukazatele, měly být i nadále považovány pro účely registrace za nejlepší normu. Výjimky by měly být stanoveny pouze ve zvláštních případech a měly by být náležitě odůvodněny. V případech, kdy se

generování údajů přesune až do fáze po registraci, je nutno zajistit, aby nedocházelo k přenášení nákladů, které jsou s tím spojeny, z farmaceutických společností do veřejného sektoru nebo k ohrožení bezpečnosti pacientů v důsledku předčasné registrace. Při stanovování cen by měla být zohledněna skutečnost, že není k dispozici dostatek údajů, a musí být proto vytvořeny další.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Maximální využití inovačního potenciálu EU – Akční plán pro duševní vlastnictví na podporu oživení a odolnosti EU

[COM(2020) 760 final]

(2021/C 286/11)

Zpravodaj: **Rudolf KOLBE**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 14.1.2021
Právní základ	článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31.3.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	241/0/2

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor plně podporuje akční plán Evropské komise v oblasti duševního vlastnictví jako správný a holistický přístup k modernizaci systému duševního vlastnictví v EU.

1.2 EHSV je pevně přesvědčen, že zavedení jednotného patentového systému musí být hlavní prioritou a značně zlepší konkurenceschopnost podniků v EU. Vzhledem ke zjevným obtížím při zavádění tohoto systému je EHSV přesvědčen, že převedení jednotného patentového systému do legislativního systému EU se musí stát (dlouhodobým) cílem.

1.3 EHSV zdůrazňuje význam opatření na podporu malých a středních podniků ve všech oblastech ochrany práv duševního vlastnictví. Kromě opatření finanční podpory je nutné se zvláště zaměřit na zvýšení znalostí o právech duševního vlastnictví a na konzultační a poradenské služby upravené podle konkrétních potřeb.

1.4 EHSV by rád zahájil diskusi o tom, jak posílit znalosti o právu duševního vlastnictví a jeho správě na všech úrovních vzdělávacích systémů EU.

1.5 EHSV vyzývá Evropskou komisi k zavedení titulu jednotného dodatkového ochranného osvědčení (DOO) a prozkoumání možnosti uplatňování systému DOO v nových odvětvích.

1.6 EHSV věří, že harmonizace rámce autorského práva a správy údajů v rámci autorského práva by rozšířila využití práva duševního vlastnictví v kreativním odvětví.

1.7 EHSV vyzývá k procesu sociálního dialogu, který by kromě právních norem vyjasnil a definoval spravedlivé právo duševního vlastnictví prostřednictvím kolektivního vyjednávání, a autorům a výrobcům tak nabídl pobídky formou uznání jejich výtvorů a rovněž spravedlivé finanční náhrady.

1.8 EHSV považuje zeměpisná označení za důležitý nástroj pro zlepšení konkurenceschopnosti místních výrobců a zdůrazňuje potenciál zavedení harmonizovaného systému ochrany zeměpisného označení pro nezemědělské produkty.

1.9 EHSV uznává hospodářský potenciál a veřejný zájem usnadnění toku údajů v rámci EU, zdůrazňuje však problémy vznikající kvůli nevyvážené regulaci.

1.10 EHSV vítá všechna opatření, která prosazují boj proti porušování práv duševního vlastnictví, a posílení role Evropského úřadu pro boj proti podvodům v boji proti padělání.

1.11 EHSV doporučuje další posílení nástrojů přímé podpory pro podniky v EU působící ve státech, které nejsou členy EU, a důsledné prosazování právních předpisů v oblasti duševního vlastnictví a ustanovení obchodních dohod EU na ochranu těchto podniků před porušováním práv duševního vlastnictví.

1.12 Současná zdravotnická krize jasně ukázala potřebu systematicky relevantního duševního vlastnictví v kritických situacích. Práva duševního vlastnictví by neměla bránit dostupnosti pandemických vakcín nebo léčby a přístupu k nim, jelikož účinné systémy nucených licencí poskytují společnosti záchrannou síť v nouzových situacích a spravedlivou kompenzaci pro podniky.

2. Obecné připomínky

2.1 EHSV vítá akční plán Evropské komise v oblasti duševního vlastnictví jako důležitý přístup k modernizaci systému duševního vlastnictví v EU a k posílení obrovského potenciálu inovací podniků z EU, zejména malých a středních podniků a mikropodniků. Protože se hospodářský význam produktů duševního vlastnictví, jako jsou vynálezy, umělecká a kulturní tvorba, značky, software, know-how, obchodní postupy a údaje, v rámci EU i nadále zvyšuje, EHSV považuje optimalizovaný, snadno přístupný, právní a politický rámec za naprosto zásadní.

2.2 Mnoho společností, zejména malých a středních podniků, které představují 99 % všech podniků v EU, nevyužívá (zcela plně) příležitostí ochrany duševního vlastnictví. Posílení využití ochrany duševního vlastnictví v podnicích v EU – se zvláštním zaměřením na malé a střední podniky – se musí stát klíčovým aspektem akčního plánu v oblasti duševního vlastnictví. Vyžadovaná opatření jsou různorodá a zahrnují mimo jiné potřebu snížit náklady, zjednodušit postupy, zvýšit znalosti a povědomí, poskytovat poradenství a podporu upravené podle konkrétních potřeb a modernizovat vzdělávací systém ve vztahu ke znalostem o právu duševního vlastnictví.

2.3 Duševní vlastnictví je klíčovým hospodářským faktorem – odvětví související s duševním vlastnictvím představují téměř 45 % evropského HDP a 30 % pracovních míst – ale rovněž klíčovým faktorem při řešení těch nejdůležitějších výzev, jimž naše společnost čelí. Koronavirová krize jasně ukázala, že je EU závislá na špičkové odborné kvalitě ve spojení s účinnými pravidly a nástroji v oblasti duševního vlastnictví k zajištění rychlého zavedení kritických výsledků duševního vlastnictví. Úspěch v boji proti změně klimatu bude do velké míry záležet i na rychlém vývoji a zavedení pokrokových technologií a účinných nástrojů pro spravedlivý přístup ke sdílení kritických nehmotných aktiv a údajů.

2.4 Technologická revoluce je hnací silou pro práva duševního vlastnictví, ale také výzvou, která vyžaduje dobře vyvážený přístup k nástrojům založeným na inovacích. Digitalizace a technologie umělé inteligence otevírají mnoho otázek spojených s duševním vlastnictvím, které si zaslouží pozornost, jako je například transparentnost, původ údajů a autorské právo, úroveň lidského zásahu, etické principy atd. EHSV sdílí názor Evropské komise, že systémy umělé inteligence by neměly být považovány za autory nebo vynálezce. Obecně se EHSV domnívá, že je evropský rámec duševního vlastnictví s dobře vyváženými pozměňovacími návrhy a revizemi schopný řešit výzvy, jež digitalizace a umělá inteligence přináší. Protože EU stále zaostává oproti ostatním regionům z hlediska počtu patentů na digitální produkty a technologie, je třeba věnovat zvláštní pozornost zlepšení na tomto významném trhu.

3. Konkrétní připomínky

3.1 Ochrana duševního vlastnictví

3.1.1 Jednotný patentový systém jako jedno správní místo pro podniky je zásadní, aby se podstatně snížily náklady na patenty, usnadnilo poskytování licencí, zlepšila transparentnost a překonaly překážky pro přístupnost u malých a středních podniků. Spuštění jednotného patentového systému a zřízení Jednotného patentového soudu značnělepší ochranu duševního vlastnictví a musí být prioritou akčního plánu. Usnadnění postupů rovněž urychlí celkový proces, a tudíž zvýší konkurenceschopnost evropských majitelů patentů. Dohoda o Jednotném patentovém soudu poskytuje důležitý rámec pro účinný, specializovaný a technicky způsobilý systém řešení soudních sporů týkajících se patentů, který zlepší právní jistotu, jednoduchost a účinnost. Obtíže při zavádění systému však ukazují, že cílem by mělo být převedení systému do legislativního systému EU. Mezitím je nutně třeba řešit další zpoždění způsobená řízeními v členských státech a/nebo odstoupením Spojeného království od dohody. Skutečnost, že se podíl EU na patentech po celém světě dramaticky snížil z 17,4 % v roce 2009 na 11,3 % v roce 2019, rovněž jasně dokazuje, že jsou třeba další kroky.

3.1.2 Dodatkové ochranné osvědčení (DOO) může prodloužit ochranu zaručovanou patentem u léčivých přípravků a přípravků na ochranu rostlin, na které se vztahuje odpovídající registrace. Je tudíž důležitým nástrojem pro vyrovnání ztráty účinné ochrany patentů z důvodu délky testů, klinických hodnocení, klinických hodnocení v terénních podmínkách a regulačních procesů. EHSV považuje DOO za zásadní nástroj pro účinnou podporu inovací v oblasti nových účinných látek a pro přilákání středisek výzkumu a vývoje do EU, zatímco vyvážené výjimky z práv DOO musí zaručit nákladovou dostupnost a dostatečné zásoby léčiv. Ačkoli je systém DOO jednoduchý a stimuluje inovace, je fragmentovaný a vyžaduje podání žádosti o DOO v každém členském státě, kde je o ochranu DOO usilováno. Zřízení jednotného DOO a jednoho orgánu jako jediného správního místa pro udělování jednotných patentů a DOO, prostřednictvím nového zvláštního nařízení EU, by DOO atraktivně pro majitele patentů, nabídlo lepší ochranu pro inovátory a vytvořilo právní jistotu pro třetí strany. EHSV rovněž podporuje prozkoumání použitelnosti optimalizovaného systému DOO v nových odvětvích, ve kterých produkty pravděpodobně budou vyžadovat registraci.

3.1.3 Na základě zkušeností s revizí právních předpisů EU v oblasti ochranných známek je EHSV přesvědčen, že aktualizace právních předpisů EU v oblasti ochrany průmyslových vzorů budou zavedeny úspěšně. Pozitivní zkušenosti při regulaci těchto otázek prostřednictvím právních předpisů EU by měly být motivací pro Komisi, aby předložila návrh na zvláštní nařízení o jednotném patentu a DOO a v dlouhodobém hledisku začlenila jednotný patentový systém do právního systému EU.

3.1.4 EHSV konstatuje, že zeměpisná označení představují na čím dál liberalizovanějším a konkurenčnějším světovém trhu jedinečný a cenný zdroj pro výrobce v Evropské unii. Systém zeměpisných označení EU má velkou hospodářskou hodnotu v odvětví zemědělství. Obecně tento systém funguje velmi dobře, ochranu zeměpisných označení je však ještě třeba vymáhat, například prostřednictvím harmonizovaného kontrolního systému orgánů a společné definice potravinového podvodu. Na taková konkrétní ochranná opatření by také měly být zaměřeny obchodní dohody. EHSV zdůrazňuje potenciál zavedení harmonizovaného systému ochrany zeměpisného označení pro nezemědělské produkty, jež jsou často důležitou součástí místní identity. To by pomohlo místním výrobcům prezentovat své kvalitní výrobky úspěšněji a dosáhnout dalšího pozitivního dopadu na méně rozvinuté regiony. Kromě toho by pro výrobce bylo přínosem zjednodušení postupů registrace.

3.1.5 Systém odrůdových práv Společenství je dalším pozitivním příkladem harmonizovaného přístupu k ochraně duševního vlastnictví na základě nařízení EU. Může také poskytnout bezpečný základ pro malé a střední podniky-šlechtitele a obsahuje důležité výjimky pro zemědělství a šlechtitele. Pokud jde o stanovené cíle, systém tvoří dobrý základ, díky němuž mohou šlechtitelé účinně přispívat k cílům zelené transformace.

3.1.6 EHSV zdůrazňuje, že ochrana autorského práva, průmyslových vzorů a souvisejících práv je zásadní pro kulturní a kreativní profese, které přinášejí výrazné hospodářské bohatství a značně přispívají k evropské identitě, kultuře a hodnotám – např. architektonická a jiná kulturní díla – často však nemají dostatečné znalosti nebo finanční prostředky k ochraně duševního vlastnictví a přeměně inovací na produkty. Harmonizace rámce v oblasti autorského práva a správy údajů o autorských právech je velmi důležitá a je třeba ji doplnit dalšími podpůrnými opatřeními.

3.1.7 Zaměstnanci, kteří provádějí kreativní činnost, a zejména ti, kteří přicházejí s vynálezy, jsou možnými držiteli práv. Je klíčové ustanovit proces sociálního dialogu na evropské, vnitrostátní, odvětvové nebo podnikové úrovni, který by navíc k právním normám vyjasnil a definoval spravedlivé právo duševního vlastnictví prostřednictvím kolektivního vyjednávání, a autorům a výrobcům tak poskytnul pobídky formou uznání jejich výtvorů a rovněž spravedlivé finanční náhrady. Dohody o postoupení autorských práv by neměly být považovány za povinnost převést všechna práva duševního vlastnictví na zaměstnavatele bez spravedlivé náhrady.

3.1.8 Směrnice o biotechnologických vynálezech nabízí důležitý rámec pro právní ochranu biotechnologických vynálezů. Zabývá se politicky a eticky citlivými tématy, a proto je výsledkem pečlivého zvážení každého z protichůdných zájmů. Rychlý vývoj biotechnologií je také nezbytný pro oblast zdravotnictví a boj proti velkým epidemiím a hladu po celém světě. Je proto důležité podporovat výzkum a inovace v těchto oblastech ve velkém měřítku, ale také šířit výsledky a účinně poskytovat licence.

3.1.9 Obchodní tajemství jsou nehmotná aktiva, která práva duševního vlastnictví doplňují. Jsou široce užívána v tvůrčím procesu, který vede k inovacím a vytváření práv duševního vlastnictví, proto je zajištění jejich účinné ochrany nanejvýš důležité. EHSV tudíž považuje vyjasnění základu ustanoveného ve směrnici (EU) 2016/943 ⁽¹⁾ za důležitý cíl.

3.2 Využívání a zavádění duševního vlastnictví – se zvláštním zaměřením na malé a střední podniky

3.2.1 EHSV považuje větší využití potenciálu ochrany duševního vlastnictví ze strany malých a středních podniků za jeden z hlavních cílů akčního plánu, který ovlivňuje různé systémy ochrany duševního vlastnictví. Ačkoli je v malých a středních podnicích a mikropodnicích v EU velký potenciál pro inovace, velká většina z nich nedokáže přidat ke svým nehmotným aktivům hodnotu.

3.2.2 Faktor nákladů je jedním z důvodů, proč si pouze 9 % malých a středních podniků v EU zaregistrovalo práva duševního vlastnictví. Náklady na pořízení patentu v EU jsou v současné době značně vyšší než například v USA nebo Japonsku a představují pro malé a střední podniky a mikropodniky obrovskou finanční zátěž. Proto, aby se zlepšil přístup malých a středních podniků k ochraně duševního vlastnictví, je třeba tyto náklady snížit. Rychlé zavedení jednotného patentového systému náklady na registraci patentu značně sníží, a proto bude převratné pro inovativní malé a střední podniky a mikropodniky, jako jsou technické podniky v oblasti svobodných povolání. EHSV rovněž zdůrazňuje význam různých přístupů k finanční a znalostní podpoře pro malé a střední podniky, poukazů na duševní vlastnictví úřadu EUIPO, podpory pro malé a střední podniky, aby těžily ze svého duševního vlastnictví a získaly přístup k finančním prostředkům, a programu IPA4SME, který poskytuje až 15 000 EUR na spolufinancování diagnostiky a ochranných opatření v oblasti duševního vlastnictví atp. Rovněž konstatuje, že v tomto podpůrném systému hrají významnou roli patentoví zástupci.

3.2.3 EHSV je toho názoru, že velký problém představuje obrovský nedostatek znalostí o správě práv duševního vlastnictví v podnicích v EU, zejména, ne však výhradně, v malých a středních podnicích a mikropodnicích. Poskytování snadno přístupných obecných i přizpůsobených informací, podpory a poradenství malým a středním podnikům a mikropodnikům, jak je zajišťováno prostřednictvím škály programů a iniciativ, jako je evropská asistenční služba pro otázky duševního vlastnictví, a prostřednictvím různých kanálů a sítí, má proto při řešení této výzvy zásadní význam, a mělo by být tudíž dále rozšířeno. Povědomí o potenciálu práv duševního vlastnictví u podnikatelů je třeba zvýšit a zkombinovat s různými nízkoprahovými školicími programy. EHSV navrhuje prozkoumat způsoby, jak zvýšit počet kvalifikovaných správců práv duševního vlastnictví v podnicích v EU.

3.2.4 EHSV by rád započal diskuzi o tom, jak posílit znalosti o právu duševního vlastnictví a jeho správě ve vzdělávacím systému EU. Základní znalosti a povědomí o správě práv duševního vlastnictví by měly být zahrnuty do středního a vysokoškolského vzdělávání a do studijních plánů by měly být zahrnuty hloubkové znalosti o právu duševního vlastnictví v obchodních i technických a mnoha dalších oborech. Správa práv duševního vlastnictví by měla být nabízena jako samostatný předmět v rámci vysokoškolského vzdělávání. EHSV je přesvědčen, že posílení dostupných znalostí může posílit využití ochrany duševního vlastnictví.

3.2.5 Význam přetváření výsledků výzkumu na inovace je očividný, a EHSV proto vítá jakékoli činnosti, jež podporují předávání znalostí a lepší správu duševního vlastnictví v komunitě výzkumu a inovací. Malé a střední podniky a mikropodniky jsou často malými partnery v projektovém konsorciu a v této roli potřebují lepší podporu pro přetvoření práv duševního vlastnictví na produkty a pro ochranu svých práv v rámci těchto konsorcií. Na to by se měly zvláště zaměřit podpůrné programy, jež poskytují poradenství a podporu na míru.

3.3 Přístup k aktivům chráněným právem duševního vlastnictví a jejich sdílení

3.3.1 Současná zdravotnická krize zdůraznila potřebu systematicky relevantního duševního vlastnictví v kritických situacích. Práva duševního vlastnictví nesmí omezovat přístupnost a dostupnost vakcín a léčby. Dopad výzkumu prováděného za evropské veřejné prostředky by měl být maximalizován zajištěním toho, že výsledné znalosti a duševní vlastnictví budou sdíleny. Na druhé straně, účinné systémy pro vydávání nucených licencí jsou bezpečnostní sítí v nouzových situacích. Jejich postupy musí být založené na pečlivém vyvážení různých dotčených zájmů a zároveň je třeba zajistit, aby byly rychlé a koordinované na evropské úrovni za účelem co nejúčinnějšího splnění požadavků v oblasti veřejného zdraví. V tomto kontextu by EHSV chtěl také poukázat na význam nařízení (ES) č. 816/2006 o nucených licencích na patenty týkající se výroby farmaceutických výrobků na vývoz do zemí s problémy v oblasti veřejného zdraví ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 157, 15.6.2016, s. 1.

⁽²⁾ Úř. věst. L 157, 9.6.2006, s. 1.

3.3.2 Zvýšení transparentnosti vlastnictví a správy duševního vlastnictví je předpokladem pro usnadnění poskytování licencí a distribuci duševního vlastnictví. V této souvislosti by EHSV také rád zdůraznil, že je třeba rychle zavést jednotný patentový systém a že je důležité zlepšit infrastrukturu autorských práv v oblasti informací o držitelích práv, podmínkách a možnostech poskytnutí licence, a to rovněž s ohledem na technologii blockchain.

3.3.3 Vzhledem k tomu, že standardizace je proces, jenž zahrnuje zájmy různých zúčastněných stran, patenty, jejichž využití je nezbytné k dodržení technických norem (patenty SEP), vyžadují zvláště vysokou úroveň transparentnosti a spravedlivá pravidla pro poskytování licencí. EHSV proto podporuje přístupy za účelem vytvoření nezávislého systému ověření nezbytnosti prováděných třetí stranou a opatření na snížení porušování práv a omezení třecích ploch.

3.3.4 EHSV uznává hospodářský potenciál a veřejný zájem usnadnění toku údajů v rámci EU ve všech odvětvích, zdůrazňuje však, že umožnění toku a rozšířeného využití údajů musí být založeno na vyváženém přístupu, který zajistí soukromí, bezpečnost, zabezpečení, etické standardy a oprávněné zájmy ochrany duševního vlastnictví. To je nutné zabezpečit v rámci revize směrnice o databázích v roce 2021 ⁽³⁾.

3.4 Porušování práv duševního vlastnictví

3.4.1 Účinné vymáhání a soudní ochrana jsou hlavními kritérii pro úspěšný systém ochrany duševního vlastnictví, a tudíž je třeba je zásadně posílit. EHSV zdůrazňuje, že zavedení jednotného patentového soudu pro případy patentů výrazně posílí vymáhání patentového práva a že prosazování práv duševního vlastnictví v jiných systémech práva duševního vlastnictví (např. pojištění) musí být podstatně posíleno prostřednictvím praktických a/nebo právních prostředků. Zejména malé a střední podniky a mikropodniky často nedisponují prostředky pro vymáhání svých práv duševního vlastnictví.

3.4.2 Digitalizace vedla k novým formám porušování duševního vlastnictví, jako je kybernetická krádež obchodních tajemství, nezákonné streamování apod. EHSV vítá závazné právní předpisy, mezi které patří akt o digitálních službách ⁽⁴⁾, jež zaručí lepší právní rámec.

3.4.3 Padělání a pirátství nejen způsobují obrovské ztráty na prodejích v EU, ale představují i riziko pro zdraví a bezpečnost spotřebitelů. EHSV vítá spolupráci všech zúčastněných stran, zřízení souboru opatření EU a posílení role Evropského úřadu pro boj proti podvodům v boji proti padělání.

3.5 Rovné podmínky na celosvětové úrovni

3.5.1 EU není v celosvětové hospodářské soutěži práv duševního vlastnictví ve vedoucím postavení. Asiie v roce 2019 zvýšila svůj podíl na patentových přihláškách na 65 %, zatímco podíl EU se dramaticky snížil z 17,4 % v roce 2009 na 11,3 %. Proto je naprosto zásadní pozici EU vylepšit.

3.5.2 Ochrana práv duševního vlastnictví a jejich vymáhání jsou další výzvou pro podniky z EU, jež působí ve státech, které nejsou členy EU. Proto EHSV podporuje všechna opatření Komise, která tuto situaci zlepší. Vyjednávání kapitol o duševním vlastnictví s vysokou úrovní ochrany v dohodách o volném obchodu a dialogy o duševním vlastnictví s obchodními partnery jsou důležitými dlouhodobými přístupy, stejně jako je spolupráce s mezinárodními organizacemi, např. se Světovou organizací duševního vlastnictví a WTO, a také podílení se na celosvětových dohodách o duševním vlastnictví.

3.5.3 EHSV zdůrazňuje význam nástrojů přímé podpory, které poskytují informace podnikům z EU působícím ve státech, které nejsou členy EU. Jde například o prověřování zahraničních investic, kontrolní seznam v oblasti padělání a pirátství a zprávy o třetích zemích. Opatření, mezi která patří asistenční služby pro ochranu duševního vlastnictví určené pro malé a střední podniky a která podporují malé a střední podniky a mikropodniky, jsou zvláště významná a měla by být dále rozvíjena.

V Bruselu dne 27. dubna 2021

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽³⁾ Úř. věst. L 77, 27.3.1996, s. 20.

⁽⁴⁾ COM(2020) 825 final.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o spravedlivých trzích otevřených hospodářské soutěži v digitálním odvětví (akt o digitálních trzích)“

[COM(2020) 842 final – 2020/0374 (COD)]

(2021/C 286/12)

Zpravodajka: **Emilie PROUZET**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 10.2.2021 Evropský parlament, 8.2.2021
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31.3.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.04.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	179/9/16

1. Závěry a doporučení na vysoké úrovni

1.1. V posledních deseti letech vyvstala řada otázek a potřeb, co se týče pravidel hospodářské soutěže a pravidel vnitřního trhu. Ty bezpochyby ještě nabyly na významu během krize COVID-19. EHSV vítá návrh nařízení o aktu o digitálních trzích, jehož cílem je zabránit tomu, aby strážci stanovovali podnikům a spotřebitelům nespravedlivé podmínky, a zajistit přístupnost důležitých digitálních služeb.

1.2. Online platformy jsou všudypřítomným jevem, který staví zainteresované subjekty před výzvy, neboť mění způsoby, jimiž spotřebováváme a poskytujeme produkty a služby, ale také to, jak pracujeme a zaměstnáváme lidi. V tomto ohledu EHSV vítá komplexní přístup Evropské komise k řešení veškerých aspektů tohoto ekosystému. Výbor bude věnovat zvláštní pozornost zdanění, správě údajů a pracovním podmínkám. Pokud jde o posledně uvedený bod, EHSV vítá konzultaci Evropské komise o zlepšení pracovních podmínek pracovníků platform a se zájmem očekává legislativní iniciativu plánovanou na konec roku.

1.3. Prvořadým cílem zůstává dosažení rovných podmínek pro různé subjekty na digitálních trzích. Evropa potřebuje spravedlivé prostředí online platform, které je otevřeno hospodářské soutěži, aby mohla dosáhnout lepšího fungování vnitřního trhu. EHSV věří, že akt o digitálních trzích a akt o digitálních službách⁽¹⁾ společně vytvoří základní kámen rámce, který by měl být v průběhu let zdokonalován a uplatňován v souladu s dalšími klíčovými digitálními politikami, k nimž patří nařízení o soukromí a elektronických komunikacích, obecné nařízení o ochraně osobních údajů, nařízení o vztazích mezi platformami a podniky a sladění pravidel hospodářské soutěže s digitální érou.

1.4. Zásadní význam má i nadále ochrana spravedlivého podnikatelského prostředí příznivého pro inovace, při současné ochraně koncových uživatelů. Návrh aktu o digitálních trzích je reakcí na rychle a soustavně se vyvíjející digitální éru. Přináší krátké lhůty a rychle aktualizovatelné postupy a současně zaručuje právní jistotu a právo na obhajobu. EHSV se nicméně domnívá, že článek 16 týkající se šetření trhu ohledně nedodržování nařízení musí být posílen jak z hlediska časové prodlevy (čekání na tři rozhodnutí o nesplnění povinnosti v období pěti let by způsobilo přílišné škody), tak z hlediska sankcí.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV Akt o digitálních službách (viz strana 64 v tomto čísle Úředního věstníku).

1.5. Tím, že se Komise zaměřuje na konkrétní služby bez ohledu na místo, kde je usazen poskytovatel služeb, nebo na právo platné pro poskytování služeb, účinně řeší otázku rovných podmínek pro evropské a celosvětové subjekty online. EHSV se domnívá, že zaměření se na určitou službu spíše než na určitý subjekt je dobrým řešením obtíží, které se objevují při snaze dohlížet na tyto rozmanité digitální hráče.

1.6. Na rozdíl od aktu o digitálních službách akt o digitálních trzích přímo nevyžaduje, aby subjekty určené jako strážci platform jmenovaly právního zástupce v Evropské unii. Níže popsané postupy hodnocení a průzkumu však vyžadují dialog a koordinaci mezi hlavními platformami služeb a Komisí. EHSV doporučuje zahrnout odkaz na články 10 a 11 aktu o digitálních službách s cílem zajistit, aby všichni strážci určili právního zástupce v Evropské unii.

1.7. Kromě toho je hlavní prioritou EHSV zabránit tomu, aby znásobující se vnitrostátní právní předpisy mnohem více tříštily vnitřní trh. EHSV se domnívá, že opatření na úrovni EU je nanejvýš důležité, a plně podporuje čl. 1 odst. 5 a 7.

1.8. EHSV zároveň souhlasí s nařízením v tom, že členské státy musí mít možnost jednat v úzké spolupráci s Komisí (prostřednictvím rozhodnutí přijatého podle čl. 3 odst. 6, podle článku 33 nebo souběžně, na základě pravidel hospodářské soutěže).

1.9. Aby se pokryly případy, kdy odpovědnost vyplývá současně z porušení aktu o digitálních trzích a z porušení pravidel podle článků 101 a 102 SFEU, má se za to, že tyto dva soubory pravidel lze uplatňovat souběžně. Akt o digitálních trzích by tedy měl upřesnit postupy provádění a koordinace v zájmu právní jistoty a účinnosti (čl. 1 odst. 6).

1.10. EHSV se domnívá, že je nezbytná podrobná debata o důvodech a dopadech různých přístupů ke stanovení nových povinností podle článku 10 a k rozšíření postupů podle článku 17. EHSV je současně přesvědčen, že je třeba definovat konkrétní výjimečné okolnosti, pokud jde o šest parametrů použitých k určení strážců (čl. 3 odst. 6).

1.11. EHSV má tedy za to, že definice „hlavních služeb“, „koncových uživatelů“ a „podnikatelských uživatelů“ by měly být mnohem specifičtější.

1.12. EHSV se domnívá, že je třeba vyjasnit, že praktiky uvedené v člancích 5 a 6 představují zakázané praktiky. Článek 6 týkající se praktik však musí být uplatňován specificky v rámci pravidelného dialogu mezi Komisí a strážci.

2. Připomínky k oblasti působnosti a určení

2.1. EHSV se domnívá, že rozsah služeb je velmi obecný, ačkoli má zásadní význam. Ve skutečnosti pouze praktiky, které jsou přímo spojeny s těmito hlavními službami platform, spadají do dané oblasti působnosti a vztahují se na ně povinnosti. EHSV podporuje právní jistotu, kterou by poskytla revize nařízení jakoukoli změnou rozsahu služeb.

2.2. EHSV konstatuje, že ne všechny obavy zjištěné ohledně fungování trhu hlavních služeb se týkají koncových uživatelů (viz služby f), g) a h)), a rád by věděl, zda byl dostatečně posouzen dopad postupu aktu o digitálních trzích v rámci hlavních služeb B2B, zejména v ekosystému reklamy (reklamní trh).

2.3. Pokud je navržena hlavní služba, pak je možné posoudit, zda má některý z jejích poskytovatelů vlastnosti, které kumulativně splňují kritéria, aby byl považován za strážce pro tuto konkrétní službu. EHSV tento kumulativní přístup podporuje.

2.4. Konkrétní připomínky ke kvantitativnímu hodnocení – předpokládání strážci

2.4.1. Pokud jde o první prahovou hodnotu, EHSV konstatuje, že tato prahová hodnota odkazuje na celkový obrat společnosti, jež vlastní platformu, včetně veškerých linií podnikání, jejichž obchodním modelem není platforma a nejde o online činnosti, nikoli na obrat týkající se dané služby.

2.4.2. EHSV podporuje prahovou hodnotu týkající se finančních údajů, zejména způsob, jakým pokrývá údaje o kapitalizaci, aby se zohlednila schopnost platform zpeněžit jejich uživatele a jejich finanční kapacitu (včetně schopnosti využít přístup na finanční trh).

2.4.3. Pokud jde o druhou prahovou hodnotu, EHSV uznává význam kritérií týkajících se počtu uživatelů (pro konkrétní hlavní službu platformy, která je analyzována).

2.4.4. V návrhu se definice koncového uživatele (čl. 2 odst. 16) blíží definici spotřebitele a, jak je obvyklé, je postavena do protikladu k profesionálnímu uživateli. Ustanovení čl. 3 odst. 2 písm. b) definuje koncept koncových uživatelů z hlediska doby trvání (měsíce) a relevantnosti (aktivity). EHSV se domnívá, že definice koncových uživatelů by měla být přesná (tj. procházející uživatelé, uživatelé navštěvující stránku, využívající ji jednou za měsíc). Táž otázka se týká i podnikatelských uživatelů. V zájmu právní jistoty EHSV doporučuje, aby byla koncepce „koncových uživatelů“ a „podnikatelských uživatelů“ v návrhu nařízení upřesněna nebo alespoň definována.

2.5. Konkrétní připomínky ke kvalitativnímu hodnocení – hodnocení strážce

2.5.1. Pokud nejsou všechny prahové hodnoty kumulativně dosaženy, může Komise provést šetření trhu. O tento průzkum může požádat členský stát (článek 15) a lze použít šest dalších parametrů, aby se určilo, zda platforma splňuje tři rozhodující kritéria (čl. 3 odst. 6).

2.5.2. Kvalitativní posouzení na vnitřním trhu zavedené Evropskou komisí odráží mnohé parametry, jež jsou významné pro právo hospodářské soutěže a ekonomiku. Vzhledem k chybějícím precedentům (ke stanovení statusu strážce netřeba definovat příslušný trh nebo prokázat rozhodující vliv) nicméně není jasné/není vyzkoušeno, o kolik prvků/parametrů půjde a jak budou silné.

2.5.3. Pokud je cílem zaměřit se na situace srovnatelné s těmi, jež byly určeny při kvantitativním posouzení, ale nebyly u nich překročeny prahové hodnoty, EHSV se domnívá, že mechanismus posuzování je jen velmi omezený, pokud jde o podrobnost. Na první pohled nic nebrání širšímu výkladu těchto parametrů za účelem jejich uplatnění na větší počet subjektů, neboť víme, že mnohé obchodní modely v celé ekonomice se vyvíjejí a experimentují prostřednictvím digitální transformace a nových obchodních modelů.

2.5.4. Protože těchto šest parametrů umožňuje určit strážce, EHSV se domnívá, že je třeba definovat jejich konkrétní výjimečné okolnosti.

3. Obecné připomínky k uvedeným praktikám

3.1. EHSV se domnívá, že pro pochopení seznamů praktik stanovených v návrhu aktu o digitálních trzích je důležité podívat se zpět na činnost Komise: praktiky určené v nedávných letech, ty, na něž se již vztahuje nové nařízení o vztazích mezi platformami a podniky, a ty, na něž by se mohlo vztahovat právo hospodářské soutěže přizpůsobené digitálnímu ekosystému.

3.2. EHSV se domnívá, že je třeba vyjasnit rozsah praktik, zejména pokud jej Komise může rozšířit. Zdá se tedy, že mnohé z praktik uvedených v článku 5 jsou součástí hlavních služeb platform, ačkoli článek 6 zmiňuje využívání těchto hlavních služeb platform za účelem posílení a ovlivnění výsledků trhu.

3.3. EHSV požaduje, aby byl vyvinut spolehlivý systém osvědčování založený na postupech testování, které by podnikům umožnily potvrdit spolehlivost a bezpečnost jejich systémů umělé inteligence. Transparentnost, zejména systémů hodnocení, sledovatelnost a vysvětlitelnost algoritmických postupů rozhodování jsou technickým problémem, který vyžaduje podporu prostřednictvím nástrojů EU, jako je program Horizont Evropa⁽²⁾.

⁽²⁾ Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 64.

3.4. Konkrétní připomínky k nekalým praktikám založeným na datech

3.4.1. EHSV uznává, že je třeba dále zlepšovat provádění obecného nařízení o ochraně osobních údajů stanovením postupu uvedeného v čl. 5 písm. a). EHSV rovněž vybízí Komisi, aby pravidelně přezkoumávala obecné nařízení o ochraně osobních údajů a související předpisy s ohledem na technologický vývoj ⁽³⁾.

3.4.2. Pokud jde o účinnou přenositelnost údajů (čl. 6 písm. h)), EHSV zdůrazňuje, že podle nařízení o volném toku údajů pracuje odvětví cloudu na kodexu chování s cílem zajistit smluvní a technickou transparentnost, pokud jde o ukončování smluv a přenos údajů mezi poskytovateli cloudových služeb nebo zpět do vlastního úložiště. Účinnost kodexu při podpoře přenositelnosti na trhu cloud computingu by měla být brzy vyhodnocena.

3.5. Konkrétní připomínky k nekalým praktikám zvýhodňování vlastních služeb

3.5.1. Akt o digitálních trzích stanoví povinnost strážce neposkytovat zvýhodnění, ani pokud jde o „jakoukoli třetí“ stranu „patřící ke stejnému podniku“. Toto další upřesnění se však neopakuje v dalších ustanoveních, ačkoli strážce by mohl zabránit omezením uvedeným v těchto ustanoveních tím, že poskytne příslušné údaje třetí straně. Jako příklad lze uvést čl. 5 písm. a) nebo čl. 6 odst. 1 písm. a), kdy není zakázáno předávání údajů třetí straně (ať už patří ke stejnému podniku, nebo nikoli). Ačkoli článek 11 poskytuje určité řešení, nepovažujeme jej za dostatečné.

3.5.2. Paritní doložka v čl. 5 písm. b): zabránit podnikatelským uživatelům, aby nabízeli stejné produkty nebo služby spotřebitelům prostřednictvím jiných online zprostředkovatelských služeb nebo vyhledávačů za podmínek, které se liší od podmínek nabízených prostřednictvím jejich platformy, bude nyní pro strážce zakázáno. EHSV je přesvědčen, že věta „... za ceny nebo za podmínek, které se liší...“, je obecná a může zahrnovat jiná kritéria než jen cenu, jež by mohlo být nutné upřesnit.

3.6. Konkrétní připomínky k nespravedlivým podmínkám přístupu

3.6.1. Pokud jde o praxi uvedenou v čl. 5 písm. d), EHSV konstatuje, že nařízení o vztazích mezi platformami a podniky již obsahuje ustanovení o zajištění přístupu k podávání stížností pro podnikatelské uživatele a transparentnosti při vyřizování stížností, a zpochybňuje relevantnost této praktiky. EHSV se táže, proč nejsou zohledněni koncoví uživatelé.

4. Připomínky k vyšetřovacím, donucovacím a sledovacím pravomocem

4.1. Pro účely čl. 3 odst. 6 by měla být věnována větší pozornost zapojení orgánů dotčených členských států do rozhodování. Domníváme se, že orgány členských států by měly mít právo předložit Komisi žádost týkající se vydání rozhodnutí podle odstavce 6 a Komise by měla mít odpovídající povinnost žádost projednat a případně umožnit dotčenému členskému státu přijmout předběžná opatření v očekávání rozhodnutí Komise. Pro účely rozhodnutí by Komise měla rovněž požádat o stanovisko všechny členské státy, v nichž je možný strážce činný.

4.2. Návrh nařízení spojuje sebehodnocení ze strany platforem a hodnocení příslušným orgánem – Evropskou komisí. Toto posouzení nicméně v prvním případě provádí hlavní platforma služeb, která musí Komisi oznámit, že těchto prahových hodnot bylo dosaženo, a to do tří měsíců (čl. 3 odst. 3). EHSV uznává a podporuje skutečnost, že postup aktu o digitálních trzích zajišťuje odpovědnost platform. Konstatuje také, že návrh respektuje práva na obhajobu a odvolání a tempo digitálního podnikání.

4.3. EHSV podporuje opatření aktu o digitálních trzích, která Komisi umožní posoudit a sledovat růst platforem strážců, jako jsou fúze přesahující prahové hodnoty nařízení (ES) č. 139/2004 ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 64.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 24, 29.1.2004, s. 1.

4.4. EHSV dále podporuje posouzení prováděné Komisí, zda stávající režim EU umožňuje dostatečně zohlednit významné akvizice cílů s nízkým obratem, které mohou mít dopad na hospodářskou soutěž na vnitřním trhu EU ⁽⁵⁾. Jednou z možností by mohl být návrh komisařky Vestager zahájit přijímání upozornění vnitrostátních orgánů na ochranu hospodářské soutěže na fúze, ať už měly tyto orgány pravomoc příslušný případ přezkoumat, či nikoliv ⁽⁶⁾.

4.5. V zájmu maximální účinnosti je třeba zřídit plánovaný poradní výbor pro digitální trhy, jenž bude nápomocen Komisi. EHSV považuje článek 32 v tomto ohledu za velmi vážný a domnívá se, že by měl být tento výbor pověřen průběžným dohledem a monitorováním. EHSV rovněž navrhuje zvážit, zda by tento výbor nemohl přijímat stížnosti od spotřebitelských sdružení a sociálních partnerů.

4.6. EHSV se domnívá, že by měly být vyslechnuty organizace zabývající se zájmy podniků a ochranou spotřebitele, jakož i odborové organizace, a jejich názory by měly být zohledněny, tak jako tomu může být v případech týkajících se hospodářské soutěže. Článek 20 aktu o digitálních trzích uděluje Komisi pravomoc provádět dotazování a činit prohlášení. EHSV navrhuje, aby bylo v tomto článku jasné zakotveno jejich zapojení a právo být vyslechnut.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽⁵⁾ [https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WD\(2020\)24/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/WD(2020)24/en/pdf).

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/vestager/announcements/future-eu-merger-control_en.

PŘÍLOHA

Následující text stanoviska sekce byl zamítnut a nahrazen pozměňovacím návrhem přijatým shromážděním, obdržel však nejméně jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů:

„2.3. Pokud je navržena hlavní služba, pak je možné posoudit, zda má některý z jejích poskytovatelů vlastnosti, které kumulativně splňují kritéria, aby byl považován za strážce pro tuto konkrétní službu. EHSV se nedomnívá, že by tento kumulativní přístup strážce účinně pokrýval. Navrhuje místo toho, aby bylo za účelem souladu s aktem o digitálních službách nutné splnit pouze jedno kritérium, nejlépe počet uživatelů. Vyjadřuje rovněž znepokojení nad tím, že postup pro určení strážců může být zdlouhavý, a doporučuje proto rychlejší postup.“

Výsledek hlasování:

pro: 98

proti: 83

zdrželo se hlasování: 20

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o jednotném trhu digitálních služeb (akt o digitálních službách) a o změně směrnice 2000/31/ES“

[COM(2020) 825 final – 2020/0361 (COD)]

(2021/C 286/13)

Zpravodaj: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 11.2.2021 Evropský parlament, 8.2.2021
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31.3.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	235/3/5

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá návrh jednotného trhu digitálních služeb (akt o digitálních službách) v době, kdy se objevují nové a inovativní služby informační společnosti (digitální služby), které mění každodenní životy občanů EU a utvářejí a proměňují způsob jejich komunikace, spojení, spotřeby a podnikání. Tyto služby rozsáhlým způsobem přispěly ke společenské a hospodářské transformaci v EU a na celém světě a krize COVID-19 ukázala, jak zásadní jsou pro vytvoření lepší společnosti.

1.2. EHSV podporuje úsilí Komise zabránit roztržštění vnitřního trhu šířením vnitrostátních pravidel a předpisů, které by mohly oslabit systém a zabránit všem evropským podnikům těžit ze silného jednotného trhu. EHSV proto žádá o jasné vyjádření k vyčerpávající povaze aktu o digitálních službách. EHSV se domnívá, že se jedná o příležitost k vytvoření celosvětových norem pro digitální trhy, které mohou přivést Evropu do této nové epochy a zajistit vysokou úroveň bezpečnosti a ochrany spotřebitelů na internetu.

1.3. EHSV si je vědom toho, že debata o aktu o digitálních službách potrvá určitý čas a z dlouhodobého hlediska budou zapotřebí kompromisy. Navzdory tomu EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby vymezily přiměřený časový plán pro uspořádání debaty a inkluzivní veřejné konzultace a provedení nařízení a strategie. Je zásadní, aby v tomto procesu hráli úlohu sociální partneři a organizace občanské společnosti, a dosáhlo se tak rovných podmínek pro všechny subjekty bez ohledu na to, zda jsou usazeny v Evropské unii.

1.4. EHSV se rovněž domnívá, že s ohledem na význam digitálních technologií se prioritou stala nezbytnost nových pravidel a předpisů, které vyřeší problémy a výzvy spojené s těmito technologiemi. Nové hospodářství si žádá nové přístupy.

1.5. EHSV vítá větší transparentnost ohledně doporučovacího systému a reklamy. Tyto doporučovací systémy by však neměly být demonizovány, mělo by se ale zajistit, aby spotřebitelé dostali jen takovou reklamu, kterou si přejí. Právní předpisy by tedy měly zdůraznit nezávislost jednotlivce a EHSV se domnívá, že články 29 a 30 nařízení by proto měly zajišťovat náležitou rovnováhu.

1.6. EHSV konstatuje, že v souvislosti se zásadou země původu existuje mnoho nedostatků, a vyzývá k důkladnému zvážení alternativních metod, jako je zásada země určení, a to zejména v daňových, pracovních a spotřebitelských otázkách, pokud nebude na úrovni EU existovat přísnější právní předpis. Zajistila by se tak spravedlivá hospodářská soutěž a nejvyšší možná míra ochrany spotřebitelů. Mělo by se zajistit, že pro pracovníky platform budou platit stejná ustanovení

pracovního práva jako v zemi, ve které je služba poskytována, protože špatné pracovní podmínky zaměstnanců představují pro spravedlivou soutěž značný problém. Obecným cílem je prosadit a posílit vnitřní trh díky zajištění rovných podmínek pro všechny aktéry.

1.7. Povinnosti týkající se transparentnosti by neměly zabránit pokroku v oblasti technologií, zejména co se týče umělé inteligence a počítačové vědy. Ačkoli automatizovaná umělá inteligence představuje rizika, může rovněž zajistit významné přínosy. EHSV zdůrazňuje, že je třeba zajistit, aby právo bylo doladěno a nebránilo technickému pokroku, přičemž je třeba vzít v úvahu co nejvyšší míru ochrany spotřebitelů a pracovníků. Vyzývá k vytvoření vhodného rámce, který by podnikům umožnil zaručit spravedlnost, spolehlivost a bezpečnost svých systémů umělé inteligence.

1.8. Výjimka z odpovědnosti pro hostingové služby by se měla přestat uplatňovat pouze tehdy, když se jedná o obsah, který je zjevně nezákonný nebo byl za nezákonný označen soudním rozhodnutím. EHSV doporučuje zavést režim pozitivní odpovědnosti pro internetová tržiště, který by se uplatňoval za určitých okolností.

1.9. Použité definice by měly být zefektivněny a co nejvíce harmonizovány se souvisejícími právními texty, jako je akt o digitálních trzích, směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu a nařízení o vztazích mezi platformami a podniky.

1.10. Akt o digitálních službách je součástí širšího regulačního přístupu k ekonomice platform, který se musí rovněž zabývat zdaněním, právy pracovníků (včetně sociální ochrany, zdraví a bezpečnosti, práva odborově se organizovat a práva na kolektivní vyjednávání), rozdělováním bohatství, udržitelností a bezpečností výrobků. EHSV upozorňuje na obrovský úkol, kterým je dosažení řádné koordinace mezi všemi příslušnými nástroji a iniciativami, zejména v oblasti duševního vlastnictví, telekomunikací, údajů a soukromí, odpovědnosti za výrobky, bezpečnosti výrobků, audiovizuálního odvětví a samozřejmě směrnice o elektronickém obchodu. Je zapotřebí řádný přehled toho, jak je možné začlenit tyto odlišné perspektivy mající vliv na akt o digitálních službách.

1.11. EHSV bude i nadále pozorně sledovat zejména otázky zdanění, správy dat, postavení v zaměstnání, pracovních podmínek a ochrany spotřebitelů, protože se jedná o významné faktory přispívající k někdy nekalé soutěži v digitálních ekonomikách. Výbor zdůrazňuje, že tyto problémy je třeba řešit s ohledem na cíle udržitelného rozvoje, Digitální agendu, Listinu základních práv a evropský pilíř sociálních práv.

2. Obecné připomínky

2.1. Digitální technologie mohou být zásadní pro náš každodenní život. Mohou být velmi prospěšné pro společnost a hospodářství a nyní se všeobecně uznává, že jsou nezbytné pro způsob, jakým funguje trh a jakým fungují mezi sebou komunikujeme, přičemž mají skutečné přínosy pro komunitu obecně. Digitální služby však rovněž představují velké výzvy pro jednotlivce, společnost a trh. Spravedlivější Evropa závisí na řádné regulaci digitálního odvětví a na zajištění řádného rozdělení těchto přínosů a náležité ochrany všech účastníků trhu (občanů, spotřebitelů, pracovníků a podniků bez ohledu na jejich velikost).

2.2. Reakce Komise na řadu dokumentů, vývoj judikatury a požadavky, které se týkají ambiciózních reforem stávajícího právního rámce EU pro elektronický obchod za současného zachování hlavních zásad jejího režimu odpovědnosti, zákazu všeobecného sledování a doložky o vnitřním trhu na jedné straně a na straně druhé aktualizovaného, spravedlivějšího a konkurenceschopného digitálního trhu, je zaměřena na dvě hlavní oblasti, jimiž je akt o digitálních službách a akt o digitálních trzích.

2.3. Prostřednictvím aktu o digitálních službách by EU měla zajistit vysokou míru ochrany evropských spotřebitelů v několika aspektech digitální ekonomiky, zejména na digitálních on-line platformách. K nejdůležitějším a nejpolemičtějším aspektům tohoto návrhu patří potírání nezákonného obsahu a zvýšení transparentnosti způsobu, jakým reklama cílí na veřejnost.

2.4. Pomocí aktu o digitálních trzích se Komise zaměřuje na způsob fungování evropského digitálního trhu, přičemž se současně snaží zajistit, aby byl vyváženější, konkurenceschopnější a inovativnější a poskytoval lidem více služeb a ve vyšší kvalitě tím, že nastolí rovné podmínky pro všechny účastníky trhu.

2.5. EHSV tedy vítá úsilí Komise dále regulovat digitální ekonomiku a zajistit, aby byla spolehlivá pro společnost i hospodářství. Občané, pracovníci a hospodářské subjekty, zejména malé a střední podniky a zranitelní jedinci, potřebují záruky ve vztazích s digitálními platformami a při všech operacích musí být zajištěna bezpečnost z hlediska jak obsahu, tak hospodářských transakcí a také práv duševního vlastnictví.

2.6. Pravidla EU v oblasti kybernetického prostoru jsou stále složitější a roztržštěnější. Je třeba vyvinout úsilí s cílem zvýšit jejich srozumitelnost a soudržnost. Příliš složitá pravidla mohou být nepříznivá pro podniky stejně jako pro občany, přičemž mohou bránit inovacím, zvyšovat náklady a ztěžovat lidem uplatňování jejich práv. EHSV tedy vítá záměr Komise koordinovat a zefektivnit procesní aspekty pravidel vymáhání práva v členských státech a volbu přímo použitelného právního nástroje.

2.7. EHSV poukazuje na skutečnost, že by akt o digitálních službách měl být v souladu s případným právním rámcem zabývajícím se ostatními významnými otázkami, které souvisejí s ekonomikou platform, jako jsou práva pracovníků (včetně sociální ochrany, zdraví a bezpečnosti, práva odborově se organizovat a práva na kolektivní vyjednávání)⁽¹⁾, daně a rozdělování bohatství a udržitelnost, a zdůrazňuje, že tyto problémy je třeba řešit na evropské úrovni a s ohledem na cíle udržitelného rozvoje, Digitální agendu, Listinu základních práv a evropský pilíř sociálních práv. Pokud jde o budoucí iniciativy Komise, bude Výbor zvláště pozorně sledovat zejména otázky zdanění, správy dat, postavení v zaměstnání, pracovních podmínek a ochrany spotřebitelů, protože se jedná o významné faktory přispívající k někdy nekalé soutěži v digitálních ekonomikách.

2.8. Regulace kybernetického prostoru by měla co nejlépe obstát v budoucnosti a měla by být co nejvíce technologicky neutrální. To zajistí jasnost a tržní příležitosti pro všechny se zaměřením na ochranu a bezpečnost spotřebitelů.

2.9. Je důležité, aby Komise v rámci mezinárodních diskusí podnikla iniciativy v oblasti zdanění digitální ekonomiky tím, že stanoví zásady rovnosti a transparentnosti, rozdělování bohatství a udržitelnosti, a zdůrazňovala, že je třeba se těmito otázkami zabývat na evropské úrovni a v souladu s cíli udržitelného rozvoje, digitální strategií, Listinou základních práv a evropským pilířem sociálních práv.

3. Konkrétní připomínky

3.1. Jedním z hlavních témat v tomto novém hospodářství je lepší a účinnější regulace, aby se mimo jiné zabránilo nekalé hospodářské soutěži. Komise je jasně přesvědčena – a EHSV toto přesvědčení podporuje –, že jsou zapotřebí nové prostředky a přístupy za účelem regulace trhu, který nemůže používat tytéž nástroje a fungovat obvyklým způsobem. Je skutečností, že „běžný“ regulační rámec pro hospodářskou soutěž není dostatečný pro to, aby bylo možné účinně čelit problémům a obtížím způsobeným existencí velkých technologických společností.

3.2. EHSV požaduje jasnější pravidla, jako jsou ta, která je Komise ochotna prozkoumat na základě zjednodušeného a urychleného regulačního rámce týkajícího se vnitřního trhu pro digitální svět. EU musí aktualizovat svůj soubor regulačních nástrojů, aby se mohla účinně zabývat digitálními trhy a také otázkami souvisejícími s platformou strážce. Nové hospodářství si žádá odlišná opatření, a proto EHSV rovněž vítá iniciativu týkající se aktu o digitálních trzích.⁽²⁾

3.3. Evropská digitální nezávislost musí být začleněna do veškeré regulace s cílem chránit nejen podniky, ale také pracovníky, spotřebitele a občany. S krizí COVID-19 dosáhl prodej nebezpečných výrobků, falešné recenze, nekalé obchodní praktiky a další porušování spotřebitelského práva, pirátství a padělání na digitálních platformách nepřijatelných rozměrů. To dokládá význam iniciativy aktu o digitálních službách a naléhavou potřebu přijmout opatření.

⁽¹⁾ Konzultace Evropské komise o zlepšení pracovních podmínek v rámci práce prostřednictvím platform.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV Akt o digitálních trzích (viz strana 64 v tomto čísle Úředního věstníku).

3.4. Je také zřejmé, že mechanismy vymáhání pro potírání podvodů a nezákonné činnosti spojené s digitálními platformami představují výzvu a zajišťují, aby podniky, pro něž má digitální ekonomika největší přínos, měly rovněž více povinností. EHSV se domnívá, že akt o digitálních službách by měl hrát rozhodující úlohu při obnově důvěry v trh a měl by členské státy přimět, aby vymezily rychlý a účinný mechanismus vymáhání, který bude vhodný pro všechny členské státy a bude zohledňovat stávající rozdíly mezi nimi. EHSV vítá skutečnost, že se díky aktu o digitálních službách velmi pravděpodobně sníží nedostatky týkající se vymáhání pravidel v oblasti nezákonné reklamy na internetu.

3.5. Bez ohledu na přístup přijatý z hlediska systémů a mechanismů musí Komise a členské státy přidělit dostatečné finanční prostředky na investice do lidských zdrojů, systémů odborné přípravy, softwaru a hardwaru, které mohou posílit důvěru v trh a jednotlivce. Prioritou je tedy stanovit příslušné náklady na provedení aktu o digitálních službách i očekávané náklady pro společnost, pokud nebudou přijata žádná opatření, a zajistit odpovídající podmínky, aby se zapojily všechny členské státy.

3.6. Pokud jde o oblast působnosti aktu o digitálních službách, na velikosti záleží: aby se zabránilo nespravedlivé hospodářské soutěži založené na finanční moci a rozměru, nemělo by být se všemi podniky v této oblasti zacházeno stejně. Navržené kritérium, tj. počet pracovníků, se nicméně může ukázat jako nevhodné a jako kritérium, které lze snadno obejít. Je to zvláště důležité, protože se podstatné části povinností platform – například vyřizování stížností, zneužívání postavení, oznamování trestných činů, transparentnost reklamy, nezávislé audity a důvěryhodní oznamovatelé – stanovené v navrženém nařízení nevztahují na mikropodniky nebo malé podniky.

3.7. EHSV nicméně zdůrazňuje, že je důležité chránit malé a střední podniky, mikropodniky a podniky sociální ekonomiky. Ty nemusí být schopny pokrýt náklady na dodržení souladu a investice a musí být zajištěno, že nebudou poškozeny prováděním nařízení, které má přinést spravedlivou hospodářskou soutěž. EHSV tedy požaduje, aby byla nalezena alternativní kritéria za účelem vymezení mikropodniků a malých podniků (článek 16), jako je roční obrát nebo jejich vlastnictví či organizační struktura.

3.8. EHSV vítá období pro přizpůsobení se pro podniky, které spadají do kategorie velmi velkých online platform (čl. 25 odst. 4). Tyto podniky často rostou velmi rychle a měly by dostat spravedlivou příležitost přizpůsobit se přísnějším požadavkům a povinnostem stanoveným v návrhu.

3.9. Ačkoli návrh upřesňuje, že je třeba jej chápat jako *lex generalis*, zdá se, že různé nástroje obsahují mnoho úzce souvisejících definic, což může vést k přílišné těžkopádnosti z hlediska soudržnosti a k dodatečným nákladům pro podniky a spotřebitele. Například pojem „online platforma“ je v návrhu definován; pojem „platforma“ definován není, ale je použit v nařízení o vztazích mezi platformami a podniky (nařízení (EU) 2019/1150⁽³⁾); směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu (směrnice (EU) 2019/790⁽⁴⁾) používá pojem „poskytovatel služeb pro sdílení obsahu online“; a návrh aktu o digitálních trzích zmiňuje „strážce“ a „hlavní služby platform“.

3.10. S nárůstem digitálních služeb se obchodní modely vyvinuly a staly se složitějšími a zastřely se rozdíly mezi různými subjekty. Vzhledem k rychlému vývoji v daném odvětví, který je výzvou pro regulační orgány, jsou zapotřebí jasné definice. EHSV doporučuje jasněji definovat platformy, uživatele nebo příjemce (návrh používá oba pojmy, avšak pojem „příjemci“ se vyskytuje mnohem častěji), spotřebitele a pracovníky v digitální ekonomice.

3.11. Podle současného návrhu se pravidla pro sledovatelnost obchodníků uplatňují pouze tehdy, „pokud online platforma umožňuje spotřebitelům uzavírat s obchodníky smlouvy na dálku“ (článek 22). Alternativou je definovat tyto poskytovatele/platformy, které umožňují spotřebitelům uzavírat s obchodníky smlouvy na dálku, jako „tržiště“ a upřesnit, která pravidla se uplatňují na tuto kategorii zprostředkovatelů.

⁽³⁾ Úř. věst. L 186, 11.7.2019, s. 57.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 130, 17.5.2019, s. 92.

3.12. Vypracování kodexů chování podle článků 35 a 36 by mělo probíhat otevřeným a participativním způsobem. Měly by být zapojeny organizace zastupující uživatele a příjemce, organizace občanské společnosti, sociální partneři a příslušné orgány.

3.13. EHSV konstatuje, že v souvislosti se zásadou země původu existuje mnoho nedostatků, a vyzývá k důkladnému zvážení alternativních metod, jako je zásada země určení, a to zejména v daňových, pracovních a spotřebitelských otázkách, pokud nebude na úrovni EU existovat přísnější právní předpis. Zajistila by se tak spravedlivá hospodářská soutěž a nejvyšší možná míra ochrany spotřebitelů. Mělo by se zajistit, že pro pracovníky platform budou platit stejná ustanovení pracovního práva jako v zemi, ve které je služba poskytována, protože špatné pracovní podmínky zaměstnanců představují pro spravedlivou soutěž značný problém. Obecným cílem je prosadit a posílit vnitřní trh díky zajištění rovných podmínek pro všechny aktéry.

3.14. Kromě toho by systém stanovený v člancích 8 a 9 návrhu neměl být považován za alternativu k uznávání a vymáhání rozsudků a mělo by být upřesněno, že pravidla týkající se odmítnutí uznání a odmítnutí vymáhání zůstávají platná a použitelná.

3.15. EHSV vítá upřesnění, že šetření z vlastní iniciativy nemají dopad na použitelnost „bezpečných přístavů“ (článek 6), a skutečnost, že je zachována obecná zásada neuložit povinnost sledování (článek 7). Těmito pravidly by však neměla být dotčena povinnost internetových tržišť provádět pravidelné kontroly obchodníků a nabízených výrobků a služeb, které stanoví článek 22.

3.16. Je třeba vyjasnit první větu čl. 12 odst. 1, aby se upřesnilo, zda se ustanovení vztahuje na informace, jako jsou technické údaje poskytnuté prodejci softwaru v dohodě o softwaru jako službě (SaaS).

3.17. EHSV vítá podrobnou regulaci týkající se postupu oznamování a interního vyřizování stížností a záruky, které návrh přináší. EHSV se nicméně domnívá, že „bezpečný přístav“ (článek 5) by měl být vyloučen pouze tehdy, pokud je obsah zjevně nezákonný podle vnitrostátního práva v zemi původu či podle přímo platných právních předpisů EU nebo byl za nezákonný označen soudem. Jinak budou mít zprostředkovatelé pobídku k tomu, aby obsah odstraňovali standardně. Právní posouzení určitého typu obsahu může být velmi složité a zprostředkovatelé by neměli nést odpovědnost v případě, že jej neodstranili. To je v souladu s povinností pozastavení stanovenou v článku 20, která odkazuje na zjevně nezákonný obsah.

3.18. Vytváření digitálních služeb je v zásadě založeno na schopnosti spravovat data a mít k nim přístup. V tomto ohledu je důležité připomenout akt o správě dat (COM(2020) 767 final), v němž se zmiňuje možnost vytvořit „družstva pro správu a výměnu údajů“, což je nástroj, který zvýhodní malé podniky, podniky a jednotlivé podnikatele, kteří by nemohli mít přístup k velkým objemům údajů nebo nebyli schopni je individuálně zpracovávat. Tyto struktury by mohly zajišťovat sdílenou participativní správu služeb umožňujících zprostředkování, výměnu nebo sdílení dat mezi podniky navzájem a mezi podniky a podnikateli, kteří by mohli poskytovat údaje, ale také z nich těžit a využívat je.

4. Strategie provádění – realizace

4.1. Uvádí se, že zpráva o posouzení dopadů vyjasnila propojení mezi aktem o digitálních službách a širším regulačním rámcem a poskytla podrobnější popisy jednotlivých možností politiky a podrobnější analýzu základních důkazů, jež řešila revidovaná zpráva o posouzení dopadů. To je zásadní, avšak neznamená to, že společnost nebudou dále zneklidňovat všechny příslušné proměnné a že nebude nadále opatrná. Význam digitálních služeb v našem hospodářství a společnosti, avšak také rostoucí rizika, jež přinášejí, se budou nadále zvyšovat.

4.2. Co se týká přidané hodnoty při vymáhání opatření, iniciativa zajišťuje podstatné zvýšení účelnosti spolupráce napříč členskými státy a sdružení některých zdrojů pro technickou pomoc na úrovni EU, pokud jde o kontrolu a audit systémů moderování obsahu, doporučovacích systémů a reklamy na internetu na velmi velkých online platformách. To zase zvýší účinnost opatření v oblasti vymáhání a dohledu, protože stávající systém se do značné míry opírá o omezenou schopnost dohledu v malém počtu členských států. Návrh je však třeba zlepšit, aby se zajistily účinné a rychlé vymáhání a náprava pro spotřebitele. Akt o digitálních službách musí zahrnovat opravné prostředky, včetně náhrady škod, pro spotřebitele v případě, že podniky nedodrží své povinnosti podle aktu o digitálních službách.

4.3. Uvádí se, že ke dni použitelnosti tohoto legislativního nástroje vypracuje Komise komplexní rámec pro průběžné sledování jeho výstupů, výsledků a dopadů. Podle stanoveného programu monitorování se hodnocení nástroje předpokládá do pěti let od jeho vstupu v platnost. EHSV se domnívá, že tento časový rámec není přiměřený na to, aby vyvolal důvěru v trh mezi občany a zajistil soulad s přezkumem směrnice o elektronickém obchodu. Komise by měla zajistit pravidelné hodnocení každé dva roky.

4.4. Pravidla by měla být účinně sdělena a neměla by poškodit obraz EU. Ochrana občanů EU a ochrana spotřebitelů by měly být jedním z hlavních bodů budoucí komunikace a vymáhání. EU je a musí zůstat přívětivým místem pro podniky, pracovníky a občany, včetně těch z oblastí mimo EU. Nařízení by nemělo přinést zátěž nebo překážku, ale spíše vyvážený přístup k regulaci internetu v 21. století, přičemž by mělo stanovit normy pro lepší a spravedlivější digitální ekonomiku, bezpečnější prostor na internetu a zaručení dynamické demokracie.

5. Základní práva

5.1. Je třeba náležitě zaručit práva pracovníků, vysokou míru ochrany spotřebitelů, ochranu soukromí a osobních údajů a základní svobody, jako je svoboda podnikání a poskytování služeb a svoboda projevu, myšlení a přesvědčení v souladu s právní úpravou a s Listinou základních práv. Cílem návrhu by mělo být nastolit v tomto ohledu náležitou rovnováhu.

5.2. Důležitým aspektem návrhu je spravedlnost postupů. Ta sama o sobě však nemusí být dostatečná k zajištění skutečné a účinné spravedlnosti, pokud pobídky nejsou řádně sladěny. Obecný pojem nezákonného obsahu nebo, jak někteří navrhli, „škodlivého obsahu“, se může ukázat jako pojem omezující svobodu projevu a přesvědčení.

5.3. Lidská důstojnost je zaručena pomocí pevných a jasných pravidel k ochraně občanů a spotřebitelů. Tyto aspekty hrají v návrhu důležitou úlohu a měly by být zachovány.

5.4. Rámec, který navrhuje akt o digitálních službách, poskytuje orgánům vhodné nástroje pro prevenci, monitorování a reakci na manipulaci, riziko diskriminace a další zneužívání. EHSV se domnívá, že EU a její členské státy musí investovat značné prostředky a zajistit, aby byly využívány ve prospěch celé společnosti.

5.5. EHSV v zájmu zmírnění rizika diskriminace žádá, aby EU a členské státy investovaly dostatečné prostředky do kontroly a dohledu nad algoritmy, které platformy používají. EHSV oceňuje zvýšení přístupu k datům a algoritmům a doporučuje, aby byl zaručen pro všechny veřejné orgány na všech úrovních i pro prověřené nezávislé výzkumné pracovníky, mimo jiné z nezávislé občanské společnosti, pracující ve veřejném zájmu.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke společnému sdělení Evropskému parlamentu a Radě k tématu Strategie kybernetické bezpečnosti EU pro digitální dekádu

[JOIN(2020) 18 final]

(2021/C 286/14)

Zpravodaj: **Philip VON BROCKDORFF**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 21. 4. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31. 3. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	238/0/3

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) považuje navrhovanou strategii za pozitivní krok, jenž povede k ochraně vlád, občanů a podniků v celé EU před globálními kybernetickými hrozbami a k zajištění hospodářského růstu.

1.2. EHSV je toho názoru, že státním subjektům je třeba zpřístupnit další zdroje financování, aby bylo možné investovat do infrastruktury kybernetické bezpečnosti s cílem účinně reagovat na krizi, jako je například pandemie.

1.3. EHSV vítá návrhy na vytvoření sítě bezpečnostních operačních středisek (SOC) po celé EU a na to, aby Agentura Evropské unie pro kybernetickou bezpečnost (ENISA) ve spolupráci se všemi zúčastněnými stranami omezila rizika související se sítí 5G.

1.4. EHSV rovněž vítá návrh dále rozvíjet úlohu Europolu jako střediska odborných znalostí v oblasti kybernetické kriminality. Za důležitou se považuje rovněž spolupráce s komunitou více zúčastněných stran a také spolupráce na mezinárodní úrovni.

1.5. EHSV varuje před nedostatkem dovedností v oblasti kybernetické bezpečnosti a doporučuje vytvořit celounijní nástroj pro profesní dráhu v oblasti kybernetické bezpečnosti, který jednotlivcům pomůže vytyčit, vybudovat a nasměrovat příslušnou profesní dráhu v této oblasti.

1.6. EHSV poukazuje na problematiku dezinformací. Šíření dezinformací by mohlo mít závažné důsledky a ve všech strategiích týkajících se kybernetické bezpečnosti je třeba klást důraz na to, aby se jim předcházelo.

1.7. EHSV doporučuje, aby veškeré zahraniční investice do strategických odvětví Unie byly v souladu s bezpečnostní politikou EU.

1.8. EHSV varuje před nástupem kvantových počítačů a riziky, které představují. Z toho důvodu je nutný přechod ke kryptografii odolné vůči kvantové výpočetní technice nebo k postkvantové kryptografii.

1.9. EHSV doporučuje, aby byla strategie Komise v oblasti kybernetické bezpečnosti pravidelně aktualizována, nejméně však každé dva roky, a aby tak bylo možné účinně reagovat na budoucí technologie a budoucí rizika.

1.10. EHSV nakonec zdůrazňuje význam sociálního dialogu při přípravě strategií v oblasti kybernetické bezpečnosti, které by účinně chránily jednotlivce v případech práce na dálku a obecněji činnosti on-line.

2. Sdělení Evropské komise

2.1. Cílem tohoto sdělení je vyzdvihnout odhodlání EU v oblasti ochrany internetového prostředí, které by poskytovalo co největší svobodu a bezpečnost ve prospěch občanů.

2.2. Ve sdělení je nastíněna vize EU v této oblasti, jsou zde stanoveny úkoly a povinnosti a navrhuje se konkrétní činnosti na úrovni EU, které mají zajistit silnou a účinnou ochranu a zároveň zaručit práva občanů tak, aby bylo internetové prostředí bezpečné a zabezpečené.

2.3. Cílem navrhovaných opatření je:

- dosáhnout kybernetické odolnosti tím, že se zlepší schopnosti, připravenost, spolupráce, výměna informací a informovanost v oblasti bezpečnosti sítí a informací pro veřejný a soukromý sektor a na vnitrostátní i unijní úrovni,
- standardizovat sérii procesů pro účely kybernetické obrany v celé Unii a vytvořit databázi, která by obsahovala příslušné informace, jež by umožnily podávat informace o hrozbách za účelem pomoci postiženému odvětví nebo hospodářství,
- radikálně omezit kybernetickou kriminalitu prostřednictvím posílení odborných znalostí osob, které jsou pověřeny jejím vyšetřováním a stíháním, dále přijetím koordinovanějšího přístupu mezi donucovacími orgány v celé Unii a posílením spolupráce s dalšími subjekty,
- zavést celounijní vzdělávání a certifikaci pro pracovníky, kteří splňují požadavky na kvalifikované odborníky v oblasti kybernetické kriminality, čímž by bylo na úrovni Unie dosaženo jednotné míry dovedností,
- vypracovat politiku a vybudovat kapacity pro účely kybernetické obrany na úrovni EU v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky,
- podporovat průmyslové a technologické zdroje potřebné k využívání výhod jednotného digitálního trhu. To pomůže stimulovat budování evropského průmyslu a trhu pro bezpečné IKT, přispěje to k růstu a konkurenceschopnosti hospodářství EU a zvýší to veřejné a soukromé výdaje na výzkum a vývoj v oblasti kybernetické bezpečnosti,
- posílit mezinárodní politiku EU v oblasti kyberprostoru s cílem prosazovat základní hodnoty EU, stanovit normy pro odpovědné chování, prosazovat uplatňování stávajícího mezinárodního práva v kyberprostoru a pomáhat zemím mimo EU při budování kapacit v oblasti kybernetické bezpečnosti,
- vypracovat a zavést bezpečnostní pečeť EU pro schvalování produktů, služeb a technologií, které splňují normy a požadavky na kybernetická řešení.

2.4. Navrhovaná strategie se týká bezpečnosti základních služeb, jako jsou nemocnice, energetické sítě a železnice, a také stále většího počtu zařízení v domovech, kancelářích a továrnách, která jsou připojena k internetu. Jejím cílem je vybudovat kolektivní schopnosti, které umožní čelit závažným kybernetickým útokům, a prostřednictvím spolupráce s partnery po celém světě zajistit mezinárodní bezpečnost a stabilitu v kyberprostoru.

2.5. Vzhledem k tomu, že kybernetické hrozby jsou téměř vždy přeshraniční a kybernetický útok v jedné zemi může postihnout skupinu členských států nebo celou EU, Komise rovněž navrhuje zřídit společnou kybernetickou jednotku, která by zajistila co nejúčinnější reakci na kybernetické hrozby s využitím společných zdrojů a odborných znalostí, které mají EU a členské státy k dispozici.

2.6. Na tuto strategii budou vyčleněny 2 miliardy EUR a bude financována v rámci unijních programů Digitální Evropa a Horizont Evropa a také prostřednictvím investic členských států a soukromého sektoru.

3. Obecné připomínky

3.1. Kybernetická bezpečnost je dnes všeobecně vnímána jako nedílná součást fungování orgánů a agentur EU a všech členských států a jejich hospodářství. Kybernetická bezpečnost má zásadní význam při podpoře energetické infrastruktury Unie, zavádění inteligentních sítí ⁽¹⁾ a digitalizace a ekologizace hospodářství EU. Stejně důležitá je také ochrana a obrana základních práv a svobod občanů, jež kybernetická bezpečnost zaručuje. Ochrana práv a svobod je obzvláště důležitá, jelikož kybernetické útoky by mohly mít negativní dopad na občany a domácnosti (a také na podniky, organizace a veřejné služby). Nedávný počítačový útok na nemocnici v belgickém městě Tournai je příkladem ohrožení nejen hmotného majetku, ale i lidských životů, jelikož bylo třeba odložit chirurgické zákroky ⁽²⁾.

3.2. Kybernetické hrozby představují podle sdružení DIGITALEUROPE ⁽³⁾ hlavní překážku pro to, aby Evropa směřovala k prosperitě. Ekonomická ztráta, kterou kybernetická kriminalita způsobila v celosvětovém měřítku, se do konce roku 2020 odhaduje na 2,5 bilionu EUR a v roce 2021 může hackerské útoky očekávat 74 % podniků na světě. Přesto pouze 32 % evropských podniků vyvinulo strategie v oblasti kybernetické bezpečnosti. Je zcela zřejmé, že kybernetické hrozby vyžadují koordinovanou reakci EU a strategii kybernetické bezpečnosti, která bude schopna reagovat na současné výzvy a zároveň bránit organizace a občany před příští generací kybernetických hrozeb. To platí zejména v případě veřejných služeb, v rámci nichž je spravováno obrovské množství osobních a citlivých údajů, které je třeba chránit. Dále je třeba prostřednictvím kybernetické a digitální odolnosti posílit směřování k evropské svrchovanosti v oblasti údajů a zachování důvěrnosti údajů v rámci Unie, což následně zvýší prosperitu v EU.

3.3. Potenciální hospodářské ztráty způsobené kybernetickými útoky jsou obrovské. Patří mezi ně:

- ztráta duševního vlastnictví a důvěrných obchodních informací,
- podvody na internetu a finanční trestné činy, které často souvisejí s odcizenými informacemi o totožnosti,
- manipulování s finančními prostředky, používání odcizených citlivých obchodních informací o možných fúzích nebo podrobné znalosti zpráv o výkonnosti týkajících se společností s veřejně obchodovanými cennými papíry,
- náklady obětované příležitosti, včetně narušení výroby nebo služeb, a snížená důvěra v internetové aktivity,
- náklady na zabezpečení sítí, jako je uzavření kybernetického pojištění ⁽⁴⁾, a náklady na obnovu po kybernetických útocích,
- poškození pověsti a odpovědnostní riziko napadeného podniku a jeho značky, včetně dočasného snížení jeho hodnoty na burze.

3.4. Je důležité poznamenat, že největší dopad má kybernetická kriminalita na evropskou ekonomiku. Tento dopad se odhaduje na 0,84 % HDP EU ve srovnání s 0,78 % v Severní Americe, jak vyplývá z poslední zprávy o hospodářském dopadu kybernetické kriminality, kterou vypracovalo Centrum pro strategická a mezinárodní studia (CSIS).

3.5. V této souvislosti nemohla navrhovaná strategie, která navazuje na období rozsáhlých konzultací se zúčastněnými stranami, přijít v lepší okamžik, jelikož odborníci předpokládají, že počet připojených zařízení po celém světě vzroste do roku 2025 na 25 miliard. Očekává se, že čtvrtina těchto zařízení bude v Evropě.

⁽¹⁾ Kybernetický útok na inteligentní síť by mohl postihnout dodávky energie spotřebitelům a podnikům.

⁽²⁾ <https://www.databreaches.net/chwapi-hospital-hit-by-ransomware-operations-canceled-and-another-city-hit/>.

⁽³⁾ <https://www.digitaleurope.org/>.

⁽⁴⁾ Kybernetické pojištění je samozřejmě omezené. Pandemie COVID-19 zdůraznila skutečnost, že hromadění rizik představuje problém pro pojistitelnost. Z nedávné studie společnosti AON vyplývá, že pojištění představuje jen velmi malou část výdajů (5 %) v oblasti kybernetické připravenosti. Ukázalo se, že určujícím faktorem nákladů je především audit a odborná příprava.

3.6. Tato strategie byla ohlášena v době, kdy byly počítače ve federálních vládních agenturách USA údajně ohroženy kybernetickým útokem namířeným proti americké firmě, která vyvíjí software pro podniky, jenž jim pomáhá řídit jejich sítě a informační systémy. Tento útok ohrozil také stovky amerických společností, jelikož si tisíce klientů postižené americké firmy stáhly aktualizaci softwaru, do níž hackeři přidali škodlivý software (tzv. malware). Tento incident svědčí o tom, že riziku kybernetického útoku mohou být vystaveny orgány veřejné správy, podniky ve všech odvětvích a společnost jako celek.

3.7. Není překvapivé, že do oblasti působnosti strategie patří klíčová odvětví, která zahrnují poskytovatele služeb v oblasti dat a cloud computingu, telekomunikace, vládní informační systémy a výrobu. Mezi další relevantní příklady kybernetických hrozeb patří aplikace pro vysledování kontaktů, jako jsou například aplikace, které se používají v reakci na pandemii COVID-19. Zabezpečení aplikací pro vysledování kontaktů samozřejmě pomáhá zvýšit důvěru veřejnosti v ochranu soukromých údajů v souvislosti s opatřeními pro boj s onemocněním COVID-19, která jsou v reakci na pandemii považována za zásadní.

3.8. Pandemie COVID-19 urychlila změnu způsobů práce, jelikož až 40 % pracovníků v EU začalo v roce 2020 pracovat na dálku.⁽⁷⁾ Odhaduje se však, že 40 % uživatelů v EU čelilo v roce 2020 problémům souvisejícím s bezpečností, přičemž více než 12 % podniků se stalo terčem kybernetických útoků.

4. Konkrétní připomínky

4.1. EHSV považuje navrhovanou strategii za krok správným směrem, co se týče ochrany vlád, občanů a podniků v celé EU před globálními kybernetickými hrozbami a k zajištění vedoucího postavení v kyberprostoru a také toho, aby výhod internetu a technologií mohli využívat všichni.

4.2. EHSV se domnívá, že kybernetická bezpečnost má zásadní význam pro ochranu hospodářské činnosti, posílení hospodářského růstu a pro zajištění důvěry uživatelů v on-line aktivity. Souhlasí rovněž s tím, že jsou zapotřebí odvážná opatření, jež by zajistila, že evropští občané budou bezpečně využívat přínosů inovací, konektivity a automatizace.

4.3. EHSV uznává, že hospodářská odvětví EU jsou stále více závislá na digitalizaci a jsou vzájemně více provázaná. Spotřebitelé a podniky začali hromadně používat zařízení využívající internet věcí, k čemuž dochází i v průmyslových prostředích, např. ve výrobě, přičemž běžnými se staly i finanční a regulační technologie. Urychlilo se zavádění sítí 5G a teď v poslední době se kvůli krizi COVID-19 zrychlila digitální transformace mnoha firem a vlád, neboť je tato krize příměla k tomu, aby téměř ze dne na den začaly fungovat na dálku, což do značné míry přispělo k rozšíření cloudových služeb. Tento vývoj vyžaduje účinnou, rychlou a inkluzivní reakci v oblasti kybernetické bezpečnosti.

4.4. V důsledku těchto změn vzrostla míra kritického rizika pro vlády a průmysl. EHSV proto podporuje novou strategii kybernetické bezpečnosti a její soubor návrhů na zlepšení kybernetické odolnosti v EU i mimo ni. Ačkoli veřejné subjekty jsou způsobilé k financování z prostředků EU prostřednictvím různých programů na podporu investic v této oblasti, jako jsou programy Horizont 2020/Horizont Evropa, je EHSV toho názoru, že může vyvstat potřeba dalších možností financování pro veřejné nebo částečně veřejné subjekty, aby bylo možné investovat do odpovídající infrastruktury kybernetické bezpečnosti s cílem zajistit bezpečnost zásobování občanů zejména v dobách krize, například pandemie.

4.5. Návrh Evropské komise na vytvoření sítě bezpečnostních operačních středisek (SOC) po celé EU, která by posílila umělou inteligenci (UI) a strojové učení, aby se zlepšilo odhalování hrozeb a incidentů, analýza a rychlost reakce, je důležitý a je předkládán ve vhodnou dobu. EHSV uznává, že je stále obtížnější zabránit funkčním kybernetickým útokům manuálně, a to z důvodu obrovského množství každodenních upozornění, která musí bezpečnostní týmy vyřizovat, a také kvůli celkovému nedostatku specializovaných pracovníků v této oblasti. Z toho důvodu je bezpodmínečně nutné bezpečnostní operační střediska automatizovat.

⁽⁷⁾ Eurofound (2020), Living, working and COVID-19 (Život, práce a COVID-19), série COVID-19, Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk.

4.6. EHSV vítá cíle a opatření týkající se bezpečnosti sítí 5G, které budou nezbytné pro zmírnění nových rizik, jež hrozí vzhledem k tomu, že infrastruktury sítí 5G vytvoří větší prostor pro útok. EHSV zejména podporuje požadavek, aby Agentura Evropské unie pro kybernetickou bezpečnost (ENISA) a členské státy spolupracovaly se všemi zúčastněnými stranami s cílem lépe pochopit nové bezpečnostní technologie sítí 5G, jejich kapacity i hrozby. Je zřejmé, že se ve strategii uznává, že využívání nových technologií v rámci sítí 5G, jako je síťová virtualizace, segmentace sítí a edge computing, je obzvláště ohroženo specifickými riziky, jež vyžadují dodatečná bezpečnostní opatření.

4.7. EHSV rovněž vítá, že se navrhuje dále rozvíjet úlohu Europolu jako střediska odborných znalostí v oblasti kybernetické kriminality s cílem podporovat vnitrostátní donucovací orgány, navýšit finanční prostředky a poskytnout silnější mandát skupině CERT-EU. Oba subjekty plní zásadní úlohu při podpoře úsilí v oblasti kybernetické bezpečnosti v celé EU. Toto úsilí jistě pomůže zlepšit kybernetickou bezpečnost v rámci orgánů a agentur EU i mimo ně.

4.8. EHSV oceňuje, že strategie klade důraz na mezinárodní spolupráci EU, například prostřednictvím diplomacie v oblasti kybernetiky v mezinárodních vztazích, pomocí intenzivnějších dvoustranných dialogů na téma kybernetické bezpečnosti a budováním kybernetických kapacit ve třetích zemích. Kybernetické hrozby jsou globální, a nikoli pouze regionální, a tudíž účinné politiky, jež s nimi bojují, musí být také globální.

4.9. EHSV rovněž konstatuje, že se ve strategii klade důraz na význam dialogu a spolupráce v rámci komunity více zúčastněných stran, zejména prostřednictvím pravidelné komunikace se soukromým a veřejným sektorem, sociálními partnery a akademickou obcí. Tento přístup je vítán a bude zásadní pro další rozvíjení návrhů uvedených ve strategii a pro řešení důležitých otázek v souvislosti s vývojem v této oblasti, jako jsou bezpečnostní výzvy spojené s prací na dálku. Příslušné zúčastněné strany by měly pravidelně poskytovat příspěvky, protože technologie využívané v oblasti kybernetické kriminality jsou stále sofistikovanější.

4.10. EHSV vítá, že je obecně kladen důraz na rozvoj příslušných dovedností potřebných k ochraně proti kybernetickým hrozbám. V boji kybernetickým hrozbám však pro většinu evropských firem a zejména pro malé a střední podniky představuje nadále velký problém prohlubující se nedostatek dovedností. EHSV se domnívá, že tento nedostatek dovedností lze řešit pouze prostřednictvím celounijního nástroje pro profesní dráhu v oblasti kybernetické bezpečnosti, který jednotlivcům pomůže vytyčit, vybudovat a nasměrovat potenciální profesní dráhu v oblasti kybernetické bezpečnosti tím, že jim umožní lépe pochopit, jaké znalosti, dovednosti a schopnosti jsou potřebné k tomu, aby nastoupili kariéru v odvětví kybernetické bezpečnosti, přešli na tuto dráhu nebo v ní postoupili. Tento nástroj by měl rovněž zahrnovat specifické programy, které by se zabývaly dostupností a rozmanitostí v oblasti kybernetické bezpečnosti. Pro podporu celounijního nástroje pro profesní dráhu v oblasti kybernetické bezpečnosti se za zásadní považuje úloha institucí odborného vzdělávání a přípravy. Kromě toho by se EU měla intenzivněji zaměřit na společné výzkumné iniciativy (v rámci EU i mimo ni), aby inkluzivním způsobem připravila vyškolené a kvalifikované odborníky v oblasti kybernetické bezpečnosti, a to vzhledem k tomu, že úloha technologie při vytváření inkluzivnějšího pracovního prostředí a společnosti se neustále vyvíjí. V neposlední řadě by se mělo aktivně uvažovat o tom, že je třeba motivovat studenty k tomu, aby si zvolili studium v oboru kybernetické bezpečnosti, a to prostřednictvím poskytování stipendií pro bakalářské, magisterské a doktorandské obory zaměřené na kybernetickou bezpečnost výměnou za to, že budou po absolvování studia pracovat v orgánech a agenturách EU i veřejných službách v celé EU.

4.11. EHSV konstatuje, že jedním z aspektů, jimiž se strategie kybernetické bezpečnosti nezabývá, je vazba mezi kybernetickou bezpečností a dezinformacemi. EHSV konkrétně odkazuje na studii, kterou zadala Tematická sekce Občanská práva a ústavní záležitosti Evropského parlamentu⁽⁶⁾. Šíření dezinformací by mohlo mít v době internetového kyberprostoru závažné důsledky. Přeshraniční útoky mohou za účelem šíření dezinformací cílit na informační střediska, vládní nebo evropské orgány a takové útoky by rovněž mohly snížit důvěru ve veřejné orgány. Proto je třeba ve všech strategiích týkajících se kybernetické bezpečnosti klást důraz na předcházení dezinformacím.

4.12. EHSV také konstatuje, že zahraniční investice ve strategických odvětvích, akvizice kritických aktiv, technologií a infrastruktury v Unii a dodávky kritických zařízení mohou pro EU znamenat také bezpečnostní riziko. EHSV v této souvislosti a v souladu se stávajícími pravidly pro zadávání veřejných zakázek doporučuje, aby byl při zadávání zakázek přikládán větší význam bezpečnostním aspektům.

⁽⁶⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608864/IPOL_STU\(2019\)608864_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608864/IPOL_STU(2019)608864_EN.pdf).

4.13. EHSV rovněž konstatuje, že bezpečnost stávajícího šifrovacího softwaru a systémů je ohrožena nástupem kvantových počítačů, které by měly být do deseti let dostupné veřejnosti. Z toho vyplývá, že je nutný přechod ke kryptografii odolné vůči kvantové výpočetní technice nebo k postkvantové kryptografii. O tom svědčí celosvětové iniciativy usilující o normalizaci postkvantových šifrovacích programů, jako je proces normalizace postkvantové kryptografie Národního institutu standardů a technologie (National Institute of Standards and Technology – NIST) v USA, pracovní skupina Evropského ústavu pro telekomunikační normy (ETSI) zabývající se postkvantovou kryptografií a soutěž Čínské asociace pro kryptologický výzkum věnovaná postkvantové kryptografii.

4.14. EHSV doporučuje, aby byly přezkoumány vnitrostátní strategie kybernetické bezpečnosti s cílem zajistit soulad se strategií Komise a také to, že rozhodnutí přijatá na úrovni členských států budou odpovídat návrhům obsaženým ve strategii Komise. Aby bylo v současné době i v budoucnu možné účinně řešit kybernetické hrozby, je třeba sblížit celounijní strategii a strategie jednotlivých států.

4.15. Vzhledem k tomu, že budoucí rizika většinou nelze předvídat, a s ohledem na výše uvedený odstavec 4.13 EHSV doporučuje, aby byla strategie Komise v oblasti kybernetické bezpečnosti pravidelně aktualizována, nejméně však každé dva roky, a aby tak bylo možné účinně reagovat na budoucí technologie a budoucí rizika. Jak již bylo uvedeno výše, pro aktualizaci strategií kybernetické bezpečnosti bude mít rovněž zásadní význam zapojení zúčastněných stran a výzkum na vysoké úrovni.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o počítačovém systému pro komunikaci v přeshraničních občanských a trestních řízeních (systém e-CODEX) a o změně nařízení (EU) 2018/1726

[COM(2020) 712 final – 2020/345 (COD)]

(2021/C 286/15)

Zpravodajka: **Ozlem YILDIRIM**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 24. 2. 2021
Právní základ	čl. 81 odst. 2 a čl. 82 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31. 3. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	247/0/3
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá navrhovanou regulační iniciativu, kterou je třeba doplnit o návrhy Evropského parlamentu. Systém e-CODEX bude mít nepřímý pozitivní dopad, jelikož zjednodušuje a urychluje přeshraniční soudní řízení a justiční spolupráci, což rovněž přispěje ke zlepšení fungování jednotného trhu.

1.2. Je třeba poukázat na to, že systém e-CODEX se neomezuje pouze na e-justici. S ohledem na budoucí vývoj EHSV doporučuje zahrnout do tohoto nařízení ustanovení, které by umožnilo další využití tohoto systému jinými orgány veřejné správy, včetně například přenosu záznamů elektronického zdravotnictví.

1.3. EHSV doporučuje, aby Komise začlenila do tohoto nařízení prvek škálovatelnosti. Až doposud fungoval systém e-CODEX v několika členských státech, které jsou původními iniciátory tohoto projektu. Stávající projekt e-CODEX je však třeba rozšířit a zajistit, aby nadále hladce fungoval ve všech členských státech, neboť to je záměrem navrhovaného nařízení.

1.4. Digitalizace společnosti, hospodářství a správy nabírá na rychlosti a jako celek představuje ambiciózní cíl; je zapotřebí jasného propojení s touto realitou. Systém e-CODEX je mimo jiné klíčovou součástí „balíčku opatření v oblasti digitální justiční spolupráce“ a infrastruktury digitálních služeb e-justice. Vzhledem k tomu, že se tento systém zabývá spravedlností a základními právy, má EHSV za to, že musí být propojen se zastřešující digitální strategií „Formování digitální budoucnosti Evropy“⁽¹⁾, což je klíčový aspekt, který není v nařízení výslovně uveden.

1.5. Vzhledem k tomu, že agentura eu-LISA není regulační agenturou, je EHSV přesvědčen, že kapitola 2 navrhovaného nařízení musí řešit transparentnost rozhodovacího procesu, zapojení členských států a dalších příslušných zúčastněných stran a nezbytnou nezávislost rozhodnutí přijímaných subjekty zapojenými do správy tohoto systému.

1.6. Jelikož systém e-CODEX sestává z balíčku softwarových produktů, které lze použít ke zřízení přístupového bodu pro bezpečnou komunikaci, klíčovým cílem nařízení musí být zaručení vysoké míry bezpečnosti, což se chápe jako potřeba zavést bezpečnostní opatření, která budou chránit neomezený výkon práv jednotlivce.

⁽¹⁾ COM(2020) 67 final.

1.7. Jedním z bodů, o kterém je EHSV přesvědčen, že si zaslouží větší pozornost, je skutečný a široký přístup k digitálnímu soudnictví. Přínosy systému e-CODEX musí jít nad rámec aspektů souvisejících se zlepšením kapacit v oblasti správy, provozu a komunikace. EHSV je přesvědčen, že rozvoj digitálního soudnictví se musí zaměřit na zajištění zabezpečeného, bezpečného, spolehlivého a snadného přístupu ke spravedlnosti pro všechny občany v EU.

1.8. EHSV poukazuje na stávající obavy, které vznesly různé zúčastněné strany a členské státy ohledně toho, zda bude při trvalém provozu systému e-CODEX a jeho dalším rozvoji agenturou eu-LISA dostatečně zajištěna zásada nezávislosti soudnictví.

2. Souvislosti a shrnutí návrhu Komise

2.1. Vývoj systému e-CODEX (komunikace v oblasti e-justice prostřednictvím on-line výměny informací) byl zahájen v rámci víceletého akčního plánu v oblasti e-justice na období let 2009–2013⁽²⁾, zejména s cílem podpořit digitalizaci přeshraničních soudních řízení a usnadnit komunikaci mezi justičními orgány členských států.

2.2. Systém e-CODEX je hlavním nástrojem pro vytvoření interoperabilní a decentralizované komunikační sítě mezi vnitrostátními informačními systémy v přeshraničních občanských a trestních řízeních. Jedná se o softwarový balíček, který umožňuje propojení mezi vnitrostátními systémy a umožňuje uživatelům, jako jsou justiční orgány, právníci a veřejnost, rychle a bezpečně odesílat a přijímat dokumenty, formuláře, důkazy a jiné informace. Systém e-CODEX sestává z balíčku softwarových produktů, které lze použít ke zřízení přístupového bodu pro bezpečnou komunikaci.

2.3. Systém e-CODEX je jednou z klíčových složek politiky Komise v oblasti e-justice, jejímž cílem je zlepšit přístup ke spravedlnosti a její účinnost v členských státech, a je zahrnut do víceletého akčního plánu v oblasti evropské e-justice na období 2019–2023.⁽³⁾ Za hlavní nástroj pro bezpečnou digitální komunikaci v přeshraničních soudních řízeních je rovněž prohlášen ve sdělení Komise *Digitalizace soudnictví v Evropské unii – soubor příležitostí*⁽⁴⁾. V souvislosti s jednotným digitálním trhem, jehož cílem je poskytovat vysokorychlostní, bezpečnou a spolehlivou infrastrukturu a služby, byla řešení na podporu e-justice součástí akčního plánu „eGovernment“ z roku 2016.⁽⁵⁾

2.4. Systém e-CODEX vyvinulo 21 členských států EU za účasti dalších třetích zemí/území a organizací⁽⁶⁾ v letech 2010 až 2016.

2.5. Systém e-CODEX je v současné době řízen konsorciem členských států a dalších organizací financovaných z grantu EU.

2.6. Systém e-CODEX musí být řízen způsobem, který nezpochybňuje nezávislost vnitrostátních soudů.

2.7. Komise předkládá návrh nařízení o zřízení systému e-CODEX na úrovni EU a pověřuje Agenturu Evropské unie pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva (eu-LISA) provozním řízením tohoto systému. Stablní správa systému e-CODEX umožní zavést jej jako standardní systém pro výměnu elektronických zpráv pro justiční spolupráci na úrovni EU. Agentura eu-LISA převeze řízení systému e-CODEX nejdříve v červenci 2023.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV vítá navrhovanou regulační iniciativu, kterou je třeba doplnit o návrhy Evropského parlamentu. Systém e-CODEX bude mít nepřímý pozitivní dopad, jelikož zjednodušuje a urychluje přeshraniční soudní řízení a justiční spolupráci, což rovněž přispěje ke zlepšení fungování jednotného trhu.

⁽²⁾ Úř. věst. C 75, 31.3.2009, s. 1.

⁽³⁾ Nařízení (EU) 2018/1726.

⁽⁴⁾ COM(2020) 710 final.

⁽⁵⁾ COM(2016) 179 final.

⁽⁶⁾ Jersey, Norsko, Turecko, Rada evropských advokátních komor (CCBE) a Rada notářství Evropské unie (CNUE).

3.2. Evropa je vedoucí silou digitální transformace. Systém e-CODEX je katalyzátorem této transformace v Evropě, v členských státech, a především mezi nimi. Jde nad rámec funkčních potřeb v oblasti IT a dotýká se klíčových faktorů, jako je harmonizace, kultura, lidská práva a další procesy, které musí členské státy řešit v rámci digitalizace společnosti a hospodářství.

3.3. Vzhledem k tomu, že toto nařízení umožňuje občanům těžit ze zlepšeného přeshraničního přístupu ke spravedlnosti, má EHSV za to, že musí rovněž konkrétně řešit nezbytné posílení a harmonizování kapacit členských států v oblasti justiční spolupráce. Týká se to v první řadě digitálního ekosystému tvořícího základ systému e-CODEX, který musí umožňovat interoperabilní a propojené prostředí. EHSV by chtěl upozornit na to, že v zavádění informačních technologií ze strany soudních orgánů v Evropě existují dosud rozdíly. EHSV proto vyzývá k užší spolupráci mezi vnitrostátními justičními orgány a ke sbližování v celé EU na různých úrovních, přičemž je nutné plně respektovat specifické rysy vnitrostátních systémů, včetně rolí a povinností různých zúčastněných subjektů. Na technické úrovni je nutné zaručit, aby členské státy měly podobnou míru automatizace a technickou kapacitu pro zpracovávání a uchovávání velkých elektronických dokumentů, a zajistit vysoce zabezpečené propojení poskytovatelů služeb.

3.4. Klíčové je posílení důvěry v přeshraniční elektronické interakce mezi občany, podniky a veřejnými orgány. Nesmí být opomenut dopad nařízení o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na jednotném evropském trhu (nařízení eIDAS) na infrastrukturu a fungování systému e-CODEX. Vzhledem k tomu, že nařízení eIDAS reguluje elektronické podpisy, elektronické transakce, zúčastněné subjekty a jejich postupy, EHSV podotýká, že systém e-CODEX funguje jako účinný prostředek pro rozsáhlou komunikaci. Jeho infrastruktura musí fungovat v souladu s požadavky nařízení eIDAS a umožňovat bezpečnou interoperabilitu.

3.5. Je třeba poukázat na to, že systém e-CODEX se neomezuje pouze na e-justici. S ohledem na budoucí vývoj EHSV doporučuje zahrnout do tohoto nařízení ustanovení, které by umožnilo další využití tohoto systému jinými orgány veřejné správy, včetně například přenosu záznamů elektronického zdravotnictví. Využívání systému e-CODEX nad rámec e-justice přispěje k zajištění jeho dlouhodobého používání a pobídne členské státy k provedení nezbytných investic do vlastní infrastruktury. Vzhledem k tomu, že tento návrh upravuje pouze aspekty justice, byly by k tomu zapotřebí další legislativní návrhy.

3.6. EHSV podporuje systém e-CODEX, protože umožňuje bezpečný elektronický přenos informací a dokumentů v přeshraničních občanských a trestních řízeních. Jak uvádí Komise, toto nařízení je nutné ze dvou hlavních důvodů: 1) zřízení systému e-CODEX a zajištění jeho dlouhodobé udržitelnosti a 2) pověření agentury eu-LISA jeho řízením, dalším vývojem a údržbou. EHSV však poukazuje na to, že účinná správa tohoto digitálního justičního systému vyžaduje jak udržitelnou a stabilní technickou architekturu, tak robustní správní infrastrukturu.

3.7. EHSV doporučuje, aby Komise začlenila do tohoto nařízení prvek škálovatelnosti. Až doposud fungoval systém e-CODEX v několika členských státech, které jsou původními iniciátory tohoto projektu. Stávající projekt e-CODEX je však třeba rozšířit a zajistit, aby nadále hladce fungoval ve všech členských státech, neboť to je záměrem navrhovaného nařízení. EHSV zdůrazňuje, že je odpovědností každého členského státu zajistit, aby jeho vnitrostátní informační systémy a infrastruktura fungovaly dobře a byly zabezpečeny a aby byla zajištěna ochrana osobních údajů a soukromí.

3.8. EHSV vyzývá Komisi, aby prozkoumala možnost pomoci subjektům působícím mimo EU, zejména v zemích přidružených k Evropské unii, vytvořit balíček softwarových produktů systému e-CODEX. Rozšíření tohoto projektu, který by měl být založen na jasném modelu spolufinancování, by přineslo výhody všem zúčastněným stranám. Je třeba zohlednit potřebu zajistit škálovatelnost a funkčnost tohoto systému.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Sladění a soudržnost s hlavními evropskými strategiemi

4.1.1. Digitalizace společnosti, hospodářství a správy nabírá na rychlosti a jako celek představuje ambiciózní cíl; je zapotřebí jasného propojení s touto realitou. Systém e-CODEX je mimo jiné klíčovou součástí „balíčku opatření v oblasti digitální justiční spolupráce“ a infrastruktury digitálních služeb e-justice. Vzhledem k tomu, že se tento systém zabývá spravedlností a základními právy, má EHSV za to, že musí být propojen se zastřešující digitální strategií „Formování digitální budoucnosti Evropy“⁽⁷⁾, což je klíčový aspekt, který není v nařízení výslovně uveden.

4.1.2. Podle názoru EHSV se připravovaná legislativní iniciativa v oblasti umělé inteligence (UI), kterou Komise představí na jaře roku 2021⁽⁸⁾, musí konkrétně zabývat úlohou řešení založených na UI při umožňování řešení v oblasti e-justice a riziky spojenými s využíváním řešení založených na UI justičními orgány. Mezi tato možná využití patří „prediktivní justice“ a její výzvy, používání platform pro řešení sporů on-line a používání algoritmů při vyšetřování trestných činů.

4.1.3. EHSV je si vědom toho, že systém e-CODEX s sebou automaticky nenese využívání umělé inteligence. V soudních systémech se však umělá inteligence stále více využívá. Vzhledem k této nepřímé spojitosti proto EHSV doporučuje, aby se první přezkum koordinovaného plánu v oblasti UI⁽⁹⁾, naplánovaný na první čtvrtletí roku 2021, zabýval vztahem mezi UI a digitálním soudnictvím a systémem e-CODEX.

4.2. Účinná správa systému e-CODEX a jeho provozní aspekty

4.2.1. Vzhledem k tomu, že agentura eu-LISA není regulační agenturou, je EHSV přesvědčen, že kapitola 2 navrhovaného nařízení musí řešit transparentnost rozhodovacího procesu, zapojení členských států a dalších příslušných zúčastněných stran a nezbytnou nezávislost rozhodnutí přijímaných subjekty zapojenými do správy tohoto systému. S ohledem na to, že právě oni budou hlavní potenciální skupinou uživatelů systému e-CODEX, by například mohli být na politické i prováděcí úrovni zapojeni právníci, aby bylo možné reagovat například na potřebu zajistit, že systém e-CODEX bude podporovat rovné podmínky z hlediska přístupnosti pro všechny strany a splňovat jejich požadavky. Právníci z oblasti justice by proto měli být strukturálně zapojeni, nikoli pouze konzultováni.

4.2.2. Na provozní úrovni EHSV zdůrazňuje, že je třeba objasnit například přísné vymezení otázek vnitřních věcí a otázku jednotného kontaktního místa. Rovněž je třeba harmonizovat formáty pro předkládání důkazů a jejich výměnu mezi jurisdikcemi.

4.2.3. Pokud jde o agenturu eu-LISA, musí jí být poskytnuty jak dostatečné lidské, tak i odpovídající finanční zdroje. V zájmu zdůraznění tohoto aspektu EHSV opakuje své doporučení týkající se nezbytné odborné přípravy pro zaměstnance agentury eu-LISA⁽¹⁰⁾, zejména pracovníky IT oddělení, která by měla zahrnovat správné pochopení toho, jak musí řízení systému e-CODEX zajišťovat nezávislost soudnictví a právo na spravedlivý proces. Tuto otázku lze dále rozvinout v článku 13 navrhovaného nařízení.

4.3. Vysoká míra bezpečnosti na ochranu práv a svobod

4.3.1. Jelikož systém e-CODEX sestává z balíčku softwarových produktů, které lze použít ke zřízení přístupového bodu pro bezpečnou komunikaci, klíčovým cílem nařízení musí být zaručení vysoké míry bezpečnosti, což se chápe jako potřeba zavést bezpečnostní opatření, která budou chránit neomezený výkon práv jednotlivce⁽¹¹⁾. EHSV je rovněž přesvědčen, že nařízení o systému e-CODEX musí v kapitole 2 zdůraznit, že existuje dohoda o spolupráci mezi agenturou eu-LISA a Agenturou EU pro kybernetickou bezpečnost (ENISA)⁽¹²⁾.

⁽⁷⁾ COM(2020) 67 final.

⁽⁸⁾ <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20201208STO93329/coming-up-eu-spearheads-efforts-for-recovery-in-2021>.

⁽⁹⁾ COM(2018) 795 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:52018DC0795>.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 283, 10.8.2018, s. 48.

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV-2020-05923 přijaté na plenárním zasedání v dubnu 2021 (viz strana 76 v tomto čísle Úředního věstníku).

⁽¹²⁾ <https://www.enisa.europa.eu/publications/artificial-intelligence-cybersecurity-challenges>.

4.3.2. Digitální řešení musí zajišťovat vysokou úroveň ochrany soukromí a údajů. Vysoká míra bezpečnosti zahrnuje také zajištění harmonizované ochrany údajů na vnitrostátní úrovni. EHSV opakuje, že je třeba, aby správci údajů v členských státech zavedli vhodná technická a organizační opatření, účinně prováděli zásady ochrany údajů a zajistili dostatečné finanční zdroje, které to umožní.

4.3.3. Bezpečnostní rizika jsou stále nepředvídatelnější. EHSV je si vědom toho, že posuzování a zmírňování rizik stojí v centru ročního cyklu plánování, standardních operací a podávání zpráv agentury eu-LISA. EHSV je přesvědčen, že kromě strategií v oblasti zmírňování rizik a mapování „hlavních rizik“ by agentura eu-LISA mohla posílit svůj rámec prostřednictvím mapování možných rizik s neočekávanými výsledky. Díky tomu bude agentura odolnější a předvídatější.

5. Dodržování základních práv

5.1. Přístup k digitálnímu soudnictví pro všechny jako způsob zajištění rovnosti a nediskriminace

5.1.1. Jedním z bodů, o kterém je EHSV přesvědčen, že si zaslouží větší pozornost, je skutečný a široký přístup k digitálnímu soudnictví. Přínosy systému e-CODEX musí jít nad rámec aspektů souvisejících se zlepšením kapacit v oblasti správy, provozu a komunikace. EHSV je přesvědčen, že rozvoj digitálního soudnictví se musí zaměřit na zajištění zabezpečeného, bezpečného, spolehlivého a snadného přístupu ke spravedlnosti pro všechny občany EU. Rovný přístup musí být ústředním bodem nařízení, aby se zabránilo diskriminaci a nerovnostem. EHSV doporučuje, aby nařízení o systému e-CODEX lépe zdůrazňovalo skutečnost, že občané musí skutečně požívat rovnocenné a účinné právní ochrany a přístupu k e-justici a souvisejícím digitálním službám.

5.1.2. Systém e-CODEX musí být k užítku a sloužit široké veřejnosti. V rámci pohraničního rozměru nejsou soudní a přeshraniční orgány jedinými zúčastněnými stranami. Prostředí, v němž systém e-CODEX existuje, musí integrovat nejen justiční orgány a přístupové body systému e-CODEX, ale i mnohé další subjekty: občany, soudy, zaměstnance soudů, další administrativní pracovníky a zaměstnance z oblasti IKT, donucovací orgány, notáře, odborníky na digitální forenzní analýzu, právníky a třetí strany, které mají ze systému přímý nebo nepřímý užitek.

5.1.3. Vzhledem k významu systému e-CODEX při zajišťování účinného přístupu občanů a podniků ke spravedlnosti by navíc měla být zahrnuta také zmínka o ochraně procesních práv.

5.2. Respektování nezávislosti soudnictví a práva na spravedlivý proces

5.2.1. Nezávislost soudnictví je základním kamenem zásady dělby moci a jednou ze základních zásad právního státu. Využívání technologií by nemělo jít na úkor důsledného výkonu spravedlnosti. Z tohoto důvodu EHSV vyzývá Komisi, aby řádně posoudila, zda je systém používán k propojení vnitrostátních systémů e-justice schopen zajistit dodržování zásad spravedlivého procesu a řádného řízení. Tyto záruky se vztahují zejména na případ předání systému e-CODEX agentuře eu-LISA.

5.2.2. EHSV poukazuje na stávající obavy, které vznesly různé zúčastněné strany a členské státy ohledně toho, zda bude při trvalém provozu systému e-CODEX a jeho dalším rozvoji agenturou eu-LISA dostatečně zajištěna zásada nezávislosti soudnictví. Stávající ustanovení tohoto návrhu, která zmiňují nezávislost soudnictví, nejsou uspokojivá. Vzhledem k významu této zásady je nutné důraznější znění. EHSV dále požaduje objasnění toho, jak navrhovaná struktura řízení systému e-CODEX účinně zajistí dodržování této zásady v praxi.

5.3. Odkaz na základní práva a jejich dodržování

5.3.1. EHSV zdůrazňuje, že toto nařízení musí respektovat základní práva a dodržovat zásady uznané zejména Listinou základních práv Evropské unie a ústavami členských států. Patří mezi ně právo na bezpečnost, právo na účinnou právní ochranu a zásady zákonnosti a přiměřenosti. EHSV poukazuje na to, že ochrana těchto práv závisí i na tom, za jakých podmínek lze tato práva omezovat a kdo o tom rozhoduje.

5.3.2. Využívání digitálních technologií by nemělo narušovat právo na spravedlivý proces a účinnou právní ochranu. To je obzvláště důležité, pokud jde o: rovné příležitosti pro obě strany, aby předložily své argumenty (rovnost zbraní), právo seznámit se s veškerými předloženými důkazy a tvrzeními a vyjadřovat se k nim (sporné řízení), právo na veřejné projednání a v trestních řízeních o neporušování práva na obhajobu.

5.3.3. Návrh musí obsahovat konkrétní odkaz na použitelnost hlavy VI (Soudnictví) Listiny základních práv Evropské unie a na její článek 47.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Digitalizace soudnictví v Evropské unii Soubor příležitostí

[COM(2020) 710 final]

(2021/C 286/16)

Zpravodaj: **João NABAIS**

Žádost o vypracování stanoviska	21. 4. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	31. 3. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	237/2/9

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV toto sdělení vítá coby důležitý a účinný krok k umožnění digitalizace soudnictví. Je naprosto nezbytné poskytnout členským státům jak potřebné finanční prostředky, tak i nástroje, a podpořit je tak na vnitrostátní úrovni v této transformaci. S takovou podporou bude možné rozvíjet digitalizaci soudnictví na evropské úrovni a vytvořit mechanismy pro intenzivnější přeshraniční spolupráci mezi soudními orgány.

1.2. EHSV upozorňuje, že obecně se situace v jednotlivých členských státech velmi liší a že vzhledem k rozmanitosti vnitrostátních nástrojů IT členské státy některé mechanismy, jako třeba systém e-CODEX ⁽¹⁾, nevyužívají důsledně.

1.3. Pode EHSV je tedy stále důležitější stanovit pravidla zaměřená na lepší harmonizaci mezi jednotlivými členskými státy.

1.4. EHSV má za to, že digitalizace soudnictví je základním nástrojem pro zajištění skutečného partnerství mezi orgány členských států v boji proti trestné činnosti, která vážně poškozuje evropský prostor.

1.5. EHSV konstatuje, že některé konkrétní aspekty nereflektují mnohostrannou realitu soudních systémů jednotlivých členských států.

1.6. EHSV navrhuje, aby Komise přijala směrnici o zapojení do soudních řízení na dálku, která by stanovila a akceptovala jakýkoli způsob kontaktu prostřednictvím videohovoru na jakémkoli médiu, jež zaručuje právo na respektování soukromého života a neohroží ochranu osobních údajů daných osob ani důvěrnou povahu probíhajícího řízení.

1.7. EHSV se proto nedomnívá, že použití jiných, již existujících prostředků komunikace na dálku by mohlo ohrozit ochranu údajů jako takovou, když se většina líčení může zúčastnit skutečně kdokoli.

1.8. EHSV se domnívá, že policejní orgán vyšetřující potenciální teroristickou skupinu v členském státě musí mít okamžitý přístup k údajům shromážděným nejen v databázích Europolu, Eurojustu a Úřadu evropského veřejného žalobce (EPPO), ale také v databázích policejních orgánů každého členského státu.

⁽¹⁾ COM(2020) 712 final.

1.9. EHSV zdůrazňuje, že je třeba co nejvíce využít výhod, která přináší digitalizace, k uplatnění možnosti výkonu soudních rozhodnutí v jiných členských státech, k alternativním řešením sporů a k administrativní spolupráci mezi členskými státy a agenturami EU.

2. Sdělení Komise

2.1. Sdělení Komise navrhuje sadu nástrojů pro digitalizaci soudnictví s cílem posunout odvětví soudnictví do digitálního věku. Vyzývá k přístupu, který zohledňuje odlišné vnitrostátní podmínky a pravomoci členských států a plně respektuje zásady subsidiarity a proporcionality. Zároveň je důležité, aby všechny členské státy usilovaly o zmenšení stávajících rozdílů v digitalizaci a roztržtosti vnitrostátních systémů soudnictví a o využití příležitostí dostupných v rámci příslušných mechanismů financování z EU.

3. Obecné připomínky

3.1. Krize COVID-19 přinesla mnoho problémů z hlediska fungování soudnictví a účinné soudní ochrany. Došlo ke zpožděním při jednáních s osobní účastí a při přeshraničním doručování soudních písemností, dočasně nebylo možné získat osobní právní pomoc a některé lhůty vypršely kvůli velkým prodávám. Práci soudů dále komplikuje nárůst počtu případů platební neschopnosti a propouštění v souvislosti s pandemií.

3.2. V této souvislosti je nezbytné zavést nová opatření k zintenzivnění a urychlení digitalizace soudnictví; za tímto účelem je nezbytné podpořit členské státy na vnitrostátní úrovni a poskytnout jim nejen nezbytné finanční prostředky, ale také nástroje, které všem justičním orgánům a pracovníkům umožní připravit se na tuto novou éru změn. Je naprosto nezbytné zajistit lepší přístup k justici a přiblížit soudnictví občanům.

3.3. Pouze tato podpora poskytnutá na vnitrostátní úrovni umožní rozvíjet digitalizaci soudnictví na evropské úrovni tak, aby byly vytvořeny mechanismy pro intenzivnější přeshraniční spolupráci mezi soudními orgány.

3.4. Je třeba poznamenat, že obecně se situace v jednotlivých členských státech velmi liší a že vzhledem k rozmanitosti vnitrostátních nástrojů IT členské státy některé mechanismy, jako třeba systém e-CODEX, nevyužívají důsledně.

3.5. Zdá se tedy, že je stále důležitější stanovit pravidla zaměřená na lepší harmonizaci mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie.

3.6. Hlavním cílem sdělení je další digitalizace služeb veřejného soudnictví, podpora využívání zabezpečených a vysoce kvalitních technologií pro komunikaci na dálku (videokonferencí), usnadnění propojení vnitrostátních databází a registrů a podpora používání zabezpečených kanálů elektronického přenosu mezi příslušnými orgány.

3.7. Digitalizace soudnictví je základním nástrojem pro zajištění skutečného partnerství mezi orgány členských států v boji proti trestné činnosti, která vážně poškozuje evropský prostor, jako jsou teroristické trestné činy, praní peněz a korupce, obchodování s lidmi, nenávist a podněcování k nenávistným verbálním projevům a k násilí.

3.8. Dnes mají tyto trestné činy na územní úrovni stále častěji průřezový charakter. Digitalizace proto představuje obrovský a zásadní krok ve strategii vyšetřování a potlačování těchto ničivých jevů.

3.9. Přestože Komise vyvinula v této oblasti značné úsilí a její sdělení si zaslouží velmi pozitivní hodnocení, digitalizace soudnictví je ve skutečnosti dlouhý a obtížný proces.

3.10. Některým konkrétním aspektům sdělení lze vytknout nedostatky nebo dokonce neuvědomění si rozporu mezi navrhovanými myšlenkami a mnohostrannou realitou soudního prostředí jednotlivých členských států.

3.11. Zdá se, že Komise opomíjí způsoby vedení soudních řízení a jiných soudních úkonů v občanskoprávních, obchodních a pracovněprávních řízeních a rovněž v řízeních trestních (jako je výslech obžalovaných a výslechy svědků během trestního vyšetřování) s účastí osob na dálku, a to buď prostřednictvím aplikací dostupných na trhu, nebo prostřednictvím videohovorů v rámci kontaktních aplikací.

3.12. EHSV chápe, že je třeba respektovat zavedené aspekty soudnictví, ale krize COVID-19 nám umožnila uvědomit si, že není nutné pořádat videokonference prostřednictvím stávajících mechanismů interakce mezi soudy (jak na vnitrostátní, tak na mezinárodní úrovni) za přítomnosti účastníků řízení u příslušných soudů v místě bydliště nebo na místech předem určených a povolených (jako jsou policejní stanice, pracoviště forenzní služby a další), neboť kontakt se svědky lze navázat prostřednictvím počítače nebo mobilního telefonu, ať se nacházejí kdekoli.

3.13. Dnes již existují prostředky komunikace na dálku, které nejenže zaručují právo na soukromí, ale i ochranu údajů – což jsou dva zásadní prvky, které musí být samozřejmě zabezpečeny.

3.14. Je třeba připomenout obecnou zásadu veřejného projednávání soudních případů. Při hlavním líčení, které je přístupné veřejnosti, tak nejsou přítomni pouze příbuzní a přátelé jednotlivých zúčastněných stran (tedy žalobce a žalovaného v občanskoprávním, obchodním a pracovněprávním řízení nebo poškozeného a obžalovaného v trestním řízení), ale i další osoby, kterých se řízení přímo netýká, a v mnoha případech dokonce novináři a další pracovníci sdělovacích prostředků.

3.15. EHSV se proto nedomnívá, že použití jiných prostředků komunikace na dálku, jako jsou již existující IT platformy a jiné řádně schválené digitální aplikace, by mohlo ohrozit ochranu údajů jako takovou, když se většina líčení může zúčastnit skutečně kdokoli.

3.16. Žalovaná osoba musí mít navíc, a to zejména v trestním právu procesním, sama možnost zvolit si, že bude vyslechnuta prostřednictvím nástrojů umožňujících komunikaci na dálku, místo aby se musela osobně dostavit k soudu, tedy za předpokladu, že neexistují žádné zvláštní výjimky odůvodňující nutnost osobní přítomnosti (ob)žalované osoby u soudu.

3.17. Pokud jde o svědky, je třeba dbát na to, aby tělesně postižené osoby žijící v malých obcích vzdálených mnoho kilometrů od nejbližšího soudu, nemusely opustit pohodlí svého domova a čekat dlouhé hodiny, než budou předvolány jako svědci, protože dnes existují spolehlivé certifikované elektronické platformy, které zaručí bezpečnost a důvěrnost výměny informací a svědectví na dálku.

3.18. Komise ve svém sdělení navrhuje podporovat „využívání zabezpečených a vysoce kvalitních komunikačních technologií na dálku (videokonferencí)“.

3.19. EHSV proto v souladu s výše uvedeným navrhuje, aby Komise přijala směrnici o zapojení do soudních řízení na dálku, která by stanovila a akceptovala jakýkoli způsob kontaktu prostřednictvím videohovoru na jakémkoli médiu (například na pevném počítači, notebooku nebo dokonce mobilním telefonu), jež zaručuje právo na respektování soukromého života a neohroží ochranu osobních údajů dané osoby ani důvěrnou povahu probíhajícího řízení.

3.20. Takový přístup je v souladu se zprávou Komise o strategickém výhledu do roku 2020, v níž se uvádí, že digitální transformace v oblasti soudnictví by měla na první místo stavět občany a vytvářet nové příležitosti pro různé zúčastněné strany a pomoci tak snížit zpoždění, zvýšit právní jistotu a poskytnout levnější a snadnější přístup ke spravedlnosti.

3.21. Bude však nutné věnovat pozornost situaci nezletilých a zranitelných osob, jakož i případům týkajícím se nenávistných či sexuálních trestných činů, tj. případům, kdy je důležitější, či dokonce nezbytné zaručit ochranu soukromí a právní jistotu.

3.22. Komise se ve svém sdělení rovněž zabývá přípravou vzoru pro přístup k judikatuře vnitrostátních soudů ve strojově čitelné formě, tzv. evropského identifikátoru judikatury.

3.23. Tento návrh si zaslouží plnou podporu, ale aby byl plně účinný, bude možná zapotřebí přijmout doplňující právní předpis zacílený na standardizaci formy (a nikoli podstaty) soudních rozhodnutí.

3.24. Jak všichni víme, každý členský stát má nejen své vlastní právní předpisy, ale také svůj vlastní systém formalizace. Struktura a skladba rozsudku v Portugalsku jistě nebude stejná jako v Itálii nebo ve Francii, a tyto rozdíly by proto Komise měla náležitě zohlednit.

3.25. Komise rovněž navrhuje vytvořit IT platformu pro spolupráci mezi společnými vyšetřovacími týmy (za účasti vyšetřovatelů a státních zástupců z členských států, případně s podporou Europolu, Eurojustu a EPPO). Přístup k údajům a databázím, které budou k dispozici v členských státech, by měly mít pouze příslušné orgány, které dodržují požadavky na ochranu údajů.

3.26. Jedná se o vynikající návrh, který však může být zmařen nedostatečnou harmonizací pravidel různých trestních řádů členských států upravujících všechny záležitosti týkající se dokazování.

3.27. Dokud nedojde k této standardizaci, je možné, že některé vyšetřovací úkony povedou k neplatnosti podle právních předpisů některých členských států, což by mohlo narušit účinnost společného vyšetřování.

3.28. Jedním z témat Komise ve sdělení, jež je předmětem tohoto stanoviska, je boj proti terorismu. Kromě konstatování potřeby legislativního návrhu týkajícího se výměn digitálních spisů v případech přeshraničního terorismu je však nezbytné vytvořit a zavést nástroje využívající digitální propojení pro výměnu nejen procesních písemností, ale i informací o podezřelých osobách a činnostech sledovaných skupin⁽²⁾.

3.29. EHSV se s ohledem na nutnost boje proti terorismu domnívá, že policejní orgán vyšetřující potenciální teroristickou skupinu v členském státě musí mít okamžitý přístup k údajům shromážděným nejen v databázích Europolu, Eurojustu a EPPO, ale také v databázích všech policejních orgánů každého členského státu. Je však nutné zajistit, že informace nebudou poskytnuty neautorizovaným či nedůvěryhodným osobám.

3.30. Je rovněž nutné zajistit poskytování on-line služeb, jako je obnova průkazu totožnosti, vystavení elektronických soudních osvědčení, dokladů osvědčujících osobní stav nebo dokonce výpisů z trestního rejstříku, jakož i nahlížení do soudních jednání on-line, neboť to umožní nejen omezit cesty do míst, kde jsou služby poskytovány, ale také nabízet tyto služby i v případech, že musí být tato místa uzavřena.

3.31. Pokud však jde o propojení údajů (zejména o společnostech, úpalcích, údajů z katastrů nemovitostí a obchodních rejstříků a rejstříků trestů), je nutné zajistit, aby přístup k těmto údajům nemohl v určitých případech (například u údajů z rejstříku trestů) ohrozit právo na respektování soukromého života a ochranu osobních údajů.

3.32. Je proto nezbytné počítačový model vyvinutý v této oblasti opravdu důkladně prověřit, aby se požadovaná digitalizace neobrátila proti občanům a neporušovala jejich základní práva.

3.33. Komise ve sdělení představuje vytvoření nástroje „Můj prostor na portálu e-justice“, jehož cílem je umožnit jednotlivcům elektronický přístup k soudním písemnostem, do kterých je osoba nebo její právní zástupce oprávněn nahlížet nebo které může získat (ve vnitrostátních věcech nebo ve věcech projednávaných v jiných členských státech).

⁽²⁾ Viz stanovisko EHSV (Úř. věst. C 110, 22.3.2019, s. 67).

3.34. Vzhledem k tomu, že možnost digitálního přístupu k informacím ve věcech, v nichž je občan účastníkem řízení, zaručuje rychlejší, účinnější a méně nákladný přístup ke spravedlnosti, je důležitou podmínkou pro vytvoření skutečné soudní transparentnosti a základním nástrojem k dosažení toho, aby občané cítili, že spravedlnost není netransparentní a nepřístupná.

3.35. Skutečnost, že soudní orgány a samotní právníci mohou mít elektronický přístup k věcem, které byly projednávány v jiném členském státě, představuje obrovský a zásadní krok v rámci v tolik žádoucí digitalizaci soudnictví.

3.36. Vzhledem k tomu, jaké rozdíly panují mezi členskými státy, pokud jde o rozsah soudního tajemství v trestním řízení, se však zdá, že při neexistenci harmonizace vnitrostátních právních předpisů v této oblasti bude tento vynikající návrh Komise v souvislosti s přeshraničním registrem jistě ohrožen.

3.37. Požadovaná digitalizace soudnictví musí občanům Unie nabídnout nové a významné možnosti řešení problémů v přeshraničním kontextu. Je to jediný způsob, jak dosáhnout cíle posílení práva občanů na přístup ke spravedlnosti.

3.38. V tomto ohledu Komise poukazuje například na zavedení (digitálních) prostředků pro uplatnění přeshraničních platebních rozkazů a na možnost zajistit přeshraniční vymáhání výživného pro nezletilé v rámci rodičovských povinností.

3.39. Komise však ve svém sdělení vynechala skutečně zásadní otázku možnosti výkonu soudních rozhodnutí v jiných členských státech. Přitom digitalizace nabízí prostředky k dosažení tohoto cíle, který je dlouhodobým požadavkem mnoha právníků. Je třeba poznamenat, že v několika oblastech (obchodní právo a rodinné právo) již je taková situace umožněna, takže je třeba tyto podmínky rozšířit na oblasti, které zatím takto pokryty nejsou.

3.40. Již dlouho je prokázáno, že soudní rozhodnutí jsou nutně vydávána soudy každého členského státu a že v tomto ohledu je třeba svrchovanost členských států Unie považovat za nedotknutelnou.

3.41. Pravdou však je, že mnoho soudních rozhodnutí se v konečném důsledku vztahuje na majetek, podniky nebo občany nacházející se mimo území, kde bylo rozhodnutí vydáno.

3.42. V takových případech představují hranice mezi členskými státy překážku pro rychlé uplatnění spravedlnosti. Soudní spolupráce v rámci Unie by proto měla využít možností, které nabízí digitalizace, aby výkon rozhodnutí probíhal přímo na území, kde se dotčený majetek nachází.

3.43. Totéž platí pro alternativní řešení sporů, jejichž řízení by mělo být rovněž možné provádět on-line, včetně činností rozhodčích středisek, smířčích soudců a veřejných systémů mediace.

3.44. Pokud jde o spolupráci mezi vnitrostátními orgány a agenturami a orgány EU v boji proti přeshraniční trestné činnosti, Komise správně uznává potřebu zlepšit schopnosti digitální spolupráce.

3.45. Ačkoli se dalo doufat, že Komise ve svém sdělení definuje model, který má být přijat, a investice, které bude připravena podpořit, aby bylo tohoto důležitého cíle dosaženo, obsahuje sdělení jen zbožné přání, aby se agentura Eurojust, EPPO, úřad OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům) a agentura Europol „dohodly na společném přístupu, který zajistí hladkou a bezpečnou spolupráci s členskými státy [...]“.

3.46. V tak důležité oblasti by však Komise měla stanovit časový horizont pro nastavení modelu spolupráce a namísto pouhého doufání, že se orgány dohodnou, by se měla zavázat k vytvoření nástroje (směrnice?), který by i v tomto případě umožnil zavést mechanismus založený na možnostech, které nabízí digitalizace.

3.47. EHSV vítá záměry vyjádřené Komisí v tomto sdělení, které se týkají finanční podpory poskytované členskými státy na vývoj vhodných informačních systémů a stanovení strategie pro digitalizaci soudnictví v EU v rámci nového programu Spravedlnost a programu Digitální Evropa.

3.48. Je třeba poznamenat, že hlavní překážkou digitalizace nejsou soudní orgány ani občané, ale nedostatek prostředků, které mají členské státy k dispozici pro provádění takových opatření k vytváření a zavádění digitálních platforem a elektronických prostředků v oblasti spravedlnosti.

3.49. Z tohoto důvodu, a zejména v souvislosti se současnou krizí, která krutě zasahuje hospodářství členských států, a to nejen krátkodobě, ale i dlouhodobě, je naléhavě nutné najít pro tyto země finanční řešení, aby bylo možné dosáhnout digitalizace soudnictví v nezbytném souladu a za jednotného postupu. Teprve pak bude možné navázat přeshraniční spolupráci na evropské úrovni.

3.50. Je třeba také zdůraznit, že Komise hodlá zajistit, aby bylo na tento velmi důležitý cíl, jenž tkví ve využití procesu digitalizace k vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva v EU, možné použít prostředky, které budou uvolněny v rámci Nástroje pro oživení a odolnost.

3.51. Potěšujícím signálem je také skutečnost, že se Komise domnívá, že nástroj pro technickou pomoc, který vychází z návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, pomůže všem členským státům provést reformy v oblasti soudnictví, což bude samozřejmě zahrnovat výše uvedené investice do digitalizace.

3.52. Jelikož se Komise domnívá, že současná přeshraniční spolupráce probíhající v papírové formě se vyznačuje řadou nedostatků, které mají nepříznivý dopad na efektivitu a náklady soudních řízení, je nezbytné, aby se elektronický přenos stal výchozím kanálem pro komunikaci a výměnu dokumentů.

3.53. Pro propojení vnitrostátních systémů by mohl být vyvinut decentralizovaný informační systém, aby bylo možné dokumenty elektronicky sdílet rychleji a bezpečněji. Za tímto účelem by při předávání dokumentů a shromažďování důkazů mělo být přihlíženo k ochraně údajů a soukromí.

3.54. Všeobecné rozšíření elektronických postupů, dematerializace komunikace mezi soudy a jinými subjekty a útvary, jakož i poskytování multimediálních procesních dokumentů právními zástupci jsou zásadními opatřeními pro dosažení digitalizace soudnictví.

3.55. Komisi je rovněž třeba upozornit na potřebu poskytnout právníkům nástroje pro provádění stanovených opatření, a to prostřednictvím odborné přípravy v oblasti digitálních technologií a specializovaných kurzů pro používání některých elektronických aplikací a platforem, což s sebou nutně ponese finanční náklady.

3.56. Výjimku je však třeba učinit v případě členských států, proti kterým je vedeno řízení pro porušování základních práv nebo porušování zásad právního státu:

a) tyto státy by neměly mít možnost čerpat finanční prostředky EU a

b) neměly by s nimi být sdíleny všechny informace, neboť již není možné důvěřovat jejich soudům, soudnímu systému a policejním orgánům.

3.57. Současné transformační úsilí poskytuje pevný základ pro větší využití technologických možností prostřednictvím nově vznikajících technologií za účelem vybudování ekosystému spravedlnosti, který bude vybaven digitálními prostředky a bude zaměřen na občany.

3.58. EHSV s velkým zájmem očekává úpravu právních předpisů, která by umožnila žádoucí přechod spravedlnosti do digitálního věku, včetně přijetí elektronické identifikace pro digitální přenos soudních písemností a přípustnosti elektronických či elektronicky předávaných dokumentů jako důkazů v soudních řízeních.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o hodnocení zdravotnických technologií a o změně směrnice 2011/24/EU

[COM(2018) 51 final – 2018/0018 (COD)]

(2021/C 286/17)

Zpravodaj: **Dimitris DIMITRIADIS**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 24. 3. 2021
Právní základ	čl. 168 odst. 4 a článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	227/0/5

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá skutečnost, že portugalské předsednictví Rady EU získalo od členských států mandát⁽¹⁾ k zahájení jednání s Evropským parlamentem ohledně legislativního návrhu týkajícího se hodnocení zdravotnických technologií ku prospěchu pacientů.

1.2. EHSV souhlasí, že procesy, které se opírají o důkazy, jako je například hodnocení zdravotnických technologií, jež je klíčovou hnací silou pro socioekonomický růst a inovace v Unii, se mohou týkat jak klinických, tak neklinických aspektů zdravotnických technologií a že toho lze dosáhnout prostřednictvím spolupráce členských států na úrovni Unie, a to za účelem vysoké míry ochrany zdraví pacientů a zajištění hladkého fungování inkluzivního jednotného trhu.

1.3. EHSV zdůrazňuje, že nařízení o hodnocení zdravotnických technologií bude po svém přijetí významným krokem vpřed v oblasti zdravotní péče a připraví půdu pro silnější evropskou zdravotní unii, která zlepší a bude chránit zdraví všech občanů.

1.4. EHSV upozorňuje na skutečnost, že se tento mandát týká zdraví jakožto trhu, zatímco zdraví je společným statkem a mělo by se k němu přistupovat z hlediska obecného zájmu.

1.5. EHSV uznává, že by hodnocení zdravotnických technologií mohlo hrát klíčovou úlohu při poskytování spravedlivé a udržitelné zdravotní péče.

1.6. EHSV se domnívá, že rozhodnutí Komise zvolit legislativní formu nařízení namísto jiných právních nástrojů je správné, protože tak bude z evropské perspektivy zajištěna přímější a účinnější spolupráce na úrovni členských států⁽²⁾ i mezi členskými státy navzájem.

1.7. EHSV se domnívá, že stárnutí evropského obyvatelstva bude v nadcházejících letech pravděpodobně pokračovat. Kromě toho výskyt chronických onemocnění, pandemií a nástup složitých nových technologií zvýší potřebu investic do systémů zdravotní péče, přičemž členské státy se potýkají se stále většími rozpočtovými omezeními.

⁽¹⁾ Pozměněný návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o hodnocení zdravotnických technologií a o změně směrnice 2011/24/EU.

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/cs/our-work/opinions-information-reports/opinions/health-technology-assessment>.

1.8. EHSV by byl pro to, aby některé členské státy uplatňovaly daňové pobídky, a také pro případné zvýšení prahové hodnoty pro státní podporu *de minimis*.

1.9. EHSV je přesvědčen, že by členské státy měly podporovat a financovat nápady v oblasti nových zdravotnických technologií a jakékoliv příslušné iniciativy, s nimiž přicházejí startupy.

1.10. EHSV souhlasí s iniciativou zavést posílenou koordinaci v oblasti hodnocení zdravotnických technologií předkládáním jedné dokumentace a schvaluje harmonogram postupného provádění, poukazuje však na to, že chybí zvláštní ustanovení pro malé a střední podniky.

1.11. EHSV vyjadřuje znepokojení nad stanovenými lhůtami pro provádění, a zejména nad zpožděním vstupu v platnost o tři roky, a má za to, že by tato lhůta měla být v zájmu pacientů a nákladové efektivity zkrácena.

1.12. EHSV doporučuje, aby v nařízení byla uvedena preventivní opatření, která budou mít významný dopad na pacienty, jako například pokyny pro nemocnice týkající se kontroly, prevence a omezení šíření nemocničních nákaz, a aby byla jeho oblast působnosti rozšířena/doplněna tak, aby tato opatření byla zahrnuta coby součást neuspokojených léčebných potřeb.

1.13. EHSV zdůrazňuje, že v zájmu plnění příslibu digitálního zdraví a péče, jichž je hodnocení zdravotnických technologií součástí, je klíčové zapojení občanské společnosti (zejména organizací sociální ekonomiky a organizací pacientů).

2. Obecné připomínky

2.1. Návrh nařízení přichází po více než 20 letech dobrovolné spolupráce v oblasti hodnocení zdravotnických technologií. V návaznosti na přijetí směrnice o přeshraniční zdravotní péči (směrnice 2011/24/EU)⁽³⁾ byla v roce 2013 zřízena dobrovolná síť pro hodnocení zdravotnických technologií složená z příslušných vnitrostátních subjektů a agentur, jež má poskytovat strategické a politické vedení pro vědeckou a technickou spolupráci na úrovni EU.

2.2. Tyto činnosti byly doplněny třemi po sobě jdoucími společnými akcemi⁽⁴⁾ zaměřenými na hodnocení zdravotnických technologií, které umožnily Komisi a členským státům vybudovat pevnou znalostní základnu pro informace a metodiky pro hodnocení zdravotnických technologií.

2.3. EHSV uznává, že systémy zdravotní péče a proces hodnocení zdravotnických technologií vycházejí z vnitrostátních tradic a kultury. Coby evropští občané jsme však silně přesvědčeni, že jedině prostřednictvím účinné spolupráce na evropské úrovni můžeme překonat budoucí výzvy v oblasti zdraví a těžit z budoucích příležitostí v oblasti zdravotní péče.

2.4. Měla by být prosazována zásada provádění výhledové analýzy, zejména prostřednictvím „mapování terénu“, aby bylo možné na evropské a vnitrostátní úrovni včas identifikovat nové zdravotnické technologie, které pravděpodobně budou mít významný dopad, pokud jde o pacienty, veřejné zdraví a systémy zdravotní péče. Tato výhledová analýza by se dala použít na podporu plánování činnosti koordinační skupiny.

3. Problémy a nedostatky, která má návrh řešit

3.1. EHSV souhlasí se závěrem, který je výsledkem rozsáhlých konzultací v tomto směru, a sice že přístup na trh inovativních technologií dosud komplikují, nebo dokonce narušují různé vnitrostátní či regionální administrativní procesy, metodiky a požadavky v oblasti hodnocení zdravotnických technologií, které existují v celé EU a které vyplývají z různých vnitrostátních právních předpisů a postupů. Z tohoto důvodu pak Komise považovala za nutné předložit návrh nařízení, což se jeví jako nejvhodnější právní přístup.⁽⁵⁾

⁽³⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/24/EU ze dne 9. března 2011 o uplatňování práv pacientů v přeshraniční zdravotní péči (Úř. věst. L 88, 4.4.2011, s. 45).

⁽⁴⁾ Společná akce EUnetHTA 1, 2010–2012, společná akce EUnetHTA 2, 2012–2015 a společná akce EUnetHTA 3, 2016–2019. Viz <http://www.eunetha.eu/>.

⁽⁵⁾ <https://www.eesc.europa.eu/cs/our-work/opinions-information-reports/opinions/health-technology-assessment>.

3.2. EHSV rovněž souhlasí, že současný stav přispívá k nedostatečné obchodní předvídatelnosti, což s sebou nese vyšší náklady pro průmysl a malé a střední podniky, vede k pomalejšímu zpřístupňování nových technologií a má nepříznivé účinky na inovace. Jako příklad současného neharmonizovaného stavu lze zmínit dokument, který publikoval think tank I-Com, *Institute for Competitiveness* ⁽⁶⁾. Na straně 49 tato zpráva odkazuje na Evropskou organizaci spotřebitelů (BEUC) a uvádí, že „některé orgány pro hodnocení zdravotnických technologií svá hodnocení buď přímo, nebo na vyžádání zveřejňují, zatímco některé jiné je považují za důvěrné. Podobně také některé orgány pro hodnocení zdravotnických technologií přijímají observační studie prováděné za účelem posouzení hodnoty určitého léčivého přípravku, kdežto jiné je odmítají.“ Jak ukazují desítky let spolupráce EU na projektech hodnocení zdravotnických technologií, čistě dobrovolný přístup ke společné práci, která byla doposud provedena, tyto otázky odpovídajícím způsobem nevyřešil.

3.3. Díky této iniciativě bude možné účinně řešit současnou fragmentaci vnitrostátních systémů hodnocení zdravotnických technologií (rozdíly mezi procesy a metodikami, které ovlivňují přístup na trh), s přihlédnutím k tomu, že spolehlivost každého nového mechanismu se řídí zásadami nezávislosti a svobody projevu zúčastněných stran, na základě vědeckých, etických a nestranných kritérií, a že cílů lze náležitým způsobem dosáhnout prostřednictvím posílené spolupráce v oblasti hodnocení zdravotnických technologií na úrovni EU, jež z těchto zásad vychází. Za současného posílení spolupráce i v jiných oblastech, které jsou pro hodnocení zdravotnických technologií nezbytné (např. v těch členských státech, které čelí potížím kvůli tomu, že nemají registry pacientů), bude třeba přijmout vnitrostátní akční plány pro všechna onemocnění, aby se urychlila práce příslušných ministerstev zdravotnictví, s přihlédnutím k osvědčeným postupům z jiných členských států. Tento přístup do procesu přijímání vědeckého rozhodnutí začleňuje i sociální hodnoty a priority.

3.4. EHSV zdůrazňuje, že je třeba podporovat technologické inovace v oblasti zdravotnictví, i pokud jde o mimonemocniční péči na místní úrovni. Stárnutí obyvatelstva ⁽⁷⁾ s sebou nese vyšší míru chronických onemocnění a nesoběstačnost čím dál většího počtu lidí, a proto je zapotřebí specializace a také účinnější využívání technologií a metod léčby pro domácí péči. Z tohoto důvodu je třeba podporovat zvláštní programy hodnocení zdravotnických technologií, které se zaměří na zlepšování domácího ošetřovatelství a péče, a to nejen za pomoci nových technologií a telemedicíny, ale i na základě všeobecného zlepšení kvality pečovatelských služeb.

4. Čeho má být prostřednictvím tohoto návrhu dosaženo?

4.1. Cílem předloženého návrhu nařízení o hodnocení zdravotnických technologií je mimo jiné zaručit, že mechanismus, který zajišťuje klinická hodnocení, bude na úrovni Unie předložen pouze jednou, aby se přispělo k lepší dostupnosti inovativních zdravotnických technologií pro pacienty v Evropě, k účinnějšímu využívání dostupných zdrojů a ke zlepšení obchodní předvídatelnosti.

4.2. EHSV se domnívá, že rozhodnutí Komise zvolit legislativní formu nařízení namísto jiných právních nástrojů je správné, protože tak bude prostřednictvím evropského přístupu zajištěna přímější a účinnější spolupráce na úrovni členských států i mezi členskými státy navzájem.

4.3. Návrh nařízení usiluje rovněž o to, aby metodiky a postupy používané při hodnocení zdravotnických technologií byly v celé EU předvídatelnější a aby se společná klinická hodnocení neprováděla znovu i na vnitrostátní úrovni, díky čemuž by se zabránilo duplicitám a rozdlům. Má se za to, že upřednostňovaná možnost poskytuje nejlepší kombinaci účinnosti a účelnosti při plnění politických cílů a zároveň respektuje zásady subsidiarity a proporcionality. Představuje nejlepší možný způsob jak dosáhnout cílů vnitřního trhu.

4.4. EHSV souhlasí s tím, že tento návrh poskytuje členským státům udržitelný rámec, který jim umožní sdílet odborné znalosti a posílit rozhodování opírající se o důkazy a pomůže jim v jejich úsilí o zajištění udržitelnosti vnitrostátních systémů zdravotní péče. Upřednostňovaná možnost je také nákladově efektivní v tom smyslu, že úspory členských států, průmyslu a malých a středních podniků významně převyšují jejich náklady, a to v důsledku sdružování zdrojů, vyvarování se vynakládání dvojího úsilí a zlepšení obchodní předvídatelnosti. Návrh obsahuje ustanovení o použití společných nástrojů pro hodnocení zdravotnických technologií a stanoví postupné provádění oblasti působnosti, počínaje protinádorovými léky, léčivými přípravky pro vzácná onemocnění a léčivými přípravky pro moderní terapii, a zavádí čtyři pilíře pro společnou práci členských států na úrovni EU, jako jsou společná klinická hodnocení, společné konzultace, identifikace nových zdravotnických technologií a dobrovolná spolupráce.

⁽⁶⁾ <http://www.astrid-online.it/static/upload/7787/7787e169a7f0afc63221153a6636c63f.pdf>.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf.

4.5. EHSV souhlasí s prováděním podrobného harmonogramu, ale má za to, že významná úloha umělé inteligence a digitální transformace změnily prostředí zdravotnictví a péče, neboť nabízejí strategie rychlé léčby. EHSV je proto znepokojen stanovenými lhůtami pro provádění a zejména o tři roky zpožděným vstupem v platnost, jak uvádí čl. 5 odst. 2 písm. b) ⁽⁸⁾, a má za to, že by tato lhůta měla být v zájmu pacientů a nákladové efektivity zkrácena.

4.6. Přístup zaměřený na pacienta je jediným způsobem, jak zajistit, aby zdravotní péče byla přiměřená a relevantní. Z tohoto důvodu je třeba v navrhované síti zúčastněných subjektů, koordinační skupině a klinických hodnoceních zohlednit úlohu pacientů, poskytovatelů péče, sociální ekonomiky a organizací pacientů. Podporujeme požadavek Evropského fóra pacientů (EPF) na povinné a smysluplné zapojení pacientů s cílem zajistit, aby byla hodnocení zdravotnických technologií prováděna v zájmu pacientů. ⁽⁹⁾

5. Jaké legislativní a nelegislativní varianty byly zvažovány? Je některá varianta upřednostňována?

5.1. EHSV má za to, že návrh nařízení je v souladu se zastřešujícími cíli EU, včetně řádného fungování vnitřního trhu, udržitelných systémů zdravotní péče a ambiciózního programu výzkumu a inovací.

5.1.1. Kromě soudržnosti s těmito cíli politiky EU je návrh v souladu rovněž se stávajícími Smlouvami EU, právními předpisy EU o léčivých přípravcích a diagnostických zdravotnických prostředcích *in vitro* a zdravotnických prostředcích. ⁽¹⁰⁾ Například: přestože regulační proces a proces hodnocení zdravotnických technologií nadále zůstanou jasně oddělené, jelikož mají odlišný účel, existují příležitosti k součinnosti prostřednictvím vzájemného sdílení informací a lepšího sladění harmonogramů postupů mezi navrhovanými společnými klinickými hodnoceními a centralizovanou registrací léčivých přípravků. ⁽¹¹⁾

5.2. Návrh vychází z článků 114 a 116 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

5.2.1. Články 114 a 116 SFEU umožňují přijímání opatření ke sbližování ustanovení právních a správních předpisů členských států, je-li to nezbytné k vytvoření nebo fungování vnitřního trhu a zároveň zajištění vysokého stupně ochrany veřejného zdraví.

5.2.2. Legislativní návrh musí být rovněž v souladu s ustanoveními čl. 168 odst. 7 SFEU, podle něhož Unie uznává odpovědnost členských států za stanovení jejich zdravotní politiky a za organizaci zdravotnictví a poskytování zdravotní péče.

5.2.3. I když je zřejmé, že členské státy EU budou stále odpovídat za hodnocení neklinických (např. ekonomických, sociálních a etických) aspektů zdravotnických technologií a za rozhodování o stanovení úrovně cen nebo úhrad technologie, EHSV navrhuje, aby se zvažila možnost společné cenové politiky EU a aby na toto téma byla vypracována samostatná studie se zaměřením na transparentnost a zpřístupnění léčivých přípravků, zdravotnických prostředků a diagnostických zdravotnických prostředků *in vitro* všem občanům, a to zejména pokud tyto přípravky a prostředky prošly hodnocením zdravotnických technologií, s cílem zajistit jejich lepší dostupnost pro všechny evropské občany a vyhnout se paralelnímu vývozu nebo dovozu, jehož jediným kritériem je cena. To by podpořilo příslušné vnitrostátní komise pro registry nebo střediska pro sledování dodržování nejvyšších přípustných cen (které stanovují cenové stropy), které v některých zemích existují, zejména pokud jde o zdravotnické prostředky.

5.3. Přestože „[z]dravotnická technologie“ je chápána v širším smyslu jako léčivé přípravky, zdravotnické prostředky či léčebné a operační postupy a rovněž opatření pro prevenci, diagnózu nebo léčbu nemocí, která se používají v rámci zdravotní péče, společná klinická hodnocení jsou omezena na léčivé přípravky podléhající centralizovanému postupu

⁽⁸⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

⁽⁹⁾ Stanovisko Pracovní skupiny evropských sítí na podporu pacientů s rakovinou (WECAN) k další integraci hodnocení zdravotnických technologií v EU: <https://wecanadvocate.eu/wecan-position-further-eu-integration-of-hta/>.

⁽¹⁰⁾ Příslušné právní předpisy zahrnují směrnici 2001/83/ES, nařízení (ES) č. 726/2004, nařízení (EU) č. 536/2014, nařízení (EU) 2017/745 a nařízení (EU) 2017/746.

⁽¹¹⁾ Potřebu zlepšit součinnost uznaly členské státy v diskusním dokumentu sítě pro hodnocení zdravotnických technologií s názvem *Synergies between regulatory and HTA issues on pharmaceuticals* (Součinnost mezi regulačními otázkami a otázkami hodnocení zdravotnických technologií v oblasti léčivých přípravků) a také EUnetHTA a EMA ve své společné zprávě *Report on the implementation of the EMA-EUnetHTA three-year work plan 2012-2015* (Zpráva o provádění tříletého pracovního plánu EMA-EUnetHTA na období 2012–2015).

registrace, nové účinné látky a stávající přípravky, jejichž registrace je rozšířena o novou léčebnou indikaci a určité třídy zdravotnických prostředků a diagnostických zdravotnických prostředků *in vitro*, k nimž příslušné odborné skupiny sestavené v souladu s nařízeními (EU) 2017/745 ⁽¹²⁾ a (EU) 2017/746 ⁽¹³⁾ poskytly stanoviska či názory a které vybrala koordinační skupina zřízená podle tohoto nařízení.

5.4. Za účelem prevence degenerativních onemocnění a také omezení zneužívání hospitalizace starších osob a pacientů, kteří jsou odkázáni na péči jiné osoby, je třeba zavést opatření zaměřená na zvýšení kvality zdravotní a sociální péče, jež povedou ke zlepšení bezpečnosti a kvality života pacientů.

5.4.1. EHSV se domnívá, že by měly být podniknuty kroky a zavedena opatření na podporu nemocnic v oblasti kontroly, prevence a omezení šíření nemocničních nákaz a že by oblast působnosti nařízení měla být rozšířena tak, aby taková opatření byla zahrnuta, což může být velmi užitečné v případech pandemie, jako je ta současná. Tento konkrétní příklad se týká přibližně 37 000 ⁽¹⁴⁾ lidí, kteří v Evropě každý rok umírají na nemocniční nákazu. Je naléhavě zapotřebí zlepšit bezpečnost pacientů a kvalitu poskytované zdravotní péče a soustředit se přitom na prevenci nemocničních nákaz a vhodné používání antibiotik.

6. Jak vysoké náklady jsou s upřednostňovanou variantou spojeny?

6.1. EHSV se domnívá, že upřednostňovaná varianta je nákladově efektivní, neboť úspory členských států a průmyslu významně převyšují jejich náklady ⁽¹⁵⁾, a to v důsledku sdružování zdrojů, vyvarování se vynakládání dvojího úsilí a zlepšení obchodní předvídatelnosti.

6.2. EHSV podporuje koncept dostatečného financování společné práce a dobrovolné spolupráce mezi členskými státy na hodnocení zdravotnických technologií v oblastech, jako je rozvoj a provádění očkovacích programů, aby bylo zajištěno, že budou k dispozici dostatečné zdroje ⁽¹⁶⁾ pro společnou práci stanovenou v tomto návrhu nařízení a pro podpůrný rámec, z něž tyto činnosti vycházejí.

6.3. EHSV navrhuje, aby se v zájmu zajištění efektivity, pokud jde o náklady a časy, mohla koordinační skupina složená ze zástupců členských států souběžně zabývat více než jedním a nejvýše třemi záležitostmi, tj. jednou z oblastí protinádorových léků, léčivých přípravků pro vzácná onemocnění a léčivých přípravků pro moderní terapii, jednou pro všechny ostatní léky a jednou pro diagnostické zdravotnické prostředky *in vitro* a zdravotnické prostředky. Rozhodnutí přijatá těmito vědeckými subjekty by měla být zohledněna hlasováním prostou většinou.

6.4. Celkové roční výdaje na (veřejnou i soukromou) zdravotní péči v EU činí přibližně 1,3 bilionu EUR ⁽¹⁷⁾ (z toho 220 miliard EUR na léčivé přípravky ⁽¹⁸⁾ a 100 miliard EUR na zdravotnické prostředky ⁽¹⁹⁾). Výdaje na zdravotní péči tak činí v průměru zhruba 10 % HDP EU. ⁽²⁰⁾

⁽¹²⁾ Úř. věst. L 117, 5.5.2017, s. 1.

⁽¹³⁾ Úř. věst. L 117, 5.5.2017, s. 176.

⁽¹⁴⁾ <http://www.cleoresearch.org/en/>.

⁽¹⁵⁾ Viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018SC0041>: úspory nákladů, které jsou se společným hodnocením (REA) spojeny, mohou dosahovat až 2,67 milionu EUR ročně.

⁽¹⁶⁾ Viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018SC0041>: celková výše nákladů upřednostňované varianty byla odhadnuta přibližně na 16 milionů EUR.

⁽¹⁷⁾ Údaje Eurostatu. V pracovním dokumentu útvarů Komise *Pharmaceutical Industry A Strategic Sector for the European Economy* (Farmaceutický průmysl: strategické odvětví evropského hospodářství), GR GROW, 2014. Eurostat, výdaje poskytovatelů zdravotní péče ve všech členských státech, údaje za rok 2012 nebo nejaktuálnější dostupné údaje. V případě Irska, Itálie, Malty a Spojeného království jsou tyto číselné údaje doplněny na základě zdravotnických údajů WHO (podle ročního směnného kurzu ECB).

⁽¹⁸⁾ https://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2016_sante_144_health_technology_assessments_en.pdf.

⁽¹⁹⁾ Sdělení *Bezpečné, účinné a inovativní zdravotnické prostředky a diagnostické zdravotnické prostředky in vitro přinášející prospěch pacientům, spotřebitelům a zdravotnickým pracovníkům*, COM(2012) 540 final. Analýza Světové banky, Evropské asociace výrobců diagnostiky (EDMA), Espicom a Eucomed.

⁽²⁰⁾ Evropská komise. *European Semester Thematic Fiche: Health and Health systems* (Tematický informační list evropského semestru: Zdraví a systémy zdravotní péče), 2015. GR ECFIN, *Cost-containment policies in public pharmaceutical spending in the EU* (Opatření pro omezování veřejných výdajů na léčivé přípravky v EU), 2012. Viz rovněž http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2016_sante_144_health_technology_assessments_en.pdf.

6.5. EHSV se domnívá, že v důsledku toho, že stárnutí představuje stále důležitější faktor, a vzhledem k vyššímu výskytu chronických onemocnění a k pandemii je stále více zapotřebí investovat do zdravotních systémů a zdravotní péče, a to v situaci, kdy se členské státy zároveň potýkají s čím dál většími rozpočtovými omezeními.

6.6. EHSV rovněž očekává, že tento vývoj bude vyžadovat, aby členské státy dále zlepšovaly účinnost a účelnost rozpočtů v oblasti zdravotnictví a aby se za tímto účelem zaměřily na účinné zdravotnické technologie a současně zachovaly pobídky motivující k inovacím.⁽²¹⁾

6.7. EHSV by byl pro to, aby některé členské státy uplatňovaly daňové pobídky, a také pro případné zvýšení prahové hodnoty pro státní podporu *de minimis*. Jedním z návrhů, které by mohly být zváženy, je možnost zvýšit prahovou hodnotu pro státní podporu *de minimis* ze současných 200 000 EUR na nejméně 700 000 EUR pro malé a střední podniky působící v odvětví zdravotnictví a sociální péče a stanovit dodatečné požadavky na kvalitu, jako je například práce na projektech, které vyžadují spolupráci mezi různými podniky, investování do výzkumu a inovací nebo investování veškerých zisků zpět do podniku. Tato opatření by mohla být pro malé a střední podniky a podniky sociální ekonomiky pobídkou k tomu, aby více investovaly do výzkumu, inovací a vytváření sítí za účelem spolupráce.⁽²²⁾

6.8. EHSV se domnívá, že pro hodnocení zdravotnických technologií má velký význam veřejné financování, které by rozhodně mohlo být posíleno prostřednictvím společné práce a tím, že by se předcházelo zdvojování úsilí. Podle odhadů představuje každé vnitrostátní hodnocení zdravotnických technologií pro orgány členských států náklady ve výši zhruba 30 000 EUR a pro zdravotnictví pak 100 000 EUR.⁽²³⁾ Pokud například deset členských států provede hodnocení zdravotnických technologií pro stejnou technologii a o jejich práci bude vypracována společná zpráva, bylo by možné dosáhnout úspor ve výši 70 %, a to i za předpokladu, že kvůli rozsáhlejší potřebě koordinace budou náklady na společné hodnocení třikrát vyšší než náklady na jednu vnitrostátní zprávu. Tyto prostředky lze ušetřit nebo přerozdělit na plnění dalších úkolů souvisejících s hodnocením zdravotnických technologií. Vzhledem k velmi vysokým nákladům, které jsou spojeny s novými technologiemi, je však nezbytné, aby hodnocení zdravotnických technologií, na jehož základě určitý členský stát rozhoduje o tom, zda bude daná technologie hrazena, zohledňovalo léčebné vybavení tohoto členského státu. Například v případě terapií onkologických onemocnění, kde náklady na pacienta obvykle překračují 100 000 EUR, by nevhodné klinické hodnocení mělo za následek mnohem vyšší náklady, než kolik by se díky společnému hodnocení ušetřilo. Je třeba poznamenat, že „Evropská koalice pacientů s rakovinou (ECPC) tento návrh vítá. Povinná společná klinická hodnocení zamezí vynakládání dvojího úsilí, čímž vyloučí riziko rozdílných výsledků, a omezí tak prodlevy, k nimž v souvislosti se zpřístupňováním nových způsobů léčby dochází, na co nejkratší dobu.“⁽²⁴⁾ Také organizace International Association of Mutual Benefit Organisations (AIM, mezinárodní sdružení nevládních organizací působících v oblasti zdravotní péče) „s potěšením konstatuje, že Komise navrhuje zavedení trvalejšího režimu spolupráce v oblasti hodnocení zdravotnických technologií na úrovni EU“⁽²⁵⁾.

6.9. Vzhledem k nesmírným ekonomickým zájmům hrozí v odvětví zdravotnických technologií střety zájmů, a je proto velmi důležité, aby bylo hodnocení zdravotnických technologií prováděno objektivně, nezávisle, rozhodně a transparentně, jak je uvedeno v návrhu.

7. Jaký bude dopad na malé a střední podniky a na mikropodniky?

7.1. EHSV je toho názoru, že by návrh měl být přínosem pro malé a střední podniky i pro podniky sociální ekonomiky, které v tomto odvětví působí, neboť zpráva o klinických hodnoceních bude založena na kompletní a aktuální dokumentaci, čímž se sníží administrativní zátěž a náklady na dodržování předpisů související s předkládáním četných dokumentací za účelem splnění různých požadavků v rámci vnitrostátních hodnocení zdravotnických technologií. Zvýší se tím zapojení malých a středních podniků, a EHSV proto vyjadřuje politování nad tím, že chybí zvláštní ustanovení pro tyto podniky.

⁽²¹⁾ GR ECFIN, *Cost-containment policies in public pharmaceutical spending in the EU* (Opatření pro omezování veřejných výdajů na léčivé přípravky v EU), 2012.

⁽²²⁾ V současné době stanoví nařízení (EU) č. 1407/2013 pro státní podporu finanční limit ve výši 200 000 EUR za tři roky, přičemž tato částka může být podnikům přiznána i v podobě daňových úlev. V roce 2008 EU v rámci Plánu evropské hospodářské obnovy tento finanční limit dočasně zvýšila na 500 000 EUR v reakci na hospodářskou krizi. Je třeba si uvědomit, že dopad, který má na systémy zdravotní péče rostoucí poptávka po zdravotnických službách, zejména pokud jde o nesoběstačné osoby, bude v členských státech tvořit jednu z hlavních položek mezi výdaji na tyto systémy. Bylo by tedy vhodné stanovit zvláštní režim pobídek a podpory, zejména pro podniky zabývající se poskytováním místních sociálních služeb.

⁽²³⁾ GR ECFIN, *The 2015 Ageing Report* (Zpráva o stárnutí evropské populace), 2015. OECD, 2015. *Pharmaceutical expenditure and policies: past trends and future challenges* (Výdaje a politická opatření v oblasti léčivých přípravků: minulé trendy a budoucí výzvy).

⁽²⁴⁾ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614772/EPRS_BRI\(2018\)614772_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614772/EPRS_BRI(2018)614772_EN.pdf).

⁽²⁵⁾ <https://www.aim-mutual.org/wp-content/uploads/2018/02/AIM-on-HTA.pdf>.

Zejména společná klinická hodnocení a společné vědecké konzultace, jež návrh stanoví, by zvýšily obchodní předvídatelnost v rámci tohoto odvětví. To je obzvláště důležité pro malé a střední podniky a sociální podniky, které mají zpravidla menší portfolia produktů a na hodnocení zdravotnických technologií mají vyčleněny omezené prostředky a kapacity.⁽²⁶⁾ Je třeba poznamenat, že návrh nestanoví za společná klinická hodnocení a společné vědecké konzultace žádné poplatky, což je velmi důležité i pro oblast zaměstnanosti (snížení nezaměstnanosti). Očekává se, že lepší obchodní předvídatelnost díky společné práci na hodnocení zdravotnických technologií v celé EU bude mít příznivý dopad na konkurenceschopnost Unie v odvětví zdravotnických technologií.

7.2. Skutečnou socioekonomickou pobídku by pro malé a střední podniky představovala podpora jejich účasti v evropských programech financování rozvoje v rámci národních strategických referenčních rámců (NSRR) i po roce 2020. NSRR na období 2014–2020 obsahovaly konkrétní ustanovení týkající se výzkumu a vývoje zaměřená na snížení míry chudoby a nezaměstnanosti.

7.2.1. EHSV se domnívá, že by tyto programy měly být nejen zachovány, ale i rozšířeny v rozsáhlejší kontextu zásad návrhu nařízení a že by měly působit jako podnět pro výzkum, vývoj a kreativitu.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽²⁶⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018SC0041>.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o svěření prováděcích pravomocí Komisi k vymezení významu pojmů použitých v určitých ustanoveních dané směrnice

[COM(2020) 749 final – 2020/331 (CNS)]

(2021/C 286/18)

Zpravodaj: **Christophe LEFÈVRE**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 7. 1. 2021
Právní základ	Článek 113 SFEU
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	13. 4. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	226/2/6

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV podporuje obecný cíl, o němž usiluje návrh Komise, neboť zajištění právní jistoty a předvídatelnosti ohledně směrnice o DPH⁽¹⁾ má zásadní význam pro vytvoření rovných podmínek ve všech členských státech a pro další prosazování jednotného trhu.

1.2. Jak Komise upozornila, přetrvávající rozdíly mezi členskými státy týkající se výkladu i provádění směrnice o DPH nepochybně poškozují jednotný trh. EHSV proto v této souvislosti vyzývá k rychlým a účinným krokům.

1.3. Jednotnější předpisy v oblasti DPH by skutečně mohly snížit náklady na dodržování předpisů a přispět k růstu všech podniků působících v EU, a zejména malých a středních podniků působících na nadnárodní úrovni, neboť regulační rozdíly mezi členskými státy na ně mají větší dopad.

1.4. Rozdíly v uplatňování předpisů v oblasti DPH mohou vést ke značně škodlivým narušením na celém vnitřním trhu, a v důsledku toho k negativním sociálním dopadům, kterým by se mělo předejít tím, že bude zajištěna větší soudržnost v uplatňování stávajících předpisů.

1.5. EHSV však musí konstatovat, že návrh Komise, a zejména předložený přehled otázek, které je třeba řešit v rámci nového souboru předpisů, by mohly narazit na značný odpor ze strany mnoha členských států, které by pravděpodobně mohly vznést vůči návrhu Komise „zásadní námitky“.

1.6. EHSV proto žádá, aby byla zvážena další opatření, která by umožnila co nejdříve zlepšit jednotný trh. V současné politické situaci EHSV navrhuje, aby Komise jako první krok zvážila zlepšení a posílení stávajícího poradního výboru pro DPH a jeho rozhodovacího procesu s cílem zlepšit míru jednotnosti předpisů v oblasti DPH ve všech členských státech, která dosud není uspokojivá.

1.7. EHSV se navíc domnívá, že je užitečné náležitě sledovat různé uplatňování a provádění schválených předpisů o DPH na vnitrostátní úrovni. Je důležité, aby byly tyto stávající rozdíly transparentní, jasné a veřejné, a zlepšila se tak jednotnost stávajícího regulačního rámce.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 347, 11.12.2006, s. 1.

1.8. Tento přístup by mohl vést k účinnému systému „vzájemného tlaku“, v důsledku čehož by bylo pro členské státy mnohem obtížnější se na úkor vnitřního trhu odchýlit od konsolidovaných výkladů a prováděcích postupů.

1.9. EHSV dále považuje za důležité, aby Komise provedla posouzení dopadů případných rozdílů v provádění nebo výkladu schválených předpisů o DPH ve všech členských státech. Tato posouzení dopadů by měla být zveřejněna, řádně projednána a monitorována ve výboru pro DPH.

1.10. EHSV by závěrem rád upozornil na některé možné nežádoucí účinky nového návrhu. Navrhovaná úloha Komise v oblasti provádění týkající se některých hlavních konceptů směrnice o DPH by mohla ztížit rozlišení mezi rozsahem nových pravomocí Komise na jedné straně a na straně druhé tím, co bude skutečně představovat změnu směrnice o DPH. Taková nejistota by mohla v budoucnu případně zabránit dosažení nezbytné jednomyslné dohody o změně směrnice o DPH v Radě.

2. Návrh Komise

2.1. Projednávaný legislativní návrh poukazuje na to, že Komise nemá v současné době žádné prováděcí pravomoci týkající se směrnice o DPH. Jediným dostupným nástrojem k provedení ustanovení této směrnice je tak poradní výbor uvedený v článku 398.

2.2. Tento poradní výbor tvoří zástupci členských států a Komise a má za úkol zkoumat záležitosti týkající se uplatňování předpisů EU o DPH, které přednese Komise nebo některý členský stát. Poradní výbor může v současné době schvalovat pouze nezávazné pokyny k uplatňování směrnice o DPH, zatímco závazná prováděcí opatření může přijímat Rada na základě návrhu Komise.

2.3. Podle Komise stávající pokyny ne vždy zajišťují jednotné uplatňování právních předpisů EU v oblasti DPH, a to i kvůli tomu, že je prokazatelně obtížné dospět v rámci poradního výboru k jednoznačným pokynům. Komise v této souvislosti uvádí několik příkladů toho, kdy nebylo možné dosáhnout jednomyslné dohody o předpisech a zásadách týkajících se strategických ustanovení a konceptů obsažených ve směrnici o DPH.

2.4. Komise dále tvrdí, že tyto rozdíly by mohly vést k různým negativním důsledkům, mezi něž patří: i) riziko dvojího zdanění nebo nezdanění, ii) právní nejistota a nedostatečná předvídatelnost a iii) dodatečné náklady pro podniky. V tomto ohledu by podle Komise nebyla optimálním řešením, jak předejít veškerým nejistotám vyplývajícím z ustanovení směrnice o DPH, judikatura Evropského soudního dvora (ESD), přestože je užitečná.

2.5. Za účelem zlepšení právní jistoty a předvídatelnosti se proto v legislativním návrhu uvažuje o tom, že by Komise byla zmocněna přijímat prováděcí akty v určitých oblastech, na něž se vztahuje směrnice o DPH, a také o vytvoření výboru, který bude dohlížet na nové pravomoci Komise.

2.6. Navrhovaná úloha Komise v oblasti provádění se zaměří na ty konkrétní oblasti a koncepty související s DPH v EU, které vyžadují jednotné uplatňování a kde je zapotřebí větší jistota a předvídatelnost. Rada si zase zachová své prováděcí pravomoci mimo budoucí působnost Komise.

2.7. Tato nová pravidla konkrétně stanoví, že Komise vymezí prostřednictvím prováděcích aktů význam pojmů použitých v těchto oblastech/konceptech směrnice o DPH: i) osoby povinné k dani pro účely DPH, ii) zdanitelná plnění pro účely DPH, iii) místa zdanitelného plnění, iv) uskutečnění zdanitelného plnění a vznik daňové povinnosti, v) základ DPH, vi) osvobození od DPH, vii) odpočet daně, viii) osoby povinné k dani a určité osoby nepovinné k dani, ix) zvláštní daňové režimy.

2.8. Právním základem návrhu je článek 113 SFEU, který zmocňuje Radu, aby zvláštním legislativním postupem a po konzultaci s Evropským parlamentem a Evropským hospodářským a sociálním výborem jednomyslně přijala ustanovení k harmonizaci právních předpisů členských států v oblasti nepřímých daní.

2.9. Přenesení prováděcích pravomocí na Komisi podle návrhu nevylučuje obecnou kontrolu výkonu těchto pravomocí ze strany členských států.

2.10. Na základě nových předpisů se zřizuje zvláštní výbor. Ustanovení o složení výboru a jeho předsedovi jsou přímo obsažena v článku 3 nařízení o postupu projednávání ve výborech.

3. Obecné a konkrétní připomínky

3.1. EHSV vítá a podporuje obecný cíl, o němž usiluje návrh Komise. Zajištění právní jistoty a předvídatelnosti ohledně směrnice o DPH má zásadní význam pro vytvoření rovných podmínek a prosazování jednotného trhu.

3.2. Jak Komise upozornila, současné rozdíly mezi členskými státy týkající se prováděcích aktů poškozují jednotný trh. Regulační rámec je navíc ještě zkomplikován skutečností, že se mohou lišit nejen prováděcí akty, ale také především výklad předpisů a konceptů směrnice o DPH.

3.3. Jednotnější předpisy v oblasti DPH by skutečně mohly snížit náklady na dodržování předpisů a přispět k růstu všech podniků působících na vnitřním trhu, a zejména malých a středních podniků působících na nadnárodní úrovni. Ke konsolidaci vnitřního trhu by mohla značně přispět větší soudržnost mezi členskými státy v oblasti DPH.

3.4. Existuje řada příkladů škodlivých rozdílů v provádění schválených předpisů o DPH. Neexistuje například společná shoda a stejný výklad ohledně toho, zda je „sklad“ „stálou provozovnou osoby povinné k dani, či nikoli“, nebo ohledně významu výrazu „dodavatel, který zboží odesílá nebo přepravuje sám, nebo na svůj účet prostřednictvím třetí osoby“ podle čl. 36a odst. 3 směrnice o DPH.

3.5. EHSV poukazuje na to, že rozdíly v uplatňování předpisů v oblasti DPH mohou vést ke značně škodlivým narušením na celém vnitřním trhu, a v důsledku toho k negativním sociálním dopadům, jež jsou nepřijatelné a kterým by se mělo předejít tím, že bude zajištěna větší soudržnost v uplatňování stávajících předpisů v oblasti DPH.

3.6. EHSV však musí konstatovat, že návrh Komise by mohl narazit na značný odpor některých členských států, pokud jde o dohodu o tom, které otázky by měly být řešeny v rámci nového souboru předpisů a které v rámci stávajících předpisů týkajících se změny směrnic o DPH. EHSV proto žádá, aby byla zvážena další opatření, která by mohla co nejdříve posílit jednotný trh.

3.7. V současné politické situaci EHSV navrhuje, aby Komise v první řadě zvážila zlepšení stávajícího poradního výboru pro DPH. Tento výbor by mohl být posílen a zefektivněn, čímž by se zachovala důležitá úloha členských států a zlepšila se míra jednotnosti, která je v současné době neuspokojivá.

3.8. EHSV se domnívá, že je užitečné náležitě sledovat různé uplatňování a provádění schválených předpisů o DPH na vnitrostátní úrovni. Je důležité, aby byly tyto rozdíly transparentní, jasné a veřejné, a posílila se tak jednotnost stávajícího regulačního rámce. Navzdory všem omezením a nedostatkům, které Komise popsala, však poradní výbor získal důležité zkušenosti s řešením složitých záležitostí týkajících se směrnice o DPH.

3.9. EHSV navrhuje, aby byl uplatněn přístup založený na „vzájemném tlaku“. Mohl by být účinný, a pro členské státy by tak bylo mnohem obtížnější odchýlit se od řádně fungujícího jednotného trhu a vytvářet pro něj překážky. Členské státy by musely vysvětlit, proč došlo při provádění k odchylce. EHSV se domnívá, že členské státy by se neměly stavět proti transparentnosti a odpovědnosti.

3.10. EHSV dále považuje za důležité, aby Komise provedla posouzení dopadů případných rozdílů v provádění nebo výkladu schválených předpisů o DPH ve všech členských státech. Tato posouzení dopadů by měla být zveřejněna, projednána a monitorována ve výboru pro DPH.

3.11. Na základě této logiky by bylo možné snížit motivaci k tomu, odchýlit se od společných pravidel a jejich schváleného provádění, a zároveň by byla dodržena zásada proporcionality a subsidiarity.

3.12. EHSV by závěrem rád upozornil na některé možné nežádoucí účinky nového návrhu. Úloha Komise v oblasti provádění týkající se některých z důležitějších konceptů ve směrnici o DPH by mohla ztížit rozlišení mezi rozsahem nových pravomocí Komise na jedné straně a na straně druhé tím, co bude skutečně představovat změnu směrnice o DPH. Taková nejistota by mohla v budoucnu případně ztížit dosažení jednomyslné dohody v Radě, která je nezbytná ke změně směrnice o DPH.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (EU) č. 389/2012 o správní spolupráci v oblasti spotřebních daní, pokud jde o obsah elektronických registrů“

[COM(2021) 28 final – 2021/0015 (CNS)]

(2021/C 286/19)

Zpravodaj: **Szilárd PODRUZSIK**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 5.2.2021
Právní základ	Článek 113 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	13.4.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	230/0/6

1. Závěry a doporučení

1.1. Jak již uvedl dříve ⁽¹⁾, ESHV plně podporuje průběžnou aktualizaci pravidel, jež vnitrostátním daňovým orgánům umožňují přiměřenou úroveň správní spolupráce. Výbor také podporuje Komisi a členské státy v tom, aby v zájmu lepšího výběru daní a boje proti podvodům maximálně využívaly informační technologie a technologicky podporované systémy.

1.2. EHSV plně podporuje návrh předložený Komisí, neboť zahrnuje technické úpravy platných právních předpisů týkajících se vnitrostátních registrů pro spotřební daně, jež si vynutilo nedávné schválení směrnice (EU) 2020/262 ⁽²⁾.

1.3. Připomíná, že je důležité, aby byly vnitrostátní registry pro spotřební daně vytvořeny a spravovány tak, aby bylo zajištěno právo na soukromí, pokud jde o informace vkládané do těchto registrů a jimi zpracovávané. Zpracovávání těchto údajů by nemělo přesahovat rámec toho, co je nezbytné a přiměřené pro účely ochrany legitimních daňových zájmů členských států, v souladu se zásadou proporcionality rozpracovanou v judikatuře Soudního dvora.

1.4. V důsledku schválení směrnice (EU) 2020/262, jež stanoví definice „certifikovaného odesílatele“ a „certifikovaného příjemce“, jakož i další definici „certifikovaného odesílatele nebo certifikovaného příjemce, který odesílá nebo přijímá zboží podléhající spotřební dani pouze příležitostně“, je nutné přizpůsobit vnitrostátní registry, a EHSV proto doporučuje, aby Komise zajistila dostatečnou míru jednotnosti výkladu a provádění těchto pojmů, a zaručila tak stejnorodost informací zadávaných do vnitrostátních registrů.

1.5. Výbor vybízí členské státy, aby pozorně zvážily a sledovaly náklady na provádění v průběhu přizpůsobování registrů, jež je s ohledem na návrh Komise nezbytné. Pokud by však během přizpůsobování vyplynulo, že je zapotřebí dalších výdajů na zajištění ochrany soukromí evropských podniků a občanů v plném rozsahu, měly by být urychleně provedeny dodatečné investice do informačních technologií a kybernetické bezpečnosti registrů.

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV o správní spolupráci v oblasti spotřebních daní (Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 45).

⁽²⁾ Úř. věst. L 58, 27.2.2020, s. 4.

2. Návrh předložený Komisí

2.1. Návrh Komise mění nařízení Rady (EU) č. 389/2012⁽³⁾, jež stanoví právní základ správní spolupráce členských států v oblasti spotřebních daní, pokud jde o obsah vnitrostátních elektronických registrů.

2.2. Návrh si vyžádal oddíl V nedávno schválené směrnice 2020/262. Konkrétně čl. 35 odst. 8 uvedené směrnice stanoví, že „v případě certifikovaného odesílatele nebo certifikovaného příjemce, který odesílá nebo přijímá zboží podléhající spotřební dani pouze příležitostně, je certifikace uvedená v čl. 3 bodech 12 a 13 omezena na přesně stanovené množství zboží podléhajícího spotřební dani, jednoho příjemce nebo odesílatele a přesně stanovenou dobu“.

2.3. S ohledem na toto ustanovení vymezuje návrh Komise informace, jež mají být zadávány do registrů spravovaných členskými státy, pokud jde o certifikované odesílatele nebo certifikované příjemce, kteří odesílají nebo přijímají zboží pouze příležitostně.

2.4. Článek 19 nařízení Rady (EU) č. 389/2012 stanoví obecnou povinnost členských států vést elektronické registry povolení udělených hospodářským subjektům a daňovým skladům zapojeným do dopravy zboží podléhajícího spotřební dani v režimu s podmíněným osvobozením od spotřební daně a povolení udělených hospodářským subjektům zapojeným do dopravy zboží, které již bylo propuštěno ke spotřebě, přičemž se jedná o certifikované odesílatele a certifikované příjemce.

2.5. Aby se zajistilo řádné fungování elektronického systému tím, že se zajistí uchovávání úplných, aktuálních a přesných údajů, je cílem návrhu Komise rozšířit oblast působnosti článku 19 nařízení Rady (EU) č. 389/2012 tak, aby stanovil informace, které mají být zadávány do vnitrostátních registrů těchto hospodářských subjektů, jestliže dopravují zboží podléhající spotřební dani pouze příležitostně.

2.6. Konkrétněji se tyto informace jak v případě certifikovaných odesílatelů, tak i certifikovaných příjemců týkají množství zboží, totožnosti hospodářského subjektu po ukončení dopravy zboží a doby trvání dočasné certifikace.

2.7. Navržená změna nemá vymezit nový okruh držitelů licence pro zboží podléhající spotřební dani, nýbrž spíše provázat zásilky v rámci volného pohybu v členském státě primárně s již vymezenými pojmy „daňového skladu“, „registrovaného příjemce“ a „registrovaného odesílatele“ a uvést je do souvislosti s novým statutem „certifikovaného odesílatele“ a/nebo „certifikovaného příjemce“. Změna tak rozšiřuje okruh informací, které jsou již zadávány do úřední databáze, a přesněji je vymezuje.

2.8. Právním základem návrhu je článek 113 SFEU, podle nějž „Rada zvláštním legislativním postupem a po konzultaci s Evropským parlamentem a Hospodářským a sociálním výborem jednomyslně přijme ustanovení k harmonizaci právních předpisů týkajících se daní z obratu, spotřebních daní a jiných nepřímých daní v rozsahu, v jakém je tato harmonizace nezbytná pro vytvoření a fungování vnitřního trhu a zabránění narušení hospodářské soutěže“.

2.9. Návrh nemá žádný vliv na rozpočet EU a použije se od 13. února 2023.

3. Obecné a konkrétní připomínky

3.1. Jak již uvedl ve svých dřívějších stanoviscích⁽⁴⁾, EHSV plně podporuje průběžnou aktualizaci pravidel, jež vnitrostátním orgánům umožňují přiměřenou úroveň správní spolupráce, jejímž cílem je zajistit výběr daní v plném rozsahu a účinný boj proti podvodům v oblasti spotřebních daní.

3.2. Výbor také podporuje Evropskou komisi a členské státy v tom, aby v zájmu lepšího výběru daní a boje proti podvodům maximálně využívaly informační technologie a technologicky podporované systémy.

3.3. EHSV proto plně podporuje posuzovaný návrh, neboť zahrnuje technické úpravy platných právních předpisů týkajících se vnitrostátních registrů pro spotřební daně, které si vynutilo nedávné schválení a provádění směrnice (EU) 2020/262.

⁽³⁾ Úř. věst. L 121, 8.5.2012, s. 1

⁽⁴⁾ Viz stanovisko EHSV o *správní spolupráci v oblasti spotřebních daní* (Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 45).

3.4. Domnívá se, že je výhodné mít k dispozici souhrnnou databázi, jež umožní ověřovat informace, jichž se návrh týká, v systému SEED. Sledování zdaněných zásilek a řádné plnění každého daňového zatížení, pokud jde o spotřební daně, tak bude jednotné, účinnější a transparentnější.

3.5. Návrh se zdá být v souladu se zásadou subsidiarity, neboť obsah i fungování vnitrostátních registrů obsahujících informace o registrovaných odesílatelech a příjemcích provozujících činnost příležitostně by měly být sladěny evropskými pravidly. Díky těmto pravidlům lze cíle, jež touto úpravou sleduje Komise, dosáhnout lépe než v případě existence různých vnitrostátních přístupů. V tomto ohledu se zdá být volba nařízení, jež má být schváleno podle článku 113 SFEU, odpovídající.

3.6. Návrh je rovněž v souladu se zásadou proporcionality vymezenou judikaturou Soudního dvora a zakotvenou ve Smlouvě. Obsah návrhu skutečně nepřesahuje rámec toho, co je nezbytné k dosažení cíle úpravy, který Komise sleduje, a nemá nepřiměřený dopad na zájmy soukromých podniků.

3.7. Jinými slovy, návrh způsobí přijatelný nárůst administrativní zátěže vnitrostátních daňových orgánů, který odvodňuje konečný výsledek, jímž je zajištění ucelenějšího, účinnějšího a transparentnějšího kontrolního systému prováděného prostřednictvím registrů.

3.8. EHSV připomíná, že je důležité, aby byly vnitrostátní registry vytvořeny a spravovány tak, aby byla zajištěna základní práva a zejména právo na soukromí, pokud jde o informace vkládané do těchto registrů a jimi zpracovávané. Zpracovávání těchto údajů by nemělo přesahovat rámec toho, co je nezbytné a přiměřené pro účely ochrany legitimních daňových zájmů členských států, v souladu se zásadou proporcionality.

3.9. Vzhledem k tomu, že v důsledku schválení směrnice 2020/262, jež stanoví definice „certifikovaného odesílatele“ a „certifikovaného příjemce“ (článek 3), jakož i další definici „certifikovaného odesílatele nebo certifikovaného příjemce, který odesílá nebo přijímá zboží podléhající spotřební dani pouze příležitostně“ (článek 35), je nutné přizpůsobit registry, EHSV doporučuje, aby Komise zajistila dostatečnou míru jednotnosti výkladu a provádění těchto pojmů, a zaručila tak stejnorodost informací zadávaných do registrů provozovaných na vnitrostátní úrovni.

3.10. EHSV konstatuje, že návrh nebude mít vliv na rozpočet EU, současně však vybízí členské státy, aby pozorně zvážily a sledovaly náklady na provádění v průběhu přizpůsobování registrů. S ohledem na výše uvedené je třeba v případě potřeby provést dodatečné investice do informačních technologií, pokud by během přizpůsobování bylo zapotřebí dalších výdajů na zajištění ochrany soukromí evropských podniků a občanů v plném rozsahu.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Vytvoření Evropské zdravotní unie: posílení odolnosti EU vůči přeshraničním zdravotním hrozbám“

[COM(2020) 724 final]

k „návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o posílení úloze Evropské agentury pro léčivé přípravky při připravenosti na krizi a krizovém řízení v oblasti léčivých přípravků a zdravotnických prostředků“

[COM(2020) 725 final – 2020/321(COD)]

k „návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 851/2004 o zřízení Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí“

[COM(2020) 726 final – 2020/320 (COD)]

a k „návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách a o zrušení rozhodnutí č. 1082/2013/EU“

[COM(2020) 727 final – 2020/322 (COD)]

(2021/C 286/20)

Zpravodaj: **Ioannis VARDAKASTANIS (EL-III)**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada, 14.12.2020 Evropský parlament, 14.12.2020 Komise, 12.11.2020
Právní základ	čl. 168 odst. 5 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	16.4.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	232/3/7

1. Závěry a doporučení

1.1. Pomocí tohoto balíčku opatření týkajících se Evropské zdravotní unie musí Evropská unie a její členské státy reagovat na přání lidí žijících v Unii, aby EU hrála aktivnější úlohu při ochraně jejich zdraví a prosazování práva na zdraví. Podle nedávného průzkumu EU by si 66 % občanů EU přálo, aby měla EU v otázkách souvisejících se zdravím větší slovo. 54 % dotázaných uvedlo, že veřejné zdraví by mělo představovat prioritu, pokud jde o výdaje z rozpočtu EU ⁽¹⁾. Zejména je zapotřebí zlepšit schopnost EU účinně předcházet přeshraničním zdravotním hrozbám, odhalovat je, připravovat se na ně a zvládat je. Proto je nutné, aby jakmile bude možné plně vyhodnotit dopad této pandemie a způsob, jakým na ni EU a členské státy reagovaly, proběhla diskuse a případný přezkum subsidiarity, sdílení pravomocí a ustanovení týkajících přeshraničních zdravotních hrozeb a připravenosti ve Smlouvách EU. Mezitím by měla pokračovat ambiciózní opatření prováděná ve stávajícím rámci Smluv.

⁽¹⁾ Public opinion in the EU in time of coronavirus crisis 3 (Třetí průzkum veřejného mínění v EU v době koronavirové krize) (europa.eu).

1.2. Lidé žijící v Evropě si během pandemie uvědomovali a pociťovali, jak je EU v důsledku své roztržité struktury zdravotnictví a strategie prevence a také kvůli desetiletím úsporných opatření a nedostatečným investicím do služeb zdravotní a sociální péče špatně připravená na to, aby je ochránila. Tato skutečnost se promítla do ztrát na životech, prohlubující se nerovnosti a rostoucí míry chudoby. Ukázalo se také, že mnozí lidé nejsou v EU stále chráněni před diskriminací nebo nemají přístup k informacím o veřejném zdraví či ke zdravotní péči. EHSV neustále vyzývá ke vzestupné konvergenci systémů zdravotní a sociální péče a k vypracování společných obecných zásad EU⁽²⁾. Opatření na ochranu zdraví musí vždy brát ohled na všechna základní práva a měla by být založena na solidárních systémech zdravotní péče. Při postupu v rámci evropského semestru by se měla ověřovat výkonnost a podmínky řízení krizí a systémů zdravotní péče v jednotlivých členských státech.

1.3. Pandemie COVID-19 ukázala, jak životně důležité jsou služby v oblasti zdravotnictví a péče a že zdraví je veřejným statkem. V této souvislosti by tedy EU a členské státy měly zajistit, aby měl každý člověk rovný přístup ke kvalitním, dobře personálně zajištěným a materiálně vybaveným službám v oblasti zdravotní a sociální péče.

1.4. Pracovníci ve zdravotnictví, sociální pracovníci, zdravotničtí mediátoři, subjekty občanské společnosti a poskytovatelé základních služeb (potravin, dopravy) stáli během pandemie v první linii a v té nejtěžší době prokázali mimořádnou míru solidarity. Zvláštní pozornost by měla být věnována pracovníkům ve zdravotnictví a potřebě zlepšit pracovní podmínky, včetně odměňování, nábory a udržení si těchto pracovníků, a také jejich zdraví a bezpečnosti. Mnoho z nich pod tlakem vyvolaným pandemií začalo uvažovat o změně povolání. Je nutné, aby tato skutečnost a také úloha, kterou mohou v oblasti zdraví sehrát všichni výše uvedení aktéři, byla v předloženém balíčku opatření zohledněna. Stejně tak je zapotřebí, aby probíhaly důkladnější konzultace s místními orgány, poskytovateli služeb a pracovníky ve zdravotnictví. Díky lepší koordinaci mezi EU, členskými státy a regionální a místní úrovní, včetně občanské společnosti, se zvýší účinnost ve prospěch lidí v EU.

1.5. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) sice oceňuje solidaritu, kterou projevila EU v souvislosti se svou strategií pro očkovací látky, konstatuje však, že se vakcína k lidem dostává se značným zpožděním. EHSV žádá Evropskou komisi, aby zajistila, že v souladu s jejím původním prohlášením zůstane přístup k očkování veřejným statkem a bude pro všechny bezplatný. Dostupnost budoucích očkovacích látek by neměla být omezena právy duševního vlastnictví ani právními předpisy EU v oblasti údajů a výhradního postavení na trhu. Příjemci finančních prostředků EU by navíc měli mít ze zákona povinnost sdílet poznatky týkající se zdravotnických technologií, jež souvisejí s léčbou onemocnění COVID-19.

1.6. Pandemie odhalila nebezpečnou souvislost mezi přenosnými a neprenosnými nemocemi. Převážná většina úmrtí způsobených onemocněním COVID-19 souvisela se skrytými a již existujícími zdravotními potížemi. Dále bylo konstatováno, že pandemie měla dopad na pacienty s chronickými onemocněními, jejichž přístup k léčbě byl v důsledku pandemie omezen. Mechanismus reakce na krizi a Evropská zdravotní unie by se proto měly zaměřit i na neprenosné nemoci. Velký důraz by měly klást i na krizi v oblasti duševního zdraví, která existovala již před pandemií, ale v důsledku tlaku, pod nímž se nyní mnoho lidí ocitlo, zřejmě nabírá ještě větších rozměrů.

1.7. Pokud jde o nařízení EU o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách, EHSV zdůrazňuje, že je zapotřebí, aby se vytvářely zásoby léčivých přípravků, které může používat celá populace, a jsou pro ni cenově dostupné, a aby se tyto léčivé přípravky vyvíjely; aby byly okamžitě zahájeny kroky k zajištění připravenosti, pokud jde o ochranu vysoce rizikových skupin, a zejména těch, jež žijí v uzavřeném prostředí a zařízeních; aby shromažďované údaje byly lépe členěny, a bylo tak možné jednoznačně zjistit, kteří lidé jsou nejohroženější; a aby byly inovace a řešení v oblasti zdravotnictví dostupné všem, bez ohledu na výši příjmu, členský stát nebo region, ve kterém bydlí.

1.8. Vzhledem k obnovenému mandátu Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí EHSV zdůrazňuje, že je důležité zajistit, aby hlavní náplní činnosti tohoto střediska bylo zmírňování nerovností v oblasti zdraví v EU a aby byla věnována náležitá pozornost i neprenosným nemocem; aby středisko mělo vše potřebné, a mohlo tak shromažďovat plně rozčleněné a anonymizované údaje a vydávat doporučení týkající se sociálních a komerčních faktorů ovlivňujících zdraví⁽³⁾; a aby mělo mandát, který mu umožní sledovat investice a vydávat doporučení týkající se financování zdravotního dozoru, posuzování rizik, připravenosti a reakce, a to jak na úrovni EU, tak i na vnitrostátní úrovni.

⁽²⁾ Úř. věst. C 13, 15.1.2016, s. 40, Úř. věst. C 14, 15.1.2020, s. 1.

⁽³⁾ Policy & practice: Commercial determinants of health and sport.

1.9. Pokud jde o posílenou úlohou Evropské agentury pro léčivé přípravky (EMA), EHSV důrazně požaduje, aby v řídicích skupinách pro léčivé přípravky a zdravotnické prostředky byla zastoupena občanská společnost a sociální partneři a aby s nimi byly vedeny smysluplné konzultace; aby byly dodávky léčivých přípravků a zdravotnických prostředků v celé EU nejen stále a dostatečné, ale aby agentura EMA rovněž spolupracovala se všemi zúčastněnými stranami v oblasti zdraví na vytvoření evropského modelu spravedlivého, odpovědného a transparentního stanovování cen léčivých přípravků.

1.10. Nový balíček opatření EU v oblasti zdraví by měl být spojen s prováděním evropského pilíře sociálních práv, a zejména jeho zásad č. 12, 16, 17 a 18, a akčního plánu pro evropský pilíř sociálních práv, jehož součástí je mj. i návrh na vytvoření evropského prostoru pro data z oblasti veřejného zdraví. Měl by být také součástí plnění cíle udržitelného rozvoje č. 3.

1.11. Je zapotřebí řešit vzájemné překrývání cílů různých nařízení a vyjasnit mandáty jednotlivých agentur, aby se zvýšila účinnost a aby nevznikaly nejasnosti ohledně toho, kdo nese za jednotlivá opatření odpovědnost. Dále by měly být podniknuty kroky v návaznosti na formální připomínky, které v souvislosti s navrženým balíčkem opatření týkajících se Evropské zdravotní unie nedávno vydal evropský inspektor ochrany údajů (EIOÚ).

1.12. EHSV je toho názoru, že některé prvky tohoto balíčku nařízení přicházejí možná příliš brzy, neboť se stále nacházíme uprostřed pandemie COVID-19 a stále teprve poznáváme, jaký má dopad. Zároveň uznáváme, že v některých oblastech koordinace zdraví na úrovni EU je třeba přijmout naléhavá opatření. Vyzýváme Evropskou komisi, aby do června 2021 předložila zprávu o poznatcích, které jsme si z pandemie zatím odnesli.

2. Obecné připomínky

2.1. EHSV vítá balíček opatření na vytvoření silné Evropské zdravotní unie, který navrhla Evropská komise. Tento balíček zahrnuje: a) sdělení *Vytvoření Evropské zdravotní unie*: posílení odolnosti EU vůči přeshraničním zdravotním hrozbám, b) přijetí nového nařízení o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách, které má zvýšit připravenost, posílit dozor a zlepšit oznamování údajů, c) zlepšení schopnosti Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a Evropské agentury pro léčivé přípravky (EMA) lépe chránit lidi žijící v EU a řešit přeshraniční zdravotní hrozby, d) zřízení Orgánu EU pro reakci na mimořádné situace v oblasti zdraví (HERA), který má účinně podporovat reakci na přeshraniční zdravotní hrozby na úrovni EU a e) zřízení nové Výkonné agentury pro zdraví a digitální oblast (HaDEA), jejímž úkolem bude zavádět a řídit roční pracovní programy v rámci programu EU4Health.

2.2. EHSV vyzývá EU a členské státy, aby reagovaly na požadavek evropských občanů, aby se zdraví stalo prioritou. Jak Evropská komise zdůraznila ve svém sdělení, „občané Unie dávají stále jasněji najevo, že očekávají aktivnější roli EU při ochraně jejich zdraví, zejména při ochraně před přeshraničními zdravotními riziky“.

2.3. Balíček opatření, který Komise navrhla, představuje odrazový můstek pro naplnění práva na kvalitní zdraví a pro posílení inkluzivních systémů zdravotnictví a zdravotní péče pro všechny obyvatele EU, sousedních zemí a zemí přistupujících k EU. Vytváří rovněž pevnější základ, který EU umožní přispět k celosvětovému veřejnému zdraví. Sociální ochrana v oblasti zdraví se musí stát prioritou mezinárodních partnerství Evropské komise.

2.4. Balíček opatření týkajících se Evropské zdravotní unie sice představuje krok správným směrem, je však zapotřebí jít ještě dál a překročit rámec pouhé koordinace. Nová opatření by měla být spojena s případnou revizí Smluv EU, zejména čl. 168 odst. 1 druhého pododstavce SFEU, která by rozšířila pravomoci EU v případě mimořádných situací v oblasti zdraví a přeshraničních zdravotních hrozeb a vymezila ochranu zdraví jako veřejný statek. Článek 35 Listiny základních práv Evropské unie stanoví: „Každý má právo na přístup k preventivní zdravotní péči a na obdržení lékařské péče za podmínek stanovených vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi. Při vymezování a provádění všech politik a činností Unie je zajištěn vysoký stupeň ochrany lidského zdraví.“ Za tímto účelem je třeba zajistit, aby členské státy dostatečně investovaly do veřejné zdravotní a sociální péče. Zohledněna by měla být i správná rovnováha mezi demokraticky schválenými vnitrostátními zdravotními systémy a systémy poskytování péče a společnými potřebami v zájmu Evropy. Všechny relevantní vědecké zdroje by měly přispívat k odpovědným politickým rozhodnutím a mělo by být prováděno povinné

posouzení dopadu všech politických iniciativ EU na zdraví. V neposlední řadě musí opatření na ochranu zdraví brát ohled na všechna základní práva. Omezení těchto práv by měla být přiměřená, kontrolována soudy a měla by se řídit zásadami demokracie a právního státu.

2.5. EHSV přijal v oblasti zdraví již několik stanovisek⁽⁴⁾. V červnu 2020 přijal na svém plenární zasedání rovněž usnesení s názvem Návrhy EHSV na rekonstrukci a oživení po krizi způsobené pandemií COVID-19⁽⁵⁾.

2.6. Úsilí o zlepšení schopnosti EU účinně předcházet přeshraničním zdravotním hrozbám, připravovat se na ně a uceleným způsobem je zvládat by mělo být spojeno se zavedením evropského pilíře sociálních práv, a zejména jeho zásad č. 12, 16, 17 a 18, a akčního plánu pro evropský pilíř sociálních práv, jehož součástí je mj. i návrh na vytvoření evropského prostoru pro data z oblasti veřejného zdraví. Tento prostor by měl být regulován jako veřejný statek. Tato iniciativa by měla rovněž přispět k plnění cílů udržitelného rozvoje a měla by navazovat na reformy financované z Nástroje pro oživení a odolnost, což by mohlo umožnit dosáhnout pokroku v oblasti dostupného elektronického zdravotnictví a telemedicíny. EHSV se zájmem očekává srovnávací přehled týkající se Nástroje pro oživení a odolnost, z něhož jasně vyplývá, jaké investice byly prostřednictvím tohoto nástroje realizovány ve zdravotnictví.

2.7. Přestože existují evropské programy spolupráce mezi přeshraničními regiony a již déle než dvacet let do nich proudí investice z fondů EU na podporu mobility ve zdravotnictví, stále se nepodařilo vybudovat integrovanější model přeshraniční péče. K tomu, aby šla přeshraniční území z hlediska solidarity a spolupráce v oblasti zdraví příkladem, je zapotřebí nový impuls a dlouhodobá vize. V případě, že členské státy mají společnou pozemní hranici, by součástí „prevence, připravenosti a plánování reakce“ mělo být obeznámení se se strukturami veřejného zdraví a jejich personálem v sousedním státě a provádění společných přeshraničních cvičení.

2.8. Pandemie výrazně zvýšila míru chudoby a prohloubila již existující nerovnosti, a to zejména v členských státech, které v předchozím desetiletí vážně zasáhla hospodářská krize. Zdravotní krize těžce dolehla na hospodářství, trh práce a sociální soudržnost. Na trhu práce se její citelný dopad projevil v podobě nárůstu nezaměstnanosti, pozastavení přijímání nových pracovníků, nedostatku nových pracovních míst a zkrácení pracovní doby. Z údajů Eurostatu vyplývá, že pandemie jednoznačně ovlivnila míru nezaměstnanosti v EU, a je pravděpodobné, že v nadcházejících letech se bude situace dále zhoršovat. V říjnu 2020 dosáhla míra nezaměstnanosti v EU 7,6 %, přičemž v listopadu 2019 činila 6,6 %. V případě mladých lidí je situace ještě horší, neboť jejich nezaměstnanost se v době od listopadu 2019 do listopadu 2020 prudce zvýšila ze 14,9 % na 17,7 %⁽⁶⁾. Je třeba připomenout, že podle ustanovení čl. 31 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie „má každý pracovník právo na pracovní podmínky respektující jeho zdraví, bezpečnost a důstojnost“. V čl. 3 odst. 3 SEU je také zmíněn cíl v podobě plné zaměstnanosti.

2.9. Stávající systémy zdravotní péče v celé EU, a zvláště pak v členských státech, které se v posledních deseti letech potýkají s dopadem politik založených na úsporných opatřeních, s přetrvávajícím nedostatkem investic a s rozsáhlým omezováním veřejných výdajů, nebyly schopny účinně reagovat na obrovský tlak, který pandemie COVID-19 vyvolala. Tato pandemie zdůraznila nedostatky v systémech zdravotní péče v celé Evropě a potřebu změnit způsob našeho nazírání na zdravotní péči. Ke zdravotní péči nelze přistupovat jako ke zboží. Prioritou se musí stát rovný přístup k léčbě, zvýšení počtu zaměstnanců ve zdravotnictví a lepší podmínky pro zdravotnický personál.

2.10. Koordinovaná strategie EU pro očkovací látky a jejich společné pořizování se ukázaly jako nedostatečné. EU se také stále potýká s nedostatečnou výrobní kapacitou, což vede ke zbytečným ztrátám na životech. EHSV požaduje důkladný přezkum centrálního nákupního systému EU pro očkovací látky proti COVID-19. Po skončení pandemie by bylo užitečné zjistit, jak tento centrální nákup probíhal, co fungovalo a co šlo udělat lépe. Je zcela nezbytné, abychom se z této současné situace co nejvíce poučili a abychom tyto poznatky využili v našem budoucím plánování.

2.11. Klíčovou úlohu při ochraně a prosazování práv hráli během pandemie sociální partneři a občanská společnost. Při navrhování a provádění všech budoucích opatření zaměřených na zlepšování zdraví Evropanů, které nejvíce postihla krize COVID-19, ať už se jedná o starší osoby, a zejména ty, které žijí v zařízeních rezidenční péče, bezdomovce, osoby žijící v chudobě, osoby se zdravotním postižením, osoby s chronickým onemocněním, migranty, uprchlíky, příslušníky etnických menšin či LGBTIQ+ komunity, musí mít organizace občanské společnosti a sociální partneři rozhodující slovo.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 251; Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 150; Úř. věst. C 242, 23.7.2015, s. 48; Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 160; Úř. věst. C 14, 15.1.2020, s. 1; Úř. věst. C 13, 15.1.2016, s. 40.

⁽⁵⁾ Usnesení EHSV (Úř. věst. C 311, 18.9.2020, p. 1).

⁽⁶⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-euro-indicators/-/3-08012021-ap>

2.12. Pandemie odhalila, že mnozí lidé nejsou v EU stále chráněni před diskriminací nebo nemají přístup k informacím o veřejném zdraví či k základní zdravotní péči. Kromě toho jsme zaznamenali nárůst tzv. lékařských pouští ⁽⁷⁾. Podle Smluv EU by lidé také neměli být diskriminováni. V současné době se ochrana před diskriminací na úrovni EU v oblasti zdravotní péče nevztahuje na všechny oblasti. Skutečnost, že Rada nepřijala směrnici o rovném zacházení zveřejněnou v roce 2008, znamená, že v oblasti zdravotní péče stále není zajištěna ochrana před diskriminací například na základě věku, zdravotního postižení, pohlaví nebo sexuální orientace. Během pandemie se to jasně ukázalo. Tyto nedostatky v oblasti služeb, přístupu a ochrany před diskriminací v EU je zapotřebí řešit.

2.13. EHSV je připraven působit jako ústřední kontaktní místo pro zapojení organizací občanské společnosti do procesů souvisejících s Evropskou zdravotní unií a pořádat setkání zástupců orgánů EU, členských států a organizací občanské společnosti na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni.

2.14. Evropská zdravotní unie představuje nový a důležitý prvek. Musí přispět ke zlepšení přístupu ke zdravotní péči a k bezpečnosti a zajištění dobrých životních podmínek lidí žijících v EU. Umožní lépe ocenit závazek Unie sloužit svým občanům a bude také chránit členské státy před hrozbami rostoucího nacionalismu a populismu. Toto téma by tedy mělo být předmětem konference o budoucnosti Evropy. EHSV v této souvislosti upozorňuje na doporučení uvedená ve zprávě Komise na vysoké úrovni pro zaměstnanost ve zdravotnictví a hospodářský růst WHO „Working for health and growth: investing in the health workforce“ (Pro zdraví a růst: investice do pracovní síly ve zdravotnictví) a na pětiletý akční plán pro zaměstnanost ve zdravotnictví a inkluzivní hospodářský růst (2017–2021), který by měl být proveden jako součást zlepšování připravenosti EU na budoucí mimořádné zdravotní události.

2.15. Navrhovaná opatření sama o sobě nestačí k dosažení skutečné a inkluzivní Evropské zdravotní unie. Ta musí jít nad rámec pouhého řešení krizí a v konečném důsledku usilovat o takovou Evropu, v níž mohou všichni využívat nejvyšší zdravotní standard a mají rovný přístup k vysoce kvalitní léčbě. Měla by dát impuls k systémové změně, abychom tak byli lépe připraveni nejen na další pandemii, ale také na jiné přeshraniční zdravotní hrozby, jako jsou antimikrobiální rezistence či epidemie obezity a nepřenosných nemocí, k nimž dochází ve všech evropských zemích. Měla by rovněž razit přístup založený na přesvědčení, že „zdraví je jen jedno“ a v zájmu ochrany našeho zdraví se zaměřit na vazbu mezi dobrými životními podmínkami z hlediska lidí, zvířat i životního prostředí.

2.16. Vzhledem k tomu, že v mnoha členských státech spadá prevence a poskytování služeb v oblasti zdravotní péče do odpovědnosti orgánů na místní a regionální úrovni, je nanejvýš důležité, aby balíček opatření EU v oblasti zdraví počítal s víceúrovňovou správou, do níž budou plně zapojeny místní a regionální orgány, pohotovostní organizace a poskytovatelé služeb. Musí být jasné, že v případě závažného ohrožení veřejného zdraví připadne místním orgánům důležitá úloha spočívající v předávání informací a údajů a informování o počtu volných nemocničních lůžek, zdravotních sester a ošetřovatelů a zařízeních potřebných pro záchranu lidských životů a o dostupnosti léčivých přípravků na daném místě. Tyto informace by měly být shromažďovány centrálně na úrovni EU a v případě příhraničních regionů by měly členské státy projevovat vzájemnou solidaritu a podporovat sousední regiony a země přistupující k EU, které překročily svou kapacitu, pokud jde o poskytování neodkladné zdravotní péče. V některých členských státech poskytují zdravotní služby podniky sociální ekonomiky jako neziskové organizace, např. vzájemné zdravotní pojišťovny. Ve všech členských státech by pro tyto služby měl být stanoven vhodný právní a finanční rámec, aby byla zajištěna přímá účast na opatřeních EU, spravedlivá hospodářská soutěž a vzestupná konvergence, pokud jde o kvalitu a dostupnost těchto služeb. Zároveň by mělo být zajištěno zachování zásady, že zdraví je veřejný statek. Dále s ohledem na své stanovisko *Směrem k evropskému právnímu rámci uzpůsobenému podnikům sociální ekonomiky* EHSV navrhuje, aby byl do právních předpisů EU zaveden uzpůsobený právní rámec, který by lépe uznával existenci podniků sociální ekonomiky. Ústřední tým zabývající se sběrem údajů by měl přímo, digitálně a rychle oslovit všechny příslušné zúčastněné strany v členských státech, a zajistit tak, aby byly shromážděné údaje co nejpřesnější, a koordinovaná reakce EU co nejkvalitnější.

2.17. EU by měla rovněž věnovat větší pozornost náboru pracovníků v oblasti zdravotní a sociální péče, jejich udržení v zaměstnání a pracovním podmínkám. Vzhledem k počtu úmrtí, k nimž došlo během pandemie, by se prioritou měla stát také bezpečnost zdravotnického a pečovatelského personálu. Kromě toho by měla EU shromažďovat relevantní a transparentní údaje o dopadu pandemie COVID-19 na pracovníky v oblasti zdravotní a sociální péče. EU a členské státy tak budou moci přesněji posoudit dlouhodobé důsledky pandemie COVID-19 a vypracovat opatření, která zajistí, aby byly systémy zdravotní péče lépe připraveny na budoucí mimořádné situace v oblasti zdraví.

(7) <https://www.aim-mutual.org/mediaroom/tackling-medical-deserts-across-the-eu/>.

2.18. Cíle různých nařízení v této oblasti se zjevně překrývají. Není jasné, jak bude rozdělení pravomocí fungovat v praxi. A stejně tak je nejasné, která agentura nebo který subjekt bude mít v činnostech, které se překrývají, vedoucí úlohu, což může vést ke zmatku a snížit efektivitu koordinačního úsilí EU. To je třeba vyjasnit. Pokud budou různá nařízení i nadále obsahovat shodná opatření, je třeba zajistit, aby existoval společný soubor definic pro všechny použité pojmy, jako např. co představuje „krizi v oblasti veřejného zdraví“.

2.19. Pandemie COVID-19 upozornila na roztržitost zdravotní struktury v EU a potřebu posílit úlohu všech příslušných evropských agentur. Navzdory financování z EU jsou investice vzhledem k rozsahu problémů včetně prevence stále nedostatečné. EHSV rovněž vyjadřuje politování nad tím, že investice do zdraví realizované prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost byly ve srovnání s návrhem Komise sníženy. To je podle našeho názoru vážná chyba.

2.20. EHSV naléhavě vyzývá k opatrnosti při jednání o návrzích v rámci tohoto balíčku. EHSV balíček nařízení sice celkově podporuje, očekává však, že po skončení pandemie bude provedeno posouzení situace a přiměřenosti tohoto balíčku předpisů a budeme mít jasnější představu o jeho dopadu.

3. Nařízení EU o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách

3.1. EHSV vítá toto nařízení, které povede k vytvoření pevnějšího a komplexnějšího právního rámce, jenž Unii umožní, aby se lépe připravila na přeshraniční zdravotní hrozby a byla schopna na ně rychle reagovat.

3.2. EHSV je toho názoru, že stávající koordinační mechanismy ani zdaleka nestačily zastavit pandemii COVID-19 a ochránit lidi žijící v EU, a to z následujících důvodů:

3.2.1. Stávající opatření v oblasti zdravotní bezpečnosti založená na systému včasného varování a reakce (EWRS) a na výměně informací a spolupráci v rámci Výboru pro zdravotní bezpečnost nestačila na to, aby vyvolala včasnou společnou reakci na úrovni EU, zajistila koordinaci hlavních aspektů při komunikaci rizik nebo solidaritu mezi členskými státy.

3.2.2. Přístup k boji proti viru byl nejednotný, což oslabilo schopnost Evropy zabránit jeho šíření. Až v příliš mnoha členských státech byla zavedena opatření, která se neopírala o vědecká doporučení. To se projevilo v míře nákazy v zemích, které přijímaly preventivní opatření pomalu, nenařizovaly omezení volného pohybu osob nebo se rozhodly pro přístup založený na dosažení „kolektivní imunity“. Nebyly dostatečně zohledněny zvláštní zeměpisné podmínky jednotlivých členských států, jako jsou společné hranice se zeměmi s vysokou mírou nákazy nebo se zeměmi, které se potýkají s výrazným přílivem migrantů a uprchlíků.

3.2.3. Obzvláště náchylné k infekci byly osoby žijící v zařízeních ústavní péče, jejichž podíl na celkovém počtu úmrtí byl neúměrně vysoký. Z dostupných údajů například vyplývá, že právě v případě těchto lidí byla míra nákazy i úmrtnosti na COVID-19 nejvyšší a je tomu tak i nadále. Ve Slovinsku připadalo například 81 % úmrtí, k nimž došlo v důsledku onemocnění COVID-19, na obyvatele domů s pečovatelskou službou⁽⁸⁾. Virus měl v tomto prostředí zničující dopad a budoucí opatření EU v oblasti zdravotní bezpečnosti by měla tento nedostatek důsledně řešit.

3.2.4. Když došlo k naplnění kapacity oddělení primární a intenzivní péče, byli to právě pacienti, kteří byli nejvíce ohroženi nákazou a závažnými zdravotními potížemi, komu byla v rámci systémů třídění pacientů v první řadě odepřena léčba. Odepření akutní léčby hrozilo zejména starším osobám a osobám se zdravotním postižením.

3.2.5. Na začátku pandemie byl závažný nedostatek osobních ochranných prostředků (OOP) a zdravotnického vybavení. Pandemie odhalila trhliny v solidaritě uvnitř EU, kdy některé členské státy bránily vývozu osobních ochranných prostředků nebo plicních ventilátorů do jiných členských států, které je zoufale potřebovaly. Jako značný problém se rovněž ukázalo to, že v EU chybí centrální hodnocení zdravotnických technologií (HZT) pro léčivé přípravky a zdravotnické prostředky. To jsou problémy, kterým by EU neměla být už nikdy vystavena.

⁽⁸⁾ A. Comas-Herrera et al., *Mortality associated with COVID-19 outbreaks in care homes: early international evidence* (Úmrtnost spojená s šířením onemocnění COVID-19 v domech s pečovatelskou službou), (květen 2020).

3.2.6. Nebyly k dispozici roztržiděné údaje o skupinách, které byly onemocněním COVID-19 postižené nejvíce, což bránilo pokusům o identifikaci a ochranu nejohroženějších skupin.

3.2.7. Nejednotná komunikace s veřejností a zúčastněnými stranami, jako jsou zdravotničtí pracovníci v celé EU, ale i mezi členskými státy měla negativní dopad na účinnost reakce z hlediska veřejného zdraví. Chybí rovněž účinné zavádění nástrojů EU v oblasti elektronického zdravotnictví a nových technologií založených na umělé inteligenci.

3.3. EHSV má za to, že v případě budoucích celounijních zdravotních krizí by nařízení EU o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách mohlo pomoci zmírnit tyto problémy následujícími způsoby:

3.3.1. Stanovením společného postupu EU pro zadávání veřejných zakázek a zajištěním vytváření strategických zásob prostřednictvím rezervy rescEU s cílem pomoci zmírnit podobný nedostatek v případě budoucích celounijních zdravotních krizí. Mimořádně důležité bude zajistit léčivé přípravky, které může používat veškeré obyvatelstvo, a plně zohledňovat i to, že některé skupiny budou z důvodu věku, pohlaví a genderu, zdravotního stavu nebo zdravotního postižení potřebovat přizpůsobenou nebo alternativní formu léčby.

3.3.2. Vytvořením komplexního legislativního rámce pro řízení a účinné provádění opatření na úrovni Unie v oblasti připravenosti, dozoru, posuzování rizik, včasného varování a reakce. Se zajišťováním připravenosti na ochranu vysoce rizikových skupin je třeba začít okamžitě, zejména pokud jde o osoby žijící ve skupinových podmínkách a v zařízeních, kde, jak se ukázalo, je velmi obtížné dostatečně chránit obyvatele a respektovat jejich práva a zároveň zajistit ochranu zdraví a bezpečnost z hlediska pracovních podmínek a odpovídající úroveň personálu jak ve zdravotnictví, tak v pečovatelských službách. Toto nařízení by mělo rovněž zavést lepší monitorování nedostatku zdravotnického a pečovatelského personálu s cílem pomoci členským státům, Evropské komisi a vnitrostátním a evropským sociálním partnerům zvážit řešení, jak zajistit, aby byla práce v tomto odvětví atraktivnější, a zlepšit tak nábor a udržení pracovníků.

3.3.3. Koordinovaným podněcováním využívání vědeckých poznatků a mezioborového dialogu. EHSV se domnívá, že zároveň s tím by měly být využívány i odborné poznatky občanské společnosti, zejména organizací zastupujících skupiny, které jsou během pandemií velmi ohroženy, jako jsou starší lidé, bezdomovci, příslušníci etnických menšin a osoby se zdravotním postižením. Bylo by vhodné zapojit rovněž subjekty působící v oblasti zdravotní péče, výzkumné pracovníky a další relevantní aktéry, včetně podniků sociální ekonomiky.

3.3.4. Umožněním, aby Výbor EU pro zdravotní bezpečnost (HSC) mohl vydávat pokyny při přijímání společných opatření na úrovni EU, aby bylo možné čelit budoucím přeshraničním zdravotním hrozbám. Měly by probíhat konzultace s evropskými sociálními partnery ve zdravotnictví (např. v evropském výboru pro kolektivní vyjednávání ve zdravotnictví), kteří by se měli podílet na řízení tohoto výboru.

3.3.5. Uspádnutím vykazování údajů o systému zdravotní péče a dalších údajů souvisejících se zvládnutím přeshraničních hrozeb. Takto shromažďované údaje musejí být rozčleněné, aby bylo jasné, které skupiny jsou v rámci celé Unie po zdravotní stránce nejvíce ohroženy a nejvíce postiženy. Údaje by měly rozlišovat pohlaví, věk, etnický původ, přistěhovalecký původ, zdravotní postižení a chronická onemocnění. Vykazování by mělo zahrnovat i údaje o nabídce zdravotnických a sociálních pracovníků, zásobách léčivých přípravků, zdravotnických prostředků a osobních ochranných prostředků, lůžkové kapacitě oddělení poskytujících intenzivní a akutní péči a počtu využitých lůžek, plicních ventilátorů a počtu využitých plicních ventilátorů, testovací kapacitě a počtu provedených testů a také údaje o zdrojích pro veřejné zdravotní služby, aby se zajistil dostatečný počet pracovníků odpovídající potřebám, zejména pokud jde o počet zaměstnanců v oblasti komunitní medicíny na obyvatele. Je také důležité shromáždit informace o inkluzivnosti vnitrostátních systémů zdravotní péče, aby byl zajištěn rovnější přístup. Tyto údaje by měly být využity k přijetí doporučení týkajících se mj. poměru zdrojů na jednotku obyvatelstva, včetně počtu pracovníků v oblasti zdravotní a sociální péče, vypracovaných na základě osvědčených postupů a hodnocení politik.

3.3.6. Vytvořením nových sítí laboratoří EU. Pozornost je třeba věnovat otázce, jak zajistit, aby byly inovace a řešení v oblasti zdravotnictví dostupné všem, bez ohledu na členský stát nebo region, v němž bydlí, a jak zajistit, aby byly pro všechny cenově dostupné.

3.3.7. Programy odborné přípravy pro odborníky, které by měly rovněž zohledňovat specifické potřeby pacientů, zdravotnických pracovníků a pečovatelů s různým profilem a přechod na elektronické zdravotnictví a telemedicínu. Během pandemie COVID-19 jsme svědky toho, že věk a různé zdravotní potíže a postižení mají obrovský vliv na riziko vzniku závažných příznaků a úmrtí. Je zcela zásadní, aby zejména pokud jde o osoby se zdravotním postižením a chronickým

onemocněním, odborníci věděli, jak správně přistupovat k pacientům, respektovat svobodnou vůli každého z nich a zajistit, aby nikdo nebyl k léčbě nucen. Odborná příprava by měla být v souladu s přístupem založeným na přesvědčení, že „zdraví je jen jedno“. V příhraničních regionech by navíc měla být propagována společná přeshraniční cvičení a mělo by být podporováno obeznámení se s veřejnými systémy zdravotní péče.

4. Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí

4.1. EHSV vítá posílení mandátu Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí (dále jen „středisko“), které se zabývá dozorem, připraveností, včasným varováním a reakcí na základě posíleného rámce EU pro zdravotní bezpečnost.

4.2. Prodloužení a rozšíření mandátu střediska přichází ve vhodnou dobu, a pokud bude úspěšné, přispěje zásadně k tomu, aby se Unie byla schopna s pandemií COVID-19 vypořádat lépe než doposud. Má rovněž potenciál řešit nedostatky, které odhalila pandemie v oblasti veřejného zdraví a reagování na zdravotní krize na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni.

4.3. EHSV je toho názoru, že středisko nemělo mandát, mechanismy ani zdroje potřebné k tomu, aby mohlo systematicky a účinně reagovat na pandemii COVID-19.

4.4. Na otázky veřejného zdraví v jednotlivých státech se vztahuje zásada subsidiarity. V naší Unii, ve které dochází k významnému přeshraničnímu pohybu osob a zboží, však všechny nakažlivé nemoci představují potenciálně přeshraniční zdravotní hrozby, které vyžadují dozor, připravenost, posouzení rizik, včasné varování a reakci na úrovni EU.

4.5. Pandemie odhalila nebezpečnou souvislost mezi přenosnými a neprenosnými nemocemi. Převážná většina úmrtí způsobených onemocněním COVID-19 souvisela se skrytými a již existujícími zdravotními potížemi a v důsledku pandemie byl přístup k léčbě pro pacienty s chronickým onemocněním omezen. Mechanismus reakce na krize a Evropská zdravotní unie by proto měly zahrnovat i neprenosné nemoci.

4.6. Externí hodnocení střediska zveřejněné v září 2019 poukázalo na důležité způsoby, jak by se středisko mělo posílit. Zdůraznilo potřebu posílit význam střediska pro členské státy a zaměřit se na řešení strukturálních rozdílů a nedostatků ve veřejných systémech zdravotní péče členských států, které ovlivňují jejich schopnost účinně přispívat k činnosti střediska a optimálně ji využívat. Hodnocení poukázalo na potřebu přezkoumat a rozšířit mandát střediska a změnit stávající nařízení.

4.7. EHSV konstatuje, že ochrana zdraví má zásadní význam pro ochranu lidských práv. Pokud náležitě nesledujeme zdravotní hrozby a nejsme na ně připraveni a pokud na ně náležitě neupozorňujeme a nereagujeme, jak jsme toho během pandemie stále svědky, dochází k oslabování lidských práv, zejména práva na zdraví, a k narůstání nerovností.

4.8. Návrh obsahuje významné zlepšení kapacit střediska:

- zlepšená schopnost sledovat zdravotní situaci bude posílena na základě digitalizovaných systémů dozoru,
- lepší připravenost v členských státech díky vypracování vnitrostátních plánů prevence a reakce a silnější kapacity pro integrovanou rychlou reakci na ohrožení zdraví,
- posílená opatření ke zvládání epidemií a šíření nákazy prostřednictvím poskytování závazných doporučení pro řízení rizik,
- rozšíření kapacity pro mobilizaci a nasazení pracovní skupiny EU pro oblast zdraví,
- sledování a hodnocení kapacit systémů zdravotní péče pro stanovení diagnózy, prevenci a léčbu konkrétních přenosných a neprenosných nemocí,
- posílená kapacita identifikovat nejohroženější skupiny obyvatelstva, které potřebují cílená opatření přijatá pro účely reakce,

- výraznější propojení výzkumu a připravenosti a reakce a politická spolupráce mezi komunitami v oblasti veřejného zdraví a výzkumnými komunitami,
- vybudování kompetencí v oblasti ochrany zdraví pomocí koordinace nové sítě referenčních laboratoří Unie a nové sítě vnitrostátních služeb pro podporu transfuze, transplantace a lékařsky asistované reprodukce,
- větší úsilí v oblasti přenosných nemocí,
- příspěvek k závazku EU, pokud jde o globální připravenost v oblasti zdravotní bezpečnosti.

4.9. EHSV opakovaně vyzývá ke zvýšení investic do veřejného zdraví v EU. Díky posílení mandátu střediska bude přitom důležité mít na paměti následující aspekty:

4.9.1. Středisko by mělo mít mandát a zdroje potřebné k řešení problému nerovností v oblasti zdraví a k zajištění toho, aby se reakce EU v případě ohrožení zdraví zaměřovala na osoby, které odborníci z různých oborů považují za nejohroženější. Identifikace nejohroženějších osob by měla vycházet z kvalitních rozčleněných údajů, které se týkají těchto skupin obyvatel. Do tohoto procesu by měla být smysluplným způsobem zapojena občanská společnost, sociální partneři, poskytovatelé služeb i příslušníci nejvíce postižených komunit. Koordinace mezi veřejnými systémy zdravotní péče, zdravotnickými pracovníky a občanskou společností, včetně sociálních partnerů a podniků sociální ekonomiky působících v oblasti zdraví, je klíčem ke sdílení informací.

4.9.2. Zdraví není izolovanou problematikou, ale úzce souvisí s důstojnou životní úrovní, důstojnou prací, vyhovujícím bydlením a výživou a s celou škálou služeb a podpory. EU již přijala závazek, že prostřednictvím evropského pilíře sociálních práv bude dále posilovat sociální Evropu. Středisko musí být rovněž vybaveno takovým způsobem, aby mohlo měřit a vydávat doporučení pro příslušné struktury EU, jako jsou ty, které dohlíží na proces evropského semestru a obnovený srovnávací přehled sociálních ukazatelů v rámci pilíře sociálních práv EU. V koordinaci s těmito strukturami by středisko mělo být schopné poskytovat členským státům pokyny, pokud jde o sociální faktory ovlivňující zdraví a o to, jak mohou díky tomu, že se budou těmito faktory zabývat, zlepšit zdraví.

4.9.3. Středisko by mělo mít mandát sledovat investice a vydávat doporučení ohledně financování zdravotního dozoru, posuzování rizik, připravenosti a reakce, a to jak na úrovni EU, tak i na vnitrostátní úrovni.

4.9.4. Na tomto systematickém sledování mělo středisko spolupracovat s vnitrostátními středisky pro kontrolu nemocí. Společně by měly sledovat, které osoby jsou zdravotními hrozbami postiženy nejvíce, odhalovat jednotlivé případy a ohniska, sledovat trendy a vydávat doporučení.

5. Nařízení EU o posílené úloze Evropské agentury pro léčivé přípravky

5.1. EHSV vítá obnovenou úlohu Evropské agentury pro léčivé přípravky (EMA) a posílení její schopnosti zmírňovat nedostatek léčivých přípravků a zdravotnických prostředků v celé EU.

5.2. EHSV se domnívá, že současná úloha agentury EMA byla pro řešení problémů způsobených pandemií COVID-19 nedostatečná, zejména vzhledem k tomu, že na začátku pandemie měla EU vážný nedostatek životně důležitého zdravotnického vybavení, jako jsou plicní ventilátory. V některých členských státech byly tyto problémy obzvláště citelné a nebyla zajištěna dostatečná koordinace, která by umožnila spravedlivou distribuci prostředků a osobních ochranných prostředků po celé Unii.

5.3. Obnovená úloha a zvýšená kapacita agentury EMA, která se má aktivovat v případě další zdravotní krize na úrovni EU, pomůže zmírnit problémy, jichž jsme byli svědky během pandemie COVID-19, a to následujícím způsobem:

5.3.1. Zřízením řídicí skupiny pro léčivé přípravky a řídicí skupiny pro zdravotnické prostředky, které budou Komise a členskými státy podávat zprávy o nedostatku nebo hrozícím nedostatku do budoucna. Tyto řídicí skupiny, které se budou skládat z odborníků z celé EU, kteří budou zajišťovat koordinovaný přístup, by měly zahrnovat odborníky, kteří se specializují na lékařskou péči přizpůsobenou potřebám osob, které jsou během pandemií, jako je ta současná, více

vystaveny riziku zdravotních komplikací. Samozřejmě bude záležet na druhu zdravotní krize, s níž se bude EU potýkat, ale obvykle budou nutné znalosti léčby přizpůsobené podle pohlaví a genderu potřebám starších osob, osob se zdravotním postižením a osob s vážnými zdravotními potížemi. Zapojeny by měly být také organizace občanské společnosti, s nimiž by měly probíhat smysluplné konzultace.

5.3.2. Předcházením nedostatku léčivých přípravků a včasným odhalováním jejich potenciálního nedostatku. Mělo by to platit nejen pro nejčastěji používané léčivé přípravky na trhu v EU, ale nepřetržitě dostupné musejí být také léčivé přípravky a zdravotnické prostředky pro vzácnější onemocnění, aby bylo zajištěno, že budou v případě potřeby dostupné ve všech členských státech a ve všech oblastech.

5.3.3. Koordinováním studií s Evropským střediskem pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) za účelem sledování účinnosti a bezpečnosti očkovacích látek a usnadnění průběžného přezkumu, v jehož rámci bude příslušná pracovní skupina zkoumat údaje a důkazy získané na základě klinických hodnocení v reálném čase, s cílem urychlit celý proces. Tato pracovní skupina bude rovněž poskytovat vědecké poradenství k návrhům klinických hodnocení léčivých přípravků a očkovacích látek. Při výkonu této pravomoci by pracovní skupina měla podporovat stanovení klinicky nejvýznamnějších cílů v oblasti účinnosti pro léčivé přípravky, které mají být předmětem klinických hodnocení. Agentura EMA již vědecké poradenství poskytuje, ale nyní je bude poskytovat v rámci zrychleného postupu do 20 dnů a bezplatně.

5.4. V rámci své další činnosti bude agentura čelit několika výzvám. Musí zajistit, aby dodávky léčivých přípravků a zdravotnických prostředků v celé EU byly nejen stále a dostatečné, ale aby byly k dispozici zásoby, které jsou pro občany cenově dostupné.

5.5. V současné době je největším problémem postupné očkování proti onemocnění COVID-19. Je politováníhodné, že Strategie EU pro očkovací látky přehlíží některé vysoce rizikové skupiny, které by měly mít na očkování přednostní nárok, jako jsou osoby se zdravotním postižením a osoby s chronickým onemocněním. Pořadí osob, které mají být naočkovány, by mělo být stanoveno na základě mezioborové vědecké analýzy, která bude brát v úvahu diskriminaci různých skupin a riziko, že přijdou do kontaktu s virem. K vakcíně by se mělo přistupovat jako k veřejnému statku, a je proto důležité zajistit, aby včasné očkování obyvatel nebylo nadměrně omezeno překážkami, jež souvisejí s aspekty, jako jsou například práva duševního vlastnictví. Záchrana životů musí být pro EU vždy tou nejvyšší prioritou. Je proto nezbytné, aby Evropská komise zajistila, že si Evropa jako kontinent udrží své vedoucí postavení, pokud jde o vývoj očkovacích látek.

5.6. Během pandemie COVID-19 se agentura EMA aktivně dělila o údaje týkající se schválených očkovacích látek a léčivých přípravků a informovala o provádění svých činností. Agentura EMA rovněž veřejnosti vysvětlila regulační postupy. Tato úroveň transparentnosti je považována za velmi přínosnou a měla by být zajištěna i do budoucna. Za tímto účelem by nařízení mělo obsahovat ustanovení, podle nějž by v souladu s nařízením o klinických hodnoceních měly být zveřejňovány veškeré údaje o klinickém hodnocení, na jejichž základě agentura schvaluje léčivé přípravky nebo očkovací látky, a také protokoly z klinického hodnocení, z nichž agentura vychází při poskytování poradenství.

5.7. EHSV vybízí agenturu EMA, aby spolupracovala se všemi zúčastněnými stranami v oblasti zdraví na vytvoření evropského modelu pro spravedlivé, odpovědné a transparentní stanovování cen léčivých přípravků a pro dostupné farmaceutické inovace.

6. Orgán pro reakci na mimořádné situace v oblasti zdraví

6.1. EU plánuje zřídit Orgán EU pro reakci na mimořádné situace v oblasti zdraví (HERA). Legislativní návrh na zřízení této agentury má být zveřejněn ve čtvrtém čtvrtletí roku 2021, ale základní koncepce orgánu HERA se objevila již v nedávno zveřejněné Farmaceutické strategii pro Evropu.

6.2. Podle tohoto plánu by měl orgán HERA vyplnit závažnou strukturální mezeru v infrastruktuře EU v oblasti připravenosti a reakci na krizi. Posílí koordinaci mezi členskými státy a vytvoří strategické investice pro výzkum, vývoj, výrobu, zavádění, distribuci a použití lékařských protiopatření. Za tímto účelem pomůže orgán HERA k tomu, aby EU lépe reagovala na vznikající potřeby v oblasti zdraví, a to tím, že:

— bude předvídat „konkrétní hrozby a základní technologie prostřednictvím zkoumání horizontu a tvorby prognóz“. V této souvislosti bude nutné oslovit nejrůznější skupiny občanské společnosti zastupující osoby, které jsou během mimořádných situací v oblasti zdraví obvykle více ohroženy, aby bylo možné posoudit, jakým způsobem na ně mohou mít případné hrozby nepřiměřený dopad.

- bude zjišťovat a řešit investiční nedostatky v klíčových protiopatřeních, včetně vývoje inovativních antimikrobiálních látek.
- bude monitorovat a sdružovat výrobní kapacitu, požadavky na suroviny a jejich dostupnost, a tím řešit zranitelná místa dodavatelského řetězce.
- bude podporovat vývoj průřezových technologických řešení, jako např. technologie pro platformy vakcín, která podpoří připravenost a plánování reakce na budoucí hrozby pro veřejné zdraví
- bude rozvíjet konkrétní protiopatření, mimo jiné prostřednictvím výzkumu, klinických hodnocení a datové infrastruktury.

6.3. EHSV se pozastavuje nad překrýváním cílů stanovených pro orgán HERA s cíli stanovenými pro Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí, agenturu EMA a v rámci nařízení o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách. Zdá se, že výše uvedená nařízení upravují otázky připravenosti na krizi, výzkumu, údajů a koordinované distribuce léčivých přípravků a zdravotnických prostředků. Není proto jasné, v čem spočívá přidaná hodnota orgánu HERA, a dokonce hrozí, že povede k nejasnostem, co se týče odpovědnosti těchto orgánů za jednotlivé oblasti koordinace zdravotní péče. Není jasné například to, zda by v případě vyhlášení celoevropské epidemie měla doporučení orgánu HERA přednost před doporučeními agentury EMA.

6.4. Orgán HERA by měl být čistě veřejnou organizací s jasným posláním v oblasti veřejného zdraví, která by neměla být dávána do souvislosti s oblastmi průmyslové politiky a měla by být ochotná jednat nezávisle na farmaceutickém průmyslu a navrhopvat řešení, která jsou zaměřena na veřejné zdraví (například v oblasti boje proti antimikrobiální rezistenci). Měl by mít značný rozpočet, který zajistí nezávislé dlouhodobé plánování. Právní texty, které upravují fungování orgánu HERA, by měly obsahovat ustanovení o přiměřených cenách.

6.5. Za přidanou hodnotu orgánu HERA lze nicméně považovat koordinační úlohu při výrobě lékařských a ochranných prostředků a také léčivých přípravků. Monitorování a sdružování výrobní kapacity a požadavků na suroviny a jejich dostupnost také představuje oblast, ve které má orgán HERA zjevně odlišnou úlohu ve srovnání s činností agentury EMA a Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí. Orgán HERA bude úspěšný, pokud se z něj stane vlivná, nezávislá a transparentní veřejná agentura. Měl by důsledně sledovat hledisko veřejného zájmu a promítnout jej do svého řízení i do svých priorit a opatření. Nezbytným předpokladem pro boj proti nerovnostem v oblasti zdraví by mělo být zajištění lépe rozčleněných údajů o zranitelných skupinách.

6.6. EHSV se domnívá, že existují nevyřešené otázky, nad nimiž by orgán HERA mohl logicky převzít pravomoc dohledu a které zatím nebyly zmíněny v žádném z předchozích sdělení. HERA představuje skvělou příležitost, jak stavět na excelenci evropské vědy, poučit se z pokračující krize a zajistit, aby veřejný sektor jednal jako rozumný investor, který řídí smysluplné inovace založené na potřebách veřejného zdraví. Vzhledem k tomu, že se činnost orgánu HERA překrývá s činností jiných orgánů, by mohlo být výhodné upravit jeho oblast působnosti a povinnosti tak, aby zahrnovaly:

6.6.1. Koordinaci pracovní skupiny EU se zaměřením zejména na dopad mimořádných situací v oblasti zdraví na vysoce rizikové sociální skupiny a také na zdravotnický a pečovatelský personál. Tato pracovní skupina by se mohla zaměřit, mj. na starší osoby, osoby se zdravotními potížemi a osoby se zdravotním postižením.

6.6.2. Důraz na zákaz diskriminace v rámci reakce EU na budoucí pandemii a zajištění toho, aby preventivní opatření, neodkladná lékařská péče a léčba byly dostupné všem, včetně bezdomovců, kočujícím společností a osobám pobývajícím v EU bez dokladů, neboť těm všem hrozí, že na ně nebude v rámci veřejné reakce na zdravotní krizi pamatováno.

6.6.3. Komunikační kampaně během mimořádných situací v oblasti zdraví, jejichž cílem bude zajistit, aby lidé lépe chápali, jak se mají chránit, jak mají změnit svou každodenní činnost, aby zůstali v bezpečí, a jak si případně v příslušné chvíli zajistit přístup k dostupné léčbě. Tato komunikace musí být přímo určená všem lidem, kteří k ní musejí mít přístup, a musí brát v potaz zvláštní potřeby vysoce rizikových skupin, jako jsou starší osoby, osoby se zdravotními potížemi a osoby se zdravotním postižením. Během současné pandemie COVID-19 závisí tato komunikace do značné míry na práci organizací občanské společnosti. Proto by měly být v této souvislosti konzultovány.

6.6.4. Řídící struktura orgánu HERA by měla být transparentní a vyvážená a měla by zahrnovat organizace pacientů, organizace působící v oblasti veřejného zdraví, občanskou společnost, sociální partnery a zástupce vědecké obce. Průmyslová odvětví budou sice důležitými partnery, neměla by však být součástí žádné řídicí struktury této nové veřejné organizace. Pouze odvětví veřejného zdraví určí celkové nenaplněné potřeby, a to s cílem zapojit se do vývoje nových produktů a uvést je na trh.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Unie rovnosti: Akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025“

[COM(2020) 565 final]

(2021/C 286/21)

Zpravodaj: **Cristian PÎRVULESCU**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 27.11.2020
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Rozhodnutí předsednictva	1.12.2020
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	16.04.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	192/2/9

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025 předložený Evropskou komisí a doufá, že pomůže jak orgánům EU, tak orgánům členských států obnovit jejich úsilí v rámci boje proti rasismu a jiným formám strukturální diskriminace.

1.2. Tento plán je relevantní a vhodně načasovaný. V souvislosti s epidemiologickou krizí způsobenou onemocněním COVID-19 vznikly nové výzvy v oblasti začleňování a podpory rozmanitosti. Již marginalizované skupiny, k nimž patří například migranti, čelí zásadním zdravotním, sociálním a ekonomickým těžkostem. V časech krize se diskriminační postoje a činy stávají stále rozšířenějšími.

1.3. I před krizí COVID-19 se situace menšin a zranitelných skupin v EU zhoršovala. Rozšířily se protimigrantské postoje, které propagují představitelé a strany podněcující protimuslimské, protiafrické a protiasijské smýšlení, a to s cílem mobilizovat voliče. Historické menšiny, jako jsou například Romové, se stále častěji stávají terčem rasově motivované nenávisti. Židovská populace v Evropě je stále méně v bezpečí, což vyvolává bolestné vzpomínky na krutý antisemitismus, který tento kontinent sužoval před druhou světovou válkou.

1.4. V těchto souvislostech má plán za cíl zefektivnit legislativní, politické a rozpočtové kroky. Ačkoli plán sdružuje všechny dostupné nástroje, místy mu schází ambice a historická hloubka. Jeho přístup je příliš zdrženlivý, přestože se situace v terénu velmi rychle zhoršuje. EHSV by rád zdůraznil, že přijímání opatření na evropské úrovni v boji proti diskriminaci, rasismu, xenofobii a dalším projevům nesnášenlivosti představuje povinnost, která je jasně zakotvena v základních listinách EU. Nemá volitelný charakter a rozdělení povinností mezi EU a vnitrostátní orgány by nemělo být důvodem pro lhostejnost nebo nečinnost. Zvláštní otázkou je, jak přesvědčit všechny členské státy EU, aby se do tohoto úsilí zapojily a zajistily aktivní spolupráci různých orgánů, institucí a organizací na vnitrostátní úrovni.

1.5. EHSV podporuje navržení nových právních předpisů k posílení úlohy vnitrostátních orgánů pro rovné zacházení.

1.6. EHSV rovněž vybízí Radu, aby přijala návrh Komise z roku 2008 na zavedení rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci.

1.7. Je třeba komplexně zhodnotit provádění rámcového rozhodnutí o boji proti rasismu a xenofobii prostřednictvím trestního práva, což je klíčový legislativní akt.

1.8. Tradiční veřejný prostor je ve stále větší míře nahrazován on-line prostorem, jež také někteří představitelé, skupiny a organizace využívají k tomu, aby propagovali rasistické a diskriminační postoje. Při navrhování politik a postupů by měla být věnována větší pozornost organizovanému šíření nenávistných výroků a náležitému řešení této otázky.

1.9. V posledním desetiletí jsme bohužel byli svědky toho, že značný počet skupin a organizací začal otevřeně zastávat názory, využívat symboly a přebírat kroky, jež mají původ v evropském meziválečném fašismu. V poslední dekádě se tyto skupiny a organizace přesunuly z naprostých okrajů veřejné sféry až do jejího centra, a to mimo jiné prostřednictvím mobilizace na internetu. Pobídl je k tomu i politický vývoj mimo Evropu – vlády velkých států zaujímající nacionalistické a konzervativní postoje ve vnitřní i vnější politice. Na tuto novou mobilizaci je zapotřebí náležitě reagovat, a to nejen prostřednictvím legislativních a represivních opatření, na která by již mohlo být pozdě, ale prostřednictvím přímých a rozhodných kroků řešících základní příčiny pravicové radikalizace.

1.10. EHSV vítá akční plán evropského pilíře sociálních práv, který předložila Komise, a doufá, že důrazně podpoří rovnost na trhu práce, a to i pro osoby menšinového rasového nebo etnického původu. Doufá rovněž, že orgány EU a členské státy dodrží sociální závazky i v obtížné hospodářské situaci způsobené epidemií COVID-19.

1.11. EHSV se zájmem očekává komplexní strategii pro práva dítěte, kterou hodlá Komise předložit v roce 2021. Doufá, že tato strategie bude zahrnovat opatření pro potlačování rasismu a diskriminace, ale bude též propojena s politikami a zdroji, jež by mohly zmírnit negativní dopady epidemie a vzniklých narušení.

1.12. Je zapotřebí komplexně přehodnotit politiku EU i členských států v oblasti veřejného zdraví s cílem zajistit přístup k vysoce kvalitním službám pro všechny občany, zejména ty pocházející ze zranitelných a menšinových skupin. To zahrnuje lepší financování služeb, rozvoj infrastruktury v oblasti veřejného zdraví ve všech regionech, zejména v chudších oblastech, rozvoj služeb základní zdravotní péče a zaměření poskytování služeb na potřeby a práva pacientů. Zvláštní pozornost je třeba věnovat právům, důstojnosti a dobrým životním podmínkám starších občanů, kteří jsou během pandemie COVID-19 izolováni od okolního světa v pečovatelských domech.

1.13. Historické kořeny rasismu by měly být předmětem nového zájmu a nových opatření, především v oblasti vzdělávání. Měly by být vytvořeny nové vzdělávací programy a učebnice a s podporou EU organizovány školicí programy pro učitele a pedagogy. Mezioborový přístup ke společné evropské historii a dědictví by měl být propagován na sekundárním i terciárním stupni vzdělávání.

1.14. EHSV se připojuje ke Komisi a vyzývá všechny členské státy, aby vypracovaly a přijaly národní akční plány proti rasismu a rasové diskriminaci. Pouze asi polovina členských států takové plány má, což dokládá, že vlády členských států vykazují různou míru zájmu a odhodlání. EHSV se zájmem očekává určení společných hlavních zásad pro národní akční plány, jež má být provedeno v roce 2021, a je připraven k této činnosti přispět.

1.15. EHSV doufá, že budou dále posílena opatření přijímaná obchodními organizacemi a jednotlivými podniky s cílem vytvořit a udržovat inkluzivní pracovní prostředí pro zaměstnance bez ohledu na pohlaví, rasový nebo etnický původ, náboženské vyznání, věk, zdravotní postižení nebo sexuální orientaci. Inkluzivní pracovní prostředí by také mělo zahrnovat skutečný sociální dialog a výrazné zastoupení zaměstnanců. EHSV se zájmem očekává měsíc Evropských chart diverzity v květnu 2021 a spuštění souboru on-line nástrojů, který podnikům pomůže posoudit jejich vnitřní diverzitu a strategie diverzity.

1.16. Zdá se, že jsou opatření k boji proti rasismu a diskriminaci velkoryse financována. Jsou na ně vyčleňovány prostředky z víceletého finančního rámce (VFR), nového programu Občané, rovnost, práva a hodnoty, programu Horizont Evropa a nového Nástroje pro oživení a odolnost. Podle obecného hodnocení dosavadních kroků mají vlády členských států zjevně jen malý zájem o to získat přístup k různým zdrojům a podílet se na potírání rasismu a diskriminace. EHSV je toho názoru, že samotné vyčlenění rozpočtových prostředků nestačí a měl by být zaveden systém pobídek.

1.17. EHSV vítá záměr Komise spolupracovat s evropskými politickými stranami, Evropskou sítí pro spolupráci v oblasti voleb, občanskou společností a akademickou sférou s cílem zlepšit účast v rámci Akčního plánu pro evropskou demokracii. EHSV je připraven k těmto činnostem přispět a poskytnout vlastní perspektivu a odborné znalosti.

1.18. EHSV vyzývá Komisi, aby lépe provázala různé plány, u kterých se cíle a nástroje značně překrývají. Doporučuje integrovat plán proti rasismu, strategii pro provádění Listiny základních práv, akční plán pro demokracii a zprávu o právním státu. Každý z těchto plánů sice spadá do odlišné oblasti politiky, zároveň je ale třeba identifikovat jejich společné prvky a synergie.

1.19. Jedním z pilířů účinných politik v oblasti demokracie, právního státu a ochrany lidských práv je aktivní, dobře organizovaná a průbojná občanská společnost, jež se zapojuje na všech úrovních – místní, regionální, celostátní i evropské. Proto EHSV vyzývá Komisi, aby vypracovala komplexní strategii pro evropskou občanskou společnost, jež by jí pomohla plnit její poslání v rámci demokracie.

2. Obecné připomínky

2.1. *Jak bojovat proti rasismu a rasové diskriminaci prostřednictvím právních předpisů: přezkum a další kroky*

2.1.1. EHSV vyzývá Komisi, aby co nejdříve provedla důkladné posouzení stávajícího právního rámce. Sledování toho, jak jsou prováděny a uplatňovány právní předpisy EU, má pro zajištění účinných opatření proti diskriminaci stěžejní význam. EHSV vybízí Komisi, aby při tomto posouzení zohlednila také postoje organizací občanské společnosti, sociálních partnerů a komunitních skupin v první linii i vnitrostátních orgánů pro rovné zacházení. Měly by být rovněž zapojeny organizace pracující přímo se skupinami, jichž se problém dotýká.

2.1.2. EHSV se zájmem očekává monitorovací zprávu o provádění směrnice o rasové rovnosti, jež by měla být předložena v roce 2021, a vítá možné zaměření na regulaci vymáhání práva. Vyzývá rovněž Komisi, aby v případech, kdy je to nutné, proaktivně využívala řízení o nesplnění povinnosti.

2.1.3. EHSV podporuje navržení nových právních předpisů k posílení úlohy vnitrostátních orgánů pro rovné zacházení. Je politováníhodné, že takto důležité orgány, jež odpovídají za poskytování nezávislé pomoci obětem diskriminace, podporují rovnost, provádí nezávislé průzkumy a vydávají nezávislé zprávy a doporučení, mají natolik odlišné pravomoci a úkoly. Je naprosto nezbytné přehodnotit a dále posílit jejich úlohu.

2.1.4. EHSV rovněž vybízí Radu, aby přijala návrh Komise z roku 2008 na zavedení rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci⁽¹⁾.

2.1.5. Je třeba komplexně zhodnotit provádění rámcového rozhodnutí o boji proti rasismu a xenofobii prostřednictvím trestního práva⁽²⁾, což je klíčový legislativní akt. Jak je uvedeno v návrhu, ohledně toho, do jaké míry vnitrostátní trestní zákoníky správně kriminalizují nenávistné výroky a trestné činy z nenávisti, existují vážné obavy, jež sdílí i Komise.

2.1.6. Zvláště znepokojivé je šíření nenávistných výroků v on-line prostoru⁽³⁾. Ačkoli rámcové rozhodnutí vyžaduje, aby členské státy kriminalizovaly veřejné podněcování k násilí nebo nenávisti na základě barvy pleti, náboženského vyznání, původu nebo národnostního či rasového či etnického původu, v uplatňování tohoto pravidla v praxi existují výrazné nedostatky. Vnitrostátní orgány musejí zohlednit princip svobody projevu a podrobněji vymezit obsah protiprávního on-line jednání. Zároveň musejí spolupracovat s platformami informačních technologií za účelem regulace přístupu a stanovení jasnějších pravidel moderování a odstraňování obsahu. V tomto ohledu došlo k pokroku směrem k dobrovolnému dodržování pravidel ze strany poskytovatelů platforem a odstraňování protiprávního obsahu. Je však nutné vyvíjet nepřetržitě úsilí, abychom udrželi krok s vývojem v on-line prostoru.

⁽¹⁾ COM(2008) 426 final.

⁽²⁾ Úř. věst. L 328, 6.12.2008, s. 55.

⁽³⁾ On-line prostor je také stále častěji využíván státy uplatňujícími nekonvenční strategie k ovlivnění veřejného mínění.

2.1.7. On-line prostor se ve stále větší míře stává náhradou tradičního veřejného prostoru. Odehrává se v něm většina společenských interakcí za účelem různých potřeb a s různými záměry, od nakupování zboží a služeb, zábavy, získávání informací, vzdělávání, kulturního vyžití až po občanskou a politickou mobilizaci. Je to rozsáhlý prostor, v němž vývoj technologií a služeb posouvá hranice navazování kontaktů a komunikace. Je to rovněž oblíbený prostor politických představitelů, skupin a organizací, kteří prostřednictvím něho propagují své hodnoty a ideologie, komunikují s veřejností a mobilizují k akci (*). Někteří z nich staví do středu své politické činnosti a mobilizace rasistické a diskriminační postoje. Při navrhování politik a postupů by měla být věnována větší pozornost organizovanému šíření nenávistných výroků a náležitěmu řešení této otázky.

2.1.8. V posledním desetiletí jsme bohužel byli svědky toho, že značný počet skupin a organizací začal otevřeně zastávat názory, využívat symboly a přebírat kroky, jež mají původ v evropském meziválečném fašismu. Patří mezi ně strany ve vnitrostátních parlamentech, mimoparlamentní strany, politické hnutí a milice, které všechny staví na politické kultuře nenávisti a diskriminace. V poslední dekádě se tyto skupiny a organizace přesunuly z naprostých okrajů veřejné sféry až do jejího centra, a to mimo jiné prostřednictvím mobilizace na internetu. Pobídl je k tomu i politický vývoj mimo Evropu – vlády velkých států zaujímající nacionalistické a konzervativní postoje ve vnitřní i vnější politice. Na tuto novou mobilizaci je zapotřebí náležitě reagovat, a to nejen prostřednictvím legislativních a represivních opatření, na která by již mohlo být pozdě, ale prostřednictvím přímých a rozhodných kroků řešících základní příčiny pravicové radikalizace.

2.1.9. Jak je popsáno v návrhu, některé členské státy přijaly opatření zakazující rasistické skupiny a jejich symboly, často v rámci legislativy proti trestným činům z nenávisti, nenávistným výrokům nebo proti terorismu, případně zavedly trestní sankce spojené s popíráním zločinů proti lidskosti a/nebo nacistického a fašistického období, jakož i s propagací teroristických skupin. Tento krok vede správným směrem, ale je zapotřebí učinit další opatření. Všechny země by měly vypracovat vnitrostátní reakce na násilný extremismus. Jejich přístup by měl být podpořen společnými opatřeními na úrovni EU. EHSV se zájmem očekává zprávu Komise o vnitrostátních reakcích na násilný extremismus. Vyzývá Komisi, aby úzce spolupracovala nejen s donucovacími orgány, které obvykle mají za úkol násilný extremismus sledovat, ale také s vnitrostátními orgány pro rovné zacházení, nezávislými kontrolními orgány, organizacemi občanské společnosti (včetně náboženských komunit), sociálními partnery, médii a univerzitami. EHSV je připraven k vytváření společných plánů EU pro boj proti násilnému extremismu přispět vlastními odbornými znalostmi. Tato opatření by se neměla zaměřovat pouze na viditelné a pokročilé případy násilného extremismu, nýbrž i na základní příčiny a podmínky, které k radikalizaci a k těmto činům vedly.

2.1.10. EHSV vybízí všechny členské státy, aby zvážily bezodkladnou ratifikaci úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 190 (2019), vůbec první mezinárodní smlouvy, která jednoznačně odsuzuje veškeré formy násilí a obtěžování na pracovišti. Vztahuje se tedy i na obtěžování a diskriminaci na základě rasy, pohlaví a jakýchkoli jiných důvodů.

2.2. Nad rámec právních předpisů EU – jak lze dál bojovat proti rasismu v každodenním životě

2.2.1. EHSV vítá nové zaměření na boj proti diskriminaci ze strany donucovacích orgánů. Donucovací orgány pracují každý den ve všech evropských komunitách a mohly by být v boji proti rasismu, xenofobii a diskriminaci klíčovými aktéry. Vzdělávání a odborná příprava pracovníků však bohužel většinou nezahrnuje otázky demokracie, ochrany lidských práv a diskriminace. V některých případech se přímo u pracovníků donucovacích orgánů rozvinou rasistické, xenofobní a diskriminační postoje a nejhorší scénář nastává, když jsou napojeni na vnější skupiny propagující tyto postoje. EHSV vítá práci, kterou odvedla Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA) a Agentura Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva (CEPOL) v oblasti vytváření školicích zdrojů a nástrojů. To však nestačí. Počet potenciálních příjemců vzdělání a odborné přípravy se pohybuje v řádech stovek tisíc. Proto je nutné výrazně zintenzivnit spolupráci s vnitrostátními školicími institucemi a vyčlenit na odbornou přípravu více zdrojů na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni. Agentury FRA a CEPOL mohou také pobízet vnitrostátní školicí instituce ke spolupráci s organizacemi občanské společnosti a univerzitami, aby bylo možné přizpůsobit náplň školení vnitrostátním specifikům.

(*) EHSV doporučuje, aby Evropská komise tento akční plán lépe provázala s evropskou digitální strategií.

2.2.2. EHSV je potěšen tím, že je Komise pevně odhodlána bojovat proti diskriminaci i nerovnostem v přístupu k zaměstnání, vzdělání, zdravotní péči a bydlení prostřednictvím politik a programů financování. Vítá tudíž akční plán v oblasti evropského pilíře sociálních práv, který předložila Komise, a doufá, že důrazně podpoří rovnost na trhu práce, a to i pro osoby menšinového rasového nebo etnického původu. Doufá rovněž, že orgány EU a členské státy dodrží sociální závazky i v obtížné hospodářské situaci způsobené pandemií COVID-19.

2.2.3. EHSV vítá záměr využít nástroj na podporu oživení *Next Generation EU*, Nástroj pro technickou podporu a souhrnný rozpočet na období 2021–2027 k podpoře sociálního začleňování, zajištění rovných příležitostí pro všechny a potírání diskriminace. V souvislosti s krizí COVID-19 a jejím nepoměrným dopadem na zranitelné osoby a příslušníky menšin vyvstala potřeba rozvíjet infrastrukturu a zajistit rovný přístup na trh práce, ke zdravotní a sociální péči, k bydlení a k vysoce kvalitním, nesegregovaným a inkluzivním službám v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.

2.2.4. Krize COVID-19 prohloubila problémy zranitelných a menšinových skupin ve vztahu k trhu práce. Lidé menšinového původu čelí těžkostem při shánění práce, a ti, kdo práci mají, pak i při získání platu odpovídajícího jejich vzdělání a úrovni dovedností. Hospodářský dopad pandemie spolu s hromadným propouštěním a dalším zhoršováním pracovních podmínek a platů dopadá silněji na zranitelné a menšinové skupiny. EHSV se zájmem očekává akční plán evropského pilíře sociálních práv, aby bylo možné účinně řešit diskriminaci v oblasti zaměstnanosti.

2.2.5. Pandemie COVID-19 měla rovněž negativní dopad na oblast vzdělávání. Uzavření škol, k němuž docházelo v roce 2020 – a bude pravděpodobně pokračovat v roce 2021 –, narušilo vzdělávací proces, který již tak byl nedostatečně inkluzivní. I před pandemií děti a mladí lidé ze zranitelných a menšinových skupin opouštěli vzdělávání předčasně nebo se vzdělávacího procesu neúčastnili plně. Pokud se vzdělávání účastnily, byly děti menšinového původu vystaveny diskriminaci a šikaně, což návrh Evropské komise v plné míře neuznává. Školy nejsou pouze vzdělávacími institucemi, v jejich rámci a blízkosti je poskytováno několik služeb – od stravování až po sledování zdraví, zdravotní pomoc a prevenci týrání ze strany rodičů nebo komunity. Přesunutí výuky do on-line prostoru bylo nouzovým řešením. V mnoha případech to vytvořilo další překážku pro zranitelné děti a děti menšinového původu, protože jim scházela vhodná zařízení a připojení k internetu. Jakmile budou moci školy znovu otevřít, bude zapotřebí učinit přímé a rozhodné kroky s cílem zahájit doučovací výuku a poskytování služeb. EHSV se zájmem očekává komplexní strategii pro práva dítěte, kterou hodlá Komise předložit v roce 2021. Doufá, že tato strategie bude zahrnovat opatření pro potlačování rasismu a diskriminace, ale bude též propojena s politikami a zdroji, jež by mohly zmírnit negativní dopady epidemie a vzniklých narušení.

2.2.6. EHSV vítá práci sítě pro zvyšování povědomí o radikalizaci a doufá, že její činnost bude dále podporována a rozvíjena, zejména ve vztahu ke vzdělávání.

2.2.7. Pandemie COVID-19 má obrovský dopad v oblasti veřejného zdraví. Prohloubily se nerovnosti v oblasti zdraví, s nimiž se potýkají lidé menšinového rasového nebo etnického původu. EHSV vyzývá platformu pro evropskou politiku v oblasti veřejného zdraví, aby se plně zaměřila na snižování nerovností na základě rasového nebo etnického původu. EU musí vyvinout mnohem větší úsilí, aby zajistila, že všichni občané a obyvatelé EU budou mít během pandemie i po ní přístup k vysoce kvalitním zdravotnickým službám. Je nutné vyzdvihnout a podpořit snahy EU zajistit zdravotnický materiál a v pozdější fázi i přístup k vakcínám. Problém, jak ve střednědobém a dlouhodobém horizontu zajistit přístup a kvalitu pro všechny občany, zejména ty pocházející ze zranitelných a menšinových skupin, však může vyřešit pouze komplexní přehodnocení politiky EU i členských států v oblasti veřejného zdraví. To zahrnuje lepší financování služeb, rozvoj infrastruktury v oblasti veřejného zdraví ve všech regionech, zejména v chudších oblastech, rozvoj služeb základní zdravotní péče a zaměření poskytování služeb na potřeby a práva pacientů.

2.2.8. Je třeba přijmout další opatření v oblasti bydlení. Jak je uvedeno v návrhu, diskriminace na trhu s bydlením posiluje segregaci a dominovým efektem ovlivňuje možnosti vzdělávání a zaměstnání a u rodin s dětmi má významný negativní dopad na rozvoj dětí. Pandemie COVID-19 zdůraznila potřebu opatření pro zlepšení podmínek bydlení. Prevence nákazy a těžkých forem onemocnění závisí na obecných zdravotních podmínkách, také však na přístupu k vodě a hygienické infrastruktuře. Je třeba se přednostně zaměřit na problém segregovaného bydlení, zejména v chudších oblastech. Ačkoli jsou v rámci politiky soudržnosti k dispozici finanční prostředky na podporu opatření pro nesegregované bydlení a pro zajištění přístupu k inkluzivním a vysoce kvalitním základním službám, není jisté, jestli vnitrostátní a místní orgány mají zájem je získat.

2.3. Strukturální rasismus – jak bojovat proti základním příčinám problému

2.3.1. Pro kontinent bez rasismu a diskriminace má zásadní význam boj proti stereotypům a zvyšování povědomí o historii. Historické kořeny rasismu by měly být předmětem nového zájmu a nových opatření, především v oblasti vzdělávání. EHSV vítá práci Rady Evropy v oblasti historie a její výuky. Tyto nástroje však nejsou pravidelně využívány pro výuku historie v širokém měřítku. V tomto směru jsou potřebné koordinovanější a rozhodnější kroky. Měly by být vytvořeny nové vzdělávací programy a učebnice a s podporou EU organizovány školicí programy pro učitele a pedagogy. Mezioborový přístup ke společné evropské historii a dědictví by měl být propagován na sekundárním i terciárním stupni vzdělávání. Zaměření na formální i neformální vzdělávání je základním kamenem jakékoli účinné strategie proti rasismu a diskriminaci.

2.3.2. Velmi důležitou roli hraje také kreativní odvětví, protože funguje jako most mezi sociálními skupinami. Empatie a solidarita jsou hodnotami, které tvoří základ inkluzivní společnosti. EHSV proto vítá zaměření programu Kreativní Evropa a dalších programů na projekty, které usilují o odstranění překážek a podporují sociální začleňování a účast nedostatečně zastoupených a znevýhodněných skupin.

2.3.3. Je rovněž vhodné a důležité spolupracovat s novináři. EHSV podporuje snahy Komise vypracovat řadu seminářů o rasových a etnických stereotypy, na nichž se setkají novináři, organizace občanské společnosti a zástupci osob menšinového rasového nebo etnického původu. Je připraven podílet se na tomto úsilí.

2.3.4. EHSV žádá Komisi a členské státy, aby vypracovaly společnou metodiku pro shromažďování relevantních údajů, včetně údajů členěných podle etnického a rasového původu. Tato metodika by měla vycházet ze zásad, které byly stanoveny Světovou konferencí OSN proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a související nesnášenlivosti v roce 2002 a v Durbanském akčním programu – tj. je třeba shromažďovat ve statistikách obyvatelstva rozčleněné údaje s výslovným souhlasem respondentů, a to na základě jejich sebeidentifikace a v souladu s normami v oblasti lidských práv na ochranu soukromí. EHSV se domnívá, že práce, kterou v oblasti shromažďování údajů vykonává Agentura pro základní práva, nepostačuje a že je třeba vyvíjet podobné úsilí i na úrovni členských států.

2.3.5. Upozorňuje na to, že z hlediska podpory mezikulturní tolerance hrají důležitou roli osvědčené postupy týkající se spolupráce s místní úrovní (městy) a s městskými částmi či komunitami, v nichž je strukturální rasismus součástí každodenního soukromého a pracovního života.

2.4. Rámec pro plnění cílů: maximálně využít potenciálu nástrojů EU

2.4.1. EHSV se připojuje ke Komisi a vyzývá všechny členské státy, aby vypracovaly a přijaly národní akční plány proti rasismu a rasové diskriminaci. Pouze asi polovina členských států takové plány má, což dokládá, že vlády členských států vykazují různou míru zájmu a odhodlání⁽⁵⁾. EHSV se zájmem očekává určení společných hlavních zásad pro národní akční plány, jež má být provedeno v roce 2021, a je připraven k této činnosti přispět. Oblasti politiky zdůrazněné v současném akčním plánu (právní předpisy proti diskriminaci a úloha orgánů pro rovné zacházení; nenávistné výroky a trestné činy z nenávislosti; nezákonné profilování ze strany donucovacích orgánů; rizika, která představují nové technologie; stereotypy a povědomí o historii; rovný přístup ke vzdělání, zaměstnání, zdravotní péči, bydlení; zohledňování otázek rovnosti na vnitrostátní úrovni; zapojení regionální a místní úrovně; financování boje proti rasismu; sběr údajů, dialog s občanskou společností) jsou dobře strukturované a komplexní. Zvláštní otázkou je, jak přesvědčit všechny členské státy EU, aby se do tohoto úsilí zapojily a zajistily aktivní spolupráci různých orgánů, institucí a organizací na vnitrostátní úrovni.

2.4.2. EHSV doufá, že budou dále posílena opatření přijímaná obchodními organizacemi a jednotlivými podniky s cílem vytvořit a udržovat inkluzivní pracovní prostředí pro zaměstnance bez ohledu na pohlaví, rasový nebo etnický původ, náboženské vyznání, věk, zdravotní postižení nebo sexuální orientaci⁽⁶⁾. Inkluzivní pracovní prostředí by také mělo zahrnovat skutečný sociální dialog a výrazné zastoupení zaměstnanců. EHSV se zájmem očekává měsíc Evropských chart diverzity v květnu 2021 a spuštění souboru on-line nástrojů, který podnikům pomůže posoudit jejich vnitřní diverzitu a strategie diverzity.

⁽⁵⁾ Podle zprávy agentury FRA z roku 2020 (červen 2020, FRA) mělo v roce 2019 plány proti rasismu, rasové/etnické diskriminaci a související nesnášenlivosti patnáct členských států: Belgie, Česká republika, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Litva, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Slovensko, Španělsko a Švédsko. Spojené království takový plán mělo, dne 1. ledna 2021 však z EU vystoupilo.

⁽⁶⁾ Podle návrhu v současné době existují charty diverzity ve 24 členských státech s více než 12 000 signatáři (společnostmi, veřejnými institucemi, nevládními organizacemi, univerzitami, odborovými svazy) a s celkem více než 16 miliony zaměstnanců.

2.4.3. EHSV plně podporuje snahy Komise zajistit, aby boj proti diskriminaci na základě konkrétních důvodů a jejich propojení s jinými důvody diskriminace, jako je pohlaví, zdravotní postižení, věk, náboženské vyznání nebo sexuální orientace, byl součástí všech politik, právních předpisů a programů financování EU.

2.4.4. Zdá se, že jsou opatření k boji proti rasismu a diskriminaci velkoryse financována. Jsou na ně vyčleňovány prostředky z víceletého finančního rámce (VFR), nového programu Občané, rovnost, práva a hodnoty, programu Horizont Evropa a nového Nástroje pro oživení a odolnost. Podle obecného hodnocení dosavadních kroků mají vlády členských států zjevně jen malý zájem o to získat přístup k různým zdrojům a podílet se na potírání rasismu a diskriminace. EHSV je toho názoru, že samotné vyčlenění rozpočtových prostředků nestačí a měl by být zaveden systém pobídek. Hlavním důvodem malého zájmu by mohla být citlivá politická povaha takových opatření a politická mobilizace radikálních představitelů, organizací a skupin proti těmto opatřením.

2.4.5. Prioritou je také boj proti rasismu a diskriminaci v rámci vnější politiky, zejména ve světě, který byl těžce zasažen pandemií COVID-19. EHSV doufá, že hodnoty boje proti rasismu, nediskriminace a rovnosti budou plně podpořeny prostřednictvím nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci v součinnosti s vládami, organizacemi občanské společnosti a sociálními partnery z partnerských zemí⁽⁷⁾.

2.5. Pozitivní činnost ze strany EU: naslouchat a jednat

2.5.1. Demokratická účast a zastoupení skupin ohrožených marginalizací, jako jsou osoby menšinového rasového nebo etnického původu, jsou ve většině Evropy stále nedostatečné. Proto EHSV vítá záměr Komise spolupracovat s evropskými politickými stranami, Evropskou sítí pro spolupráci v oblasti voleb a občanskou společností s cílem zlepšit účast v rámci Akčního plánu pro evropskou demokracii. EHSV je připraven k těmto činnostem přispět a poskytnout vlastní perspektivu a odborné znalosti. Jednou z priorit by mělo být odstranění právních a administrativních problémů, překážek v přístupu a institucionálních obtíží, jimž čelí lidé, kteří mají zájem podílet se na politice na všech úrovních. Další prioritou by měla být spolupráce se stranami a vybízení stran k tomu, aby si vytvořily rozmanitější a inkluzivnější voličskou základnu a podporovaly představitele a kandidáty z menšinových nebo zranitelných skupin.

2.5.2. EHSV vítá, že má Komise v úmyslu pravidelně se setkávat s organizacemi občanské společnosti a sociálními partnery činnými v boji proti rasismu na evropské, vnitrostátní a místní úrovni, aby zhodnotila pokrok v boji proti rasismu. EHSV je připraven podílet se na tomto dialogu. Je důležité zapojit do tohoto procesu také náboženské představitele.

2.5.3. EHSV je potěšen tím, že Komise hodlá jmenovat koordinátora pro boj proti rasismu. Tento koordinátor bude spolupracovat s členskými státy, Evropským parlamentem, organizacemi občanské společnosti, sociálními partnery a akademickou obcí s cílem posílit politickou reakci v oblasti boje proti rasismu.

2.5.4. EHSV se zájmem očekává plánovaný summit Komise proti rasismu. Summit se bude konat ve stejnou dobu jako Mezinárodní den za odstranění rasové diskriminace dne 21. března 2021 a tento den bude každoročně Komisí připomínán.

2.5.5. EHSV vítá, že se Komise snaží podporovat rozmanitost a zajistit nediskriminační a inkluzivní pracoviště pro všechny osoby bez ohledu na jejich rasový či etnický původ nebo barvu pleti. Jedná se o velmi dobrý standard pro postupy ostatních orgánů EU.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 110, 22.3.2019, s. 163.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Unie rovnosti: strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025“

[COM(2020) 698 final]

(2021/C 286/22)

Zpravodaj: **Ionuț SIBIAN**

Spoluzpravodajka: **Maria del Carmen BARRERA CHAMORRO**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 14.1.2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	16.4.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	187/8/12

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá a podporuje odvalu Evropské komise při přijímání strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025, jejímž cílem je snížit diskriminaci a zajistit bezpečnost a základní práva LGBTIQ osob v celé Evropské unii tím, že budou přijata legislativní opatření na evropské úrovni, ale také tím, že budou členské státy vybízeny, aby vypracovaly a provedly národní akční plány, které jsou zmíněny ve strategii.

1.2. EHSV je pevně přesvědčen, že má-li být strategie úspěšná, musí Komise zavést důrazný mechanismus pro její provádění a pravidelné monitorování jejího uplatňování, a to na horizontální i vertikální úrovni. V tomto ohledu musí Komise usnadnit široký dialog mezi evropskými a mezinárodními institucemi, členskými státy, organizacemi občanské společnosti a sociálními partnery.

1.3. EHSV je přesvědčen, že strategie pro rovnost LGBTIQ osob musí být za účelem dosažení svých cílů ve vzájemném vztahu s ostatními evropskými strategiemi, jako je strategie v oblasti práv obětí, strategie pro rovnost žen a mužů, akční plán EU proti rasismu, strategie práv osob se zdravotním postižením a strategie pro práva dítěte, aby získala mezisektorovou perspektivu.

1.4. Jedna z nejnaléhavějších otázek ohledně diskriminace LGBTIQ osob se týká diskriminace na pracovišti a diskriminace z hlediska přístupu na trh práce. Směrnice o rovném zacházení v zaměstnání a povolání (2000/78/ES) ⁽¹⁾ musí tedy rovněž chránit transgender, nebinární, intersexuální a queer osoby před diskriminací v těchto oblastech. Kromě toho EHSV vítá přání Komise rozšířit uplatnitelnost směrnice na jiné oblasti, než je zaměstnanost, neboť ji považuje za účinné opatření pro boj proti diskriminaci LGBTIQ osob.

1.5. Aby se zlepšila zaměstnatelnost LGBTIQ osob, jsou nezbytné aktivní politiky zaměstnanosti a zavedení perspektivy LGBTIQ do plánů zaměstnanosti. Je rovněž nezbytné, aby plány pro rovnost LGBTIQ osob existovaly v podnicích, aby bylo možné bojovat proti diskriminaci, které jsou vystaveny LGBTIQ osoby v práci, a aby stanovily konkrétní opatření, protokoly a nástroje za účelem boje proti diskriminaci.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 303, 2.12.2000, s. 16.

1.6. Aby se LGBTIQ osoby nepotýkaly se sociálně-ekonomickou deprivací a vysokou mírou chudoby a sociálního vyloučení, musí být členské státy vyzývány, aby poskytovaly lékařské a sociální služby, přístřeší, programy pomoci a bezpečná místa LGBTIQ osobám, které jsou obětmi domácího násilí, trestných činů z nenávisti a nenávistných výroků, a mladým LGBTIQ osobám, které jsou ponechány bez podpory rodiny atd.

1.7. EHSV je pevně přesvědčen, že tzv. postupy konverzní terapie by měly být ve všech členských státech EU zakázány, jelikož se jedná o praktiky, které porušují základní práva a jsou označovány za týrání. Evropská komise musí podpořit členské státy v tom, aby zakázaly veškeré formy škodlivých praktik, včetně z lékařského hlediska zbytečných zákroků na intersexuálních osobách, a aby reformovaly své zákony pro právní změnu pohlaví a zajistily, že budou splňovat normy lidských práv v oblasti sebeurčení.

1.8. EHSV žádá Evropskou komisi, aby poskytla finanční prostředky na odbornou přípravu pracovníků, kteří spolupracují s LGBTIQ osobami, a aby vybídla k výměně osvědčených postupů mezi členskými státy. Kromě toho jsou evropské finanční prostředky zapotřebí pro specializovanou odbornou přípravu lékařů, učitelů a dalších specializovaných pracovníků za účelem lepšího pochopení specifické situace a potřeb LGBTIQ osob. Pilotní projekt EUHealth4LGBTIQ kromě toho poskytuje školicí příručky pro poskytovatele zdravotní péče. Evropská komise by měla podporovat členské státy při zajišťování toho, aby byly tyto kurzy odborné přípravy dostupné na celostátní úrovni.

1.9. Pokud jde o finanční prostředky z rozpočtu EU pro členské státy, domníváme se, že Evropská komise musí zavést pevný mechanismus pro dohled nad využíváním těchto prostředků ze strany členských států v souladu s evropskou zásadou nediskriminace uvedenou v článku 2 SEU a také při plném dodržení základních práv stanovených v Listině základních práv. Tento dohled by měl být vykonáván jak *ex ante* provedením auditu rozmanitosti, tak *ex post*, jak je stanoveno v nařízení o společných ustanoveních pro finanční období 2021–2027.

1.10. Evropská komise musí převzít úlohu strážkyně Smluv Evropské unie a zesílit své úsilí s cílem zajistit úplné provedení a uplatňování příslušných právních předpisů EU a judikatury Soudního dvora Evropské unie v členských státech, zejména pokud jde o směrnici 2004/38/ES⁽²⁾ a právní předpisy v oblasti azylu. Je rovněž důležité, aby byla v kontextu volného pohybu a přeshraničních situací přijata na evropské úrovni jasná, inkluzivní a nediskriminační regulace ohledně pojmu „rodina“, včetně duhových rodin, a uznávání rodných listů transgender osob ve všech členských státech, nezávisle na ostatních správních nebo soudních řízeních.

1.11. Evropská unie musí převzít úlohu subjektu pomáhajícího prosazovat lidská práva po celém světě, včetně svobody a důstojnosti LGBTIQ osob. Za účelem dosažení tohoto cíle musí evropské společenství spolupracovat s mezinárodními a regionálními institucemi s cílem všeobecně dekriminlizovat homosexualitu a respektovat důstojnost a základní práva LGBTIQ osob na celém světě.

2. Obecné připomínky

2.1. EHSV se domnívá, že je nezbytné, aby evropské i vnitrostátní orgány zavedly veřejné politiky na ochranu LGBTIQ osob, aby byly v celé Unii respektovány hodnoty zakotvené v Listině základních práv a Smlouvě o Evropské unii (SEU), konkrétně „lidská důstojnost, (...), rovnost, (...), dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin“⁽³⁾. EHSV podporuje usnesení Evropského parlamentu, jež prohlašuje EU za „zónu svobody pro LGBTIQ osoby“.

2.2. Údaje⁽⁴⁾ Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) ukazují, že LGBTIQ osoby jsou zranitelnou skupinou, která potřebuje podporu jak evropských institucí, tak vnitrostátních orgánů v členských státech. Domníváme se, že strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025 je prvním krokem v boji proti diskriminaci na základě sexuální orientace, genderové identity, vyjádření genderu a pohlavních znaků, jakož i k zajištění bezpečného prostoru pro LGBTIQ komunitu v celé Evropské unii.

⁽²⁾ Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 77.

⁽³⁾ Článek 2 Smlouvy o Evropské unii.

⁽⁴⁾ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf.

2.3. EHSV vítá skutečnost, že dokument Komise využívá intersekcionalitu jako průřezovou zásadu: sexuální orientace, genderová identita/genderový projev a/nebo pohlavní znaky jsou zohledňovány společně s dalšími osobními charakteristikami nebo identitami, jako je pohlaví, rasový/etnický původ, náboženství, víra, zdravotní postižení a věk. To vše je rovněž uvedeno do kontextu krize způsobené onemocněním COVID-19, která zranitelné LGBTIQ osoby zasáhla neúměrně.

2.4. Aby však byla strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025 provedena účinně a účelně v celé Evropské unii, musí Evropská komise vytvořit mechanismus pro zajištění operativnosti a sledování s cílem dohlížet na to, zda a do jaké míry je strategie prováděna. V tomto ohledu musí Komise každoročně kontrolovat, zda a do jaké míry evropské orgány a členské státy provedly hlavní priority zmíněné ve strategii. Toto hodnocení by mělo být provedeno v konzultaci s členskými státy a organizovanou občanskou společností.

3. Konkrétní připomínky

3.1. Diskriminace LGBTIQ jedinců

3.1.1. Diskriminace postihuje LGBTIQ osoby ve všech fázích života. Od raného věku jsou děti a mladí lidé a děti pocházející z LGBTIQ nebo duhových rodin, kde jeden z členů je LGBTIQ osoba, často stigmatizováni, což z nich dělá cíl diskriminace a útoků, které ovlivňují jejich studijní výkon a vyhlídky na získání zaměstnání, jejich každodenní život a pohodu celé rodiny. Proto jsou nezbytná větší a lepší opatření na ochranu dítěte, zejména v oblasti vzdělávání, s cílem vymýtit diskriminaci, které jsou vystaveny LGBTIQ osoby.

3.1.2. Jedna z nejnáléhavějších otázek ohledně diskriminace LGBTIQ osob se týká diskriminace na pracovišti⁽⁹⁾ a diskriminace z hlediska přístupu na trh práce. Směrnice o rovném zacházení v zaměstnání a povolání musí tedy rovněž chránit transgender, nebinární, intersexuální a queer osoby před diskriminací v těchto oblastech. Kromě toho EHSV vítá přání Komise rozšířit uplatnitelnost směrnice na jiné oblasti, než je zaměstnanost a odborná příprava, neboť ji považuje za účinné opatření pro boj proti diskriminaci LGBTIQ osob.

3.1.3. Pokud jde o diskriminaci na pracovišti, je nutné věnovat zvláštní pozornost transgender osobám, a to z důvodu sociálních výzev, jimž čelí (např. nesoulad mezi skutečnou a právní situací kvůli obtížnému procesu změny dokumentů totožnosti ve většině členských států, chybějícím lékařským postupům, předsudkům, jimž čelí, atd.). Tyto sociální problémy mohou vést k obtěžování na pracovišti, propuštění a obecně k četným problémům počínaje hledáním pracovního místa.

3.1.4. Zdůrazňujeme, že je třeba, aby Evropská unie stanovila směry činnosti pro aktivní politiky zaměstnanosti s cílem zajistit, aby členské státy a vnitrostátní orgány vypracovaly vnitrostátní plány zaměstnanosti, které budou zahrnovat zvláštní opatření pro LGBTIQ osoby a jež omezí dopady nedostatečného přístupu k zaměstnání, kterým jsou strukturálně postiženy.

3.1.5. EHSV se domnívá, že je zásadní rozšířit evropskou regulaci v oblasti rovného zacházení v zaměstnání s cílem zahrnout trans osoby a nebinární, intersexuální a queer osoby za účelem ochrany všech LGBTIQ osob před diskriminací v zaměstnání na základě sexuální orientace, genderové identity a genderového projevu a pohlavních znaků.

3.1.6. EHSV podporuje návrh Evropské komise rozšířit směrnici o rovném zacházení na ostatní oblasti nad rámec práce a odborné přípravy. V tomto ohledu se domníváme, že je třeba podpořit žádost Komise, aby Rada její návrh přijala, s cílem odstranit mezery v ochraně poskytované právem EU, pokud jde o diskriminaci z důvodů souvisejících se sexuální orientací, ale i genderovou identitou/genderovým projevem, pohlavními znaky a rodinnou skupinou.

3.1.7. EHSV podporuje výzvu evropských orgánů, aby členské státy ratifikovaly úmluvu MOP č. 190 týkající se zabránění násilí a obtěžování ve světě práce, která uvádí škálu nepřijatelných typů chování a postupů namířených proti určitým lidem kvůli jejich pohlaví nebo genderu a která vládám a sociálním partnerům poskytuje vodítko, jak určit nástroje

⁽⁹⁾ Na pracovišti se LGBTIQ osoby stále setkávají s diskriminací během náboru, v práci a na konci své kariéry, a to v rozporu s jasnými právními předpisy EU v této oblasti. Mnohé LGBTIQ osoby čelí při hledání spravedlivých a stabilních pracovních míst překážkám, které mohou zvýšit riziko chudoby, sociálního vyloučení a bezdomovectví.

pro prevenci a řešení těchto forem diskriminace. Kolektivní vyjednávání na všech úrovních a kolektivní dohody mohou pomoci stanovit cílená opatření pro pracoviště a mohou pomoci s prováděním autonomní dohody, kterou podepsali evropští sociální partneři s cílem odstranit násilí na pracovišti.

3.1.8. Vzhledem k diskriminaci LGBTIQ osob v tom prostoru, ve kterém by se měly cítit nejbezpečněji, tj. v prostředí rodiny, končí mnohé osoby náležející k LGBTIQ komunitě, zejména mladí lidé, jako bezdomovci. V mnoha členských státech nejsou orgány schopny zajistit sociální a lékařské služby, aby tyto osoby podpořily. Proto je nezbytné, aby LGBTIQ jedinci mohli využít bezpečných přístřeší a lékařských služeb, aby se mohli začlenit do společnosti a nalézt stabilní a jisté pracovní místo.

3.1.9. Kromě návrhů Komise na reformu společného evropského azylového systému je zásadní, aby Evropská unie poskytla finanční prostředky na odbornou přípravu pro soudce, státní zástupce, příslušníky pohraniční stráže, pracovníky v imigračních službách a tlumočníky, která jim umožní pochopit specifické potřeby zranitelných žadatelů o mezinárodní ochranu, včetně LGBTIQ osob.

3.1.10. V tomto ohledu považuje EHSV za zásadní omezit uplatňování politik navrácení migrantů na hranicích EU, přičemž je třeba zohlednit skutečnost, že mnozí z těchto lidí prchají před pronásledováním ve své zemi původu na základě sexuální orientace, genderové identity/genderového projevu a pohlavních znaků. Pokud jsou navraceni, aniž by dostali příležitost požádat o mezinárodní ochranu, dochází k porušení nejzákladnějších lidských práv, mezinárodních smluv a v některých případech vnitrostátních právních předpisů o mezinárodní ochraně.

3.1.11. Domníváme se, že Komise by měla zvážit uznání práva na genderové sebeurčení pro trans osoby, čímž by splnila nejvyšší mezinárodní normy v oblasti dodržování lidských práv a podpořila jejich uznání v členských státech a ze strany vnitrostátních orgánů, tak aby trans osoby viděly, že jejich identita je uznána, aniž by ji musela prokázat třetí strana.

3.1.12. Evropská komise by měla sledovat přístup k zdravotní péči za účelem léčby potvrzující pohlaví transgender osob a zapojit členské státy do plného využití možností unijního přeshraničního rámce zdravotní péče s cílem řešit případné nedostatky v členských státech.

3.1.13. Komise by měla vybídnout členské státy, aby na vnitrostátní úrovni přijaly strategie pro sledování, kontrolu a prevenci sexuálně přenosných nemocí. V této oblasti je rovněž zásadní upřednostnit finanční prostředky pro zdravotníky a účastnit se odborné přípravy v souladu s doporučeními Světové zdravotnické organizace (WHO) a s 11. vydáním Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů (MKN-11). Kromě toho je nezbytné, aby členské státy vyvíjely k výměně zkušeností a postupů mezi specializovanými zdravotníky z jednotlivých členských států.

3.1.14. Členské státy by měly být vyzvány, aby v celé EU zakázaly „konverzní terapii“, což je ponižující praktika s četnými následnými dopady na fyzické a duševní zdraví LGBTIQ jedinců. Kromě toho je třeba členské státy podpořit, aby přijaly legislativní opatření zakazující „mrzačení intersexuálních osob“. To by zajistilo, aby intersexuální osoby měly právo samy se rozhodnout, zda si přejí podstoupit lékařský zákrok pro přidělení konkrétního pohlaví, nebo nikoli, a výjimka z tohoto pravidla by byla umožněna pouze v kontextu naléhavých lékařských potřeb, kdy je ohrožen život intersexuální osoby.

3.1.15. Programy Evropské unie pro financování by měly být úzce spojeny s hodnotami EU uvedenými v článku 2 SEU a měly by jimi být podmíněny. V případě rozsáhlých projektů by členské státy rovněž měly mít povinnost provést posouzení dopadů projektů financovaných z prostředků EU na zranitelné skupiny, včetně LGBTIQ jedinců. Na úrovni členských států by tedy měl existovat audit rozmanitosti pro finanční prostředky EU prováděný nezávislou komisí tvořenou místními nebo ústředními vnitrostátními veřejnými orgány a organizacemi občanské společnosti ⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Za účelem provedení tohoto opatření je třeba zřídit skupinu odborníků, která posoudí, do jaké míry projekty prováděné členskými státy pomáhají zranitelným skupinám, včetně LGBTIQ komunity, a analýzu vypracovanou *ex ante* a *ex post* ohledně provádění projektů financovaných z evropských finančních prostředků na základě hodnotící tabulky stanovené na evropské úrovni.

3.1.16. Za účelem vyškolení odborníků povolaných k provedení tohoto auditu rozmanitosti v rámci programů EU pro financování by měl být zaveden školicí program vypracovaný na evropské úrovni s cílem rozvinout dovednosti a vybídnout členské státy k výměně osvědčených postupů ohledně dopadu programů EU pro financování na zranitelné skupiny, včetně LGBTIQ komunity. Aby bylo toto opatření provedeno v celé EU, je třeba vytvořit kontrolní mechanismus na úrovni Evropské komise.

3.1.17. Členské státy by měly být vyzvány k provádění vnitrostátních vzdělávacích a osvětových kampaní a programů s cílem omezit diskriminaci osob s odlišnou sexuální orientací a genderovou identitou a bojovat proti ní. Vnitrostátní orgány by měly v tomto ohledu zajistit, aby povinné vnitrostátní školní osnovy obsahovaly informace o lidských právech, včetně sexuální orientace, genderové identity a genderového vyjádření, s cílem předcházet diskriminaci, předsudkům a stereotypům. Základní a střední školy by kromě toho měly poskytovat komplexní sexuální vzdělávání, v jehož rámci děti a dospívající získají znalosti a dovednosti, jež jim pomůžou vést zdravější život a zapojit se do rovnoprávných vztahů.

3.2. Zajištění bezpečnosti LGBTIQ jedinců

3.2.1. Víme, že v několika členských státech proběhla referenda ohledně změny vnitrostátních ústav, která byla zaměřena na omezení práv LGBTIQ jedinců nebo stigmatizaci této kategorie osob v očích široké veřejnosti. Vzhledem k informačním tokům v přeshraničních oblastech v celé Evropské unii musí členské státy zajistit transparentnost veřejného financování pro všechny subjekty zapojené do těchto referend.

3.2.2. EHSV podporuje iniciativu s cílem rozšířit seznam „trestných činů na úrovni EU“ podle čl. 83 odst. 1 SFEU tak, aby zahrnoval trestné činy z nenávisti a projevy nenávisti, a to i v případě, že jsou zaměřeny na LGBTIQ osoby. Proto je nezbytné, aby Komise přijala informační a osvětová opatření týkající se této otázky na evropské úrovni. Komise by měla zahájit komunikační kampaň s cílem potlačovat tuto tendenci a s ní spojené chování a podporovat rovnost všech svých občanů. Navrhujeme, aby tato kampaň byla zahájena na evropské úrovni a aby se zabývala problémy, s nimiž se lidé setkávají v jednotlivých členských státech na místní úrovni. Tyto iniciativy by měly být součástí rámce akčního plánu EU pro demokracii. Všechny evropské země se navíc zavázaly, že budou pro Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) shromažďovat údaje o trestných činech z nenávisti, které lze v této souvislosti využít.

3.2.3. Evropská komise by měla ve spolupráci s členskými státy rovněž přijmout několik opatření s cílem bojovat proti falešným zprávám a dezinformacím, jakož i proti nenávistným verbálním projevům on-line i off-line. V tomto ohledu musí Komise vytvořit mechanismus s cílem sledovat řádné provádění směrnice o audiovizuálních mediálních službách na úrovni členských států, ale také přijmout evropský legislativní rámec, který umožní snáze bojovat proti falešným zprávám a dezinformacím.

3.2.4. Za účelem boje proti nenávistným verbálním projevům v online prostředí se domníváme, že opatření Komise na podporu a provádění „kodexu chování proti nezákonným nenávistným projevům online“, který podepsaly společnosti Facebook, Microsoft, Twitter a YouTube, jsou mimořádně povzbudivá. Tento typ nástroje – kodex chování za účelem boje proti nenávistným verbálním projevům – by měl být proveden jako doporučení na úrovni členských států, a to v online i audiovizuálním prostoru, aby se vytvořil bezpečný prostor pro LGBTIQ jedince a pro ostatní zranitelné skupiny, které mohou být snadno vystaveny obtěžování nebo nenávistným verbálním projevům online (⁷).

3.2.5. Strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025 by měla být spojena se strategií EU v oblasti práv obětí na totéž období, aby příslušníci sexuálních menšin mohli s důvěrou ohlašovat trestné činy z nenávisti, které vůči nim byly spáchány. Je tudíž nezbytné zajistit průběžnou odbornou přípravu pro příslušníky policie, právníky a smírčí soudce v oblasti trestných činů z nenávisti, předsudků a stereotypů a je zásadní spolupracovat s nevládními organizacemi, které poskytují podporu LGBTIQ jedincům v této oblasti.

(⁷) Kodexy chování by měly být inspirovány hodnotami EU v oblasti rovnosti, lidských práv, rozmanitosti a také svobody projevu, přičemž by měly vytvořit skupinu odborníků pro sledování provádění a uplatňování tohoto pracovního nástroje, ale také se zapojením organizací občanské společnosti, jejichž oblastí činnosti je obrana lidských práv a zranitelných skupin.

3.2.6. Pandemie COVID-19 nám ukázala, že většina členských států není dostatečně vybavena pro poskytování nouzových nebo krátkodobých přístřeší LGBTIQ jedincům, kteří jsou buď oběťmi domácího násilí, zejména transgender osoby, nebo byli napadeni vlastní rodinou. Výstavba přístřeší, bezpečných domů a středisek pomoci a poskytování integrovaných služeb pomoci tedy vyžaduje spolupráci vnitrostátních orgánů a nevládních organizací a finanční prostředky EU.

3.3. Budování inkluzivních společností pro LGBTIQ jedince

3.3.1. Evropská komise musí převzít úlohu strážkyně práva Evropské unie, jak vyplývá z evropských regulačních aktů a judikatury Soudního dvora Evropské unie (SDEU), za účelem správného a jednotného uplatňování evropského práva ve všech členských státech. Musí zesílit úsilí a vytvořit rozsáhlý mechanismus s cílem sledovat použitelnost evropského práva a rozhodnutí SDEU v rámci vnitrostátního práva a v postupech vnitrostátních orgánů.

3.3.2. Pokud jde o právo na volný pohyb, jeden z pilířů evropského práva, musí Evropská komise vytvořit mechanismus sledování s cílem zajistit, aby byla práva udělená směrnicí 2004/38/ES, zejména právo volně se pohybovat a žít, přiznána všem evropským občanům a jejich rodinám, včetně duhových rodin v celé Unii.

3.3.3. Aby všechny LGBTIQ osoby požívaly práva na volný pohyb po celé Evropské unii, vyzýváme Evropskou komisi, aby na jedné straně vytvořila regulační rámec, jehož prostřednictvím bude pojem „rodina“ samostatný a nezávislý na vnitrostátním právu členských států, zejména v přeshraničních situacích, a na druhé straně zajistila, aby byly rodné listy vyměňované v souladu se správními nebo soudními postupy uznávány ve všech členských státech v kontextu volného pohybu. Evropská komise by měla spolupracovat s členskými státy na usnadnění registrace příbuzenských vazeb transgender rodičů v souladu s jejich právně uznávanou genderovou identitou, a chránit tak tyto rodiny před nechtěným odhalením jejich genderové identity, diskriminací a násilím.

3.4. Vedoucí role při prosazování rovnosti LGBTIQ osob po celém světě

3.4.1. Evropské orgány musí převzít úlohu ručitele a ochránce základních lidských práv ve své vnitřní i vnější činnosti. Aby byl tento úkol splněn, je nezbytné pracovat s ostatními regionálními a mezinárodními institucemi, jako je Rada Evropy a Organizace spojených národů, s cílem zabezpečit pro LGBTIQ jedince a ochránce lidských práv bezpečnost a rovnost, jež si zasluhují. Je také důležité, aby evropské orgány kromě podpory opatření pro boj proti násilí, nenávisti a diskriminaci namířených proti LGBTIQ jedincům zavedly tato kritéria prostřednictvím nástroje předvstupní pomoci v kandidátských nebo potenciálních kandidátských zemích do své vnější činnosti v oblasti financování poskytovaného zemím mimo EU.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akční plán pro integraci a začleňování na období 2021–2027“

[COM(2020) 758 final]

(2021/C 286/23)

Zpravodaj: **Paul SOETE**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 14.1.2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	16.4.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	205/1/9

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV s potěšením konstatuje, že akční plán Komise pro integraci a začleňování (dále jen „akční plán“) je součástí komplexní reakce na výzvy související s migrací, která byla předložena formou nového paktu o migraci a azylu.

1.2. Tento akční plán má obecnější rozsah než předchozí plán: na rozdíl od svého předchůdce z roku 2016 se nový akční plán vztahuje nejen na migranty, ale také na občany EU „z přistěhovaleckého prostředí“. Ačkoli integrace je důležitá i pro tuto kategorii občanů a pro všechny občany a obyvatele, může to vést také k méně zacíleným opatřením, neboť problémy, kterým čelí nově příchozí, jsou odlišné od problémů migrantů druhé a třetí generace.

1.3. Nástroje pro integraci a začleňování jsou především v rukou vnitrostátních, regionálních a místních orgánů. Opatření na úrovni EU jsou doplňková a jsou navržena s cílem podporovat, usnadňovat a koordinovat spolupráci. V důsledku toho akční plán neobsahuje celkové nebo specifické cíle pro členské státy, ale pouze doporučení. Vzhledem k současné situaci a dopadu pandemie existuje riziko, že tyto otázky týkající se integrace budou považovány za méně prioritní.

1.4. Akční plán se zabývá všemi politickými oblastmi, které jsou nezbytné pro sociálně-ekonomickou a politickou integraci nově příchozích migrantů a podává přehled evropských iniciativ v různých oblastech, jež mohou mít dopad na migraci a integraci. EHSV zdůrazňuje, že skutečné problémy spočívají v provádění těchto politik.

1.5. EHSV podporuje cíle navržené akčním plánem v klíčových odvětvových oblastech. Rád by však také zdůraznil, že spíše než o měřitelné cíle jde o příklady možných opatření. Z toho důvodu se zdá, že jejich účinné provádění je podmíněno procesem monitorování, který je teprve třeba zavést. EHSV vybízí Komisi, aby zavedla průběžné monitorování provádění akčního plánu.

1.6. V porovnání s akčním plánem z roku 2016 se zde více pozornosti věnuje genderovému rozměru integrace obecně. Genderové aspekty by také měly být zdůrazněny v jednotlivých oddílech týkajících se odvětvových oblastí.

1.7. EHSV zdůrazňuje, že hodnota práce obecně by měla být spojovacím článkem napříč celým akčním plánem, neboť práce ve všech svých podobách je hlavním aspektem integrace a osobního rozvoje.

1.8. Akční plán přináší přehled všech nástrojů financování dostupných v jednotlivých odvětvových oblastech. Zdá se však, že tyto nástroje byly navrženy pro odborníky na dotace. EHSV navrhuje, aby Komise usnadnila přístup k financování, například tím, že vytvoří specializovaný nástroj pro oblast integrace. EHSV se rovněž obává, že finanční prostředky na integraci budou na seznamu priorit postupně klesat.

1.9. EHSV zdůrazňuje význam občanské společnosti obecně pro integraci do místního způsobu života a specifickou úlohu odborových svazů a organizací zaměstnavatelů.

2. Souvislosti

2.1. Akční plán pro integraci a začleňování na období 2021–2027 je součástí komplexní reakce na problémy související s migrací předložené v novém paktu o migraci a azylu. Navazuje na závazky akčního plánu EU pro integraci z roku 2016 a aktualizuje je a pokrývá období sedmi let s přezkumem v polovině období v roce 2024, v souladu s VFR na stejné období.

2.2. Potřeba akčního plánu vyplývá z výrazných rozdílů mezi migranty a osobami narozenými v EU, pokud jde o úroveň vzdělání, zaměstnanosti, chudoby a o podmínky bydlení. Abychom zmínili jeden údaj dokládající tento rozdíl, procento mladých migrantů (ve věku 18–24 let), kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), činí v EU 21 % oproti 12,5 % občanů narozených v EU. Existuje také významný rozdíl mezi ženami a muži, přičemž procento mladých dívek z řad migrantů spadajících do této kategorie dosahuje 25,9 % ⁽¹⁾.

2.3. Pandemie COVID-19 vynesla na světlo hluboce zakořeněné nerovnosti v přístupu ke zdravotní péči pro migranty, což s sebou nese rizika pro společnost celkově. Odhalila také, že migranti budou pravděpodobněji vykonávat zaměstnání vyžadující blízký kontakt mezi osobami, a jsou tedy více vystaveni onemocnění COVID-19.

2.4. Úplná integrace migrantů na trhu práce by mohla přinést velké ekonomické zisky z hlediska národního blahobytu, mimo jiné z hlediska důchodových systémů a daňových odvodů ⁽²⁾. To je výsledek prospěšný pro všechny strany, neboť plnohodnotná integrace je přínosem i pro migranty, neboť jim umožňuje přístup k systému sociálního zabezpečení hostitelské země.

2.5. Akční plán odkazuje na soubor obecných hlavních zásad a hodnot, které jsou společné všem politikám EU v oblasti začleňování, včetně odkazu na evropský pilíř sociálních práv.

2.6. Konkrétní opatření předložená v akčním plánu se týkají čtyř odvětvových oblastí, a to vzdělávání a odborné přípravy, zaměstnanosti a dovedností, zdravotnictví a bydlení. Pro každou z nich byly zjištěny propasti v oblasti integrace. Tato opatření jsou doplněna průřezovými opatřeními, včetně budování silných partnerství, zvyšování různých příležitostí pro financování, podpory vazeb s hostitelskou společností, zlepšování využívání nových technologií a digitálních nástrojů a monitorování pokroku při integraci.

2.7. EHSV bere na vědomí, že akční plán je zaměřen na integrační proces jako takový a nikoli na vstup do EU. Navzdory tomu by rád zdůraznil, že důležitým faktorem integrace v právní i sociální rovině zůstává otázka sloučení rodiny.

3. Obecné připomínky

3.1. Na rozdíl od plánu z roku 2016 se současný plán vztahuje nejen na migranty, ale také na občany EU „z přistěhovaleckého prostředí“. EHSV bere na vědomí tento širší rozsah, neboť aspekty integrace jsou rovněž důležité pro tuto druhou kategorii občanů i pro všechny občany a obyvatele, což podporuje evropský způsob života, ve kterém jsou práva a potřeby v oblasti začleňování rovněž spojeny s povinnostmi.

⁽¹⁾ Evropská komise, *Akční plán pro integraci a začleňování na období 2021–2027*, s. 5.

⁽²⁾ Tamtéž, s. 2.

3.2. Navzdory tomu se EHSV obává, že širší rozsah akčního plánu může také vést k méně zacíleným – a tedy méně účinným – opatřením. Problémy, kterým čelí nově příchozí, jsou odlišné od problémů migrantů druhé a třetí generace. Kromě toho hrozí, že zahrnutí sociálních potřeb migrantů druhé a třetí generace do migračních a integračních politik bude tyto osoby stigmatizovat a udržovat rasismus.

3.3. Akční plán Komise podává dobrý přehled evropských iniciativ v různých oblastech, které mají dopad na migraci a integraci. Dokument se zabývá všemi hlavními oblastmi politik, které jsou relevantní pro sociálně-ekonomickou a politickou integraci nově příchozích migrantů. Věnuje se také dostupnosti finančních prostředků a partnerstvím s institucemi a organizacemi za účelem usnadnění integrace.

3.4. EHSV zdůrazňuje, že spolu s těmito politikami zůstává práce hlavní hnací silou integrace a jako taková by měla být zabezpečena a podporována coby ústřední prvek v celém plánu.

3.5. EHSV zdůrazňuje, že skutečné výzvy spočívají v provádění těchto politik. Například i když jsou migrantům uznány jejich předchozí kvalifikace, zaměstnavatelé váhají s jejich najímáním, neboť nemají dostatečnou důvěru, pokud jde o úroveň jejich dovedností. Zdá se, že to je případ migrantů z oblasti Blízkého východu a severní Afriky a jižní a Střední Asie.

3.6. Pozitivním aspektem nového akčního plánu je závazek posílit zapojení regionálních a místních orgánů, občanské společnosti a migrantů a jejich organizací do politik EU v oblasti integrace a začleňování. EHSV konstatuje, že občanská společnost by rovněž měla zahrnovat odborové svazy a organizace zaměstnavatelů.

3.7. Akční plán správně uznává význam vnitrostátních, regionálních a místních orgánů pro politiky v oblasti integrace a podporuje spolupráci mezi nimi. Je totiž třeba si uvědomit, že většina nástrojů pro integraci je v jejich rukou. Opatření na úrovni EU jsou doplňková a jsou navržena s cílem podporovat, usnadňovat a koordinovat spolupráci, je-li to užitečné. V důsledku toho akční plán neobsahuje celkové cíle nebo specifické cíle pro členské státy, ale pouze doporučení.

3.8. Protože jde o nezávazný text a členské státy jsou v posledku odpovědné za politiky v oblasti integrace na vnitrostátní úrovni, EHSV zdůrazňuje, že jsou nutné jasné závazky členských států EU a vytvoření vhodných fór, včetně pravidelných setkání, za účelem koordinace politik a hodnocení pokroku.

3.9. Komise jasně stanoví, čeho chce v jednotlivých oblastech dosáhnout. EHSV podporuje diagnózu a navrhované výsledky, konstatuje však, že chybí jasné obecné cíle nebo cíle týkající se konkrétních opatření. Zdá se, že účinnost provádění je podmíněna procesem monitorování, který by měl být zaveden.

3.10. Ve stanovisku SOC/649 (Nový pakt o migraci a azylu) ⁽³⁾ se EHSV zamýšlel nad rozsahem a podporou integračních opatření. Nástroje a pobídky, které akční plán poskytuje jednotlivým zúčastněným stranám, nemusí být dostatečné ke znatelnému zlepšení integrace, zejména vzhledem k dlouhodobé povaze opatření v této oblasti. Je proto třeba realizaci tohoto aspektu monitorovat.

3.11. Důležitou součástí akčního plánu je financování. Členské státy a další zúčastněné strany se vyzývají, aby plně využily financování EU. Akční plán rovněž přináší přehled všech nástrojů financování dostupných pro jednotlivé odvětvové oblasti.

3.12. I když je začleňování hlediska politik v oblasti integrace uvedeno mezi hlavními zásadami akčního plánu, plán dostatečně neuvádí, jak zohlednit politiky v oblasti integrace v rámci obecných opatření týkajících se sociální soudržnosti.

⁽³⁾ Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 15.

3.1.3. EHSV vítá zmínku o genderovém rozměru integrace v novém akčním plánu. Současně zdůrazňuje, že problémy v oblasti integrace související s rovností žen a mužů si zasluhují více pozornosti a konkrétnější opatření v každé z odvětvových oblastí.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Vzdělávání a odborná příprava

4.1.1. Akční plán správně uvádí, že vzdělávání a odborná příprava jsou základem pro úspěšnou účast ve společnosti. Školy a další vzdělávací zařízení zajišťují důležité prostředí pro budování inkluzivní společnosti a boj proti segregaci. Kromě toho se získáním občanského vzdělání o demokracii a občanství pokládají základy aktivního zapojení do společnosti a současně se tím předchází tomu, aby se mladí lidé nechali zlákat extremistickými ideologiemi. Jedná se o oblast, v níž by měla být podporována aktivní účast v občanské společnosti, neboť podporuje důvěru, sociální soudržnost a sounáležitost.

4.1.2. Pokud jde o konkrétní opatření ke zlepšení účasti na vzdělávání a odborné přípravě, měla by být podpora poskytovaná Komisí dále upřesněna, neboť akční plán obsahuje pouze obecné zmínky o cílených podpůrných činnostech. Nejkonkrétnějším uvedeným opatřením je soubor nástrojů s praktickými pokyny ohledně předškolního vzdělávání a péče, který bude zveřejněn na počátku roku 2021.

4.1.3. Akční plán rovněž uvádí, že je třeba usnadnit uznávání kvalifikací získaných ve třetích zemích. Předkládá několik nástrojů za účelem zlepšení uznávání kvalifikací: síť ENIC–NARIC, program Erasmus, evropský rámec kvalifikací a portál Europass. Kromě posílení stávajících nástrojů je rovněž důležité určit a zmapovat stávající překážky bránící uznávání, včetně chybějící důvěry a dalších společenských překážek.

4.1.4. Komise poukazuje na význam jazykové výuky a navrhuje dále rozvinout komplexní a dostupné programy jazykové výuky. EHSV se domnívá, že jazyková výuka by měla být v centru opatření v oblastech vzdělávání a zaměstnanosti, a to od první fáze integračního procesu. Osvojení jazyka přijímající komunity zajišťuje přístup ke vhodným úrovním vzdělávání a odborné přípravy, což má dalekosáhlé dopady na integraci. Programy jazykové výuky by tedy měly být založeny na celostním přístupu (*).

4.1.5. Na základě nadcházejícího cíle evropské záruky pro děti je důležité doporučit, aby členské státy podporovaly větší přístup ke vzdělávání pro migrující děti tím, že zajistí, aby imigrační řízení nenarušovalo vzdělávání dětí nebo obecněji nezasahovalo do jejich práv. Vzdělávání by mělo posoudit a naplnit individuální potřeby migrujících dětí se zdravotním postižením nebo jiné potřeby a přiměřeně se jim přizpůsobit s cílem usnadnit rozvoj jejich osobnosti, talentu a tvořivosti a jejich duševních a fyzických schopností, a to do nejvyšší možné míry.

4.1.6. Cílem všech opatření v těchto oblastech by mělo být dosáhnout inkluzivních vzdělávacích systémů na všech úrovních i v celoživotním vzdělávání.

4.1.7. Plán zdůrazňuje, že je důležité co nejdříve porozumět zákonům, kultuře a hodnotám přijímající společnosti prostřednictvím kurzů občanské orientace. Komise navrhuje výměny osvědčených postupů mezi členskými státy v těchto oblastech. Informace o těchto záležitostech by měly být poskytovány způsobem, který je pochopitelný a dostupný pro všechny.

4.2. Zaměstnanost a dovednosti

4.2.1. V této oblasti je dobře analyzován problém a vymezeny celkové cíle, přičemž je ukázán význam příspěvku migrantů k hospodářství, zejména v dobách krize COVID-19. Akční plán rovněž zdůrazňuje, jak budou nejen pracovníci, ale také podnikatelé z řad migrantů klíčem k růstu během pandemie a po jejím skončení.

(*) Pokud jde o cílové úrovně jazyka pro integraci, viz také SOC/641 *Integrace žen, matek a rodin přistěhovaleckého původu v členských státech EU a cílové úrovně znalosti jazyka pro integraci* (průzkumné stanovisko na žádost německého předsednictví) (Úř. věst. C 10, 11.1.2021, s. 1).

4.2.2. Aby se dosáhlo uvedených cílů, akční plán vybízí k využití stávajících nástrojů EU, včetně Evropského partnerství pro integraci s cílem spolupracovat se sociálními a hospodářskými partnery, iniciativy *Zaměstnavatelé společně pro integraci*, programu InvestEU na podporu podnikání, Evropské integrační sítě, evropské sítě veřejných služeb zaměstnanosti a platformy Europass pro sdílení a větší využití postupů hodnocení dovedností, nástroje EU pro tvorbu dovednostního profilu státních příslušníků třetích zemí s cílem usnadnit validaci dovedností a připravovaného programu Občané, rovnost, práva a hodnoty na podporu osob z přistěhovaleckého prostředí.

4.2.3. Mezi dalšími cíli akční plán rovněž uvádí překonání potíží s přístupem k finančním službám a informacím, nenavrhuje však konkrétní opatření, jak tyto potíže vyřešit. V tomto ohledu by měl akční plán podpořit posílení postavení pracovníků z řad migrantů pomocí zajištění přístupu k finančním a právním informacím, mechanismům vyřizování stížností a bezpečnému oznamování, a to v pochopitelných a přístupných formátech.

4.2.4. Akční plán správně zdůrazňuje, že je důležité zajistit účinnější a rychlejší systémy posuzování či testy dovedností a zohlednit při tom rovněž dřívější zkušenosti v tomto ohledu.

4.2.5. Nástroje pro posuzování dovedností nicméně nejsou dostatečné k zajištění většího přístupu na trh práce, je zapotřebí přijmout opatření za účelem řešení nedůvěry a diskriminace. Je důležité poskytovat podporu a konkrétní pokyny vnitrostátním službám zaměstnanosti a zúčastněným stranám v odvětví zaměstnanosti zaměřené na tvorbu antidiskriminačních politik a podporu účasti na všech úrovních. Je rovněž zásadní doporučit vnitrostátní politiky, které díky usnadnění vízových postupů zajistí státním příslušníkům třetích zemí větší a hladší přístup ke všem odvětvím zaměstnanosti.

4.2.6. Akční plán by měl dále zdůraznit, že je důležité podporovat větší přístup k učňovské přípravě, stážím, odbornému vzdělávání, a dokonce i dobrovolné činnosti, které mohou vést k získání řádného pracovního místa na plný úvazek. To poskytne migrantům a obyvatelům z přistěhovaleckého prostředí příležitost pracovat, zvýšit svou úroveň dovedností a získat příjem, kterým zaopatří sebe a své rodiny. Konkrétně by programy na podporu přístupu mladých lidí na trh práce (např. záruky pro mladé lidi) měly obsahovat konkrétní opatření, která zaručí účast státních příslušníků třetích zemí.

4.2.7. Akční plán by měl také počítat s cílenými opatřeními zaměřenými na posílení postavení žen z řad migrantů a uprchlíků a zlepšení jejich přístupu na trh práce, mimo jiné posílením opatření pro boj proti obchodování s lidmi a prostřednictvím podpory zvláštních potřeb.

4.3. Zdravotnictví

4.3.1. Důležité je, že akční plán zdůrazňuje, že pandemie COVID-19 upozornila na existenci hluboko zakořeněných nerovností v přístupu ke službám zdravotní péče a na to, že tato skutečnost představuje rizika pro celou společnost.

4.3.2. S ohledem na pandemii se EHSV domnívá, že všichni migranti, včetně nelegálních migrantů, by měli mít přístup k základní zdravotní péči, obzvláště k testování a očkování, ve všech členských státech EU.

4.3.3. Z hlediska navrhovaných opatření Komise zmiňuje možnosti financování prostřednictvím fondů AMIF, ESF+, EFRR a v rámci připravovaného programu Občané, rovnost, práva a hodnoty. Akční plán správně vybízí k využívání finančních prostředků EU za účelem zajištění služeb zdravotní péče.

4.3.4. EHSV zdůrazňuje, že je hlavní doporučit členským státům, aby odstranily překážky bránící přístupu ke službám zdravotní péče a překážky v rámci těchto služeb, mimo jiné prostřednictvím informačních kampaní o vnitrostátních systémech zdravotní péče a posuzování a naplňování individuálních potřeb migrantů se zdravotním postižením v oblasti zdraví.

4.3.5. EHSV zdůrazňuje, že je důležité v rámci integrace zvyšovat povědomí o duševním zdraví migrantů a podporovat jej, zejména s ohledem na probíhající pandemii, a to i pomocí zajištění kulturně ohleduplných služeb péče o duševní zdraví.

4.3.6. Opatření k zajištění většího přístupu ke službám zdravotní péče by měla rovněž pokrývat azylová zařízení pro žadatele o azyl, zejména při přípravě nového programu EU pro zdraví.

4.4. Bydlení

4.4.1. Komise zřídí iniciativu pro dostupné bydlení, jak bylo oznámeno v rámci „renovační vlny“, a bude podporovat nesegregované, důstojné, přístupné a cenově dostupné bydlení. Zvláštní pozornost bude věnována modelům samostatného – v protikladu ke kolektivnímu – bydlení pro žadatele o azyl.

4.4.2. V rámci cílů uvedených v této oblasti by hlavními prioritami měly být boj proti diskriminaci na trhu s bydlením a omezování segregace v oblasti bydlení.

4.4.3. To by mělo také zahrnovat větší důraz na rozšíření dostupného bydlení, včetně sociálního bydlení, prostřednictvím integrovaných řešení zaměřených na státní příslušníky třetích zemí a na všechny obyvatele, kteří potřebují bydlení⁽⁷⁾.

4.4.4. Členské státy by měly být vybízeny, aby finanční prostředky EU rovněž využily k navrhování a prosazování mechanismů pro přístup ke spravedlnosti v případech bydlení za vykořisťujících podmínek.

4.5. Partnerství pro účinnější integrační proces

4.5.1. Komise má v úmyslu posílit Evropskou integrační síť prostřednictvím poskytování cíleného financování a budování kapacit členských států.

4.5.2. Zvláštní pozornost je věnována podpoře pro místní a regionální orgány, včetně rozšíření Městské akademie pro integraci a posílení mezináboženského dialogu mezi komunitami za současné podpory měst v oblasti předcházení radikalizaci v rámci iniciativy Města EU proti radikalizaci zahájené v roce 2019. EHSV zdůrazňuje význam mezináboženského dialogu pro integraci.

4.5.3. Akční plán také zmiňuje každoročně konané Evropské fórum pro migraci pořádané ve spolupráci s EHSV, zejména s jeho tematickou studijní skupinou IML, jako způsob, jak podpořit konzultace s občanskou společností a organizacemi diaspory.

4.5.4. Plán také oznamuje podporu pro nadace a organizace prostřednictvím strukturálního dialogu o integraci migrantů a zvážení možností spolupráce, aniž by upřesnil, o jakou podporu by mohlo jít.

4.6. Větší možnosti financování z fondů EU

4.6.1. Aspekty financování se prolínají všemi opatřeními navrženými v plánu a jsou spojeny s VFR na období 2021–2027. Je doplněn přehled hlavních fondů EU, které podporovaly integraci a začleňování v období 2014–2020, nejsou však uvedena žádná čísla týkající se budoucnosti. Zde si EHSV uvědomuje, že je nezbytné počkat na dokončení fáze programování, abychom věděli, kolik členské státy přidělí na otázky integrace v rámci jednotlivých fondů.

4.6.2. Seznam fondů, které lze využít na integraci a začleňování nebo které jsou relevantní z hlediska opatření na podporu migrantů, je impozantní a zahrnuje fondy AMIF, ESF+ a EFRR. Současně je třeba upřesnit součinnost s ostatními fondy, jako je např. Erasmus+, Nástroj pro obnovu a odolnost, EZFRV a InvestEU. Nástroj pro technickou podporu bude moci poté, co bude přijat, poskytovat členským státům rovněž podporu pro rozvoj nebo zlepšování opatření v oblasti integrační politiky a politiky začleňování. Přípravovaný program Občané, rovnost, práva a hodnoty by také mohl hrát roli při financování konkrétních opatření zaměřených na občany EU z přistěhovaleckého prostředí. Bylo přijato rozhodnutí nabídnout široké portfolio fondů, z nichž bude možno čerpat prostředky, avšak lepším řešením by možná bývalo bylo zřídit specifické fondy pro otázky integrace. EHSV navrhuje, aby Komise usnadnila přístup k financování, například tím, že vytvoří specializovaný nástroj pro integraci migrantů.

⁽⁷⁾ Přehled inovativních a inkluzivních řešení v oblasti bydlení viz Housing Europe Observatory, 2018. *Housing & Migration. Research Briefing*. Brusel: Housing Europe Observatory.

4.6.3. Evropská záruka pro děti je v tomto rámci také důležitá, neboť nejvíce znevýhodněné děti zahrnují i děti z přistěhovaleckého prostředí.

4.6.4. V důsledku složitosti financování EU je nezbytné aktualizovat soubor nástrojů vytvořený v roce 2018 pro využívání finančních prostředků na integraci během programového období 2021–2027.

4.6.5. Dalším zajímavým aspektem politiky financování je záměr Komise vytvořit partnerství veřejného a soukromého sektoru s nadacemi a soukromými dárči.

4.7. Podpora účasti a styků s hostitelskou společností

4.7.1. EHSV vítá myšlenku zahrnout nově vytvořenou odbornou skupinu pro názory migrantů složenou z migrantů a organizací, které je zastupují, do vytváření koncepce a provádění budoucích politik v oblasti migrace, azylu a integrace. To by mohlo přispět ke zlepšení účasti migrantů a občanů EU z přistěhovaleckého prostředí na konzultačním procesu a také zajistit, aby politiky odrážely skutečné potřeby. Z těchto důvodů je důležité, aby byly příležitosti pro obousměrnou výměnu mezi státními příslušníky třetích zemí a přijímajícími komunitami vytvářeny od časných fází přijímání a integrace.

4.7.2. Cílem akčního plánu je podporovat dialog a zvyšovat povědomí všech Evropanů o faktech o integraci a migraci. Navzdory jasnému úsilí zvýšit informovanost o faktech a číslech však existuje riziko, že tento cíl bude příliš neurčitý. Změna narativu o migraci u veřejnosti je naprosto nezbytná a EHSV by rád věděl, co bude za tímto účelem provedeno.

4.7.3. EHSV podporuje iniciativy, jako jsou fotbalové festivaly zaměřené na mladé migranty v hostitelských městech šampionátů EU, které by mohly mít příznivý dopad na pozitivní narativy týkající se migrace. Další opatření *ad hoc* tohoto typu, jako jsou ocenění v oblasti integrace pro místní školy nebo komunity/organizace, nicméně mohou posílit vnímané rozdíly a stigmatizovat určité skupiny.

4.8. Zajistit širší využívání nových technologií a digitálních nástrojů

4.8.1. Akční plán Komise správně uznává skutečné riziko digitální propasti mezi migranty a občany narozenými v EU z různých důvodů: 8,1 % osob narozených mimo Evropu si nemůže dovolit počítač oproti 3,1 % občanů narozených v EU a pro rodiče z domácností migrantů může být obtížnější podporovat své děti při výuce na dálku.

4.8.2. Akční plán doporučuje zvýšit digitální gramotnost migrantů, avšak neobsahuje konkrétní návrhy, jak toho dosáhnout v praxi, nebo související cíle.

4.8.3. Zajímavou myšlenkou je zapojování migrantů do vytváření a poskytování digitálních veřejných služeb. EHSV se domnívá, že toho již bylo dosaženo v souvislosti s administrativními činnostmi EU.

4.9. Sledování pokroku: na cestě k tomu, aby politika v oblasti integrace a začleňování byla založena na důkazech

4.9.1. EHSV vítá cíl dosáhnout debaty o migraci, která bude více založena na průkazných faktech. Pokud k tomuto cíli mohou přispět lepší údaje a nástroje prezentace, musí být shromážděny, rozvinuty a šířeny. Ukazatele EU týkající se integrace existují již od roku 2010, avšak navzdory značnému úsilí nadále chybí určité znalosti. V tomto ohledu by užitečným nástrojem mohl být nový barometr a společný srovnávací přehled na podporu srovnání napříč zeměmi a v průběhu doby.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zajištění spravedlnosti v EU – Strategie evropského justičního vzdělávání na období 2021–2024

[COM(2020) 713 final]

(2021/C 286/24)

Zpravodajka: **Elena CALISTRU**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 24. 2. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	16. 4. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	240/3/0

1. Závěry a doporučení

1.1. Justiční vzdělávání v oblasti práva EU zlepšilo správné a jednotné uplatňování práva EU a vybuodovalo vzájemnou důvěru v přeshraničním soudním řízení, což přispělo k rozvoji prostoru práva EU. Tato strategie staví na úspěchu předchozích snah a usiluje o to, aby justiční vzdělávání zůstalo na předním místě agendy EU, se zvláštním zaměřením na řešení nových výzev, jako je ekologická transformace nebo nové pracovněprávní vztahy a přizpůsobení se nové technologické éře.

1.2. Poskytnutím odpovídajících zdrojů, podpory a vzdělávání mohou odborníci z praxe v oblasti justice ve všech členských státech reagovat na potřeby občanů, pracovníků a podniků v celé EU. Dobře vyškolení pracovníci hrají důležitou roli při posilování kultury právního státu a prosazování jeho zásad, evropských hodnot a principů, jako je soudní nezávislost, a při podpoře účinného dodržování základních práv na unijní i vnitrostátní úrovni.

1.3. Probíhající vývoj na trhu práce stále více vyvolává otázky týkající se stavu a pravidel vztahujících se na pracovníky a nadcházející nové formy práce. Rozhodnutí soudů členských států se v podobné nebo totožné situaci v této věci liší, a to i v případech týkajících se stejné společnosti. V zájmu zajištění jednotné judikatury a řádného fungování vnitřního trhu je nezbytné zajistit pokyny a vzdělávání pro soudce.

1.4. EHSV plně chápe a uznává, že Komise má v justičním vzdělávání pouze podpůrnou úlohu, přičemž primární odpovědnost mají zúčastněné strany na vnitrostátní úrovni. Společným zájmem by však měla být odpovídající strategická integrace a finanční podpora při provádění této strategie.

1.5. Vzhledem k výzvám na úrovni EU a rostoucímu počtu otázek s unijním rozměrem (tj. ochrana finančních zájmů EU v rámci nových finančních mechanismů a digitální a ekologická transformace) je však stále důležitější stanovit pravidla pro jednotnější přístup vůči justičnímu vzdělávání ve všech členských státech.

1.6. Ve stejné míře Výbor uznává důležitost, kterou Komise přikládá pravidelnému sledování provádění strategie a spolupráci s ostatními orgány EU s cílem zajistit potřebnou politickou podporu pro dosažení cílů. EHSV důrazně doporučuje, aby Komise našla způsoby, jak by mohly být organizace občanské společnosti a sociální partneři zapojeni do monitorování provádění strategie, a to jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států.

1.7. V zájmu ochrany finančních zájmů EU, životního prostředí a práv Unie se EHSV domnívá, že ochrana a práva oznamovatelů, kteří hrají klíčovou roli v prevenci zneužívání souvisejícího s podvody a korupcí, jakož i s jakýmkoli jiným porušováním práva Unie, by měly být zahrnuty do vzdělávání odborníků z praxe v oblasti justice.

1.8. Evropské justiční vzdělávání by mělo jít nad rámec právního vzdělávání a Výbor proto zvláště vítá zaměření na oblast „profesních dovedností soudců“ jako zásadní prvek účinnosti soudnictví. EHSV podporuje rozvoj odborných dovedností v doplňkových oborech, jako je etika, forenzní věda a psychologie, a zajištění toho, aby právníci porozuměli technickým prvkům, které se většinou řeší v různých oblastech právních předpisů EU, jako je životní prostředí, infrastruktura nebo finance/bankovnictví.

1.9. Stejně tak v souvislosti s digitalizací, a zejména při používání nástrojů umělé inteligence v rámci soudního systému, doporučuje EHSV zvláštní vzdělávání. Zejména znalost a uplatňování zásad Evropské etické charty o používání umělé inteligence v systémech soudnictví by mělo být důsledně uplatňováno a doporučováno.

2. Souvislosti

2.1. Z hodnocení strategie evropského justičního vzdělávání na období 2011–2020 vyplývá, že pomohla zlepšit vzdělávání právníků (zejména soudců a státních zástupců) v oblasti práva EU, vybudovat kapacity sítí, jako je Evropská síť pro justiční vzdělávání, a posílit síť a poskytovatele vzdělávání na úrovni EU.

2.2. Nové trendy a výzvy je třeba řešit justičním vzděláváním na úrovni EU. Patří mezi ně zhoršující se stav právního státu, útoky na základní práva v některých členských státech, nové oblasti regulace na unijní úrovni, ale také digitální transformace.

2.3. Cílem strategie evropského justičního vzdělávání na období 2021–2024 je upevnit společnou evropskou justiční kulturu založenou na zásadách právního státu, základních právech a vzájemné důvěře. Navrhuje rámec a soubor klíčových opatření na podporu správného a účinného uplatňování práva EU. Členské státy, poskytovatelé vzdělávání, vnitrostátní a evropské profesní organizace v oblasti justice a EU jsou vyzváni, aby na základně sdílené odpovědnosti řešily následující priority:

- justiční vzdělávání na podporu společné kultury právního státu,
- uplatňování základních práv a zajištění toho, aby byla práva stanovená v Listině základních práv EU skutečnou součástí každodenního života lidí, s důrazem na ochranu obětí a zranitelných jedinců,
- zintenzivnění digitalizace justice,
- sledování trendů v oblasti práva EU, včetně přeshraniční justiční spolupráce,
- vybavení odborníků pro řešení nových problémů, zejména v souvislosti s pandemií,
- vzdělávání nad rámec práva EU, jako „profesní dovednosti soudců“ a znalosti a dovednosti mimo oblast práva,
- vytvoření a provádění více osobního, praktického a přizpůsobeného programu vzdělávání pro justiční pracovníky,
- četnější, širší a cílenější vzdělávání pro různé kategorie justičních pracovníků,
- podpora vysoce kvalitních a účinných vzdělávacích aktivit, včetně různých forem učení s důrazem na hybridní metody a/nebo metody elektronického učení a používání osvědčených osnov,
- podpora justičního vzdělávání mladých odborníků,
- posílení sdílené odpovědnosti zúčastněných stran na vnitrostátní úrovni, sítí odborníků na právo EU, Evropské sítě pro justiční vzdělávání, dalších aktérů na úrovni EU a Komise,

— zacílení na justiční pracovníky mimo EU, zejména ze západního Balkánu.

3. Obecné připomínky

3.1. Krize COVID-19 přinesla mnoho problémů z hlediska fungování soudnictví, ale také vytvořila několik nových výzev, kterým musí justiční pracovníci čelit. EHSV vítá pozornost věnovanou potřebě zajistit nejen infrastrukturu pro digitalizaci, ale také investice do dovedností pracovníků, kteří budou muset být součástí této **digitální transformace**.

3.2. Je zde však důležitá výhrada – provádění strategie není možné bez **účasti všech zúčastněných stran**, včetně ministerstev spravedlnosti, rad pro soudnictví a státní zastupitelství, rad samoregulovaných povolání, evropských sdružení odborníků v oblasti justice, poskytovatelů vzdělávání na vnitrostátní a evropské úrovni, orgánů a institucí EU. EHSV se připojuje k výzvě Komise, aby se tito aktéři zavázali k dosažení kvantitativních a kvalitativních cílů strategie.

3.3. EHSV připomíná závěry z řady předchozích stanovisek⁽¹⁾, v nichž uvádí, že soudržnost přístupu k právní ochraně v celé EU je nezbytným faktorem, který tvoří základ jednotného trhu, posiluje jednotné uplatňování právních předpisů EU v Unii a zajišťuje nezbytnou jasnost a jistotu pro občany a podniky, jelikož při uplatňování *acquis* EU stále existují značné rozdíly mezi členskými státy. Za tímto účelem je nezbytné podpořit členské státy na vnitrostátní úrovni a poskytnout jim nejen nezbytné doplňkové finanční prostředky (mimo jiné prostřednictvím prostředků pro oživení a odolnost), ale také nástroje, které zajistí, aby všechny zúčastněné strany a subjekty působící v oblasti spravedlnosti byly připraveny se k tomuto úsilí připojit.

3.4. Ve stejné míře uznáváme důležitost, kterou Komise přikládá pravidelnému sledování provádění strategie a spolupráci s ostatními orgány EU s cílem zajistit potřebnou politickou podporu pro dosažení cílů. EHSV vyzývá Komisi, aby našla způsoby, jak by mohly být organizace občanské společnosti a sociální partneři zapojeni do monitorování provádění strategie, a to jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států.

3.5. EHSV souhlasí s tím, že dobře vyškolení pracovníci hrají důležitou roli při posilování **kultury právního státu** a prosazování jeho zásad, evropských hodnot a principů, jako je soudní nezávislost, a při podpoře účinného **dodržování základních práv** na unijní i vnitrostátní úrovni. Zdůrazňujeme však, že je důležité poskytnout odpovídající zdroje, podporu a vzdělání jako součást většího úsilí o zajištění toho, aby justiční pracovníci ve všech členských státech mohli reagovat na potřeby občanů a podniků v celé EU při dodržení stejných standardů a hodnot.

3.6. Od svého založení v roce 2018 věnovala skupina EHSV Základní práva a právní stát pozornost názorům zúčastněných stran na otázky týkající se kvality a nezávislosti soudnictví. EHSV souhlasí s tím, že dobře vyškolení pracovníci hrají důležitou roli při posilování kultury právního státu a prosazování jeho zásad, evropských hodnot a principů, jako je soudní nezávislost, a při podpoře účinného dodržování základních práv na unijní i vnitrostátní úrovni.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Vítejme trvalý závazek k zásadnímu vzdělávání justičních pracovníků v členských státech, zejména prostřednictvím sledování *acquis* EU v oblasti právního státu a účinného provádění závazků členských států v oblasti základních práv (včetně práv konkrétních zranitelných skupin, jako jsou děti, osoby se zdravotním postižením, oběti genderově podmíněného násilí, rasismu a diskriminace).

4.2. Probíhající vývoj na trhu práce stále více vyvolává otázky týkající se stavu a pravidel vztahujících se na pracovníky a nadcházející nové formy práce. Rozhodnutí soudů členských států se v podobné nebo totožné situaci v této věci liší, a to i v případech týkajících se stejné společnosti. V zájmu zajištění jednotné judikatury a řádného fungování vnitřního trhu je nezbytné zajistit pokyny a vzdělávání pro soudce.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV *Přístup k právní ochraně na vnitrostátní úrovni v souvislosti s opatřeními provádějícími právní předpisy EU v oblasti životního prostředí* (sdělení) (Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 65); stanovisko EHSV *Opatření EU ke zlepšení dodržování právních předpisů v oblasti životního prostředí a správy věcí veřejných v této oblasti* (Úř. věst. C 283, 10.8.2018, s. 83); stanovisko EHSV *Použití Aarhuské úmluvy – přístup k právní ochraně v záležitostech životního prostředí* (Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 66).

4.3. Dalším zdůrazněným prvkem je potřeba pokračovat ve vzdělávacích činnostech v oblastech považovaných za problematické v rámci programu EU pro bezpečnost, jako je kyberkriminalita, organizovaná trestná činnost a hospodářské trestné činy, které mají dopad na rozpočet EU, zejména nově v souvislosti s vytvořením Úřadu evropského veřejného žalobce. Ta by měla být trvalým zájmem všech zúčastněných stran a za tímto účelem by měly být vyčleněny odpovídající zdroje.

4.4. Pokud jde o ochranu finančních zájmů EU a jejich zájmů v oblasti životního prostředí, má EHSV za to, že vzdělávání odborníků z praxe v oblasti justice musí zahrnovat ochranu oznamovatelů, jejichž práva jsou stále nepříliš známá a kteří prostřednictvím svých oznámení sehrávají klíčovou roli při prevenci zneužívání souvisejícího s podvody, korupcí a jakýmkoli jiným porušováním práva Unie.

4.5. Jedna z nejdůležitějších otázek bude souviset s pokrokem justice v digitální oblasti. EHSV však konstatuje, že ve vnitrostátních souvislostech existují značné rozdíly a že soudní systémy v členských státech se nacházejí v různých fázích digitalizace. Navržená strategie zohledňuje vnitrostátní pravomoci a respektuje zásadu subsidiarity. Zároveň je důležité, aby všechny členské státy pracovaly na snižování stávajících rozdílů v digitalizaci nejen zajištěním investic do infrastruktury, ale také dovedností justičních pracovníků, kteří budou muset digitální transformaci uskutečnit.

4.6. Bez digitalizace justice na vnitrostátní úrovni a investic do vzdělávání odborníků z praxe v oblasti justice ohledně používání digitálních nástrojů a technologií v jejich každodenní praxi bude obtížné usnadnit užší přeshraniční spolupráci mezi justičními orgány. Navíc bez odpovídajících a soudržných investic do vzdělávání nejen v oblasti digitálních dovedností, ale také informovanosti, bude obtížné řešit nové výzvy (jak problémy, jako je přiměřená ochrana práv jednotlivců a osobních údajů v digitálním prostoru, tak i nové problémy jako např. počítačová kriminalita).

4.7. V souvislosti s digitalizací, a zejména při používání nástrojů umělé inteligence v rámci soudního systému, doporučuje EHSV zvláštní vzdělávání v této oblasti. Dodržování základních práv, předcházení diskriminaci, využívání kvalitních údajů v soudních rozhodnutích a dodržování přístupu „člověk ve velení“ jsou mimo jiné obsaženy v Evropské etické chartě o používání umělé inteligence v systémech soudnictví⁽²⁾. Je nanejvýš důležité, aby tyto zásady vešly prostřednictvím vzdělávání ve známost a byly dodržovány.

4.8. Uznání, že evropské justiční vzdělávání by mělo jít nad rámec právního vzdělávání a podporovat rozvoj odborných dovedností, je vítáno. Zejména si všímáme zaměření na vzdělávání v oblasti „profesních dovedností soudců“ jakožto ústředního prvku pro účinnost soudnictví, vztah důvěry mezi justičními systémy a veřejností a pro důvěru mezi odborníky v oblasti přeshraniční spolupráce.

4.9. Dalším klíčovým bodem, který je třeba řešit, je vzdělávání odborníků z praxe v oblasti justice v doplňkových oborech, jako je etika, forenzní věda a psychologie, a zajištění toho, aby právníci porozuměli technickým prvkům, které se většinou řeší v různých oblastech právních předpisů EU, jako je životní prostředí, infrastruktura nebo finance/bankovníctví.

4.10. EHSV rovněž oceňuje zaměření na širší okruh justičních pracovníků, kteří uplatňují právo EU, včetně – v první řadě – soudce, státní zástupce a soudní úředníky, ale také na profese, jako jsou právníci, notáři, soudní vykonavatelé, mediátoři, soudní tlumočníci/překladaelé či soudní znalci, a v určitých situacích i na zaměstnance věznic a probační úředníky. Zvláštní pozornost by nicméně měla být věnována velmi různorodé situaci v jednotlivých členských státech, která se vyznačuje různorodou škálou specifických vnitrostátních podmínek, které by mohly dosti ztížit provádění strategie.

4.11. EHSV rovněž souhlasí s tím, že vzdělávání by mělo být dostatečně kvalitní, aby bylo možné dosáhnout jeho cílů, že posouzení potřeb je povinné, ale také s tím, že odborníci z praxe v oblasti justice musí být vystaveni různým formám učení, včetně kombinace pobytových akcí s osobní účastí, nástrojů elektronického učení a profesní přípravy na pracovišti. EHSV je však znepokojen tím, že společné metodiky ani vnitrostátní poskytovatelé vzdělávání nebudou v tomto ohledu stačit a že ačkoli v současné době existuje mnoho zdrojů, osvědčených postupů a pokynů na úrovni EU, členské státy nejsou plně odhodlány je využívat.

⁽²⁾ <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>.

4.12. Jedinečná úloha a výsledky Evropské sítě pro justiční vzdělávání představují aktuální zkušenosti, z nichž se můžeme poučit, a vítáme důraz na roli, kterou mají hrát aktéři na unijní úrovni při podpoře a organizaci přeshraničních vzdělávacích aktivit, přičemž znásobují dopad tohoto vzdělávání.

4.13. Úloha evropského justičního vzdělávání při prosazování společné kultury právního státu je také přítomna v zaměření na justiční pracovníky mimo EU nebo ve zvláštním důrazu na zajištění toho, aby noví justiční pracovníci nabyli základů právního systému EU a právní kultury v průběhu jejich počátečního vzdělávání.

4.14. Vítáno je rovněž úsilí Komise o podporu účasti justičních pracovníků ze zemí mimo EU, zejména z regionu západního Balkánu, na vzdělávání v oblasti *acquis* v oblasti právního státu nebo přeshraniční justiční spolupráce. EHSV opakovaně zdůrazňuje ⁽³⁾ potřebu podpory právního státu a nezávislého soudnictví v kandidátských zemích a potenciálních kandidátských zemích na členství v EU.

4.15. EHSV rovněž upozorňuje na potřebu uznat výzvy v období po brexitu, kterým by mohli pracovníci v soudním systému čelit. To je zvláště důležité v souvislosti s uzavřenou dohodou o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím, ale také pro vymáhání práva a justiční spolupráci v trestních věcech a pro zajištění dodržování základních práv.

4.16. V neposlední řadě, aby byla zajištěna udržitelnost navrhovaných opatření, EHSV zdůrazňuje potřebu zapojit kromě zúčastněných stran z oblastí soudnictví i organizace občanské společnosti a profesní sdružení odborníků v oblasti justice a osoby usilující o spravedlnost z určitých oblastí (životní prostředí, zadávání veřejných zakázek, zdravotní péče, ochrana spotřebitelů, práva pracovníků a pracovněprávní vztahy atd.). Výrazné zapojení občanské společnosti a sociálních partnerů může být dalším příspěvkem k posílení demokracie, lidských práv a právního státu.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽³⁾ Stanovisko EHSV *Posílení přístupového procesu – přesvědčivá perspektiva EU pro západní Balkán*, REX/533 (Úř. věst. C 220, 9.6.2021, s. 88); stanovisko EHSV *Strategie rozšíření EU* (Úř. věst. C 133, 14.4.2016, s. 31).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o rámci pro vydávání, ověřování a uznávání interoperabilních certifikátů o očkování, testování a uzdravení za účelem usnadnění volného pohybu během pandemie COVID-19 (digitální zelený certifikát)“

[COM(2021) 130 final – 2021/0068 (COD)]

(2021/C 286/25)

Zpravodaj: **George VERNICOS**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 21.4.2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	251/0/4

1. Závěry a doporučení

1.1. Pandemie COVID-19 představuje mimořádný otřes pro naše hospodářství, společnost i život, přičemž v nebyvalé míře bylo zasaženo odvětví cestovního ruchu. Současná krize ukázala význam cestovního ruchu pro Evropu, a to nejen z hospodářského hlediska, ale také z hlediska společného soužití a utváření společné budoucnosti.

1.2. EHSV zastává názor, že digitální zelený certifikát by měl minimalizovat obtíže spojené s cestováním a usnadnit pohyb cestujících osob během pandemie COVID-19.

1.3. EHSV se domnívá, že je nutné vyjasnit skutečnost, že držení digitálního zeleného certifikátu není podmínkou pro výkon volného pohybu a že navrhované nařízení nezakládá povinnost ani právo na očkování. Doporučuje však, aby byl zejména sociálně marginalizovaným a znevýhodněným skupinám poskytnut přístup k příslušným informacím a aby byl náležitě posuzován a sledován dopad zeleného certifikátu na tyto skupiny.

1.4. EHSV zdůrazňuje, že držení zeleného certifikátu by nemělo cestující osvobozovat od dodržování dalších opatření ke snížení rizika, ale mělo by být považováno za přechodnou strategii pro země, které požadují stálý mechanismus soustavného přehodnocování po jeho přijetí.

1.5. EHSV poukazuje na to, že všechny evropské země by měly spolupracovat, aby co nejdříve dosáhly jednotných rámcových podmínek (tj. obsahu, formátu a technických norem certifikátu a zásad jeho používání), poněvadž si nemůžeme dovolit přijít o další letní turistickou sezónu.

1.6. EHSV upozorňuje, že cestovní protokoly musí být jasné a použitelné pro mezinárodní leteckou, silniční a námořní dopravu.

1.7. EHSV zdůrazňuje, že je nezbytné, aby měly všechny členské státy zavedeny interoperabilní systémy se stejně přísnými předpisy v oblasti ochrany údajů, jelikož osobní údaje zahrnují citlivé lékařské údaje. Digitální zelený certifikát nesmí vyžadovat vytvoření a vedení centrální databáze na úrovni EU. EHSV rovněž doporučuje, aby byl digitální zelený certifikát koncipován tak, že pouze sám cestující uvidí informace o tom, kterou kategorii pro cestování splňuje.

1.8. EHSV by rovněž rád upozornil na to, že digitální zelený certifikát bude sloužit také k usnadňování služebních cest. To nesmí vést k diskriminaci na pracovišti nebo ke zneužití ve formě zaměstnávání očkovanych osob ze třetích zemí na místech se špatnými pracovními podmínkami.

1.9. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby zajistily, že vystavení certifikátu i jeho aktualizace budou bezplatné.

1.10. EHSV zdůrazňuje potřebu urychlit očkování navýšením výroby očkovacích látek a zajištěním větší transparentnosti a předvídatelnosti, aby bylo možné zaručit prostřednictvím koordinovaného a jednotného přístupu odpovídající počet očkovacích látek v celé EU. Země by zároveň měly dále investovat do vzdělávacích kampaní o výhodách očkování, a bojovat tak proti šíření dezinformací.

1.11. EHSV je toho názoru, že je třeba doplnit mezi způsoby získání digitálního zeleného certifikátu samotestování a krevní testy na protilátky proti onemocnění COVID-19.

1.12. EHSV se vyslovuje pro to, aby vlády evropských zemí zajistily snadný a bezplatný přístup k testování všem občanům, aby se tak zabránilo nerovným omezením svobody pohybu nenačkovaných osob.

1.13. EHSV je přesvědčen, že certifikát musí být uznáván ve všech členských státech EU, což přispěje k postupnému zavádění plné svobody pohybu v EU během pandemie COVID-19.

2. Souvislosti

2.1. Za účelem zajištění řádně koordinovaného, předvídatelného a transparentního přístupu k zavádění omezení volného pohybu v reakci na pandemii COVID-19 přijala Rada dne 13. října 2020 doporučení Rady (EU) 2020/1475⁽¹⁾.

Ve skutečnosti však nebylo toto doporučení téměř vůbec vymáháno a jednotlivé členské státy uplatňovaly rozdílná omezení.

2.2. Ještě důležitější je, že v prohlášení přijatém v návaznosti na neformální videokonference konané ve dnech 25.–26. února 2021 vyzvali členové Evropské rady k tomu, aby se pokračovalo v práci na společném přístupu k certifikátům o očkování. Na přípravě interoperability těchto certifikátů spolupracuje Komise s členskými státy v rámci sítě pro elektronické zdravotnictví, což je dobrovolná síť vnitrostátních orgánů elektronického zdravotnictví. Síť pro elektronické zdravotnictví se rovněž dohodla na společných harmonizovaných souborech údajů pro certifikáty o očkování, testování a uzdravení v kontextu onemocnění COVID-19 a 12. března 2021 se dohodla na osnově rámce pro důvěryhodnost.

2.3. Na základě dosud vykonané technické práce předložila Komise dne 17. března 2021 návrh nařízení o digitálním zeleném certifikátu, které představuje rámec pro vydávání, ověřování a uznávání interoperabilních zdravotních certifikátů o očkování, testování a uzdravení s cílem usnadnit volný pohyb v EU (2021/0068 (COD)), a doprovodný návrh týkající se státních příslušníků třetích zemí, kteří oprávněně pobývají nebo mají bydliště na území EU (2021/0071 (COD)).

Plánovaný evropský certifikát by – při respektování základních práv, včetně ochrany soukromí a zákazu diskriminace – poskytoval:

— důkaz, že daná osoba byla naočkována proti onemocnění COVID-19 a/nebo

— výsledky nedávno provedených testů na infekci SARS-CoV-2 a/nebo

— informace o uzdravení osoby z infekce SARS-CoV-2.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 337, 14.10.2020, s. 3.

2.4. Bude určen občanům EU a jejich rodinným příslušníkům, státním příslušníkům třetích zemí, kteří mají bydliště v EU, a návštěvníkům, kteří mají právo cestovat do jiných členských států. Bude platit ve všech členských státech EU a na Islandu, v Lichtenštejnsku a v Norsku prostřednictvím začlenění do dohody o EHP. I Švýcarsko se může rozhodnout zavést tento certifikát.

2.5. Za jeho vydávání budou odpovědné vnitrostátní orgány v členských státech EU (nemocnice, testovací střediska nebo zdravotnické orgány). Certifikát bude obsahovat jméno dané osoby, datum narození, datum vydání, informace o očkovací látce, testu nebo uzdravení a jedinečný identifikátor. K ověření věrohodnosti certifikátu, zajištění bezpečnosti údajů a ochraně proti padělání bude vytvořen kód QR.

2.6. Návrh nezavazuje členské státy, aby upustily od omezení volného pohybu (pokud jsou nezbytná k ochraně veřejného zdraví) pro cestující se zeleným certifikátem, ale poskytuje jim k tomu spolehlivé, věrohodné a harmonizované dokumenty. Je proto zřejmé, že zde zůstane zachován prostor pro uvážení, ačkoli navrhovaný rámec doporučuje ponechat omezení jen ve zcela nezbytné míře a předpokládá, že omezení budou pro držitele certifikátu zrušena, poněvadž členské státy budou povinny informovat ostatní členské státy a Komisi, jestliže budou omezení nadále ukládat.

2.7. Navrhovaný systém ponechává prostor pro úpravy založené na nových vědeckých důkazech o účinnosti očkovacích látek při zabránění přenosu SARS-CoV-2 a trvání imunity po předchozí infekci. V současné době rámec stanoví maximální dobu platnosti certifikátu po uzdravení z předchozí infekce COVID-19 na 180 dní. Podle návrhu bude vydávání digitálního zeleného certifikátu zastaveno, jakmile Světová zdravotnická organizace (WHO) vyhlásí, že ohrožení veřejného zdraví mezinárodního významu způsobené onemocněním COVID-19 skončilo, bude však možné jej znovu aktivovat v případě budoucí pandemie.

3. Obecné připomínky k současné krizi v odvětví cestovního ruchu

3.1. Vysoce dynamické a propojené odvětví cestovního ruchu představuje jednu z hybných sil evropského hospodářství a zaujímá 50 %⁽²⁾ podíl na celosvětovém cestovním ruchu. Na silném a prosperujícím odvětví cestovního ruchu závisí mnoho milionů pracovních míst a podniků v zemích na všech úrovních rozvoje. Odvětví cestovního ruchu přímo i nepřímo přispívá k HDP EU téměř 10 %.

3.2. Pandemie COVID-19 představuje mimořádný otřes pro naše hospodářství, společnost a život. K omezení šíření viru přes hranice států používají země kombinaci opatření, z nichž některá mají nepříznivý dopad na cestování do členských států a v jejich rámci.

Dopad na cestovní ruch je nebyvalý, přičemž rok 2020 byl v historii cestovního ruchu tím nejhorším. V Evropě došlo v roce 2020 k poklesu počtu příjezdů o 69 % a v lednu 2021 k poklesu o 85 %⁽³⁾.

3.3. Situace je obzvláště obtížná v zemích EU, které jsou hlavními destinacemi cestovního ruchu, jako je Itálie, Řecko, Portugalsko, Malta, Kypr, Španělsko a Francie. Odhaduje se, že odvětví cestovního ruchu v EU, které zaměstnává okolo 13 milionů lidí⁽⁴⁾, přichází v důsledku pandemie COVID-19 každý měsíc o příjmy ve výši zhruba 1 miliardy EUR.

3.4. Skutečnost, že více než třetina přidané hodnoty cestovního ruchu v domácí ekonomice pochází z nepřímých dopadů, ukazuje rozsah a hloubku vazeb mezi cestovním ruchem a jinými odvětvími⁽⁵⁾. V důsledku toho má snížení počtu turistů vážný dopad na širší ekonomiku⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Největší počet příjezdů byl v období 2014–2018 zaznamenán v Evropě, na niž během všech těchto let připadá více než 50 % zahraničních cest na celém světě. Cestování do evropských destinací v období 2014–2018 vzrostlo o + 24,3 %.

⁽³⁾ Světová organizace cestovního ruchu, březen 2021.

⁽⁴⁾ Eurostat.

⁽⁵⁾ Na význam nepřímých ztrát v důsledku meziodvětvových vazeb v odvětví cestovního ruchu upozorňuje také Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD). Odhaduje se, že pokles HDP je přibližně dvakrát až třikrát vyšší než bezprostřední pokles příjmů z mezinárodního cestovního ruchu. Ve zprávě UNCTAD se odhaduje, že přímé a nepřímé ztráty světového cestovního ruchu způsobené onemocněním COVID-19 mohou činit přibližně 4 % světového HDP, ale mají v jednotlivých zemích různý dopad podle toho, do jaké míry jsou závislé na cestování a cestovním ruchu.

⁽⁶⁾ Ekonomický výhled OECD, databáze z prosince 2020 a databáze Světové rady cestování a cestovního ruchu.

3.5. Pokud jde o odvětví cestovního ruchu, je také důležité poukázat na jeho sociální dopad. Cestovní ruch přispívá k rozvoji venkovských komunit, poskytuje další zdroje příjmů a umožňuje tímto způsobem vyvážený územní rozvoj naší společnosti. Cestovní ruch je také jedním z faktorů ochrany přírodního a kulturního dědictví a jeho zachování pro budoucí generace.

3.6. Pokud jde o výhled od budoucna, podle odhadů Světové organizace cestovního ruchu může dojít ke znovuoživení mezinárodního cestovního ruchu ve druhé polovině roku. Závísí to na řadě faktorů, zejména na rozsáhlém zrušení cestovních omezení, na úspěchu očkovacích programů a na zavedení harmonizovaných protokolů, jako je digitální zelený certifikát plánovaný Evropskou komisí.

4. Konkrétní připomínky k návrhu nařízení o digitálním zeleném certifikátu

4.1. EHSV podporuje iniciativu Komise týkající se spolupráce s členskými státy v rámci sítě pro elektronické zdravotnictví při přípravě interoperability certifikátu o očkování. Cílem je nalézt obecně proveditelné řešení, zabránit složitosti, omezit soubor údajů uváděných v certifikátu o očkování na naprosté minimum v zájmu ochrany citlivých údajů držitelů a vyvinout jedinečný identifikátor. Absence opatření na úrovni EU by pravděpodobně vedla k tomu, že by členské státy přijaly odlišné, nekoordinované a složité systémy.

4.2. EHSV zdůrazňuje, že zavedení zeleného certifikátu je vynikajícím společným standardem pro usnadnění administrativních postupů, nelze jej však považovat za klíčový faktor, který urychlí obnovení volného pohybu. Volný pohyb bude i nadále podléhat vnitrostátním omezením, která jsou určována pouze schopnostmi každého státu a kapacitou jeho systému zdravotní péče. Členské státy tedy budou moci i nadále dle vlastního uvážení zavádět opatření vztahující se na osoby cestující do zahraničí (například karanténa nebo domácí izolace, další a opakované testování před příjezdem a/nebo po příjezdu), ačkoli navrhovaný rámec obsahuje několik doporučení, v nichž jsou státy vybízeny, aby ponechaly jen nezbytně nutná omezení.

4.3. EHSV zdůrazňuje, že držení zeleného certifikátu by nemělo cestující osvobodovat od dodržování dalších opatření ke snížení rizika, ale mělo by být považováno za přechodnou strategii, kterou země použijí, jestliže bude epidemiologická situace umožňovat uvolnění cestovních omezení, zároveň však bude nezbytné zachovat ochranná opatření v zájmu bezpečnějšího cestování. Panuje nejistota ohledně toho, nakolik jsou očkovací látky účinné z hlediska omezení přenosu nebo vůči určitým mutacím a do jaké míry a po jak dlouhou dobu zprostředkovávají protilátky ochranu před opětovnou nákazou virem SARS-CoV-2. Kromě toho přetrvávají otázky ohledně platnosti testů. EHSV proto důrazně doporučuje, aby byla uplatňována doprovodná opatření na ochranu zdraví cestujících a pracovníků, zejména v uzavřených prostorách a na přeplněných místech.

4.4. EHSV zdůrazňuje, že je nutné neprodleně přijmout účinná opatření, jako je např. rozsáhlejší koordinace cestovních protokolů mezi zeměmi, aby bylo možné bezpečně obnovit cestovní ruch, poněvadž si nemůžeme dovolit přijít o další letní turistickou sezónu. Pandemie je globálním problémem a jeho řešení vyžaduje globální přístup a důvěru – individuální řešení přijímaná na úrovni jednotlivých zemí nebudou fungovat.

4.5. EHSV poukazuje na to, že má-li být zelený certifikát účinný, musí být plně interoperabilní, zabezpečený a ověřitelný. Z toho důvodu by všechny evropské země měly spolupracovat, aby co nejdříve dosáhly jednotných rámcových podmínek (tj. obsahu, formátu a technických norem certifikátu a zásad jeho používání). Patří sem rovněž společné standardy pro stanovení toho, jak dlouho budou platné jednotlivé testy a očkovací látky a po jak dlouhou dobu bude platit potvrzení, že je osoba uzdravena.

EHSV upozorňuje, že cestovní protokoly musí být jasné a použitelné pro mezinárodní leteckou, silniční a námořní dopravu. Je třeba poukázat na to, že za používání zeleného certifikátu nesou společnou odpovědnost pohraniční orgány a dopravci.

4.6. Podle EHSV je zelený certifikát navržen tak, aby byl co nejjednodušší, je prováděn jako balíček, je založen na důvěře mezi zúčastněnými zeměmi a po jeho přijetí bude také třeba zavést trvalý mechanismus zajišťující jeho soustavné přehodnocování.

4.7. EHSV se domnívá, že tento systém musí být založen na těchto zásadách: a) smyslem zeleného certifikátu by mělo být snížení dopadu rizika na zbytkovou úroveň, kterou budou vnitrostátní orgány považovat za přijatelnou a která bude v souladu s WHO; b) omezení cestování do zahraničí by měla odpovídat epidemiologické situaci ve výchozí a cílové zemi; c) karanténa by mohla být i nadále nástrojem, který budou moci příslušné orgány případně použít; d) země zapojené do tohoto systému budou uznávat testy, které byly schváleny vnitrostátními orgány jiných zúčastněných zemí; e) je třeba co nejvíce omezit složitost procesů a množství informací shromažďovaných a předávaných přes hranice; f) systém by měl být interoperabilní a založený na společné nomenklatuře a formátu pro předávání informací; g) systém by se měl řídit zásadou „ochrana soukromí již od návrhu“, podle které jsou obsah, způsob sběru, účel sběru a doba uchovávání jakýchkoli nebo všech shromážděných údajů hned na začátku sděleny subjektu údajů.

4.8. Očkovací kampaň a pravidla týkající se očkovacích látek a certifikace zůstávají ve výlučné pravomoci a odpovědnosti vnitrostátních vlád. Žádný členský stát se nerozhodl stanovit povinné očkování (kromě zvláštních případů, jako je Itálie u ošetrovatelského personálu) a zdá se být velmi nepravděpodobné, že tak některý v následujících měsících učiní.

Všeobecný a spravedlivý přístup k bezpečné a účinné očkovací látce proti onemocnění COVID-19 má však zcela zásadní význam pro záchranu životů, ochranu systému veřejné zdravotní péče a oživení ekonomik. EHSV zdůrazňuje potřebu urychlit očkování navýšením výroby očkovacích látek a zajištěním větší transparentnosti a předvídatelnosti, aby bylo možné zaručit prostřednictvím koordinovaného a jednotného přístupu odpovídající počet očkovacích látek v celé EU. Jde rovněž o důležitý předpoklad pro to, aby mohl digitální zelený certifikát fungovat a bylo zaručeno rovné zacházení s občany.

4.9. Evropské vlády by měly použít prostředky vyčleněné na oživení po pandemii k realizaci programů očkování zaměřených na ty části obyvatelstva, k nimž by jinak bylo obtížné se dostat, jako jsou lidé žijící ve venkovských nebo méně bohatých oblastech vzdálených od nemocnic a klinik. Dále by se mělo zabránit jakékoli diskriminaci etnických menšin.

EU by rovněž měla dále investovat do vzdělávacích kampaní o přínosech očkování. Pomohlo by to v boji proti dezinformacím, které lidi odrazují od očkování.

4.10. EHSV se vyslovuje pro to, aby vlády evropských zemí zajistily snadný a bezplatný přístup k testování (a rychlé oznámení výsledků testů) pro všechny občany, aby se tak zabránilo nerovným omezením svobody pohybu nenačkovaných osob, zejména s ohledem na možné rozdíly mezi venkovskými a městskými oblastmi.

4.11. EHSV se domnívá, že je nutné vyjasnit skutečnost, že držení digitálního zeleného certifikátu není podmínkou pro výkon volného pohybu a že navrhované nařízení nezakládá povinnost ani právo na očkování. EHSV zdůrazňuje, že každá forma certifikace imunity vyvolává etické otázky týkající se respektu, individuálních práv a zájmů, odpovědnosti za veřejné zdraví a sociální spravedlnosti. Je nutné náležitě posuzovat a sledovat tento dopad, zejména na sociálně marginalizované a znevýhodněné skupiny.

4.12. EHSV zdůrazňuje, že digitální zelený certifikát podporuje tolik potřebné oživení odvětví cestování a cestovního ruchu. Je to také velmi důležitý certifikát pro služební cesty a jakékoli jiné sociální kontakty, které podpoří ekonomiku a kulturní a další společenské akce a bude mít příznivý vliv na (duševní či tělesné) zdraví lidí obecně. Komise a členské státy musí zajistit, aby vystavení certifikátu i jeho aktualizace byly bezplatné, jak je uvedeno v čl. 3 odst. 3. Certifikát by měl být opatřen kódem QR, který pomůže zajistit bezpečnost a věrohodnost, a to v úředním jazyce (či úředních jazycích) vydávajícího členského státu a v angličtině. Certifikát musí být uznáván ve všech členských státech EU, aby bylo možné plně obnovit svobodu pohybu v EU během pandemie COVID-19.

4.13. EHSV chce upozornit, že digitální zelený certifikát nebude mít využití pouze v cestovním ruchu. Bude rovněž sloužit k usnadnění cestování pro služební účely v rámci Evropy, může však znevýhodňovat jednotlivé pracovníky. EHSV členským státům doporučuje přijmout opatření, která zajistí, aby certifikát nevedl k diskriminaci na pracovišti a neměl dopad na zaměstnatelnost. Kromě toho EHSV varuje před tím, že nařízení může být zneužito k usnadnění vstupu očkovanych osob ze třetích zemí za účelem obsazení pracovních míst se špatnými pracovními podmínkami.

4.14. EHSV dodává, že Komise a členské státy by měly vytvořit digitální infrastrukturu rámce pro důvěryhodnost, která bude umožňovat bezpečné vydávání a ověřování certifikátů, a měly by podporovat členské státy při technickém provádění a v rámci možností zajišťovat interoperabilitu s mezinárodně zavedenými technologickými systémy.

4.15. EHSV zdůrazňuje, že musí být zajištěna vysoká úroveň ochrany údajů a měly by být dodržovány zásady minimalizace údajů, jelikož osobní údaje zahrnují citlivé lékařské údaje.

Rámec digitálního zeleného certifikátu nesmí především vyžadovat, aby byla vytvořena a vedena databáze na úrovni EU, nýbrž by měl umožnit decentralizované ověřování digitálně podepsaných interoperabilních certifikátů. Vlády musí rovněž zajistit, aby byly osobní údaje uchovávány v bezpečí a nebyly zpřístupněny nebo zneužity pro jiné účely. Kromě toho musí být příslušné údaje zpracovávány pouze pro účely digitálního zeleného certifikátu a příslušné orgány musí zajistit, aby byly údaje následně vymazány. Pokud má být pro cestování mezi zeměmi vyžadován zelený certifikát, je nezbytné, aby měly všechny členské státy zavedeny interoperabilní systémy se stejně přísnými předpisy v oblasti ochrany údajů a uložily správcům údajů povinnost, aby zpracování jakýchkoli údajů vždy předem konzultovali s vnitrostátním úřadem pro dohled nad ochranou údajů. EHSV doporučuje, aby byli v zájmu zajištění řádného provádění zapojeni odborníci na ochranu údajů na evropské a vnitrostátní úrovni.

4.16. EHSV rovněž varuje, že digitální zelený certifikát může obsahovat citlivé osobní lékařské údaje o cestujících, pokud jde o očkování, protilátky nebo testování. EHSV proto doporučuje, aby byl digitální zelený certifikát koncipován tak, že k těmto informacím bude mít přístup pouze cestující a jakákoli třetí osoba se dozví pouze to, že cestující splňuje danou podmínku.

4.17. EHSV je toho názoru, že je třeba doplnit mezi způsoby získání digitálního zeleného certifikátu samotestování a krevní testy na protilátky proti onemocnění COVID-19. Praxe ukázala, že krevní test na protilátky proti onemocnění COVID-19 je stejně relevantní jako certifikát o vyléčení z onemocnění COVID-19.

4.18. Podle EHSV musí být vyjasněno, co se stane s očkovacími látkami, u nichž v současné době provádí agentura EMA průběžný přezkum. Tato otázka je zvláště důležitá pro země EU, které tyto očkovací látky používají.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie EU pro využití potenciálu obnovitelné energie na moři pro klimaticky neutrální budoucnost“

[COM(2020) 741 final]

(2021/C 286/26)

Zpravodaj: **Marcin Wiesław NOWACKI**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 24.2.2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	14.4.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	239/1/4

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá strategii pro využití potenciálu obnovitelné energie na moři pro klimaticky neutrální budoucnost.

1.2. Vítá návrhy na začlenění cílů rozvoje obnovitelné energetiky na moři při vytváření vnitrostátních a regionálních územních plánů námořních prostor.

1.3. Výbor se domnívá, že součástí strategie by měly být výpočty přínosu větrné energie k dosažení nulových čistých emisí skleníkových plynů do roku 2050.

1.4. Vítá názor, že náležitě regulovaný trh s energií by měl vysílat vhodné signály investorům. Domnívá se, že pro rozvoj větrné energie na moři má klíčový význam předvídatelné a stabilní právní prostředí.

1.5. Vzhledem k určitým vlastnostem, jako je hloubka a blízkost jiných zemí, EHSV konstatuje, že zavedení hybridních projektů je možné pouze v Severním a Baltském moři. Navíc se domnívá, že s ohledem na předpokládané tempo rozvoje by opatření na úrovni EU i vnitrostátní opatření měla být nejprve zaměřena na využití potenciálu nejpokročilejších projektů, jež mají být radiálně připojeny k vnitrostátním elektroenergetickým soustavám.

1.6. Vyjadřuje politování nad tím, že strategie se jen letmo dotýká problematiky recyklace použitých větrných turbín, a doporučuje, aby Komise věnovala náležitou pozornost otázce nákladů na vyřazování z provozu. Výbor by rád upozornil na skutečnost, že čistá energie by zlepšila nejen kvalitu ovzduší v blízkém okolí, ale i celkové životní prostředí a klima.

1.7. Vítá, že byl ve sdělení identifikován potenciál Severního, Baltského, Středozemního a Černého moře a vod Atlantského oceánu obklopujících země EU, jakož i ostrovů EU. Vzhledem k příležitostem, které nabízí stávající infrastruktura v oblasti Severního moře, je pochopitelné, že prioritou je přiznání vytváření nových projektů právě v této oblasti. Aby však byly zabezpečeny dodávky energie, jakož i sociální a hospodářská soudržnost v rámci EU, Výbor zdůrazňuje, že je zapotřebí přiměřeně investovat do mořských větrných parků ve všech mořských oblastech EU.

1.8. Podporuje návrh na změnu nařízení TEN-E tak, aby zahrnovalo zásadu jednotného kontaktního místa pro offshorové energetické projekty.

1.9. EHSV je znepokojen chybějícími podrobnostmi v konkrétních opatřeních a nástrojích podpory, čímž může být financování obnovitelných zdrojů energie ohroženo. Výbor je toho názoru, že by bylo vhodné vytvořit v rámci stávajících programů jediný nástroj pro financování projektů větrné energie na moři. Takový přístup by navíc měl být rozšířen i na další typy zdrojů obnovitelné energie, např. na větrnou energii na pevnině a fotovoltaiku, aby tak byly mimo jiné splněny požadavky evropské energetické unie a směrnice o obnovitelných zdrojích energie (RED II), podle nichž právě spíše decentralizovaná a regionální zařízení na výrobu energie přispívají k navyšování dodatečného potenciálu regionálního vytváření hodnot, k tvorbě pracovních míst a k tomu, aby občané byli středobodem příslušné politiky a stali se aktivními výrobci a prozumenty. V tomto ohledu konstatuje EHSV s určitým znepokojením, že se Komise v současné době zabývá „pouze“ offshorovými a vodíkovými technologiemi, avšak tyto decentralizované přístupy opomíjí.

1.10. Výbor upozorňuje, že veškeré investice do mořských větrných parků by měly maximálně přispívat k socioekonomickému rozvoji regionů v bezprostřední blízkosti realizace investic, a to formou podpory účasti v projektu, tzv. aspekt místního podílu.

1.11. Vítá skutečnost, že strategii doplní plán rozvoje dovedností a systémů vzdělávání v oblasti větrné energie na moři.

1.12. EHSV bere na vědomí skutečnost, že EU chce mít vedoucí postavení v odvětví větrné energie na moři, a je potěšen tím, že může podpořit rozšiřování větrné energie, ovšem nejen na moři, nýbrž i na pevnině. Očekává proto, že Komise co nejdříve doplní strategii pro energii na moři tím, že vypracuje strategii pro energii na pevnině.

2. Úvod

2.1. Tématem tohoto stanoviska zveřejněného dne 18. listopadu 2020 je *Strategie EU pro využití potenciálu obnovitelné energie na moři pro klimaticky neutrální budoucnost*. Strategie je nedílnou součástí Zelené dohody pro Evropu.

2.2. Posouzení dopadů k plánu dosažení cíle v oblasti klimatu do roku 2030 obsahuje projekci, že do roku 2030 by se mělo přes 80 % elektřiny vyrábět z obnovitelných zdrojů a že splnění cíle v oblasti klimatu do roku 2050 vyžaduje, aby větrná energie na moři dosáhla předpokládané kapacity 300 GW, jež bude muset být doplněna o přibližně 40 GW energie z oceánů. Strategie, o níž toto stanovisko pojednává, naznačuje, jakým způsobem toho EU může dosáhnout.

3. Obecné připomínky

3.1. Strategie má za cíl urychlit přechod na čistou energii, aniž by se ztrácely ze zřetele důležité cíle hospodářského růstu a tvorby pracovních míst v Evropě. Hlavními důvody pro přijetí této strategie jsou:

- plnění závazků vyplývajících z první světové dohody o zmírňování změny klimatu (Paříž, 2015),
- obnova konkurenceschopnosti evropského hospodářství zvýšením energetické účinnosti,
- vytváření nových pracovních míst zvýšením objemu investic, jež pomohou zmírnit socioekonomický dopad pandemie COVID-19 a přispět k rozvoji evropského hospodářství.

3.2. Podle této strategie vzroste kapacita větrných elektráren na moři ze stávající úrovně 12 GW na nejméně 60 GW do roku 2030 a na 300 GW do roku 2050. Komise navíc plánuje zajistit do roku 2050 40 GW energie z oceánů a dalších nově vznikajících technologií, jako jsou plovoucí větrné elektrárny a plovoucí fotovoltaická zařízení.

3.3. Ke splnění těchto cílů je zapotřebí investic v předpokládané výši 800 miliard EUR. Rovněž je nezbytné větší zapojení EU a vlád členských států, neboť na základě stávajících politik by současný a plánovaný instalovaný výkon odpovídal v roce 2050 pouze asi 90 GW.

3.4. EHSV vítá předložení této strategie, jejíž součástí jsou návrhy a opatření v oblasti právní úpravy, které umožní zaměřit se na rozvoj, posílení a prohloubení spolupráce v otázce větrné energie na moři.

3.5. Konstatuje, že výše uvedené údaje a informace nastiňují rozsah výzev, jež stojí před investory, průmyslem EU a provozovateli přenosových a distribučních soustav. Strategie nabízí optimistické perspektivy, například příležitosti ke zvýšení soukromých investic či vytváření nových pracovních míst. Výbor nicméně konstatuje, že ohledně prognóz rozvoje větrné energie na moři v souvislosti s vytvářením pracovních míst využívá strategie pouze neurčitých informací. Kromě toho je důležité uvést, že další pracovní místa budou vytvořena nejen v odvětví energetiky, ale také v oblastech činností na pevnině, jako je rozvoj přístavů a lodní doprava. Obdobně přistupuje strategie i k dopadu rozvoje tohoto odvětví na HDP EU.

3.6. EHSV konstatuje, že strategie vychází ze vzájemně propojeného prostředí, v němž musí odvětví výroby energie z obnovitelných zdrojů na moři sdílet prostor s mnoha „dalšími činnostmi na moři“ (cestovní ruch, rybolov, akvakultura atd.), hybridní projekty se vzájemně ovlivňují s přeshraničním propojovacím vedením, rozvoj se řídí cíli stanovenými v řadě jednotlivých zemí a vnitrozemské státy mohou financovat offshorové projekty. Vzhledem k tomu, že jsou offshorové projekty spolufinancovány EU, EHSV doporučuje zajistit transparentnost v otázce sdílení zátěže a přínosů.

3.7. EHSV je zklamán skutečností, že součástí strategie nejsou výpočty přínosu větrné energie k dosažení nulových čistých emisí skleníkových plynů do roku 2050. Důraz kladený pouze na instalovaný výkon způsobuje, že tento klíčový faktor pro dosažení cílů Zelené dohody je opomíjen.

4. Výhled ohledně technologií výroby obnovitelné energie na moři

4.1. Zařízení na moři v EU vyrábějí 12 GW, což odpovídá 42 % světového výkonu větrných elektráren na moři. Většina projektů jsou turbíny umístěné na mořském dnu. Výbor se domnívá, že tato technologie již dosáhla určitého stupně vyspělosti, o čemž svědčí to, že globální celkové měrné náklady na výrobu energie (LCOE) se v případě větrné energie na moři za deset let snížily o 44 %.

4.2. Výbor vyjadřuje své pochybnosti, pokud jde o to, zda by strategie rozvoje větrné energie na moři měla být založena na vývoji takových technologií, jako jsou hybridní projekty, a upozorňuje, že je nutné vyrábět energii za konkurenceschopné ceny, jež umožní obnovu hospodářství EU po skončení koronavirové krize.

5. Mořské oblasti EU: obrovský a rozmanitý potenciál pro využívání obnovitelné energie

5.1. Vítá, že byl ve sdělení identifikován potenciál Severního, Baltského, Středozemního a Černého moře a vod Atlantského oceánu obklopujících země EU, jakož i ostrovů EU. Na základě vymezení potenciálu mořských oblastí v rámci strategie bude možné náležitě plánovat regulační opatření a plnit cíle.

5.2. Vzhledem k příležitostem, které nabízí stávající infrastruktura v oblasti Severního moře, je pochopitelné, že prioritou je přiznána vytváření nových projektů právě v této oblasti. Výbor však zdůrazňuje, že v zájmu zabezpečení dodávek energie, jakož i sociální a hospodářské soudržnosti v EU je nezbytné zajistit takovou skladbu zdrojů energie, která nebude nadměrně závislá na jednom zdroji energie, a taktéž přiměřeně investovat do mořských větrných parků ve všech mořských oblastech EU.

5.3. Současně konstatuje, že strategie rozvoje větrné energie na moři se vyvíjí směrem k regionalizaci.

6. Územní plánování námořních prostor v zájmu udržitelné správy prostoru a zdrojů

6.1. V zájmu rychlejšího rozvoje větrné energie je nezbytné zajistit vyváženou koexistenci mezi zařízeními na moři a dalšími způsoby využití mořského prostoru a současně chránit biologickou rozmanitost. EHSV vítá návrhy na začlenění cílů rozvoje obnovitelné energetiky na moři při vytváření vnitrostátních a regionálních územních plánů námořních prostor. Zároveň vyzývá Komisi, aby výslovně uvedla, že odhadovaná 3 % evropského námořního prostoru potřebného k rozšíření odvětví výroby energie z obnovitelných zdrojů na moři je průměrné číslo, a že je třeba zohlednit specifické faktory, jako je povaha větrné energie a různé druhy životního prostředí.

6.2. Souhlasí s názorem, že vytváření a zveřejňování územních plánů by podnikům a investorům nastínilo záměry vlád, pokud jde o budoucí rozvoj obnovitelné energetiky na moři, a veřejnému i soukromému sektoru by usnadnilo plánování.

6.3. Dopady zařízení na životní prostředí procházejí v současnosti důkladným a zdoluhavým posuzováním v rámci procesu získání veškerých nezbytných správních rozhodnutí. Výbor proto podporuje návrh na změnu nařízení TEN-E tak, aby zahrnovalo zásadu jednotného kontaktního místa pro offshorové energetické projekty.

7. Nový přístup k obnovitelné energii získávané na moři a k síťové infrastruktuře

7.1. Většina mořských větrných parků byla realizována jako projekty jednotlivých států a jsou prostřednictvím radiálních (paprskových) spojení napojeny přímo na pobřeží. Aby se však urychlil rozvoj větrné energie na moři, snížily náklady a omezila využívaná mořská oblast, bylo navrženo zaměřit se na hybridní projekty. Takový systém představuje přechodný stav mezi tradičními projekty připojenými radiálně k vnitrostátním elektroenergetickým soustavám a modelem plně sdružené sítě. Strategie uvádí poněkud optimistický předpoklad, že sousední členské státy by měly společně stanovit ambiciózní cíle v oblasti větrné energie na moři.

7.2. Vzhledem k určitým vlastnostem, jako je hloubka a blízkost jiných zemí, EHSV konstatuje, že zavedení hybridních projektů je možné pouze v Severním a Baltském moři. Navíc se domnívá, že s ohledem na předpokládané tempo rozvoje by opatření na úrovni EU i vnitrostátní opatření měla být nejprve zaměřena na využití potenciálu nejpokročilejších projektů, jež mají být radiálně připojeny k vnitrostátním elektroenergetickým soustavám.

8. Jasnější regulační rámec EU pro obnovitelnou energii z moří

8.1. EHSV vítá prohlášení, že náležitě regulovaný trh s energií by měl vysílat vhodné signály investorům. Domnívá se, že pro rozvoj větrné energie na moři má klíčový význam předvídatelné a stabilní právní prostředí.

8.2. Předpokládá se, že vzroste význam přeshraničních energetických projektů, a tudíž je nezbytné vyjasnit pravidla pro trh s elektřinou. Toto vyjasnění obsahuje pracovní dokument útvarů Komise, který tuto strategii doprovází.

8.3. Stávající právní rámec nepočítá s takovými inovativními technologiemi, jako jsou hybridní energetické ostrovy či výroba vodíku na moři. Komise navrhuje samostatný trh pro mořské oblasti, přičemž by bylo možné přerozdělovat část příjmů z přetížení ve prospěch výrobců, jako nejlepší model pro regulaci hybridních projektů. EHSV podporuje vytvoření offshorových nabídkových zón za předpokladu, že se tak zjednoduší regulace trhu s energií.

8.4. Vítá úsilí o zajištění stability příjmové stránky investorů. Výbor vyzývá k zajištění flexibility formou možnosti podporovat rozvoj větrné energie na moři v členských státech, v nichž je tato technologie na počátku vývoje, a to i poskytováním přímé podpory bez soutěžního řízení, v souladu s ustanoveními směrnice o obnovitelných zdrojích energie.

9. Mobilizace investic soukromého sektoru do obnovitelné energie získávané na moři – úloha fondů EU

9.1. Výše investic potřebných k provádění strategie se odhaduje na téměř 800 miliard EUR, z toho přibližně dvě třetiny by byly na financování související sítové infrastruktury a jedna třetina na výrobu energie na moři. Investice do sítí využívajících obnovitelnou energii na pevnině i na moři v Evropě v letech 2010–2020 činily přibližně 30 miliard EUR. V rámci strategie se předpokládá, že v nadcházejícím desetiletí vzroste na více než 60 miliard EUR a po roce 2030 na ještě vyšší úroveň. Strategie navíc očekává, že tyto investice bude tvořit převážně soukromý kapitál. Z dokumentu nicméně vyplývá, že Komise, Evropská investiční banka a další finanční instituce budou spolupracovat při podpoře strategických investic do větrné energie na moři.

9.2. EHSV je znepokojen chybějícími podrobnostmi v konkrétních opatřeních a nástrojích podpory, čímž může být další podpora obnovitelných zdrojů energie ohrožena. Na základě stávající strategie bude investorům k dispozici osm různých fondů EU. V dokumentu nejsou uvedeny předpokládané podíly v této oblasti, zejména pak není znám podíl finančních prostředků EU. Výbor se domnívá, že pro zajištění rychlého financování a rozvoje projektů má zásadní význam vytvoření jediného nástroje určeného na financování projektů v oblasti větrné energie na moři v rámci stávajících programů. Takový přístup by navíc měl být rozšířen i na další typy zdrojů obnovitelné energie.

9.3. EHSV upozorňuje, že veškeré investice do mořských větrných parků by měly maximálně přispívat k socioekonomickému rozvoji regionů v bezprostřední blízkosti realizace investic, a to formou podpory účasti v projektu, tzv. aspektu místního obsahu.

9.4. Strategie počítá s možností mechanismu financování energie z obnovitelných zdrojů, jenž může nabídnout způsoby, jak sdílet přínosy offshorových energetických projektů s členskými státy, které nemají pobřeží. Výbor považuje předpoklad, že by vnitrozemské členské státy mohly mít zájem financovat větrnou energii z vlastních zdrojů výměnou za statistické přínosy, za příliš optimistický.

10. Zaměření výzkumu a inovací na podporu offshorových projektů

10.1. Vyjadřuje hluboké politování nad tím, že strategie se jen letmo dotýká problematiky recyklace použitých větrných turbín. Ve strategii se uvádí, že je nezbytné systematicky začleňovat zásadu „oběhovosti již od fáze návrhu“ do výzkumu a inovací obnovitelných zdrojů energie. Neobsahuje však žádné podrobnosti o případném provádění této zásady. Výbor konstatuje, že zpracování použitých rotorových listů na pevnině je rostoucím problémem například v Německu, kde se zvažuje možnost jejich ukládání do země. Je vhodné poznamenat, že větrné elektrárny na moři jsou rozměrově mnohem větší, což se přímo promítá do rozsahu problému.

10.2. Výbor by rád upozornil na skutečnost, že čistá energie by zlepšila nejen kvalitu ovzduší v blízkém okolí, ale i celkové životní prostředí a klima. EHSV nesouhlasí s rychlým rozvojem větrné energie na moři, aniž by byly zohledněny jeho možné dopady na životní prostředí, a doporučuje, aby Komise věnovala náležitou pozornost otázce nákladů na vyřazování z provozu. V praxi by měly být u projektů, které jsou financovány z prostředků EU, tyto náklady vyhodnoceny předem a měla by být respektována řádná odpovědnost.

10.3. Vítá skutečnost, že novou strategii doplní plán rozvoje dovedností a systémů vzdělávání v oblasti větrné energie na moři, který vypracovala GR EMPL a GR MARE. Zásadním aspektem pro rozvoj tohoto odvětví je rozšiřování dovedností. Udržitelný a rychlý rozvoj tohoto odvětví vyžaduje, aby členské státy, v nichž je tato technologie stále v rané fázi vývoje, zavedly programy odborné přípravy. Strategie uvádí, že k tomuto účelu lze využívat stávající nástroje a fondy EU. Výbor se domnívá, že význam rozvoje dovedností v oblasti větrné energie na moři vyžaduje, aby byly na úrovni EU vytvořeny specializované nástroje a fondy.

11. Silnější dodavatelský a hodnotový řetězec v celé Evropě

11.1. Posílení dodavatelského řetězce vyžaduje investice v celkové výši přibližně 0,5–1 miliardy EUR. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že v dokumentu není jasně uvedeno, jak budou tyto prostředky uvolňovány, ani jejich časový horizont.

11.2. Vítá plán na rozšíření průmyslového fóra pro čistou energii a na vytvoření specializované skupiny pro obnovitelnou energii na moři v rámci tohoto fóra v roce 2021.

11.3. Výbor má vážné obavy, pokud jde o záměry Komise a sítě ENTSO pro elektřinu podporovat normalizaci a interoperabilitu měničů od různých výrobců do roku 2028. To je příliš dlouhá doba, zejména s ohledem na to, že výkonu 60 GW má být v mořských větrných parcích dosaženo do roku 2030. Výbor by upřednostnil lhůtu, jež by nabídla realistický časový rámec pro vypracování norem pro zařízení.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu – nasměrování evropské dopravy do budoucnosti

[COM(2020) 789 final]

(2021/C 286/27)

Zpravodaj: **Stefan BACK**

Spoluzpravodajka: **Tanja BUZEK**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 26. 3. 2021
Právní základ	článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	14. 4. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	230/1/7

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá skutečnost, že nová dopravní strategie klade důraz na udržitelnou a inteligentní mobilitu, přičemž poukazuje na nezbytnou úlohu a přínosy dopravy pro občany a hospodářství EU, a že se zabývá také jejími náklady pro společnost.

1.2 Strategie uznává jednotný trh a sociální otázky jako klíčové aspekty umožňující přechod na udržitelnější a inteligentnější mobilitu, avšak zcela je nenaplnuje. Nedostatky zjištěné v doprovodném pracovním dokumentu útvarů Komise se ve skutečnosti dostatečně neřeší prostřednictvím opatření ani ve zvláštních kapitolách strategie.

1.3 EHSV podporuje všeobecný přístup spočívající v začlenění strategie do Zelené dohody pro Evropu a kladení zvláštního důrazu na opatření zaměřená na dosažení cílů v oblasti klimatu. Pochybuje však, zda je rovnováha mezi technickými opatřeními a opatřeními v oblasti dopravní politiky vhodná pro jejich dosažení. Obzvláště zdůrazňuje, že mnohá z opatření navržených v souvislosti s udržitelností a digitalizací mají rozsáhlé dopady na jednotný trh a pracovníky v odvětví dopravy. Nebude-li této otázce věnována dostatečná pozornost, může to případně ovlivnit úspěšné provádění.

1.4 Úspěšná strategie EU v oblasti mobility musí rovněž jít ruku v ruce s posilováním konkurenceschopnosti odvětví dopravy jako celku a související průmyslové základny EU.

1.5 Nebývalá pandemie COVID-19 ukázala zásadní význam dobře fungujícího jednotného trhu dopravy a udržitelných dodavatelských řetězců, jakož i veřejné dopravy pro mobilitu nepostradatelných pracovníků. Postavila rovněž odvětví dopravy před velkou výzvou, zda kvůli klesajícím objemům přepravy v důsledku pandemie vůbec dokáže přežít.

1.6 Pandemie dramaticky upozornila na situaci tisíců pracovníků v dopravě, kteří uvízli v celé Evropě i na celém světě, přičemž měli nejisté pracovní smlouvy. Poukazuje rovněž na sociální krizi v dopravě, protože dopravním politikám zaměřeným na jednotný trh se během posledních desetiletí nepodařilo zabránit zhoršování pracovních podmínek ve všech druzích dopravy. V této souvislosti se EHSV domnívá, že je naléhavě nutné uplatňovat stejnou úroveň ambicí na sociálně udržitelný dopravní systém. Kromě toho se musí nouzový plán pro případ krize, který bude zanedlouho přijat, snažit zabránit negativním dopadům na pracovníky v dopravě.

1.7 EHSV vítá skutečnost, že strategie upozorňuje na ženy v dopravě, opětovně však lituje, že neexistuje žádné akční opatření, které by odpovídalo této ambici.

1.8 EHSV souhlasí s prioritami stanovenými ohledně potřeby dokončit jednotný evropský dopravní prostor a posílit jednotný trh, rovněž s ohledem na zkušenost s pandemií COVID-19, a s tím, že je třeba připravit nouzový plán pro případ krize. Tvá nicméně na tom, že vytvoření tohoto nouzového plánu pro případ krize musí být založeno na seriózním sociálním dialogu s organizovanou občanskou společností a musí jej doprovázet souhlas sociálních partnerů.

1.9 EHSV se domnívá, že omezení milníků na cestě k odolné mobilitě na včasné provedení sítě TEN-T a snížení počtu úmrtí způsobených dopravou je mimořádně nepřiměřené vzhledem k široké škále témat v tomto oddílu strategie.

1.10 EHSV podporuje zajištění větší udržitelnosti všech druhů dopravy a podporu udržitelného multimodálního dopravního systému na základě spolupráce mezi jednotlivými druhy dopravy a optimalizovaných environmentálních charakteristik a sociální udržitelnosti každého druhu. Je toho názoru, že emise z vozidel by měly být měřeny v průběhu životního cyklu vozidla pomocí metody „od těžby až ke kolům“.

1.11 Milník 1spočívající v tom, uvést do roku 2030 do provozu 30 milionů vozidel s nulovými emisemi a 80 000 nákladních automobilů s nulovými emisemi, se zdá být příliš optimistický a není podložen dostatečnou analýzou, neboť neexistuje jednotný názor na to, kolik dobíjecích stanic bude pro plánovaný vozový park zapotřebí. EHSV varuje před stanovením příliš ambiciózních cílů, které by mohly mít negativní dopad na důvěryhodnost strategie.

1.12 EHSV pochybuje, zda je nová strategie v souladu s přístupem, který považuje různé druhy za kombinovaný zdroj, v němž je v rámci multimodálního dopravního systému podporována spolupráce mezi jednotlivými druhy dopravy na základě řešení s nejlepší environmentální – a sociální – stopou a nejvyšší účinností.

1.13 Sociální dumping a nekalé praktiky v jednom odvětví vedou k narušení v ostatních odvětvích. Nejisté pracovní podmínky a nedostatečné prosazování sociálních právních předpisů narušují cenové signály a volbu dopravní služby. EHSV má za to, že je zapotřebí iniciativa, která by jako součást spravedlivé cenové politiky pro udržitelné dopravní služby zahrнула vedle internalizace všech externích nákladů i náklady práce. Spravedlivé stanovování cen na volném trhu za dopravní služby musí zahrnovat životní minimum, stejnou odměnu za stejnou práci na stejném místě, zdravotní péči a sociální zabezpečení. Pokud jde o stanovení cen za veřejnou dopravu, existuje vyrovnávací platba za závazek služby.

1.14 Podle strategie by námořní a železniční doprava v roce 2030 měly být schopny soutěžit za rovných podmínek se silniční dopravou, nevysvětluje však, jak toho bude dosaženo. Ve skutečnosti chybí komplexnější strategie pro oživení železniční nákladní dopravy a pobřežní námořní přepravy.

1.15 Státní podpora je významná pro sledování politických cílů, jako je ekologizace dopravy a zajištění jejího sociálního aspektu. EHSV se domnívá, že je naléhavě zapotřebí přezkoumat pravidla státní podpory, zejména pro oblast námořní dopravy, aby se zajistily spravedlivé sociální a hospodářské podmínky v přístavním odvětví a zaměstnanost evropských námořníků.

1.16 Kromě toho strategie postrádá hloubkovou analýzu rozhodujícího spojení mezi jednotným trhem a politikou v oblasti hospodářské soutěže a EHSV sdílí obavy ohledně prodloužení nařízení o blokových výjimkách pro konsorcia.

1.17 Strategie rovněž dostatečně nereflektuje obavy venkovských oblastí. EHSV vyzývá k tomu, aby se připravované sdělení o dlouhodobé vizi pro venkovské oblasti zabývalo klíčovým prvkem mobility a zajistilo cenově dostupné alternativy, které budou vhodné pro daný účel a budou všem dostupné.

1.18 Aby se zabránilo dopravní chudobě, je přístup k cenově dostupné kvalitní veřejné dopravě nezbytný jako udržitelná alternativa k individuálním druhům dopravy a má obzvláštní význam pro venkovské oblasti. Při dosahování udržitelné městské mobility je třeba klást větší důraz na veřejnou dopravu coby oporu tohoto přechodu a významný zdroj sociálního začleňování a místní kvalitní zaměstnanosti.

1.19 EHSV je toho názoru, že městská doprava je vhodná pro pilotní projekty v oblasti propojené, kooperativní a automatizované mobility, které by měly být založeny na posouzení dopadů na bezpečnost i na dialogu s občanskou společností a na sociálním dialogu. Zdůrazňuje nutnost odpovídajícího financování, aby bylo v případě potřeby možné budovat kompetence.

1.20 Pokud jde o městskou mobilitu, platformy týkající se mobility jako služby by měly spadat do veřejné odpovědnosti, aby se zajistilo provádění strategií městské mobility. Přístup k platformám týkajícím se mobility jako služby by měli mít pouze sociálně odpovědní poskytovatelé služeb mobility se spravedlivými a důstojnými pracovními podmínkami, a to i s ohledem na plánované právní předpisy týkající se pracovníků platform.

1.21 EHSV vítá cíle digitalizace a automatizace stanovené ve strategii coby prostředek k dosažení cílů udržitelnosti a požaduje široký dialog o obecnějších společenských a environmentálních dopadech. Zdůrazňuje, že je zapotřebí přístup zaměřený na člověka, včetně sociálních a environmentálních aspektů.

1.22 EHSV s obavami konstatuje, že celá kapitola o inteligentní mobilitě neřeší pracovníky v oblasti dopravy. Lidský faktor při výzkumu, navrhování a zavádění digitálních technologií a technologií pro automatizaci je zásadní pro úspěšné využití těchto inovací a musí být založen na inkluzivním sociálním dialogu, aby se zajistila spravedlivá transformace.

1.23 Digitální transformace již probíhá. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že doporučení k jejímu dopadu na pracovní sílu v dopravě bude vydáno až v roce 2023. Požaduje, aby byly ve shodě se sociálními partnery podniknuty okamžité kroky a navázalo se na stávající osvědčené postupy.

1.24 Úspěšné investice do digitálních technologií vyžadují od počátku participativní sociální dialog, jehož součástí bude diskuse o účelu digitalizace a automatizace (např. zvýšení účinnosti oproti nadměrné kapacitě), cíl přijmout odpovídající opatření pro zajištění bezpečnějších a zdravějších pracovišť a pro zachování zaměstnanosti a také spravedlivého podílu ze zvyšování produktivity pro pracovníky.

1.25 EHSV vítá důraznější uznání pracovníků v dopravě, avšak za účelem vymýcení sociálního dumpingu ve všech druzích dopravy jsou zapotřebí konkrétní legislativní iniciativy. Domnívá se, že je naléhavě zapotřebí zřídit sociální pracovní skupinu pro dopravu, která bude zahrnovat všechna příslušná generální ředitelství (GR), jako jsou MOVE, EMPL a další.

1.26 EHSV podporuje cíl dosáhnout do roku 2050 u všech druhů dopravy „takřka nulového počtu smrtelných nehod“, strategie se však nezabývá profesionální silniční dopravou, a zejména problémem únavy řidičů coby „chronické nemoci“ a významného faktoru nehod. V souvislosti s řidiči autobusové a autokarové dopravy upozorňuje na zprávu, kterou má Evropská komise předložit Radě a Parlamentu, a očekává, že orgány EU budou jednat v souladu s politickými cíli stanovenými v nařízení o době řízení a odpočinku.

1.27 EHSV zdůrazňuje, že je důležité získat širokou podporu všech zúčastněných stran z řad občanské společnosti, včetně sociálních partnerů, pro ekologickou, sociální a digitální transformaci, a je připraven přispět k dialogu s občanskou společností s cílem zformovat a provést strategii. Strategie správně uvádí, že posun směrem k udržitelné, inteligentní a odolné mobilitě musí být spravedlivý, jinak se neuskuteční.

2. Souvislosti

2.1 *Strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu – nasměrování evropské dopravy do budoucnosti* zdůrazňuje nezbytnou úlohu a přínosy dopravy pro občany a hospodářství EU, ale zabývá se také jejími dopady na společnost. Evropská komise v tomto sdělení navrhuje novou strategii pro dosažení cíle spočívajícího ve snížení emisí skleníkových plynů z dopravy o 55 % do roku 2030 a o 90 % do roku 2050, jenž byl dohodnut v Zelené dohodě pro Evropu. Stanoví také plán pro digitalizaci a rozvoj automatizace a umělé inteligence v odvětví dopravy.

2.2 S ohledem na zkušenost s pandemií COVID-19 považuje strategie za hlavní cíl dopravní politiky EU odolnost vůči budoucím krizím, spolu s dokončením jednotného evropského dopravního prostoru v souladu s bílou knihou o dopravní politice z roku 2011.

2.3 Strategie, která zavádí 10 klíčových oblastí (stěžejní iniciativy) a 14 konkrétních milníků, rovněž uvádí, že cenově dostupná mobilita musí být k dispozici pro všechny a že toto odvětví musí poskytovat dobré sociální podmínky, příležitosti ke změně kvalifikace a atraktivní pracovní místa. Evropský pilíř sociálních práv musí zajistit, aby byla ekologická a digitální transformace spravedlivá.

2.4 Sdělení doprovází akční plán, který stanoví 82 opatření, jež mají být přijata mezi lety 2021 a 2023. Podrobnější analýza je obsažena v doprovodném pracovním dokumentu útvarů Komise.

3. Obecné poznámky: vize strategie

3.1 Deset let po poslední bílé knize o dopravní politice z roku 2011 usiluje nová zastřešující strategie Komise o dosažení základních cílů udržitelné, inteligentní a odolné mobility. Všechny předchozí bílé knihy (1992, 2001 a 2011) se soustředily na vytvoření jednotného evropského dopravního prostoru a dokončení jednotného trhu.

3.2 Již v letech 2001 a 2011 se bílé knihy zabývaly problémem závislosti EU na fosilních palivech a problémem změny klimatu, jakož i rostoucím podílem odvětví dopravy EU na emisích skleníkových plynů.(COD)Jejich hlavních cílů týkajících se klimatu však nebylo dosaženo. EHSV z důvodu klimatické krize vřele vítá přístup spočívající v začlenění nové strategie EU pro mobilitu do Zelené dohody pro Evropu, se zvláštním důrazem na opatření zaměřená na dosažení cílů v oblasti klimatu.

3.3 Úspěšná strategie mobility musí jít ruku v ruce s posílením průmyslové základny EU, aby bylo zajištěno, že související evropské průmyslové hodnotové řetězce budou oporou udržitelné a digitální transformace dopravy v EU. Musí důsledně stavět na posílení konkurenceschopnosti odvětví dopravy jako celku.

3.4 Nebývalá pandemie COVID-19 ukázala zásadní význam dobře fungujícího jednotného trhu dopravy a udržitelných dodavatelských řetězců, přičemž odvětví dopravy postavila před velkou výzvu, zda kvůli klesajícím objemům přepravy v důsledku pandemie vůbec dokáže přežít. Dramaticky zdůraznila situaci tisíců pracovníků v dopravě v celé Evropě a na celém světě, kteří zůstali bez pomoci, přičemž měli nejisté pracovní smlouvy, nedostatečné sociální a zdravotní pojištění a hrozilo jim, že přijdou o práci a ocitnou se bez sociální ochrany. Poukazuje rovněž na sociální krizi v dopravě, která odhaluje opomenutí v minulých dopravních politikách EU, a ukazuje, že je naléhavě nutné uplatňovat stejnou úroveň ambicí na sociálně udržitelný dopravní systém. EHSV se domnívá, že je zcela nezbytné nezmeškat příležitost zformovat skutečně udržitelný jednotný evropský dopravní prostor pro budoucnost, který nyní potřebuje zásadní opravu, aby byl možný posun vpřed. Kromě toho se musí budoucí nouzový plán pro případ krize snažit zabránit negativním dopadům na pracovníky v dopravě.

3.5 Navzdory dosud přijatým iniciativám nebylo jednotného evropského dopravního prostoru, včetně jednotného trhu a sociálního a environmentálního rozměru, dosaženo a jsou naléhavě zapotřebí další opatření. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že pokud jde o cíle v oblasti klimatu a digitalizace a prostředky pro jejich dosažení, je strategie sice velmi podrobná, nicméně v souvislosti s jednotným trhem a sociálními otázkami už tomu tak není. To je obzvláště nešťastné, neboť mnohá z opatření navržených ohledně udržitelnosti a digitalizace mají rozsáhlé dopady na jednotný trh a pracovníky v odvětví dopravy, což je skutečnost, na níž proto odkazujeme v celém tomto stanovisku. V tomto ohledu EHSV požaduje celostnější a průřezový přístup, aby se zabránilo tomu, že strategie bude nakonec Pyrrhovým vítězstvím.

3.6 EHSV vítá skutečnost, že strategie upozorňuje na ženy v dopravě a „bude řádně uplatňovat začleňování zásady rovnosti do svých politických iniciativ v oblasti dopravy“, lituje však, že neexistuje žádné akční opatření, které by odpovídalo této ambici. „Výměna osvědčených postupů“ a síť „vyslanců pro rozmanitost“ k začleňování přístupu zohledňujícího rovnost žen a mužů do dopravních politik EU nestačí. Dobré příklady opatření jsou součástí tematické příručky k plánům udržitelné městské mobility *Addressing Gender Equity and Vulnerable Groups in SUMPs* (Řešení rovnosti žen a mužů a zranitelných skupin v plánech udržitelné městské mobility).

3.7 Většina opatření plánovaných v rámci oddílů 1 až 3 strategie (vize, udržitelná mobilita a inteligentní mobilita) má úzký rozsah zaměřený převážně na technické otázky týkající se environmentálních charakteristik vozidel, plavidel a letadel, zavádění infrastruktury pro alternativní plavidla, projektů průmyslového a digitálního rozvoje, zdanění energie a internalizace externích nákladů s cílem provést zásadu „znečišťovatel/uživatel platí“. Stěžejní iniciativy 3 a 4 se zabývají legislativními a nelegislativními politickými opatřeními na podporu udržitelné osobní a nákladní dopravy.

3.8 I když se zdá, že navrhovaná opatření i milníky jsou navzájem poměrně v souladu, pokud jde o převážně technické otázky, jimiž se zabývají oddíly 1 až 3, EHSV pochybuje, zda je rovnováha mezi technickými opatřeními a opatřeními dopravní politiky přiměřená pro dosažení cílů v oblasti klimatu.

3.9 EHSV má také pochybnosti o přístupu, kdy je k úplnému pochopení cílů strategie nezbytný téměř 300stránkový pracovní dokument útvarů Komise. Způsob, jakým je strategie předložena a vysvětlena, nepomáhá tomu, aby byla přístupná a snadno získala širokou podporu.

3.10 Strategie oprávněně uvádí, že „zdaleka nejcenějším aktivem odvětví jsou lidé a udržitelný a inteligentní přechod nebude možný bez podpory a zapojení pracovníků v dopravě“.

3.11 EHSV upozorňuje na zvláštní obavy venkovských oblastí v Evropě, že stanovených cílů udržitelné mobility lze dosáhnout pouze za cenu výrazných kompromisů v oblasti životního stylu. Proaktivně vyzývá Komisi, aby se ve svém nadcházejícím sdělení o dlouhodobé vizi pro venkovské oblasti zabývala klíčovým prvkem mobility a zajistila cenově dostupné alternativy, které budou vhodné pro daný účel a budou všem dostupné.

3.12 EHSV zdůrazňuje, že je důležité získat širokou podporu všech zúčastněných stran z řad občanské společnosti, včetně sociálních partnerů, pro plánovanou ekologickou a digitální transformaci. To také znamená, že zásadní význam má sociální rozměr, včetně dialogu o tom, jak nejlépe zvládnout transformaci a zajistit, aby byla společensky přijatelná.

3.13 EHSV je připraven přispět k dialogu s občanskou společností za účelem zformování a provedení strategie, a cílem tohoto stanoviska je přispět k debatě konkrétními návrhy.

4. Udržitelná mobilita

4.1 EHSV souhlasí s tím, že za účelem dosažení této systémové změny jsou zapotřebí tři pilíře opatření, konkrétně je třeba „1) zajistit udržitelnost všech druhů dopravy, 2) široce zpřístupnit udržitelné alternativy v multimodálním dopravním systému a 3) zavést správné pobídky, které budou hnací silou transformace“.

4.2 V zájmu dosažení větší udržitelnosti všech druhů dopravy je milník 1 zaměřen na cíl uvést do roku 2030 do provozu 30 milionů vozidel s nulovými emisemi a 80 000 nákladních automobilů s nulovými emisemi, přičemž dnes je to zhruba jeden milion vozidel a 30 000 nákladních automobilů ⁽¹⁾. EHSV bere na vědomí, že investiční rozhodnutí týkající se vozidel, jež budou v provozu v roce 2030, budou přijata nyní nebo velmi brzy. Vzhledem k rozdílným cenám, stále poměrně řídké infrastruktuře pro dobíjení a doplňování alternativních paliv a době použitelnosti vozidel se tento scénář zdá být příliš optimistický. Kromě toho to vypadá, že dosud nepanuje jasná představa o počtu dobíjecích stanic a stanic pro doplňování paliva nezbytných na podporu plánovaných vozových parků. Varuje před stanovením příliš ambiciózních cílů, které by mohly mít negativní dopad na důvěryhodnost strategie.

4.3 Ve strategii jsou jasně uvedeny elektřina a vodík jako prioritní možnost, jak dekarbonizovat mobilitu. Správný přístup k mobilitě založený na nulových emisích by měl zohledňovat uhlíkovou stopu vozidel během celého jejich životního cyklu (např. v roce 2018 pocházelo z obnovitelných zdrojů energie pouze 33 % elektřiny v EU) a měl by být měřen metodou „od těžby až ke kolům“.

⁽¹⁾ Pracovní dokument útvarů Komise, SWD(2020) 331 final, oddíl 4.1.1, s. 81 nn.

4.4 EHSV důrazně podporuje přechod k udržitelnějším dopravním řešením a vybízí Komisi, aby tento přístup rozvíjela pomocí konkrétních opatření, které podpoří i nemotorizované způsoby dopravy.

4.5 Zelená dohoda pro Evropu upřednostňuje účinné využívání zdrojů prostřednictvím přechodu k čistému a oběhovému hospodářství, obnovy biologické rozmanitosti, zastavení degradace veřejných prostor a snižování znečištění. Vzhledem k této skutečnosti EHSV připomíná, že strategie pro udržitelnou dopravu musí upřednostňovat infrastrukturu využívající půdu šetrným způsobem, zajistit spravedlivý podíl prostoru ve městech a aglomeracích a účinně využívat zdroje, zejména zdroje kritické. Musí být dodržována základní práva.

4.6 EHSV vítá, že Komise bude dále spolupracovat s městy a s členskými státy, aby zajistila, že do roku 2030 zavedou všechna velká a středně velká města své vlastní plány udržitelné městské mobility. Ze současné situace vyplývá, že k požadovanému zvýšení počtu vypracovaných plánů udržitelné městské mobility nedojde bez vnitrostátních rámců a finančních nástrojů pro rozvoj a provádění plánů udržitelné městské mobility.

4.7 Strategie se pouze stručně zmiňuje o řízení parkování a o opatřeních v této oblasti. EHSV navrhuje, aby byla tato problematika dále rozpracována pomocí jasných opatření a byl zohledněn negativní dopad parkovacích ploch na zakrývání půdy ve městech. Vhodné řízení parkování může pomoci uvolnit hodnotný veřejný prostor, zvýšit atraktivitu měst, podpořit místní hospodářství, omezit provoz vozidel a zlepšit kongesci, bezpečnost silničního provozu a znečištění ovzduší.

4.8 Druhý pilíř udržitelné dopravy se zabývá dostupností alternativních druhů dopravy a v rámci multimodálního přístupu za tímto účelem nabízí výběr druhů dopravy. Milníky 4 až 8 stanovují do roku 2030 a 2050 cíle pro obrovský nárůst osobní železniční dopravy (zdvojnásobení vysokorychlostní železnice do roku 2030 a její ztrojnásobení do roku 2050) a nákladní železniční dopravy (zvýšení o 50 % do roku 2030 a její zdvojnásobení do roku 2050). Jsou stanoveny rovněž cíle pro hromadnou dopravu, vnitrozemské vodní cesty a pobřežní plavbu a pro 100 klimaticky neutrálních měst do roku 2030.

4.9 EHSV pochybuje o tom, zda je strategie v souladu s přístupem, který považuje různé druhy za kombinovaný zdroj, ve kterém je v rámci multimodálního dopravního systému podporována spolupráce mezi jednotlivými druhy dopravy na základě řešení s nejlepší environmentální – a sociální – stopou a nejvyšší účinností namísto soutěže mezi nimi.

4.10 V této souvislosti EHSV požaduje širší posouzení udržitelnosti za účelem plného začlenění sociální udržitelnosti. Navrhuje doplnit environmentální stopu ve strategii zavedením srovnatelné „evropské pracovní stopy pro dopravu“ týkající se spravedlivých pracovních podmínek, včetně všech prvků důležitých pro zabránění dalšímu zhoršování, aby se zajistila spravedlivá hospodářská soutěž v rámci jednotlivých druhů dopravy a mezi nimi a zamezilo se ničivé hospodářské soutěži vytvářením nesprávných pobídek. Aby se zajistily rovné podmínky mezi jednotlivými druhy dopravy, musí spravedlivé stanovování cen na volném trhu zahrnovat spravedlivé náklady práce, jak je zdůrazněno v kapitole 6.

4.11 Je politováníhodné, že rozvoj multimodálních modelů přepravy zboží založený na spolupráci mezi jednotlivými druhy dopravy, na optimalizovaných environmentálních charakteristikách a na sociální udržitelnosti jednotlivých druhů při optimalizaci zdrojů prostřednictvím digitálních platform a za současného respektování veškerých sociálních právních předpisů není jedním z milníků v rámci pilíře inteligentní mobility strategie.

4.12 Milník 9 předpokládá, že námořní a železniční doprava by v roce 2030 měly být schopny soutěžit za rovných podmínek se silniční dopravou, aniž by vysvětlil, jak toho bude dosaženo, s výjimkou možné internalizace externích nákladů a zdanění paliv. Ve skutečnosti chybí komplexnější strategie na podporu železniční nákladní dopravy a pobřežní plavby, která by zohlednila mimo jiné vyšší náklady na železnici a problémy s dochvilností železnice popsané v pracovním dokumentu útvarů Komise, který doprovází sdělení.

4.13 Cílem milníku 4 je zajistit, aby veškerá pravidelná doprava na vzdálenosti do 500 km uvnitř Unie byla do roku 2030 uhlíkově neutrální. Je třeba prodiskutovat dopad na osobní autobusovou dopravu a možné negativní dopady na udržitelnost.

4.14 Státní podpora je významná pro sledování politických cílů, jako je ekologizace dopravy a zajištění jejího sociálního aspektu. EHSV se domnívá, že je naléhavě zapotřebí přezkoumat pravidla státní podpory. Jedním prvkem je územní aspekt, například v souvislosti s odlehlými oblastmi. Kromě toho upozorňuje na skutečnost, že se již dlouho čeká na projednání požadavku na úpravu pravidel státní podpory pro oblast námořní dopravy tak, aby zajišťovaly spravedlivé sociální a hospodářské podmínky v přístavním odvětví a zaměstnanost evropských námořníků, které by měly zajistit sociální udržitelnost námořního odvětví. Totéž se týká i požadavku, aby byla opatření přijata dříve než v roce 2023.

4.15 EHSV kritizuje skutečnost, že strategie postrádá hloubkovou analýzu rozhodující vazby mezi jednotným trhem a politikou v oblasti hospodářské soutěže. Souhlasí s tím, že je nezbytná řádná diskuse o státní podpoře a dotacích pro námořní dopravu a jejich dopadu na přístavní odvětví. Evropscí sociální partneři společně vyjádřili své obavy ohledně prodloužení nařízení o blokových výjimkách pro konsorcia, které zhorší nerovné zacházení mezi vlastníky plavidel a zúčastněnými stranami v oblasti přístavů a bude mít škodlivé dopady na přístavy EU ⁽²⁾.

5. Inteligentní mobilita

5.1 EHSV souhlasí s tím, že jelikož budou inovace utvářet „budoucí mobilitu cestujících a nákladu, měl by existovat vhodný rámec a faktory pro usnadnění tohoto přechodu, který může zlepšit efektivitu a udržitelnost dopravního systému“. Považuje za naprosto nezbytné řídit se jednou hlavní zásadou: digitalizace a automatizace jsou spíše nástrojem, nikoli samy o sobě cílem.

5.2 V této souvislosti EHSV vítá cíle digitalizace a automatizace stanovené ve strategii coby prostředky k dosažení cílů udržitelnosti. Řešení společenského a environmentálního dopadu umělé inteligence, zásady lidské kontroly nad stroji a shromažďování a využívání osobních údajů je nanejvýš důležité a vyžaduje široký dialog. Zahrnutí lidského faktoru do výzkumu, navrhování a zavádění digitálních technologií a technologií pro automatizaci je zásadní pro úspěšné využívání těchto inovací a musí být založeno na inkluzivním sociálním dialogu, aby se zajistila spravedlivá transformace. Je zapotřebí zaujmout přístup zaměřený na člověka a zohlednit přitom sociální a environmentální aspekty a zaručit, že technologie nebudou zneužívány.

5.3 EHSV konstatuje, že chybí odkaz na horizontální iniciativy týkající se bezpečnosti, odpovědnosti, základních práv a datových aspektů umělé inteligence a na balíček opatření týkajících se aktu o datech, pokud jde o kontrolu a podmínky sdílení údajů.

5.4 Aby se EU stala světovým lídrem v oblasti rozvoje propojených, kooperativních a automatizovaných systémů a služeb mobility, mělo by být snazší testovat pilotní služby v systémech městské dopravy, a to na základě posouzení dopadů na bezpečnost i na základě dialogu s občanskou společností a sociálního dialogu. Současné pilotní projekty se testují většinou v uzavřených dopravních systémech (univerzitních kampusech, průmyslových komplexech atd.).

5.5 EHSV vítá skutečnost, že se strategie zabývá digitální transformací v městské mobilitě, včetně mobility jako služby, sdílených služeb, služeb na vyžádání a vzniku zprostředkovatelských platforem, a příležitostmi a riziky pro koncepcí udržitelné a účinné dopravy, kterou toto nabízí. Vítá rovněž skutečnost, že se odstavec 38 správně zabývá sociálními a bezpečnostními problémy, neboť řada nových služeb mobility a zprostředkovatelských platforem nabízí nejisté formy zaměstnání a nízké mzdy, které mohou představovat problémy z hlediska hospodářské soutěže. Opatření 23 nicméně nemá v úmyslu „posoudit potřebu opatření k zajištění rovných podmínek pro místní osobní dopravu na vyžádání a platformy „ride-hailing“ (jízdy na zavolání)“ dříve než v roce 2022.

⁽²⁾ Tuto výzvu adresovali evropscí sociální partneři komisařce Valean a komisaři Schmitovi.

5.6 Platformy týkající se mobility jako služby by měly spadat do odpovědnosti veřejného sektoru, aby se zajistilo provádění plánů udržitelné městské mobility. Přístup k platformám týkajícím se mobility jako služby by měli mít pouze sociálně odpovědní poskytovatelé služeb mobility se spravedlivými a důstojnými pracovními podmínkami, a to i s ohledem na plánované právní předpisy týkající se pracovníků platform.

5.7 EHSV vítá iniciativu Komise ohledně právních předpisů zaměřených na řešení pracovních podmínek pracovníků platform a očekává, že návrh zajistí předpoklady pro zaměstnanecký status a spravedlivé pracovní podmínky pro pracovníky platform v dopravě, jako jsou jízdy na zavolání nebo doručovací služby.

5.8 EHSV věnuje velkou pozornost obavě, že by náklady na řešení v oblasti inteligentní mobility, rozvoj umělé inteligence a automatizace mohly případně prohloubit rozdíly, neboť výchozí situace se v rámci EU mezi jednotlivými členskými státy liší. EHSV považuje za nezbytné, aby jakákoli úspěšná strategie pro EU řešila tyto investiční mezery tím, že bude podporovat řešení v oblasti inteligentní mobility v chudších členských státech a také prosazovat sociální dialog, sociální podmínky a přístup zaměřený na člověka.

6. Odolná mobilita

6.1 Oddíl 4 týkající se odolné mobility přináší tři stěžejní iniciativy – posílení jednotného trhu zajištění slušné a spravedlivé mobility pro všechny a zlepšení bezpečnosti a zabezpečení dopravy, které doplňují milníky 13 a 14.

Význam jednotného trhu

6.2 EHSV souhlasí s prioritami stanovenými ohledně potřeby dokončit jednotný evropský dopravní prostor a posílit jednotný trh, mimo jiné s ohledem na zkušenost s onemocněním COVID-19, a s tím, že je třeba připravit nouzový plán pro případ krize. EHSV se nicméně domnívá, že vytvoření tohoto nouzového plánu pro případ krize musí být založeno na seriózním sociálním dialogu s organizovanou občanskou společností a musí jej doprovázet souhlas sociálních partnerů.

6.3 EHSV nicméně lituje, že například dokončení jednotného evropského dopravního prostoru a posílení jednotného trhu, význam včasného provedení sítě TEN-T a rozvoj strategických hodnotových řetězců týkajících se například baterií a vodíku a souvisejících finančních potřeb za účelem dosažení cílů Zelené dohody pro Evropu a digitální transformace v dopravě jsou spojeny s dalšími důležitými otázkami, jako jsou práva cestujících, závazky veřejné služby, sociální podmínky pracovníků v dopravě a bezpečnost a zabezpečení dopravy. To vytváří zvláštní dojem, že zastřešujícím otázkám, jež se týkají jednotného trhu, a souvisejícím sociálním a bezpečnostním otázkám, náleží ve strategii až poslední místo.

6.4 EHSV se domnívá, že omezení milníků v tomto oddílu na včasné provedení sítě TEN-T a snížení počtu úmrtí způsobených dopravou je mimořádně nepřiměřené, protože oddíl se zabývá posílením jednotného trhu a dokončením jednotného evropského dopravního prostoru, včetně zlepšení účinnosti umožněním optimálního využití kapacity, financování modernizace vozových parků, otázek státní podpory, zlepšené konektivity a ochrany cestujících a jejich práv.

6.5 EHSV bere na vědomí skutečnost, že podle vize této strategie musí být dobře fungující jednotný trh odolný vůči krizi „také klíčovým cílem budoucí dopravní politiky EU“, zatímco „ekologizace mobility musí pro dopravu znamenat novou cestu růstu“. Mezi milníky mohlo být například doplněno dokončení jednotného trhu dopravy s novými udržitelnými a digitalizovanými obchodními modely.

6.6 Je rovněž politováníhodné, že strategie nepopisuje zbývající překážky bránící plnému provedení jednotného trhu v oblasti dopravy. Zejména oddíl 4.3.3 pracovního dokumentu útvarů Komise klade řadu otázek ohledně fungování jednotného trhu, kterými se oddíl 4 nezabývá. Podobně je tomu s oddílem 4.3.4, kde je popsáno několik sociálních nedostatků, kterými se strategie nezabývá.

6.7 Je třeba zlepšit postupy zlepšování právní úpravy. EHSV trvá na tom, že pro každé z těchto opatření, ať už je zmíněno v akčním plánu, nebo v jiných dokumentech, je třeba provést plnohodnotné posouzení dopadů (sociálních, environmentálních, hospodářských, se začleněním genderového hlediska) s privilegovanou konzultací uznávaných sociálních partnerů, jako jsou např. zastupitelské organizace schválené Komisí.

6.8 Podobně má řada opatření plánovaných v předcházejících oddílech této strategie jasné důsledky pro jednotný trh. Týká se to např. změn směrnice o hmotnosti a rozměrech těžkých nákladních vozidel, změn právních předpisů v oblasti letectví a digitálních platform.

Sociální rozměr a pracovní podmínky

6.9 Nebývalá krize COVID-19 ukázala, že doprava je základní službou. Zdůraznila také význam pracovníků v dopravě coby klíčových pracovníků a jejich důležitost pro odolnost dopravního systému. EHSV vítá skutečnost, že v porovnání s předchozími politickými dokumenty o dopravě jsou ve strategii důrazněji uznáni pracovníci v dopravě, a to jako „nejcennější aktivum odvětví“, ačkoli někteří z nich se potýkají s „drsnými“ a „nejistými“ pracovními podmínkami. Vzhledem k významu, který se při provádění současné politiky EU přikládá sociálnímu pilíři, je však překvapivé, že sociálnímu rozměru v dopravě není věnován zvláštní oddíl.

6.10 Strategie dále uznává demografické problémy tohoto odvětví a obtíže ohledně přilákání pracovníků, které potřebuje. Dochází k závěru, že „zajištění vyšších sociálních norem by přímo přispělo ke zvrácení současné všeobecné neatraktivnosti tohoto odvětví“. Bohužel ani strategie, ani pracovní dokument útvarů Komise dostatečně neanalyzují příčiny, proč je pro odvětví dopravy obtížné přilákat pracovníky. Nezohledňují skutečnost, že dopravním politikám zaměřeným na jednotný trh se během posledních desetiletí nepodařilo zabránit zhoršování pracovních podmínek ve všech druzích dopravy.

6.11 Prohlášení Komise, že „zváží opatření v různých druzích dopravy, aby posílila právní rámec týkající se podmínek pro pracovníky“, a že v letech 2021–2023 zahájí „iniciativy ke zvýšení atraktivity odvětví dopravy“, jsou příliš neurčitá. Je skutečně obtížné pochopit, proč prvky, jako jsou spravedlivé pracovní podmínky a zlepšení atraktivity profese, mimo jiné pro mladé lidi a ženy, nebyly uznány za vhodné coby milníky.

6.12 Jsou zapotřebí konkrétní legislativní iniciativy, které vymytí sociální dumping ve všech druzích dopravy. Na všechny druhy dopravy se musí uplatňovat zásada stejné odměny za stejnou práci na stejném místě (vysílání vysoce mobilních pracovníků) nebo ochrana zaměstnání a nabytých práv u pracovníků, kteří byli dotčeni změnou provozovatelů v důsledku nabídkových řízení na smlouvy pro různé druhy dopravy. EHSV se tedy domnívá, že je naléhavě zapotřebí zřídit sociální pracovní skupinu pro dopravu, která bude zahrnovat všechna příslušná generální ředitelství, jako jsou MOVE, EMPL a COMP.

Sociální náklady a udržitelnost

6.13 Sociální dumping a nekalé praktiky v jednom odvětví vedou k narušení v dalších odvětvích. Nejisté pracovní podmínky a nedostatečné prosazování sociálních právních předpisů narušují cenové signály a volbu druhu dopravy. EHSV má za to, že je zapotřebí iniciativa, která by jako součást spravedlivé cenové politiky pro udržitelné dopravní služby zahrнула vedle internalizace všech externích nákladů i náklady práce. Spravedlivé stanovování cen na volném trhu za dopravní služby musí zahrnovat životní minimum, stejnou odměnu za stejnou práci na stejném místě, zdravotní péči a sociální zabezpečení a investice do zdravého pracovního prostředí a do kvalifikace a odborné přípravy. Jedním z opatření, které však zdaleka nestačí, by mohlo být doplnění „pracovní stopy“ k doporučením týkajícím se uhlíkové stopy v opatřeních 28 a 34, jak jsou definována v odstavci 4.6. Pokud jde o stanovení cen za veřejnou dopravu, existuje vyrovnávací platba za závazek služby.

6.14 EHSV zdůrazňuje význam kolektivního vyjednávání a jeho úlohy při stanovování úrovně mezd, a trvá tedy na tom, že je důležité posílit kolektivní vyjednávání, zejména ve vysoce rozřístém odvětví dopravy a ve všech členských státech.

Spravedlivá digitální transformace

6.15 EHSV vítá skutečnost, že se strategie náležitě zabývá riziky a příležitostmi digitální transformace pro zaměstnanost a nezbytností spravedlivé transformace pro pracovníky v dopravě. Opatření 69 nicméně neposkytuje „doporučení týkající se přechodu na automatizaci a digitalizaci a způsobů, jak zmírnit jejich dopad na pracovní sílu v dopravě“, která mají být vydána do roku 2023. To nebere v úvahu skutečnost, že digitalizace a automatizace již probíhají a že je zapotřebí naléhavě jednat. Milník 13 například stanoví cíl, aby byla [do roku 2030] „ve velkém měřítku rozšířená automatizovaná mobilita“.

6.16 Úspěšné investice do digitálních technologií vyžadují od počátku participativní sociální dialog. Existují příklady osvědčených postupů, jako je kolektivní smlouva CBA Future – *Shaping automation socially and in a co-determined way* provozovatele kontejnerového terminálu EUROGATE v Německu, která zahrnuje jeho tři terminály v Hamburku, Bremerhavenu a Wilhelmshavenu ⁽³⁾. Součástí tohoto dialogu musí také být diskuse o účelu digitalizace a automatizace (např. zvýšení účinnosti oproti nadměrné kapacitě), cíl přijmout odpovídající opatření pro zajištění bezpečnějších a zdravějších pracovišť, pro zachování zaměstnanosti a spravedlivého podílu ze zvyšování produktivity pro pracovníky.

6.17 Evropští sociální partneři v oblasti městské hromadné dopravy nedávno na evropské úrovni podepsali společná doporučení týkající se digitální transformace v oblasti městské hromadné dopravy ⁽⁴⁾. Podporují inkluzivní a participativní přístup k digitální transformaci, který zaručí jistotu zaměstnání a dovednosti v rámci digitální transformace, využije digitální transformaci ke zlepšení pracovních podmínek a rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem a zajistí ochranu údajů, soukromí a důstojnost. Strategie by měly zajistit, aby měli podniky i pracovníci prospěch ze zavádění digitálních technologií, a to i prostřednictvím podílu ze zvyšování produktivity.

6.18 Komise by měla ve shodě se sociálními partnery podniknout okamžité kroky k zajištění spravedlivého přechodu k automatizaci a digitalizaci, „který nikoho neopomene“.

Bezpečnost a zabezpečení dopravy

6.19 Pokud jde o bezpečnost dopravy, cílem milníku 14 je míra smrtelných nehod blížící se nule u všech druhů dopravy do roku 2050, přičemž hlavním problémem jsou smrtelné nehody v silniční dopravě. Strategie EU v oblasti bezpečnosti silničního provozu z roku 2018 nicméně nezahrnuje profesionální silniční dopravu, a zejména problém únavy řidičů coby „chronické nemoci“ a významného faktoru nehod.

6.20 EHSV v této souvislosti vyjadřuje vážné obavy ohledně nové iniciativy Evropské komise, která se týká pravidel pro dobu řízení a dobu odpočinku pro řidiče autobusů a autokarů, a upozorňuje na zprávu, kterou má Komise předložit Radě a Parlamentu. Jakékoli prodloužení pracovní doby a doby řízení v tomto odvětví by odporovalo politickým cílům nařízení (ES) č. 561/2006 ⁽⁵⁾ a vedlo by k dalšímu zhoršení bezpečnosti silničního provozu pro cestující a jeho další účastníky a ke zhoršení pracovních podmínek řidičů autobusů a autokarů.

6.21 EHSV podporuje opatření plánované za účelem zlepšení bezpečnosti, a zejména skutečnost, že jsou plánována opatření, která mají řešit kybernetické hrozby.

7. Význam silné veřejné služby

7.1 EHSV připomíná, že úkolem veřejné politiky je zajistit udržitelný systém městské dopravy, který bude prosazovat cíle v oblasti klimatu, ale také veřejné zdraví, bezpečnost a zabezpečení silničního provozu a spravedlivý podíl městského prostoru.

7.2 Vize Komise správně zdůrazňuje, že „je zásadní, aby mobilita byla dosažitelná a finančně dostupná pro všechny, aby venkovské a odlehlé regiony byly lépe propojené“. EHSV trvá na dostupnosti veřejných služeb, jak ji podporuje právní rámec, coby oporu udržitelné a cenově dostupné mobility. To vyžaduje větší a z environmentálního a sociálního hlediska lepší kompenzaci závazku veřejné služby pomocí finanční podpory a zavedení finančních nástrojů ze strany vlád členských států, regionů a obcí.

⁽³⁾ Kolektivní smlouva uzavřená v roce 2019 mezi společností EUROGATE a německým odborovým svazem služeb (ver.di) se vztahuje na všechny německé dceřiné společnosti dané skupiny, včetně kontejnerových terminálů, společnosti pro údržbu a železniční společnosti a dalších obchodních útvarů v Německu. Zřízená komise pro automatizaci je informována o veškerých hardwarových nebo softwarových projektech ve společnosti, i když nemají přímý dopad na pracovní místa. Součástí kolektivní smlouvy se společností EUROGATE je vyloučení související restrukturalizace zaměstnanosti do roku 2025.

⁽⁴⁾ Digitální transformace a sociální dialog v městské hromadné dopravě v Evropě, společná doporučení evropských sociálních partnerů v oblasti městské hromadné dopravy (ETF a UITP) podepsaná v březnu 2021.

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 102, 11.4.2006, s. 1.

7.3 Aby se zabránilo dopravní chudobě, je přístup k cenově dostupné kvalitní veřejné dopravě nezbytný jako udržitelná alternativa k individuálním druhům dopravy. To je obzvláště významné pro venkovské oblasti. Sdílené služby a služby na vyžádání mohou rovněž doplnit nabídku veřejné dopravy zejména v těchto oblastech za podmínky zajištění kvalitních pracovních podmínek. Kromě toho je třeba věnovat více pozornosti nemotorizované aktivní dopravě, chůzi a cyklistice, a více v tomto směru investovat do bezpečné kvalitní infrastruktury.

7.4 Veřejná doprava je důležitá pro sociální začleňování a kvalitní místní zaměstnanost. Strategie kladé příliš velký důraz na technologické aspekty digitalizace, mikromobility a nových služeb mobility. Nová vize nesmí pustit ze zřetele skutečnost, že inteligentní mobilita by měla být spíše nástrojem, nikoli cílem.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

PŘÍLOHA

Následující pozměňovací návrhy byly v průběhu rozpravy zamítnuty, obdržely však nejméně jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů:

Odstavec 4.14 (ve spojitosti s vyškrtnutím odstavce 1.15)

Vyškrtnout odstavec:

„Státní podpora je významná pro sledování politických cílů, jako je ekologizace dopravy a zajištění jejího sociálního aspektu. EHSV se domnívá, že je naléhavě zapotřebí přezkoumat pravidla státní podpory. Jedním prvkem je územní aspekt, například v souvislosti s odlehlými oblastmi. Kromě toho upozorňuje na skutečnost, že se již dlouho čeká na projednání požadavku na úpravu pravidel státní podpory pro oblast námořní dopravy tak, aby zajišťovaly spravedlivé sociální a hospodářské podmínky v přístavním odvětví a zaměstnanost evropských námořníků, které by měly zajistit sociální udržitelnost námořního odvětví. Totéž se týká i požadavku, aby byla opatření přijata dříve než v roce 2023.“

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu:

hlasů pro: 77

hlasů proti: 123

zdrželo se hlasování: 27

Odstavec 1.15 (ve spojitosti s vyškrtnutím odstavce 4.14)

Vyškrtnout odstavec:

„Státní podpora je významná pro sledování politických cílů, jako je ekologizace dopravy a zajištění jejího sociálního aspektu. EHSV se domnívá, že je naléhavě zapotřebí přezkoumat pravidla státní podpory, zejména pro oblast námořní dopravy, aby se zajistily spravedlivé sociální a hospodářské podmínky v přístavním odvětví a zaměstnanost evropských námořníků.“

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu:

Pozměňovací návrh byl zamítnut na základě hlasování o odstavci 4.14, s nímž byl spojen.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii a o zrušení směrnice (EU) 2016/1148 a návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o posílení odolnosti kritických subjektů

[COM(2020) 823 final – 2020/0359(COD) – COM(2020) 829 final – 2020/0365(COD)]

(2021/C 286/28)

Zpravodaj: **Maurizio MENSI**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 21. 1. 2021 – 11. 2. 2021 Rada, 26. 1. 2021 – 19. 2. 2021
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	14. 4. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	243/0/5

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá úsilí vynaložené Komisí za účelem zvýšení odolnosti veřejných a soukromých subjektů vůči hrozbám vyplývajícím z kybernetických a fyzických útoků a incidentů a souhlasí s tím, že je zapotřebí posílit průmysl a inovační kapacity EU způsobem podporujícím začlenění a v souladu se strategií založenou na těchto čtyřech pilířích: ochraně údajů, základních právech, bezpečnosti a kybernetické bezpečnosti.

1.2. EHSV však zdůrazňuje, že s ohledem na význam a citlivost cílů sledovaných oběma návrhy by bylo vhodnější zvolit jakožto nástroj spíše nařízení než směrnici. Není ostatně jasné, z jakých důvodů Komise nepovažovala za nutné ani to, aby tuto možnost zařadila mezi různé zvažované alternativy.

1.3. EHSV konstatuje, že některá ustanovení dotčených návrhů směrnic se překrývají, protože jsou úzce propojena a doplňují se, přičemž jeden z návrhů se zabývá především kybernetickou bezpečností a druhý fyzickou bezpečností. Proto žádá, aby byla zvážena možnost sloučit oba návrhy do jediného textu, a to za účelem zjednodušení a funkčního propojení.

1.4. EHSV souhlasí s navrhovaným přístupem spočívajícím ve zrušení rozdělení na provozovatele základních služeb a poskytovatele digitálních služeb stanovené původní směrnicí o bezpečnosti sítí a informací, avšak zdůrazňuje, že by bylo vhodné, s odkazem na oblast působnosti, poskytnout přesnější a jasnější pokyny pro stanovení subjektů, na které se směrnice vztahuje. Zejména by měla být přesněji definována kritéria pro rozlišení mezi „základními“ a „důležitými“ subjekty, jakož i požadavky, které je třeba splnit, aby se zabránilo situacím, kdy by nejednotné přístupy na vnitrostátní úrovni představovaly překážky pro hospodářskou soutěž a volný pohyb zboží a služeb, což by mohlo mít dopad na podniky a narušit obchodní výměnu.

1.5. Vzhledem k objektivní komplexnosti systému stanoveného dotčenými návrhy považuje EHSV za důležité, aby Komise přesně vyjasnila oblast působnosti obou předpisových rámců, zejména pokud jde o místa, kde se různá ustanovení sbíhají a vztahují se na stejné situace nebo na stejné subjekty.

1.6. EHSV zdůrazňuje, že jasnost každého ustanovení je klíčový cíl, stejně jako cíl snížit administrativní zátěž a roztržitost prostřednictvím zjednodušení postupů, bezpečnostních požadavků a povinností v oblasti oznamování incidentů. I za tímto účelem by mohlo být vhodné a pro občany i podniky prospěšné sloučit oba návrhy do jediného textu, a vyhnout se tak složitému výkladu a uplatňování.

1.7. EHSV uznává zásadní úlohu vedoucích orgánů „základních“ a „důležitých“ subjektů, jež je v návrhu směrnice zdůrazněna. Členové těchto orgánů jsou povinni pravidelně absolvovat zvláštní školení, aby získali dostatečné znalosti a dovednosti, a mohli tak rozpoznat a řídit různá kybernetická rizika a vyhodnotit jejich dopad. V tomto ohledu se domnívá, že v návrhu by měl být uveden minimální obsah těchto znalostí a dovedností s cílem poskytnout na evropské úrovni vodítko k tomu, jaké odborné dovednosti jsou považovány za odpovídající, a předejít tak tomu, že se obsah různých školicích kursů bude mezi jednotlivými zeměmi lišit.

1.8. EHSV souhlasí s tím, že agentura ENISA zastává významnou úlohu v komplexním institucionálním a provozním systému kybernetické bezpečnosti na evropské úrovni. Domnívá se v této souvislosti, že kromě zprávy o stavu kybernetické bezpečnosti v Unii vydávané jednou za dva roky by měla tato agentura zveřejňovat on-line pravidelné a aktualizované informace o kybernetických bezpečnostních incidentech a odvětvová oznámení s cílem poskytnout další užitečný informační nástroj, jenž subjektům, kterých se týká revidovaná směrnice o bezpečnosti sítí a informací, umožní lépe chránit své podniky.

1.9. EHSV souhlasí s návrhem pověřit agenturu ENISA vytvořením evropského registru zranitelností a domnívá se, že informování o zranitelnostech a nejvýznamnějších incidentech by mělo být povinné, a nikoli dobrovolné, a mohlo by se tak stát užitečným nástrojem i pro zadavatele v rámci postupů pro zadávání veřejných zakázek v EU, včetně produktů a technologií pro 5G.

2. Obecné připomínky

2.1. Dne 16. prosince 2020 byla představena nová strategie kybernetické bezpečnosti EU a současně byly předloženy dva legislativní návrhy: přezkum směrnice (EU) 2016/1148⁽¹⁾ o bezpečnosti sítí a informačních systémů a nová směrnice o odolnosti kritických subjektů. Cílem zmíněné strategie, která je klíčovým prvkem sdělení „Formování digitální budoucnosti Evropy“⁽²⁾, plánu na podporu oživení Evropy a strategie bezpečnostní unie EU, je posílit kolektivní odolnost Evropy proti kybernetickým hrozbám a pomoci zajistit, aby všichni občané i podniky mohli plně těžit z důvěryhodných a spolehlivých služeb a digitálních nástrojů.

2.2. Je potřeba aktualizovat stávající opatření na úrovni EU zaměřená na ochranu klíčových služeb a infrastruktur před kybernetickými i fyzickými riziky. Rizika v oblasti kybernetické bezpečnosti se s rostoucí digitalizací a propojeností nadále vyvíjejí. Proto je zapotřebí přezkoumat stávající právní rámec v duchu bezpečnostní strategie EU a překonat rozpor mezi on-line a off-line prostředím a přístup založený na striktním dělení do skupin.

2.3. Oba návrhy směrnic se týkají široké škály odvětví a řeší stávající a budoucí on-line i off-line rizika vyplývající z kybernetických a zločineckých útoků a z přírodních katastrof a dalších incidentů. Vycházejí rovněž ze zkušeností s probíhající pandemií, která ukázala, že společnosti a ekonomiky, jež jsou čím dál závislejší na digitálních řešeních, jsou zranitelné a vystavené kybernetickým hrozbám, které jsou na vzestupu a rychle se vyvíjejí, což se týká zejména skupin ohrožených sociálním vyloučením, jako jsou například zdravotně postižení. To EU vedlo k tomu, že navrhla opatření s cílem zajistit globální a otevřený kyberprostor, který je však založen na pevných bezpečnostních zárukách, technologické suverenitě a vedoucím postavení, dosažených prostřednictvím budování operačních kapacit pro prevenci případných hrozeb, odrazování od nich a reakci na ně, a to za respektování pravomocí v oblasti národní bezpečnosti, jež jsou svěřeny členským státům.

3. Návrh přezkumu směrnice o bezpečnosti sítí a informačních systémů

3.1. Směrnice (EU) 2016/1148 o bezpečnosti sítí a informačních systémů byla prvním „horizontálním“ normativním nástrojem EU v oblasti kybernetické bezpečnosti a jejím cílem bylo posílit odolnost síťových a informačních systémů EU proti kybernetickým rizikům. Navzdory dobrým dosaženým výsledkům se ukázalo, že tato směrnice má určitá omezení v situaci, kdy digitální transformace společnosti, zintenzivněná krizí COVID-19, rozšířila spektrum hrozeb a zvýraznila zranitelnost našich společností, které jsou na sobě stále více závislé a čelí významným a neočekávaným rizikům. Vznikly

⁽¹⁾ Úř. věst. L 194, 19.7.2016, s. 1.

⁽²⁾ COM(2020) 67 final.

nové výzvy, které vyžadují přiměřené a inovativní reakce. Výsledky rozsáhlé konzultace se zúčastněnými stranami odhalily nedostatečnou úroveň kybernetické bezpečnosti u evropských podniků, nejednotné uplatňování pravidel ze strany států v různých odvětvích a nedostatečné porozumění hlavním hrozbám a výzvám.

3.2. Návrh revidované směrnice o bezpečnosti sítí a informací úzce souvisí se dvěma iniciativami: s návrhem nařízení o digitální provozní odolnosti finančního sektoru (DORA) a s návrhem směrnice o posílení odolnosti kritických subjektů, která rozšiřuje působnost směrnice 2008/114/ES⁽³⁾, jež se vztahuje pouze na energetiku a dopravu, také na další odvětví, například na odvětví zdravotní péče a na subjekty provádějící činnosti v oblasti výzkumu a vývoje léčivých přípravků. Směrnice o posílení odolnosti kritických subjektů, která se vztahuje na stejná odvětví, jako revidovaná směrnice o bezpečnosti sítí a informací pokud jde o základní subjekty (příloha I revidované směrnice o bezpečnosti sítí a informací) přesunuje zaměření od ochrany fyzických aktiv k odolnosti subjektů, které je provozují, a přechází od určování evropských kritických infrastruktur s přeshraničním rozměrem ke kritickým infrastrukturám na vnitrostátní úrovni. Revidovaná směrnice o bezpečnosti sítí a informací je rovněž v souladu se stávajícími normativními nástroji, jako je evropský kodex pro elektronické komunikace, obecné nařízení o ochraně osobních údajů a nařízení eIDAS o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru.

3.3. Návrh revidované směrnice o bezpečnosti sítí a informací si, v souladu s Programem pro účelnost a účinnost právních předpisů (REFIT), klade za cíl snížit regulační zátěž pro příslušné orgány a náklady na dodržování předpisů pro veřejné a soukromé subjekty a modernizovat referenční právní rámec. Kromě toho posiluje bezpečnostní požadavky kladené na podniky, řeší otázku bezpečnosti zásobovacích řetězců, racionalizuje povinnosti hlášení, zavádí přísnější kontrolní opatření pro vnitrostátní orgány a snaží se harmonizovat sankční režimy členských států.

3.4. Návrh revidované směrnice o bezpečnosti sítí a informací rovněž přispívá k posílení sdílení informací a spolupráce v oblasti řízení kybernetických krizí na vnitrostátní a evropské úrovni. Zrušuje rozdělení na provozovatele základních služeb a poskytovatele digitálních služeb, které stanoví směrnice o bezpečnosti sítí a informací. Její působnost zahrnuje velké a střední podniky působící v odvětvích vymezených na základě toho, že jsou kritická pro hospodářství a společnost. Tyto subjekty, veřejné nebo soukromé, jsou rozděleny na „základní“ a „důležité“ a platí pro ně různé režimy dohledu. Členským státům je však ponechána možnost zohlednit i menší subjekty, které jsou vysoce rizikové.

3.5. Návrh předpokládá vznik nové sítě bezpečnostních operačních středisek na úrovni EU řízených umělou inteligencí (UI), která budou sloužit jako skutečný „štít kybernetické bezpečnosti“, jenž zajistí včasnou detekci kybernetických útoků, a která umožní zasáhnout s dostatečným předstihem, ještě než vzniknou škody. Význam umělé inteligence pro kybernetickou bezpečnost je ostatně zdůrazněn i ve zprávě o umělé inteligenci, kterou 1. března 2021 zveřejnila americká Národní bezpečnostní komise pro umělou inteligenci (NSCAI). V důsledku toho budou mít členské státy a provozovatelé kritických infrastruktur přímý přístup k informacím o hrozbách v rámci evropské bezpečnostní sítě („Threat Intelligence“).

3.6. Komise se zabývá také problémem bezpečnosti dodavatelských řetězců a vztahů s dodavateli. Členské státy mohou ve spolupráci s Komisí a s agenturou ENISA provádět koordinovaná posouzení rizik kritických dodavatelských řetězců na základě přístupu, který byl úspěšně uplatněn v případě sítí 5G, stanoveného doporučením ze dne 26. března 2019⁽⁴⁾.

3.7. Návrh posiluje a racionalizuje požadavky v oblasti bezpečnosti a podávání zpráv pro podniky a prosazuje společný přístup k řízení rizik založený na minimálním seznamu bezpečnostních prvků, které musí být uplatňovány. Návrh předkládá přesnější ustanovení týkající se postupu oznamování incidentů, obsahu zpráv a lhůt. V této souvislosti návrh nastiňuje dvoufázový postup: podniky mají 24 hodin na předložení zkráceného počátečního oznámení a jeden měsíc na předložení podrobné konečné zprávy.

⁽³⁾ Úř. věst. L 345, 23.12.2008, s. 75.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 88, 29.3.2019, s. 42.

3.8. Je stanoveno, aby členské státy určily vnitrostátní orgány odpovědné za krizové řízení se zvláštními plány a aby byla zřízena nová síť pro operativní spolupráci, Evropská síť styčných organizací pro řešení kybernetických krizí (EU-CyCLONE). Posiluje se úloha skupiny pro spolupráci při definování strategických rozhodnutí a zavádí se registr zranitelností odhalených v EU, který má spravovat Agentura EU pro kybernetickou bezpečnost (ENISA). Dále se posiluje sdílení informací a spolupráce mezi orgány členských států, včetně operativní spolupráce v oblasti řešení kybernetických bezpečnostních krizí.

3.9. Návrh zavádí přísnější dohledová opatření pro vnitrostátní orgány a přísnější prováděcí požadavky a klade si za cíl harmonizovat sankční režimy členských států.

3.10. Navrhovaná směrnice v tomto ohledu stanoví seznam správních pokut pro případ porušování povinností v oblasti řízení kybernetických bezpečnostních rizik a komunikace. Obsahuje rovněž ustanovení o odpovědnosti fyzických osob, které mají manažerskou odpovědnost ve společnostech, na které se směrnice vztahuje, nebo tyto společnosti zastupují. Návrh tak zlepšuje schopnost EU předcházet rozsáhlým kybernetickým bezpečnostním incidentům a krizím, řídit je a reagovat na ně, a to prostřednictvím jasného vymezení odpovědnosti, odpovídajícího plánování a větší spolupráce na úrovni EU.

3.11. Členské státy by měly být schopny dohlížet na provádění norem EU a navzájem si pomáhat v případech přeshraničních problémů, navázat strukturovanější dialog se soukromým sektorem, koordinovat odhalování zranitelných míst softwaru a hardwaru uváděného na vnitřní trh a provádět koordinované posouzení bezpečnostních rizik a hrozeb souvisejících s novými technologiemi, jako tomu bylo v případě 5G.

4. Návrh směrnice o odolnosti kritických subjektů

4.1. EU v roce 2006 zavedla Evropský program na ochranu kritické infrastruktury (EPCIP) a v roce 2008 přijala směrnici o evropské kritické infrastruktuře (EKI), která se vztahuje na odvětví energetiky a dopravy. Jak strategie bezpečnosti unie EU pro období 2020–2025^(*), kterou přijala Evropská komise, tak nedávno přijatá agenda pro boj proti terorismu zdůrazňují, že je důležité zajistit odolnost kritických infrastruktur vůči fyzickým i digitálním rizikům. Hodnocení provádění směrnice o EKI provedené v roce 2019 i výsledky posouzení dopadů dotčeného návrhu ukázaly, že stávající evropská a vnitrostátní opatření nezaručují dostatečnou schopnost provozovatelů čelit stávajícím rizikům. Proto Rada a Parlament vyzývají Komisi k přezkoumání stávajícího přístupu k ochraně kritických infrastruktur.

4.2. Strategie bezpečnosti unie EU přijatá Komisí dne 24. července 2020 uznává, že fyzické a digitální infrastruktury jsou stále více vzájemně propojeny a vzájemně závislé, a zdůrazňuje, že je nezbytné přijmout soudržnější a jednotnější přístup, pokud jde o uplatňování směrnice o EKI a směrnice o bezpečnosti sítí a informací. V tomto smyslu návrh směrnice o odolnosti kritických subjektů, jehož objektivní referenční rámec je stejný jako referenční rámec revidované směrnice o bezpečnosti sítí a informací, pokud jde o základní subjekty, rozšiřuje původní působnost směrnice 2008/114/ES, která je omezena na odvětví energetiky a dopravy, o následující odvětví: bankovníctví, infrastruktura finančních trhů, zdraví, pitná voda, odpadní voda, digitální infrastruktura, veřejná správa a vesmír, a stanoví jasné povinnosti, odpovídající plánování a větší spolupráci. Je proto zapotřebí vytvořit referenční rámec pro všechna rizika a podporovat členské státy v jejich úsilí s cílem zajistit, aby kritické subjekty byly schopny předcházet důsledkům incidentů, odolávat jim a absorbovat je, a to nezávisle na tom, zda se jedná o rizika vyplývající z přírodních nebezpečí, incidentů, terorismu, vnitřní hrozby nebo mimořádné situace v oblasti veřejného zdraví, jako je ta současná.

4.3. Každý členský stát je povinen přijmout vnitrostátní strategii zaměřenou na zajištění odolnosti kritických subjektů, provádět pravidelná posouzení rizik a na jejich základě určit kritické subjekty. Kritické subjekty mají povinnost provádět posouzení rizik, zavést vhodná technická a organizační opatření k zajištění své odolnosti a hlásit incidenty vnitrostátním orgánům. Subjekty, které poskytují služby do více než jedné třetiny členských států nebo ve více než jedné třetině členských států podléhají zvláštnímu doзору, který zahrnuje poradní mise organizované Komisí.

4.4. Návrh směrnice o odolnosti kritických subjektů předpokládá různé formy podpory členských států a kritických subjektů, přehled nebezpečí na úrovni EU, vypracování osvědčených postupů a metodiky a vzdělávací činnosti a cvičení sloužící k otestování odolnosti kritických subjektů. Systém přeshraniční spolupráce předpokládá také ad hoc expertní skupinu, skupinu pro posílení odolnosti kritických subjektů, fórum pro strategickou spolupráci a výměnu informací mezi členskými státy.

^(*) COM(2020) 605 final.

5. Navrhované změny v předmětném legislativním návrhu

5.1. EHSV vítá úsilí vynaložené Komisí na posílení odolnosti veřejných a soukromých subjektů vůči hrozbám vyplývajícím z kybernetických a fyzických útoků. Nabývá to zvláštního významu a důležitosti především s ohledem na rychlou digitální transformaci vyvolanou krizí COVID-19. Rovněž souhlasí s tím, že je zapotřebí, jak je uvedeno ve sdělení „Formování digitální budoucnosti Evropy“, aby Evropa těžila z výhod digitální éry a posílila svůj průmysl, zejména pokud jde o malé a střední podniky, a svou inovační kapacitu způsobem podporujícím začlenění, v souladu se strategií spočívající na čtyřech pilířích: ochraně údajů, základních právech, bezpečnosti a kybernetické bezpečnosti, které jsou základními předpoklady společnosti založené na síle dat.

5.2. Nicméně ve světle výsledků posouzení dopadů, které předcházelo návrhu revidované směrnice o bezpečnosti sítí a informací, a s ohledem na již několikrát zdůrazněný cíl vyvarovat se roztržštěnosti předpisů přijatých na vnitrostátní úrovni, vyjádřený rovněž ve sdělení ze dne 4. října 2017 o účinném provedení směrnice o bezpečnosti sítí a informačních systémů⁽⁶⁾, EHSV zdůrazňuje, že nejsou patrné důvody, proč Komise nepovažovala za vhodné navrhnout přijetí nařízení, a nikoli směrnice, a to ani mezi zvažovanými možnostmi.

5.3. EHSV konstatuje, že některá ustanovení dotčených návrhů směrnic se překrývají, protože jsou úzce propojena a doplňují se, přičemž jeden z návrhů se zabývá především kybernetickou bezpečností a druhý fyzickou bezpečností. Zdůrazňuje také, že kritické subjekty uvedené ve směrnici o posílení odolnosti kritických subjektů jsou ve stejných odvětvích jako „základní“ subjekty uvedené v revidované směrnici o bezpečnosti sítí a informací⁽⁷⁾, a shodují se tak s nimi. Kromě toho se na všechny kritické subjekty uvedené ve směrnici o posílení odolnosti kritických subjektů vztahují povinnosti v oblasti kybernetické bezpečnosti stanovené v revidované směrnici o bezpečnosti sítí a informací. Oba návrhy pak stanoví řadu překlenovacích ustanovení zajišťujících propojení: posílená spolupráce mezi orgány, výměna informací o kontrolních činnostech, hlášení orgánům podle revidované směrnice o bezpečnosti sítí a informací o kritických subjektech ve smyslu směrnice o odolnosti kritických subjektů nebo pravidelná zasedání příslušných skupin pro spolupráci nejméně jednou ročně. Oba návrhy mají také společný právní základ, článek 114 SFEU, zaměřený na fungování vnitřního trhu prostřednictvím opatření ke sbližování ustanovení právních a správních předpisů členských států, který Soudní dvůr Evropské unie vykládá mimo jiné v rozsudku C-58/08 – Vodafone a další. Proto EHSV žádá, aby byla zvážena možnost sloučit oba návrhy do jediného textu, za účelem zjednodušení a funkčního propojení.

5.4. EHSV souhlasí s navrhovaným přístupem spočívajícím ve zrušení rozdělení na provozovatele základních služeb a poskytovatele digitálních služeb stanovené původní směrnici o bezpečnosti sítí a informací, avšak zdůrazňuje, že by bylo vhodné, s odkazem na oblast působnosti, poskytnout přesnější a jasnější pokyny pro stanovení subjektů, na které se směrnice vztahuje. Kromě odkazů uvedených v přílohách I a II totiž revidovaná směrnice o bezpečnosti sítí a informací uvádí řadu vzájemně nejednotných kritérií, která vyžadují citlivé kvalitativní a kvantitativní hodnocení, které by na vnitrostátní úrovni mohlo být prováděno různým způsobem, přičemž hrozí, že znovu dojde k roztržštěnosti, které měl stávající regulační zásah zamezit. Je totiž klíčové zabránit situacím, kdy by nejednotné přístupy na vnitrostátní úrovni představovaly překážky pro hospodářskou soutěž a volný pohyb zboží a služeb, což by mohlo mít dopad na podniky a narušit obchodní výměnu.

5.5. Revidovaná směrnice o bezpečnosti sítí a informací předpokládá, že klíčoví provozovatelé v odvětvích, která tento návrh považuje za základní, mají také obecnou povinnost posilovat svou odolnost, se zvláštním ohledem na nekybernetická rizika ve smyslu směrnice o odolnosti kritických subjektů. Tato směrnice však výslovně uvádí, že se nevztahuje na záležitosti, které upravuje revidovaná směrnice o bezpečnosti sítí a informací. Směrnice o odolnosti kritických subjektů totiž předpokládá, že vzhledem k tomu, že kybernetickou bezpečností se dostatečně zabývá revidovaná směrnice o bezpečnosti sítí a informací, by záležitosti, které upravuje, měly být vyloučeny z oblasti působnosti směrnice o odolnosti kritických subjektů, aniž by byl dotčen zvláštní režim pro subjekty v odvětví digitální infrastruktury. Dále tato směrnice zdůrazňuje, že subjekty v odvětví digitální infrastruktury jsou v zásadě založeny na síťových a informačních systémech a spadají do oblasti působnosti revidované směrnice o bezpečnosti sítí a informací, která v rámci jejich povinností týkajících se řízení rizik v oblasti kybernetické bezpečnosti a povinností hlásit incidenty řeší fyzickou bezpečnost těchto systémů. Směrnice o odolnosti kritických subjektů současně uvádí, že není vyloučeno, že pro některé subjekty v odvětví digitální infrastruktury budou její ustanovení platit.

5.6. V tomto komplexním rámci proto EHSV považuje za nezbytné, aby Komise přesně vyjasnila oblast působnosti obou předpisových rámců, zejména pokud jde o místa, kde se předpisy sbíhají a vztahují se na stejné situace nebo na stejné subjekty.

5.7. Jasnost každého ustanovení, zejména pokud se jedná o tak rozsáhlé a členité texty, jako jsou předmětné návrhy, je klíčový cíl, stejně jako cíl snížit administrativní zátěž a roztržštěnost prostřednictvím zjednodušení postupů, bezpečnostních požadavků a povinností v oblasti oznamování incidentů. Je třeba rovněž zajistit, aby velký počet orgánů zajišťujících

⁽⁶⁾ COM(2017) 476 final.

⁽⁷⁾ Příloha 1(Úř. věst. L 194, 19.7.2016, s. 1).

specifické úkoly nenarušil jasné stanovení jejich pravomocí, které by mohlo podkopávat sledované cíle. I z tohoto důvodu by mohlo být vhodné a pro občany i podniky prospěšné sloučit oba návrhy do jediného textu a vyhnout se tak složitému výkladu a uplatňování.

5.8. Revidovaná směrnice o bezpečnosti sítí a informací v několika případech odkazuje na jiné právní nástroje, např. na směrnici (EU) 2018/1972⁽⁸⁾, kterou se stanoví evropský kodex pro elektronické komunikace, jehož uplatňování se řídí zásadou speciality. Některá ustanovení směrnice (EU) 2018/1972 se zrušují (články 40 a 41), zatímco jiná budou muset být uplatňována v souladu s výše uvedenou zásadou, aniž by bylo objasněno proč. EHSV doufá, že všechny pochybnosti budou rozptýleny, aby se zabránilo problémům při výkladu. Pokud jde o systém sankcí, EHSV souhlasí s cílem Komise harmonizovat v rámci lepšího sdílení informací a spolupráce na úrovni EU jejich režim v případě nedodržení povinností v oblasti řízení rizik.

5.9. EHSV uznává zásadní úlohu vedoucích orgánů „základních“ a „důležitých“ subjektů ve strategii kybernetické bezpečnosti a při řízení rizik, jež je v návrhu směrnice zdůrazněna, jelikož jsou povinny schvalovat opatření týkající se řízení rizik, dohlížet na jejich provádění a reagovat na případné nedodržování povinností. V tomto ohledu se stanoví, že členové těchto orgánů musí pravidelně absolvovat zvláštní školení, aby získali dostatečné znalosti a dovednosti, a mohli tak rozpoznat a řídit různá kybernetická rizika a vyhodnotit jejich dopad. Domnívá se však, že v návrhu by měl být uveden obsah těchto znalostí a dovedností s cílem poskytnout na evropské úrovni vodítko k tomu, jaké odborné dovednosti jsou považovány za odpovídající požadavkům uvedeným v návrhu, a předejít tak tomu, že se požadavky a obsah různých školicích kursů budou mezi jednotlivými zeměmi lišit.

5.10. EHSV souhlasí s tím, že agentura ENISA zastává významnou úlohu v komplexním institucionálním a provozním systému kybernetické bezpečnosti na evropské úrovni. Domnívá se v této souvislosti, že kromě zprávy o stavu kybernetické bezpečnosti v Unii by měla tato agentura zveřejňovat on-line aktualizované informace o kybernetických bezpečnostních incidentech a odvětvová oznámení s cílem poskytnout užitečný informační nástroj, jenž subjektům, kterých se týká revidovaná směrnice o bezpečnosti sítí a informací, umožní lépe chránit své podniky.

5.11. EHSV souhlasí s tím, že přístup ke správným a včasným informacím o zranitelnostech dotýkajících se produktů a služeb IKT přispívá k lepšímu řízení kybernetických bezpečnostních rizik. V tomto ohledu jsou zdroje veřejně přístupných informací o zranitelnostech důležitým nástrojem pro příslušné vnitrostátní orgány, týmy CSIRT, podniky i uživatele. Z tohoto důvodu EHSV souhlasí s návrhem pověřit agenturu ENISA zřízením evropského registru zranitelností, do kterého mohou základní a důležité subjekty uvádět informace, jež uživatelům umožní přijímat vhodná opatření ke zmírnění dopadů. Domnívá se však, že informování o zranitelnostech a nejvýznamnějších incidentech by mělo být povinné, a nikoli dobrovolné, a mohlo by se tak stát užitečným nástrojem i pro zadavatele v rámci postupů pro zadávání veřejných zakázek v EU, včetně produktů a technologií pro 5G. Zmíněný registr by v tomto případě zahrnoval informace využitelné pro hodnocení nabídek, ověřování jejich kvality a pro účely hodnocení důvěryhodnosti evropských a mimoevropských smluvních partnerů, pokud jde o bezpečnost produktů a služeb, které jsou předmětem soutěže, v souladu s doporučením ke kybernetické bezpečnosti sítí 5G ze dne 26. března 2019. Registr by měl rovněž zajišťovat, aby v něm obsažené informace byly zpřístupněny takovým způsobem, aby se zamezilo jakékoli diskriminaci.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽⁸⁾ Úř. věst. L 321, 17.12.2018, s. 36.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropská média v digitální dekádě – Akční plán na podporu oživení a transformace

[COM(2020) 784 final]

(2021/C 286/29)

Zpravodajka: **Elena-Alexandra CALISTRU**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 24. 2. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	14. 4. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	241/1/3

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá akční plán Komise a úsilí vynaložené prostřednictvím různých nástrojů na vytvoření svobodného, rozmanitého a dynamického prostředí na mediálním trhu a je potěšen, že sdělení uznává klíčový význam tohoto trhu pro posílení otevřené a demokratické společnosti a pro stimulaci kulturní rozmanitosti Evropy.

1.2. EHSV vítá rovněž uznání toho, že pandemie měla rozsáhlý dopad na kulturní a kreativní ekosystém, jehož nedílnou součástí tvoří odvětví zpravodajských médií a audiovizuální odvětví, a že je tedy nezbytné bezodkladně podniknout nápravné kroky. Hospodářské oživení a konkurenceschopnost tohoto odvětví jsou nezbytným předpokladem existence zdravých, nezávislých a pluralitních médií, která mají klíčový význam pro naši demokracii. EHSV souhlasí s tím, že je kladen důraz na skutečnost, že mediální společnosti jsou zároveň odvětvím ekonomiky i veřejným statkem, jenž je naprosto nezbytný pro poskytování přesných informací občanům a pro řádné fungování demokracie.

1.3. Kombinace základních trendů a krize COVID-19 by bez silné politické odezvy a finanční podpory mohly narušit odolnost evropského mediálního odvětví a jeho demokratickou úlohu. EHSV sdílí obavy Komise, že by to mohlo oslabit kulturní rozmanitost a pluralitu sdělovacích prostředků v Evropě, a oceňuje odhodlání Komise provádět opatření, která mají být realizována v úzké spolupráci s členskými státy, Evropským parlamentem, mediálním odvětvím a všemi zúčastněnými stranami. EHSV by však chtěl poukázat na to, že je nanejvýš důležité, aby členské státy za účelem naplnění potenciálu těchto opatření v praxi učinily vše, co je v jejich silách, a aby spolupracovaly na posílení médií a demokracie.

1.4. EHSV kladně hodnotí skutečnost, že má sdělení trojí cíl: zrychlit proces oživení a transformace mediálního odvětví a zvýšit jeho odolnost. Je třeba přijmout opatření k řešení strukturálních problémů, s nimiž se audiovizuální odvětví a odvětví zpravodajských médií potýkají, jakož i k vytvoření příznivého prostředí, v němž se média a občanská společnost budou moci zapojit do otevřené diskuse bez nepřátelského vměšování a dezinformací.

1.5. EHSV by si přál, aby měl plán více na zřeteli sociální realitu a specifické rysy tohoto odvětví. Opatření by měla zejména zohlednit odlišnosti mediálního a audiovizuálního odvětví v jednotlivých členských státech a rozdílné kapacity a potřeby místních a celostátních sdělovacích prostředků v rámci členských států. Finanční nástroje by měly být transparentní, přístupné a inkluzivní z pohledu všech aktérů, kteří přispívají k rozmanitosti evropského mediálního a audiovizuálního odvětví, mimo jiné díky tomu, že se dostane větší podpory místním médiím a začínajícím podnikům v oblasti médií.

1.6. EHSV žádá, aby byli sociální partneři a občanská společnost zapojeni do provádění opatření, jejichž cílem je posílit postavení občanů, přičemž je třeba uznat jejich úlohu při prosazování hodnot demokracie, posilování svobody sdělovacích prostředků a boji proti dezinformacím prostřednictvím zvyšování mediální gramotnosti. Má-li být tento plán úspěšný, musí se podařit zapojit všechny relevantní zúčastněné strany v rámci úsilí o uznání důležitosti médií pro demokratické hodnoty

Evropy, jakož i do zvyšování dovedností občanů, díky nimž budou schopni rozpoznat a přijímat informace a audiovizuální kulturu, které tyto hodnoty prosazují. Úsilí o zvyšování mediální gramotnosti mohou napomáhat pravidelné zprávy, jako jsou zprávy o boji proti dezinformačním kampaním.

2. Shrnutí sdělení Komise

2.1. Sdělení Komise se zaměřuje na odvětví zpravodajských médií (včetně tištěného a on-line tisku, rozhlasu a audiovizuálních služeb) a na audiovizuální kulturní odvětví – zejména na film, televizi, rozhlas a video streaming, jakož i na videohry a inovativní formáty, jako jsou zážitky v prostředí virtuální reality.

2.2. Komise v něm předkládá rámcový dokument/akční plán, který stanoví soubor iniciativ, jež mají přispět k oživení a transformaci evropského odvětví zpravodajských médií a audiovizuálního odvětví. Tato odvětví, na kterých se velmi negativně podepsala krize COVID-19, mají zásadní význam pro demokracii, kulturní rozmanitost a digitální autonomii Evropy.

2.3. Zároveň sehrálo evropské odvětví zpravodajských médií a audiovizuální odvětví v tomto období velmi důležitou úlohu, neboť během pandemie COVID-19 informovalo a bavilo lidi. Došlo k výraznému nárůstu poptávky po prověřených informacích a zprávách a filmy, seriály nebo videohry se v době omezení volného pohybu osob trvajících řadu měsíců staly hlavním zdrojem kulturního využití.

2.4. Sdělení se zabývá třemi hlavními tématy:

- a) zotavení z krize: plány Komise na to, jak pomoci audiovizuálním a mediálním společnostem překonat současné neklidné období a poskytnout jim likviditu a finanční podporu;
- b) transformace: řešení strukturálních problémů tím, že danému odvětví bude poskytnuta pomoc, aby dokázalo čelit souběžné transformaci související se změnou klimatu a digitalizací, a to v kontextu silné celosvětové konkurence;
- c) posílení postavení: nastavení podmínek umožňujících větší inovace v tomto odvětví při současném zajištění skutečně rovných podmínek a posílení postavení obyvatel, kteří tak budou mít snadnější přístup k obsahu a budou schopni přijímat informovaná rozhodnutí.

2.5. Akční plán je součástí širšího úsilí Komise o navržení souboru iniciativ, které mají pomoci utvářet digitální budoucnost Evropy, a je jednou z iniciativ, které tvoří pilíř otevřené, demokratické a udržitelné společnosti.

2.6. Sdělení rovněž doplňuje Akční plán pro evropskou demokracii a vychází z rámce stanoveného nedávno přepracovanou směrnicí o audiovizuálních mediálních službách a reformou autorského práva. Musí být rovněž chápáno jako součást pravidel stanovených společným aktem o digitálních službách a aktem o digitálních trzích.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV vítá komplexní přístup k opatřením potřebným jak k zajištění lepšího prostředí pro novináře, tak k podpoře mediální gramotnosti. S ohledem na to by mělo být jasněji uvedeno, jakým způsobem sdělení doplňuje Akční plán pro evropskou demokracii, a to i pokud jde o přidělování finanční podpory.

3.2. Příslušné dokumenty by měly být pečlivě a důkladně provázány a mělo by být rovněž důrazněji uváděno, která opatření jsou stanovena v návrzích Komise týkajících se aktu o digitálních službách a aktu o digitálních trzích a v evropském programu pro spotřebitele, neboť plán pro média zdůrazňuje dopad digitální transformace, včetně zvýšení konkurenceschopnosti evropských médií⁽¹⁾.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018AE3902&from=CS>.

3.3. EHSV vítá, že sdělení obsahuje konkrétní strukturu a nástroje, a domnívá se, že mohou zajistit jak okamžitou reakci na potřebu oživení po krizi – tím, že usnadní a rozšíří přístup k financování –, tak dlouhodobější reakci vzhledem k důrazu na transformaci, tedy na stimulaci investic do souběžné transformace související se změnou klimatu a digitalizací. Musíme však vytvořit příznivé prostředí, aby média mohla vyzkoušet nové modely financování. Bez finančních prostředků, díky kterým by bylo možné uplatňovat přístup založený na metodě pokus omyl, bude obtížné dosáhnout inovací v této oblasti. V současnosti neexistují žádné standardní modely, které by bylo možné použít, nýbrž pouze jednotlivé příklady konkrétních úspěšných mediálních společností, které si dokázaly zajistit udržitelnost.

3.4. Pokud jde o odvětví zpravodajských médií, EHSV konstatuje, že akční plán zahrnuje opatření k řešení výzev, které přináší digitální trh, na kterém mají největší podíl příjmů z reklamy globální digitální platformy. Navrhované finanční mechanismy jsou rozmanitější než kdy dříve, existuje však riziko, že bude uplatňován uniformizovaný přístup, který by mohl vést ke vzniku rozdílů mezi členskými státy a ještě více v rámci členských států (tj. mezi celostátní a místní úrovní). Je třeba vzít v úvahu nerovnoměrné kapacity místních zpravodajských médií, pokud jde o přístup ke složitým finančním nástrojům.

3.5. EHSV poukazuje na to, že je třeba přijmout opatření, jež zamezí možné roztržitosti⁽²⁾. Hlavní opatření v oblasti audiovizuálního odvětví se soustředí na tuto výzvu, která je dána nejen tlakem ze strany on-line platform, ale také tím, že se toto odvětví zaměřuje téměř výhradně na domácí uživatele. Jsou zapotřebí rozhodná opatření, která evropským subjektům umožní investovat do obsahu, talentu, propagace, distribuce, inovací a technologií v celé EU.

3.6. EHSV ze své pozice shromáždění zastupujícího občanskou společnost při mnoha příležitostech⁽³⁾ poukázal na to, že digitální budoucnost Evropy je založena na přístupu zaměřeném na občany, ale také na to, že zásadní význam má rovněž kritické myšlení a mediální gramotnost⁽⁴⁾. EHSV znovu zdůrazňuje, že digitální transformace médií nebude možná, nebude-li na ni veřejnost připravena, a proto jsou nezbytná opatření na podporu mediální gramotnosti a vzdělávání občanů.

3.7. EHSV by dále rád zdůraznil, že zásadními faktory jsou inkluzivnost a přístupnost a že je nutné je mít na zřeteli v souvislosti se všemi aspekty strategie: od ustanovení týkajících se čerpání fondů přes technická řešení podávání žádostí a mediálního datového prostoru až po platformy určené ke zpřístupňování audiovizuálního obsahu, vzdělávání, posilování postavení a fungování evropského mediálního trhu.

4. Konkrétní připomínky

4.1. **Opatření na podporu oživení** zahrnují programy financování s přímým dopadem na odvětví médií, avšak **jen několik málo z těchto mechanismů financování je stabilních**, předvídatelných a dostupných po celou dobu trvání akčního plánu. Navrhovaná opatření je třeba upravit tak, aby zaručila základní financování priorit, a to ve vyšší míře a nad rámec **dočasně dostupných** prostředků nebo prostředků **poskytovaných podle uvážení členských států**. Například program Kreativní Evropa, který bude přístupný po celou dobu trvání víceletého finančního rámce, bude poprvé zahrnovat opatření zaměřená na svobodu a pluralitu sdělovacích prostředků a na žurnalistiku a mediální gramotnost. Ostatní navrhované zdroje financování jsou však dočasné (např. nástroj SURE), nebo se členské státy mohou rozhodnout, že je nevyužijí (strukturální fondy).

4.2. Opatření 1 navrhuje snadnější přístup k podpoře EU prostřednictvím interaktivního nástroje, který poskytne pokyny, jak žádat o příslušnou podporu EU během víceletého finančního rámce na období 2021–2027, a rovněž prostřednictvím národních plánů pro oživení a odolnost. Jedná se o vynikající nápad, který usnadní vyhledávání informací a optimalizuje postupy financování médií. Musí jej však doplnit mechanismus, který členskými státy umožní zasílat informace v reálném čase, aby měl portál v případě potřeby k dispozici nezbytné informace.

4.3. Opatření 2 se týká iniciativy MEDIA INVEST, jejímž cílem je podpořit investice do audiovizuálního odvětví. Jde o specializovanou platformu pro podporu kapitálových investic do evropské audiovizuální produkce a distribučních strategií. EHSV má za to, že pokud je cílem tohoto opatření také zvýšení konkurenceschopnosti evropských audiovizuálních společností na stále agresivnějším globálním trhu, bude nutné, aby významně vzrostly investice, a zároveň bude třeba věnovat více pozornosti inovacím. Kromě toho EHSV v kontextu krize COVID-19 doporučuje vytvoření evropského pojistného fondu pro audiovizuální produkci.

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016AE4519&from=CS>.

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020AE1188&from=CS>.

⁽⁴⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018AE6302&from=CS>

4.4. Opatření 3 se týká iniciativy NEWS, jejímž cílem je sloučit opatření a podporu pro odvětví zpravodajských médií. Významný je rovněž široký soubor nástrojů. Je však důležité vzít v úvahu, že tyto podpůrné mechanismy by měly být zaměřeny na specifické rysy odvětví a poskytovat příležitosti jak začínajícím mediálním podnikům (bez ohledu na jejich právní strukturu), tak novinářům na volné noze.

4.5. Je třeba více podporovat místní média a začínající podniky v oblasti médií, které nejsou schopny žádat o tento typ financování, a to prostřednictvím nástrojů snadno dostupných pro malá nezávislá média, která mají největší potíže s financováním. Malým médiím by k tomu, aby se dostala k nezbytné podpoře, mohlo pomoci poskytování finančních prostředků prostřednictvím profesních sdružení. V některých členských státech je mediální trh, zejména trh místních médií, slabý a křehký, a investoři by jej tak nemuseli vnímat jako příležitost. Proto je třeba nalézt řešení, která místním mediálním společnostem umožní diverzifikovat toky příjmů a posílit své postavení na trhu a nebýt závislémi na externích investorech, kteří si nemusí vždy uvědomovat potenciální ziskovost investic na těchto trzích s nízkou hodnotou.

4.6. Mechanismy finanční podpory musí být doprovázeny opatřeními stanovenými v Akčním plánu pro evropskou demokracii, aby byla zajištěna jejich jednotnost, pokud jde o prosazování hodnot demokracie, posilování svobody sdělovacích prostředků a potírání dezinformací. V podobném duchu EHSV sice vítá rozmanitost a inovace v oblasti finančních nástrojů, ale současně zdůrazňuje, že je třeba zaručit transparentnost veřejných a soukromých investic, fondů, nadací a jakýchkoli jiných struktur vlastnictví sdělovacích prostředků a zajistit, aby nepřispívaly k hyperkoncentraci a nezakládaly se na žádných konkrétních politických nebo ideologických požadavcích.

4.7. Opatření 4 zavádí **opatření zaměřená na transformaci tohoto odvětví**, která budou stimulovat inovace prostřednictvím evropského mediálního datového prostoru a podpory nových obchodních modelů. Stejně jako v dalších svých stanoviscích⁽⁵⁾ EHSV souhlasí s tím, že musíme vybudovat skutečný jednotný evropský trh s daty, tedy evropský datový prostor založený na evropských standardech a hodnotách, a to i v mediálním průmyslu. Opatření musí reagovat na potřebu posílit schopnost tohoto odvětví transformovat se do mediálního modelu, jenž se bude stále více opírat o data, neboť v rámci tohoto odvětví v tomto směru existují značné rozdíly. EHSV však vyjadřuje znepokojení ohledně potřeby zajistit, aby byla zaručena práva uživatelů, kteří poskytují data pro tento evropský trh, a zároveň – v souladu s tím, co uvádějí různé evropské spotřebitelské organizace – poukazuje na to, že je třeba, aby uživatelé získali řádnou kompenzaci za to, že jsou jejich data využívána.

4.8. Ostatní opatření stanovená v tomto rámcovém dokumentu jsou v souladu s úsilím podpořit digitální a hospodářskou transformaci a mělo by se na ně nahlížet v širším kontextu opatření přijímaných v těchto oblastech. Cílem opatření 5 je podpořit evropskou průmyslovou koalici pro virtuální a rozšířenou realitu, opatření 6 prosazuje směřování ke klimaticky neutrálnímu audiovizuálnímu odvětví prostřednictvím strukturované výměny osvědčených postupů. EHSV upozorňuje na to, že je třeba investovat do odborné přípravy⁽⁶⁾ a posílit toto odvětví s cílem zajistit, že budou těmto základním otázkám přizpůsobeny dovednosti.

4.9. Opatření, jejichž cílem je zajistit silnější postavení jednotlivců, zdůrazňují potřebu učinit z Evropanů středobod digitálního desetiletí. Opatření č. 7 usiluje o dosažení širší dostupnosti audiovizuálního obsahu v celé EU. Za tímto účelem se navrhuje zahájit dialog s audiovizuálním odvětvím a občanskou společností s cílem dohodnout se na krocích ke zlepšení přeshraničního přístupu k audiovizuálnímu obsahu a jeho dostupnosti v EU a odstranit zeměpisná omezení přístupu k digitálnímu obsahu prostřednictvím zeměpisného blokování. EHSV vítá zahájení tohoto dialogu, v jehož rámci bude nutné zohlednit nezbytnou ochranu autorského práva a potíže audiovizuálního odvětví s financováním.

4.10. EHSV vítá opatření 8, jehož cílem je podpořit evropské mediální talenty prostřednictvím výcviku, mentorských programů a podpory inovací. Chtěli bychom však upozornit na to, že zúčastněné strany v tomto odvětví mají různorodou strukturu (samostatně výdělečně činné osoby, neziskové organizace), a na to, že je nutné zajistit, aby přístup k daným mechanismům měli všichni.

4.11. Opatření 9 se zaměřuje na posilování postavení občanů. Vzhledem k tomu, jak je mediální gramotnost důležitá, a to jak z pohledu jednotlivců, tak i pro demokracii, by tato oblast měla být prioritou. Zejména je třeba vyvinout nástroje pro boj proti množení a šíření dezinformací a nepravdivých informací, jejichž objem znepokojivě roste. Je rovněž zásadní zajistit, aby byl každý opatřeními stanovenými v příslušných dokumentech a plánech⁽⁷⁾ soulad, zejména proto, že tato odvětví jsou nová a je s nimi spojeno velké množství informací, a členské státy proto potřebují jasné pokyny a jednotné postupy.

⁽⁵⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020AE1188&from=CS>.

⁽⁶⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017AE1813&from=CS>.

⁽⁷⁾ Včetně Akčního plánu pro evropskou demokracii, akčního plánu proti dezinformacím a akčního plánu digitálního vzdělávání.

4.12. Opatření 10 otevírá diskusi o zajištění fungování evropského mediálního trhu díky posílení rámce spolupráce mezi evropskými regulačními orgány v rámci skupiny evropských regulačních orgánů pro audiovizuální mediální služby (ERGA). EHSV oceňuje, že je uznán význam zapojení subjektů s rozhodovací pravomocí na úrovni členských států, zejména v souvislosti s prosazováním směrnice o audiovizuálních mediálních službách, a navrhuje, aby byl podobný přístup uplatněn u všech opatření uvedených v plánu, aby se tak stal skutečným plánem pro směřování tohoto odvětví.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie pro udržitelnost v oblasti chemických látek – K životnímu prostředí bez toxických látek

[COM(2020) 667 final]

(2021/C 286/30)

Zpravodajka: **Maria NIKOLOPOULOU**

Spoluzpravodaj: **John COMER**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 28. 10. 2020
Právní základ	čl. 192 odst. 1 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	15. 4. 2021
Přijato na plenárním zasedání	27. 4. 2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	242/1/7

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV podporuje cíl Komise, jímž je posun k životnímu prostředí bez toxických látek, v němž by se chemické látky vyráběly způsobem, který maximalizuje jejich pozitivní přínos pro společnost a omezuje dopad na životní prostředí.

1.2. Je zapotřebí definovat, která použití chemických látek jsou „základní“, stejně jako jasně vymežit metodiku, díky níž budou chemické látky „ze své podstaty bezpečné a udržitelné“. V této souvislosti zdůrazňujeme, že „látky vzbuzující obavy“ musí být identifikovány, posuzovány a klasifikovány co nejkomplexnějším, jednoznačným a zjednodušeným způsobem, aby se průmysl mohl přizpůsobit.

1.3. EHSV oceňuje názor Komise, že by se EU měla stát světovým průkopníkem ve výrobě a používání bezpečných a udržitelných chemických látek, a zdůrazňuje, že je důležité zajistit v mezinárodních obchodních dohodách rovné podmínky pro podniky, jakož i opatření pro dosažení spravedlivé transformace pro všechny občany EU.

1.4. Aby byla strategie úspěšná, vyžaduje zapojení občanů a průmyslu, jakož i inovativní způsoby myšlení společně s transparentností a účastí na rozhodovacím procesu.

1.5. Cílem strategie je rozšířit obecný přístup k řízení rizik na spotřební výrobky obsahující nebezpečné chemické látky, jako jsou karcinogenní, mutagenní nebo endokrinní disruptory. Aby se však průmysl mohl snadněji přizpůsobit, je třeba zajistit rovnováhu mezi obecným posuzováním a posuzováním rizik.

1.6. EHSV požaduje, aby bylo povinné řádné a důsledné označování a aby se vztahovalo na celý dodavatelský řetězec, a to včetně výrobků obsahujících nanomateriály.

1.7. ESHV vítá snahu posílit strategickou autonomii EU, a to zejména v oblasti chemických látek používaných pro zdravotnické aplikace, a uvítal by, kdyby stejná snaha byla vyvíjena také v jiných odvětvích. Vyzývá ke zvážení revize průmyslové politiky EU tak, aby část výroby klíčových chemických látek mohla být přemístěna do zemí EU.

1.8. EHSV zdůrazňuje, že je nezbytné řešit nedostatek údajů o chemických látkách, aby bylo možné stimulovat inovace, podpořit důvěru spotřebitelů a provádět řádná posouzení dopadů. Je naprosto nezbytné mít k dispozici dostupné a spolehlivé databáze výsledků výzkumu, přezkoumat práva k průmyslovému vlastnictví a patenty omezující přístup k údajům a posílit zásadu „zákaz uvádění na trh bez údajů“.

1.9. EHSV se domnívá, že obrácení pozornosti ke směsím chemických látek je významným krokem vpřed při posuzování rizik chemických látek. Avšak zásadní význam pro pokrytí skutečných nedostatků ve znalostech a pro pokrok při posuzování chemických směsí a nakládání s nimi má další výzkum a vývoj.

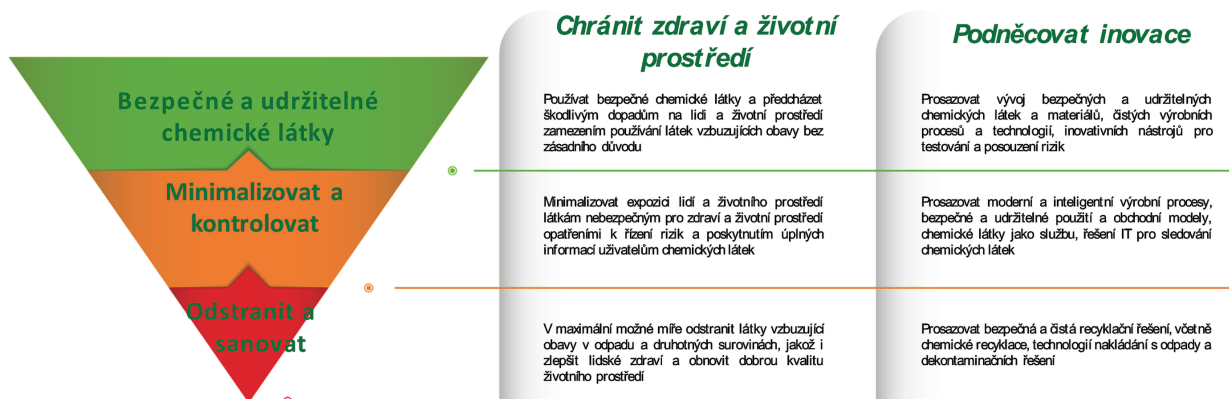
2. Návrh Komise

2.1. Tato strategie je příležitostí uvést do souladu společenskou hodnotu chemických látek s lidským zdravím a mezemi naší planety, reagovat na legitimní očekávání občanů EU, že se jim dostane vysoké úrovně ochrany před nebezpečnými chemickými látkami, a podpořit průmysl EU jako světového průkopníka ve výrobě a používání bezpečných a udržitelných chemických látek.

2.2. Ve snaze zajistit životní prostředí bez toxických látek je stanovena nová hierarchie v oblasti nakládání s chemickými látkami, jejíž součástí je používání bezpečných a udržitelných chemických látek, minimalizace používání látek vzbuzujících obavy s chronickým účinkem na lidské zdraví a životní prostředí či jejich nahrazování a dále postupné odstranění nejškodlivějších chemických látek pro jiné než zásadní společenské použití, zejména ve spotřebních výrobcích.

Obrázek:

Hierarchie bez toxických látek – nová hierarchie v oblasti nakládání s chemickými látkami

2.3. Strategie se zaměřuje na pět hlavních cílů:

2.3.1. Inovace pro bezpečné a udržitelné chemické látky v EU. Navrhovaná opatření zahrnují mimo jiné vypracování kritérií EU pro ze své podstaty bezpečné a udržitelné chemické látky, zavedení právních požadavků týkajících se výskytu látek vzbuzujících obavy ve výrobcích, a to prostřednictvím iniciativy pro udržitelné výrobky, a provedení změn právních předpisů EU týkajících se průmyslových emisí s cílem podpořit používání bezpečnějších chemických látek v průmyslu EU.

2.3.2. Posílení právního rámce EU pro řešení naléhavých problémů v oblasti životního prostředí a zdraví. Navrhovaná opatření jsou zaměřena na ochranu spotřebitelů a pracovníků s cílem zabránit přítomnosti nejškodlivějších chemických látek ve všech spotřebních výrobcích, např. v materiálech určených pro styk s potravinami, kosmetice, detergitech, nábytku a textiliích. Zvláštní pozornost bude věnována chemickým látkám, které způsobují rakovinu, genové mutace, ovlivňují reprodukční nebo endokrinní systém nebo jsou perzistentní a bioakumulativní. Tento přístup se bude v konečném důsledku vztahovat na chemické látky, které poškozují imunitní, nervový nebo dýchací systém, a na chemické látky toxické pro konkrétní orgán. Do doby, než bude obecný přístup k řízení rizik zaveden, se u všech látek, u nichž hrozí výše uvedená nebezpečí, upřednostní omezení pro všechna použití, a to regulací těchto látek jako skupiny namísto individuální regulace jednotlivých látek.

2.3.3. Opatření ke zjednodušení a konsolidaci pro zlepšení právního rámce. Návrh zahrnuje zavedení postupu „jedna látka, jedno posouzení“ pro koordinaci posuzování nebezpečnosti a rizik chemických látek napříč právními předpisy v oblasti chemických látek s cílem posílit řízení Evropské agentury pro chemické látky a zvýšit udržitelnost jejího modelu financování. Součástí strategie jsou navíc i cílené změny nařízení REACH (nařízení o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek) a CLP (nařízení o klasifikaci, označování a balení), jež bude nutné provést v souladu se zásadami zlepšování právní úpravy, přičemž budou předmětem případných hodnocení a posouzení dopadů.

2.3.4. Vytvoření komplexní znalostní základny o chemických látkách. Bude vytvořen systém včasného varování a opatření EU pro chemické látky s cílem zajistit, aby politiky EU řešily vznikající chemická rizika, jakmile budou prostřednictvím monitorování a výzkumu identifikována, a dále rámec ukazatelů pro sledování příčin a dopadů chemického znečištění a pro měření účinnosti právních předpisů týkajících se chemických látek.

2.3.5. Jít příkladem v oblasti řádného nakládání s chemickými látkami v celosvětovém měřítku. Cílem těchto opatření bude podpořit budování kapacit třetích zemí pro posuzování chemických látek a nakládání s nimi a zajistit, aby nebezpečné chemické látky zakázané v EU nebyly vyráběny na vývoz.

3. Obecné připomínky

3.1. Během posledních 50 let se chemické látky staly zásadními pro náš způsob života, přičemž pozitivně přispěly k naší kultuře a k pokroku společnosti jako celku s její rostoucí populací. Zároveň mohou mít chemické látky – ať již syntetické, nebo přirozené se vyskytující – nebezpečné vlastnosti představující riziko pro lidské zdraví a životní prostředí.

Přesto je na nich lidstvo v čím dál větší míře závislé. Podle OSN poroste výroba chemických látek mezi lety 1990 a 2030 sedmkrát rychleji než světová populace.

3.2. Na chvályhodném cíli životního prostředí bez toxických látek bychom se všichni měli shodnout. Bez ohledu na to, jak obtížné je jeho dosažení, neexistuje výmluva pro to, abychom se nepokusili dosáhnout pokroku. EHSV vítá záměr Komise zřídit za tímto účelem **kulatý stůl na vysoké úrovni** se všemi zúčastněnými stranami.

3.3. Nebezpečné chemické látky ve velkých množstvích nadále unikají do životního prostředí z mnoha zdrojů, jako jsou vypouštění upravených či neupravených odpadních vod z domácností a průmyslových provozů, skládky, spalování a výrobní postupy atd., a mohou se šířit ve vzduchu, v půdě a ve vodě, kde způsobují závažné škody⁽¹⁾.

3.4. Kvůli chemickému znečištění existuje mnoho problémů zděděných z minulosti. Například PBDE (polybromované difenylethery) a další zpomalovače hoření snadno migrují z produktů, do nichž se přidávají, jako je polyuretanová pěna, a poté znečišťují ovzduší a prach. Ačkoli byly mnohé škodlivé polybromované difenylethery zakázány, kvůli své perzistenci a masivnímu rozšíření zůstávají v životním prostředí.

3.5. Při nahrazování těchto nebezpečných chemických látek si musíme být jisti, že dopad nahrazující látky je významným zlepšením. Například bionafta z palmového oleje, která přispívá k odlesňování, by mohla být pro životní prostředí horší než používání fosilních paliv.

3.6. Regulační orgány navíc musí sledovat a eliminovat pokusy nahradit jednu nebezpečnou chemickou látku chemickými látkami, jež mají podobné nebezpečné vlastnosti. Například k per- a polyfluoralkylovaným látkám (PFAS) by se mělo přistupovat spíše jako k celé skupině než individuálně. Nový výzkum naznačuje, že některé alternativy ke starším látkám PFAS nemusí být o nic bezpečnější⁽²⁾.

⁽¹⁾ Joyce Msuya, zástupkyně ředitele Programu OSN pro životní prostředí.

⁽²⁾ EU News Alert, vydání 517, 22. listopadu 2018.

3.7. EHSV je znepokojen tím, že dekontaminační opatření, jejichž cílem je navrátit lidem zdraví a obnovit životní prostředí, nemusí být dostatečná. To platí zejména pro základní chemické látky, k nimž dosud nejsou alternativy bez toxických látek k dispozici nebo vyžadují dlouhodobý proces vývoje, jakož i pro chemické látky, které jsou navzdory postupnému ukončování svého používání stále předmětem velkých obav, neboť přetrvávají v životním prostředí. Vzhledem k tomu, že stále existují značné snahy o přijetí strategií pro dekontaminaci, EHSV se zájmem očekává nadcházející „akční plán nulového znečištění“.

3.8. EHSV požaduje zavedení a prosazování povinnosti řádného a důsledného označování výrobků obsahujících nanomateriály (hračky, biocidy, oděvy, pesticidy, léčiva, barvy, výrobky pro péči o děti atd.) pro celý dodavatelský řetězec.

3.9. EHSV si rovněž klade otázku, zda je harmonogram řady opatření, která mají proběhnout souběžně, realistický a proveditelný. Průmysl se totiž musí transformaci přizpůsobovat postupně, aniž by to mělo závažné negativní sociální a hospodářské důsledky. Navíc je třeba posílit budování kapacit orgánů, které je zásadní pro úspěšné provádění plánovaných aktualizovaných politik.

3.10. Některé aspekty ve strategii chybí nebo nejsou dostatečně vysvětleny, například odhad energetické bilance navrhované transformace oblasti chemických látek či důsledky pro pracovníky a malé a střední podniky v Evropě. Na účinné provádění strategie by měly být vyčleněny finanční zdroje z evropských strukturálních a investičních fondů.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Inovace v oblasti bezpečných a udržitelných chemických látek v EU

4.1.1. Panuje shoda, že přechod ke **kritériím pro ze své podstaty bezpečné a udržitelné chemické látky** je nezbytným sociálním a hospodářským předpokladem usnadnění ekologické a digitální transformace průmyslu EU. To bude obrovská výzva a nezbytný výzkum může být velmi nákladný, přičemž nabídne některé konkurenční výhody. Mohlo by však dojít k určitému úbytku pracovních míst a hospodářským ztrátám, neboť ne všechny společnosti se pravděpodobně budou schopny přizpůsobit a ne všichni pracovníci se pravděpodobně budou schopni rekvatifikovat či prohloubit své dovednosti. Pro dosažení spravedlivé transformace jsou proto zásadní finanční opatření a pobídky. Zvláštní důraz přitom bude třeba klást na to, aby si zaměstnanci udrželi svá pracovní místa nebo měli schůdnou alternativu, a dále na podporu investic a inovativních obchodních modelů.

4.1.2. Opatření k zajištění úplného přizpůsobení pracovníků, např. motivace k rekvalifikaci a specializované odborné přípravě a jejich financování v zájmu prevence ztráty pracovních míst, nejsou specifikována. To se týká rovněž otázky, jak se do dopadů strategie promítne zeměpisné rozložení průmyslových odvětví. Je třeba zohlednit průmyslová odvětví umístěná v okrajových oblastech, jakož i vysoký podíl malých a středních podniků působících v daném odvětví.

4.1.3. Koncept „**ze své podstaty bezpečných a udržitelných**“ látek, jenž bude rozvíjen, vyvolává mezi zúčastněnými stranami obavy. Jeho definice a odpovídající dovednosti k podpoře výroby těchto látek by proto měly zahrnovat kritéria všech relevantních subjektů.

4.1.4. Proces registrace, hodnocení a povolování chemických látek je složitý a vyžaduje specializaci, což je pro malé a střední podniky někdy náročné a obvykle je to spojeno s vysokými náklady na dodržování předpisů a administrativu. Aby se usnadnilo dodržování postupů registrace a regulačního řízení rizik stanovených v nařízení REACH a CLP, měl by být tento proces zjednodušen nebo by mohla být podporována školení pro neodborníky.

4.1.5. Nové a čistší průmyslové procesy a technologie sníží environmentální stopu výroby chemických látek, zlepší připravenost trhu a naplní cíle udržitelného rozvoje a zastřešující Zelené dohody pro Evropu. Taková transformace by byla možná díky pokynům pro posuzování a díky sdílení osvědčených postupů k navrhování a zavádění čistších průmyslových procesů a technologií. Je třeba vzít v úvahu nejlepší dostupné technologie.

4.1.6. Komise se snaží minimalizovat výskyt látek vzbuzujících obavy v **recyklovaných materiálech** tím, že v rámci **iniciativy v oblasti udržitelné výrobní politiky** zavádí požadavky a informace k chemickému obsahu a bezpečnému používání. Používání recyklovatelných materiálů by nemělo prodlužovat používání nebezpečných chemických látek ve vyšších koncentracích.⁽³⁾ „Látky vzbuzující obavy“ musí být identifikovány, posuzovány a klasifikovány co nejkomplexnějším, jednoznačným, ale také zjednodušeným způsobem, tak aby se průmysl mohl přizpůsobit.

4.1.7. Tato opatření zvýší **důvěru** spotřebitelů a výrobců v recyklované výrobky. Nedostatečné informace o chemickém obsahu výrobků z recyklovaných materiálů jsou problémem a omezení související s ochranou údajů by mohla v této oblasti přinášet obtíže.

4.1.8. Strategie avizuje větší investice do inovativních technologií. Jde o velkou příležitost **podpořit výzkum v oblasti zhodnocení výrobků z průmyslového odpadu, zejména zemědělsko-potravinového**, jehož obrovský potenciál omezují nedostatečné investice.

Právní požadavky na zhodnocení výrobků ze zemědělsko-potravinového odpadu jsou však ve strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“ i ve strategiích pro udržitelné chemické látky téměř opomenuty. Obzvláště znepokojivé jsou například otázky jako výskyt farmaceutických reziduí v upravené chlévské mrvě používané jako hnojivo, opětovné používání upravených odpadních vod k zavlažování plodin a rezidua léčivých přípravků a pesticidů, herbicidů a insekticidů v optimalizovaném potravinovém odpadu, neboť tyto bioaktivní látky by se mohly rozšířit do celého životního prostředí a vyvolat nepříznivé účinky na ekosystémy. Je proto třeba je identifikovat, vyhodnotit a regulovat. Lidské populace by mohly být postiženy nejen tím, že jsou těmito látkám vystaveny, ale také prostřednictvím spotřeby, neboť tyto látky se mohou v potravinovém řetězci bioakumulovat a zvyšovat svůj výskyt.

4.1.9. Látky považované za látky vzbuzující obavy vyvolávají mezi zúčastněnými stranami nejasnosti. Vysvětlení, jaký druh požadavků je třeba zavést, a harmonogram provádění by pomohly pochopit dopad tohoto opatření na současné koloběhy materiálů.

4.1.10. Obavy vyvolává též odhad energetické bilance navrhované transformace oblasti chemických látek. Vzhledem k tomu, že hlavní transformace požadované v zájmu zajištění ekologického koloběhu materiálů jsou silně endotermické procesy (např. separace, recyklace, dekontaminace, chemická přeměna), předpokládá se, že energetická náročnost poroste. Kromě toho je třeba snížit uhlíkovou stopu z výroby chemických látek, neboť jde většinou o postup náročný na energii.

4.1.11. Pro tento účel skýtá velký potenciál vodík, ať již jako zdroj energie, nebo jako činidlo chemické redukce v cílených procesech (např. s cílem nahradit uhlík jako redukční činidlo). Vodíkové palivové články jsou však stále závislé na drahé a ekologicky nákladné platině. Je nezbytný zásadní chemický výzkum, který nalezne alternativy k platině.

4.1.12. Komise počítá s větší odolností v oblasti dodávek a **udržitelnosti** chemických látek používaných v **základních aplikacích** pro společnost EU díky snížení závislosti EU a zlepšení strategického výhledu v oblasti chemických látek. Zvýšení odolnosti chemických látek používaných ve zdravotnických aplikacích bude znamenat značný pokrok pro trh a průmysl EU v oblasti chemických látek používaných ve zdravotnictví. Potřebujeme vědět, jak by se tato opatření uplatnila na další chemické látky zásadního použití.

4.1.13. Pro některé moderní technologie sahající od obranných systémů, mobilních telefonů a televizí až k žárovkám LED a větrným turbínám se staly zásadní výrobky ze surovin dovážených ze zemí mimo EU, jako jsou například prvky vzácných zemin získávané těžbou rud spojenou s riziky pro životní prostředí a zdraví. Vystává tedy otázka, jaké strategie budou zavedeny za účelem vyřešení závislosti na ostatních základních látkách, jejichž výrobní postupy jsou závislé na dodávkách ze zemí mimo EU.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV Provádění právních předpisů EU v oblasti ochrany životního prostředí, pokud jde o kvalitu ovzduší, vodu a odpady (Úř. věst. C 110, 22.3.2019, s. 33).

4.1.14. EHSV by rovněž rád věděl, jak bude „ze své podstaty bezpečný a udržitelný“ přístup uplatnitelný na dodavatele ze zemí mimo EU, které mají své vlastní právní předpisy týkající se chemických látek. Protože limity těchto kritérií pro výrobu chemických látek dosud nebyly stanoveny, není jasné, zda by se tato zásada a opatření týkající se posouzení uplatňovaly na zdroje surovin bez ohledu na jejich původ. Zůstává nejasné, jak budou navrhovaná opatření propojena a vyvážena s různými stávajícími politikami v zemích mimo EU zapojených do hodnotového řetězce EU v oblasti chemických látek.

4.1.15. EHSV proto navrhuje přezkoumat průmyslovou strategii EU a zohlednit při tom motivaci k návratu výroby chemických látek do zemí EU. Tím bude nejen podpořena strategická autonomie EU, ale vytvoří se také nová kvalitní pracovní místa a usnadní se dosažení strategie v oblasti chemických látek.

4.2. Silnější právní rámec EU pro řešení problémů v oblasti životního prostředí a zdraví

4.2.1. EHSV vítá záměr Komise rozšířit obecný přístup k řízení rizik. Nicméně vzhledem k tomu, že některé výrobky budou omezeny, je nezbytné zajistit soulad mezi obecným a specifickým posuzováním rizik u všech chemických látek, aby se průmysl mohl postupně přizpůsobovat.

4.2.2. EHSV rovněž vítá využívání principu seskupování k řešení regulace PFAS a podporuje názor, že v zájmu zvýšení účinnosti a účelnosti právních předpisů bude možná nutné strategie seskupování využívat v ještě větším rozsahu⁽⁴⁾.

4.2.3. Strategie navrhne pro nařízení CLP nové třídy nebezpečnosti a kritéria s cílem plně řešit toxicitu pro životní prostředí, perzistenci, mobilitu a bioakumulaci. Je důležité, aby hodnocení nepříznivých účinků chemických látek na životní prostředí a přidělování jednotlivých tříd nebezpečnosti chemickým látkám probíhalo na komplexním a transparentním základě. Kritéria klasifikace by měla být podrobně definována, aby bylo možné předvídat případné obavy týkající se jiných vyvíjených výrobků.

4.2.4. Zařazení endokrinních disruptorů, perzistentních, mobilních a toxických látek a vysoce perzistentních a velmi mobilních látek jako kategorií látek vzbuzujících mimořádné obavy (SVHC) vyžaduje, aby se vycházelo z komplexního a transparentního posuzování a hodnocení. Kromě toho potřebujeme zlepšit soulad mezi SVHC identifikovanými v nařízení REACH a v dalších evropských právních předpisech (např. v rámcové směrnici EU o vodě).

4.2.5. Strategie se zaměřuje především na endokrinní disruptory a PFAS, ale zabývá se rovněž pesticidy, biocidy, léčivy, těžkými kovy, plastifikátory a zpomalovači hoření coby nebezpečnými látkami. Další chemické látky vzbuzující obavy, např. nanomateriály, jsou však sotva zmíněny. Ačkoli jsou zahrnuty do nařízení REACH, očekává se revize jejich definice a jejich regulace zůstává nedostatečná (např.: chybějící regulace týkající se uvolňování nanomateriálů do životního prostředí, absence omezení jejich uvádění na trh, transparentnost a zřízení registru EU k zajištění jejich sledovatelnosti od výroby ke spotřebitelům).

4.2.6. Vzhledem k velmi dobře zdokumentovaným důkazům rizik spojených s některými skupinami látek by EU měla nejen omezit, ale někdy dokonce zakázat používání již zjištěných endokrinních disruptorů, jako jsou bisfenol a ftaláty. To platí i o chemických látkách bez jakékoliv výživové hodnoty v potravinářských výrobcích, např. o nanomateriálech.

4.2.7. Opatření, která podpoří a usnadní nahrazování SVHC a dalších nebezpečných sloučenin, by mohla být prováděna prostřednictvím finančního mechanismu (bonus/malus).

⁽⁴⁾ Studie Evropské komise pro strategii pro netoxické životní prostředí v rámci 7. akčního programu pro životní prostředí.

4.2.8. Významným krokem vpřed v posuzování rizik chemických látek vzbuzujících obavy je skutečnost, že je zvláštní pozornost věnována směsím, a EHSV vítá skutečnost, že budou řešeny záměrné i nezáměrné směsi. Přetrvávající mezery ve znalostech o toxicitě a expozici směsím a velký počet používaných chemických látek však vedou k návrhům, jako je systematické používání faktoru pro posuzování směsí u jednotlivých chemických látek s cílem zaměřit se na nezáměrné směsi. Spolehlivost faktoru pro posuzování směsí při posuzování chemických rizik vzbuzuje obavy, neboť se nejedná o faktor specifický pro každý scénář. EHSV se proto jednoznačně ztotožňuje s prioritami a doporučeními týkajícími se výzkumu a vývoje, jež jsou uvedeny ve zprávě (SWD(2020) 250 ⁽⁵⁾), aby bylo možné účinně posuzovat a řídit chemické směsi.

4.3. Zjednodušení a konsolidace právního rámce

4.3.1. EHSV souhlasí s tím, že v zájmu účinného posuzování bezpečnosti chemických látek by mělo být zvaženo zavedení přístupu „jedna látka, jedno posouzení“.

4.3.2. To zjednoduší a zrychlí schvalovací proces, což bude přínosem pro výrobce a usnadní to výzkum a vývoj alternativních, netoxických látek. Neměly by však být opomíjeny různé dopady téže látky za různých podmínek, jakož i ve směsích.

4.3.3. Okolo 30 % varování o nebezpečných výrobcích na trhu je spojeno s riziky vyplývajícími z chemických látek a pouze jedna třetina registrační dokumentace chemických látek registrovaných průmyslovými podniky podle nařízení REACH je plně v souladu s požadavky na informace.

4.3.4. Přístup nulové tolerance k nesouladu je vítán stejně jako navrhovaná opatření, jejichž cílem je zintenzivnit provádění a prosazování právních předpisů týkajících se chemických látek. Důrazně se doporučuje, aby byla řádně prováděna zásada „zákaz uvádění na trh bez údajů“, a na trzích se tak nevyskytovaly neregulované výrobky a chemické látky.

4.3.5. Titíž žadatelé o registraci by navíc měli údaje o chemických látkách schválených pro trh pravidelně aktualizovat, neboť nařízení REACH je v některých aspektech nedostatečné. Podle zprávy o hodnocení chemických látek ⁽⁶⁾ chyběly u 64 % posuzovaných látek (u 126 ze 196) informace, které by prokázaly bezpečnost chemických látek uváděných na evropský trh.

4.3.6. Téměř 90 % výrobků považovaných za nebezpečné je dováženo ze zemí mimo EU. Očekává se, že celosvětová výroba chemických látek se bude nadále zvyšovat. Je pravděpodobné, že země EU a OECD se budou soustředit na vývoj a výrobu technologicky pokročilých chemických výrobků, jako jsou speciální chemické látky a chemické látky z oblasti vědy o živé přírodě. V Africe, na Blízkém východě a v Asii se pravděpodobně bude vyrábět velké množství „komoditních“ chemických látek. Pro EU to bude představovat obrovské problémy v oblasti hraničních kontrol a hospodářské konkurenceschopnosti. V dohodách o volném obchodu proto budou zapotřebí opatření, jež podnikům z EU zajistí rovné podmínky.

4.3.7. EHSV vítá opatření k posílení hraničních kontrol EU a spolupráci s online platformami pro přímý prodej.

4.4. Komplexní znalostní základna o chemických látkách

4.4.1. Protože EU **postrádá komplexní informační základnu o všech látkách**, jsou vítány návrhy opatření, která by zlepšila dostupnost údajů o chemických látkách, a to za předpokladu, že budou účinná.

4.4.2. Z hlediska průmyslu znemožňuje diskutabilní patentový systém odhalit všechny aspekty patentovaných výrobků na trhu.

⁽⁵⁾ Zpráva Komise o pokroku v posuzování a řízení kombinovaných expozic většímu počtu chemických látek (chemických směsí) a souvisejícím rizikům.

⁽⁶⁾ Evropský úřad pro životní prostředí, <https://eeb.org/chemical-evaluation-report-achievements-challenges-and-recommendations-after-a-decade-of-reach/>.

4.4.3. Z vědeckého hlediska je omezená otevřená věda zdarma překážkou pro volnou výměnu znalostí a pro spojení úsilí a investic. Pravidla ochrany vědeckých údajů a práva k průmyslovému vlastnictví, která nejsou dostatečně opodstatněná, omezují dostupnost všech relevantních údajů o chemických látkách, a tudíž i inovace.

4.4.4. Spory týkající se dostupnosti údajů je třeba řešit a vyřešit prostřednictvím začlenění opatření k rozšíření dostupných údajů a ke zvýšení jejich kvality. Například by mohl být vytvořen mechanismus, podle něhož by průmyslové podniky dovážející nanomateriály pro výrobu financovaly v případě nedostatku vědeckých poznatků nezávislý výzkum rizik spojených s nanomateriály.

4.4.5. Komise hodlá i **nadále podporovat výzkum a biologický monitoring**, aby porozuměla rizikům souvisejícím s chemickými látkami a předcházela jim a aby byla motorem *inovací v oblasti posuzování rizika souvisejícího s chemickými látkami a regulační vědy*.

4.4.6. Aby se usnadnily inovace prostřednictvím výzkumu, měla by se účast pracovníků a finanční podpora týkat také optimalizace osvědčených postupů v oblasti přenosu poznatků, a to průmyslových i vědeckých, aby byl zajištěn bezplatný a snadný přístup ke spolehlivým databázím. Kromě toho by měl být přístup k inovacím zajištěn každému subjektu dotčenému chemickým průmyslem EU.

4.4.7. Oceňujeme opatření na podporu inovací v oblasti **zkoušek bezpečnosti** a posuzování chemických rizik omezující zkoušky na zvířatech, zejména s ohledem na pokrok ve výzkumu a nově vyvinuté špičkové metody (např. zkoušky *in vitro*), které zlepšují kvalitu, účinnost a rychlost posuzování chemické nebezpečnosti a rizik.

4.4.8. Je nezbytné zajistit větší transparentnost rozhodování. Mnoho důležitých záležitostí se projednává za zavřenými dveřmi, což u občanů EU budí nejistotu, pokud jde o opatření přijímaná ze strany EU k omezení jejich expozice nebezpečným chemickým látkám. Musí být dostupné také primární údaje, na jejichž základě jsou prováděna hodnocení a přijímána rozhodnutí (agentura ECHA a úřad EFSA) ⁽⁷⁾. Je třeba zajistit větší transparentnost v oblasti rozhodování a postojů členských států, pokud jde o chemické látky na trhu.

4.5. Jít příkladem v oblasti řádného nakládání s chemickými látkami v celosvětovém měřítku

4.5.1. S ohledem na globální dopad její činnosti vítá EHSV skutečnost, že se Komise v rámci opatření k **prosazování standardů v oblasti bezpečnosti a udržitelnosti mimo EU** zavázala zajistit, aby **nebezpečné chemické látky zakázané v EU nebyly vyráběny na vývoz**. Zůstává však nejasné, jak se zbývající části právních předpisů, které mají být vypracovány a harmonizovány, uplatní celosvětově. Zákaz vývozu výrobků může ovlivnit průmysl i v jiných zemích, na něž se ambice strategie v oblasti chemických látek nevztahuje. Není jasné, jak budou řešeny dopady na průmyslová odvětví v zemích mimo EU jako na bývalé výrobce a vývozce konkrétních výrobků.

4.6. Nadměrné používání chemických látek ve zdravotnictví

Mělo by probíhat mnohem více výzkumné činnosti při tvorbě politik týkajících se prevence onemocnění, se zvláštním zaměřením na imunitní systém. Cílem musí být pozitivní přístup ke zdravému životnímu stylu, který by lidem dle konkrétní situace případně umožnil méně využívat chemické způsoby léčby. Veškeré chemické způsoby léčby by měly směřovat k těm, pro něž jsou nezbytné, přičemž je třeba se vyvarovat nadměrného používání.

4.7. Chemické látky v zemědělství

4.7.1. Je třeba omezit negativní dopad pesticidů používaných v zemědělství na životní prostředí, aniž by to způsobilo pokles kvality produkce potravin nebo ohrozilo potravinové zabezpečení v EU.

4.7.2. Současná Evropská aliance pro výzkum, která je pověřena nalezením a zkoušením ekologických alternativ k syntetickým chemickým látkám používaným v zemědělství, musí být dostatečně financována. Investice by měly být zaměřeny na biologické organické pesticidy. Finanční podporu je rovněž třeba navýšit na podporu výzkumu a inovací v oblasti přípravků na podporu růstu rostlin a na jejich ochranu na přírodní bázi. Jako látku na ochranu rostlin před vnějšími patogeny lze například využívat inherentní bioaktivitu určitých přírodních sloučenin metabolizovaných rhizobakteriemi.

⁽⁷⁾ Zkratky: ECHA je Evropská agentura pro chemické látky, EFSA je Evropský úřad pro bezpečnost potravin.

4.7.3. Je žádoucí daleko cílenější používání chemických hnojiv, které by mělo vést k jejich střídmějšímu používání. Je zapotřebí další výzkum s cílem vytvořit alternativy, aby mohla pokračovat dostatečná výroba potravin a zemědělci měli dostatečné příjmy.

4.7.4. Jsou nezbytná další posouzení rizik pro životní prostředí a zdraví, aby bylo možné vyhodnotit, zda by mohlo používání biotechnologie a genetického inženýrství pomoci vyvinout alternativy k chemickým hnojivům a pesticidům.

4.7.5. Pokud nebudou předloženy žádné jiné proveditelné alternativy, významné snížení používání pesticidů buď zvýší výrobní náklady, nebo povede k nižším výnosům. Proto je třeba prozkoumat otázky hospodářské zátěže pro výrobce a spotřebitele a dovozu potravin ze zemí mimo EU.

4.7.6. Nová strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 je velmi ambiciózní vzhledem k plánu přetvořit nejméně 30 % půdy v Evropě na síť aktivně řízených a chráněných oblastí. Měla by výrazně přispět k biologické rozmanitosti a obnově přírody a pomoci podpořit strategii pro udržitelné chemické látky v odvětví zemědělství.

4.7.7. V tomto smyslu je třeba vyvíjet zvláštní úsilí o lepší ochranu biologické rozmanitosti, zejména opylovačů, před pesticidy. Například pokyny úřadu EFSA pro posuzování rizik přípravků na ochranu rostlin pro včely mají značné nedostatky. Musí zahrnovat údaje o chronické toxicitě, účincích pesticidů na larvy a údaje o akutní toxicitě pro včely a další opylovače.

4.7.8. Aby byla strategie pro udržitelnost chemických látek úspěšná, potřebujeme značnou podporu široké veřejnosti a skutečnou změnu kultury v našem přístupu k používání chemických látek, změně klimatu a znečištění životního prostředí.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o osvobození při dovozu a u určitých dodávek s ohledem na opatření Unie ve veřejném zájmu“

[COM(2021) 181 final – 2021/0097 (CNS)]

(2021/C 286/31)

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 16.4.2021
Právní základ	článek 113 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	220/0/7

Jelikož již Výbor vyjádřil podporu pravidlům zdanění přijatým v důsledku krize spojené s COVID-19 ve stanovisku k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2011/16/EU s cílem řešit naléhavou potřebu prodloužit některé lhůty pro podávání a výměnu informací v oblasti daní v důsledku pandemie COVID-19 [COM(2020) 197 final – 2020/0081 (CNS)], návrhu rozhodnutí Rady, kterým se mění směrnice (EU) 2017/2455 a (EU) 2019/1995, pokud jde o data provedení a použitelnosti v důsledku vypuknutí krize COVID-19 [COM(2020) 198 final – 2020/0082 (CNS)], a návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2017/2454, pokud jde o data použitelnosti v důsledku vypuknutí krize COVID-19 [COM(2020) 201 final – 2020/0084 (CNS)]⁽¹⁾, které bylo přijato 10. června 2020, a jelikož tato změna směrnice 2006/112/ES⁽²⁾ neobsahuje žádné další prvky, k nimž by se měl vyjádřit, rozhodl se na 560. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 27. a 28. dubna 2021 (jednání dne 27. dubna 2021), 220 hlasy pro, 7 členů se zdrželo hlasování, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko a odkázat na svůj postoj vyjádřený ve výše uvedeném dokumentu.

V Bruselu dne 27. dubna 2021

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ Úř. věst. C 311, 18.9.2020, s. 76.

⁽²⁾ Úř. věst. L 347, 11.12.2006, s. 1.

